

KULTURNÍ MĚSÍČNÍK ČECHŮ A SLOVÁKŮ V RAKOUSKU

KLUB

3 - BŘEZEN 2002

21. ročník

Šibřinky ve Vídni

Z obsahu:

Rozhovor s houslistkou Jelou Špitkovou

Aby se všichni měli dobře

Věra Janoušková v Českém Krumlově

Petr Zelenka -Rok ďábla nový český film

František Weyr

Většina Slováků zápasí s "blbou náladou"

ČR chce bojovat s nejzákeřnějšími viry

Některé problémy kolem státních rozpočtů

Největší zločiny komunistů soudí bývalí komunisté

příloha: Všivá doba Z deníku chartisty

KVIZ

České centrum ve Vídni zve na setkání s autory výstavy

"Doma v cizině.

Češi ve Vídni ve 20. století"

které se koná

v úterý dne 12. 3. 2002 v 18.00 hod.

O koncepci výstavy a jejích přípravách hovoří autoři

Vlasta Valešová a Karl Vocelka

Dále bude promítnut film z produkce Krátkého filmu Praha a.s.,

"Češi a Vídeň – současnost"

a dokument z vernisáže,

rovněž bude prezentován katalog výstavy.

Výstavu pořádá Hl. město Praha

Archiv Hl.m.Prahy,

Divadelní ústav Praha,

Národní muzeum-Náprstkovo muzeum

a OV Consulting Wien

Vážení a milí krajané,

uplynulo již 30 let od doby, kdy se poprvé po mnoha letech sešli v Praze absolventi odborných škol spolku Komenský, aby si společně zavzpomínali na studentská léta prožitá ve Vídni. Scházeli se potají, vydrželi, a dali tak základ oficiálnímu vzniku Klubu přátel Rakouska po roce 1989. Toto naše malé jubileum podtrhuje další skutečnost, kterou je 10. výroční členská schůze Klubu.

Ta se uskuteční dne 13. dubna t.r. v Raisově sále Národního domu na Vinohradech, nám. Míru 9, Praha 2. Začátek je v 10.00 hod. Program bude zpestřen kulturním vystoupením žáků Rakouské školy v Praze vedené ředitelkou Mag. Marii Grünes. Pozvaná je řada oficiálních hostů a tímto zveřejněním jste zváni i vy, milí přátelé a krajané.

Rádí Vás v Praze při této příležitosti uvítáme. Přihlášky pošlete na adresu Klub přátel Rakouska, POB 478, CZ - 111 21 Praha 1, telefonicky na +420 2 72652213 nebo e-mail: kpr-cz@volny.cz.

Jménem výboru Klubu přátel Rakouska Vás srdečně zve Ing. Věra Bombová, předsedkyně.

- do-29.3. výstava **Michal Tůma - "Přelet města"** České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien
- do- 7.4. Schloss Kittsee (Burgenland) **Josef Braun "Fotografie z Moravy 1901-1910"** výstava originálních fotografií ze sbírek Moravského zemského muzea v Brně ve spolupráci s Etnografickým muzeem Vídeň.
8. 3. 16 hod. do 10. 3. 16 hod. **Duchovní cvičení pro česky a slovensky mluvící mládež (nad 17 let) Klášter Heiligenkreuz**
Přihlášky a informace:
Petr S. Kubát; Email: petrskubat@hotmail.com
Tel./Fax: 00431/9230538 Mobil:0043/69919230538
- 8.3., 29.5., 1., 5., 9.6. **Jenůfa - Leoš Janáček (v němčině)** Produkce vídeňské státní Opery s Janáčkovou operou Brno, dirigent Seiji Ozawa, Státní opera Vídeň, tel.: 514 44 78 80
- 9.3. 17.00 hod. **Koncert slova a hudby "Naše pani Božena Němcová"** úvodní slovo spisovatelka Helena Sobková, přednes Vladimír Matějčík, klavír Miroslav Sekera, Slovanská Beseda, 1010 Wien, Drachengasse 3, Menšinová rada
- 12.3. 18.00 hod. **Doma v cizině. "Češi ve Vídni ve 20. století.** O koncepci výstavy a jejích přípravách hovoří autoři Vlasta Valešová a Karl Vocelka. Dále bude promítnut film z produkce Krátkého filmu Praha a.s., "Češi a Vídeň – současnost" a dokument z vernisáže, rovněž bude prezentován katalog výstavy. České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien
- 13.3. 19.30 hod. **Sinfonietta - Janáček**, Béla Bartók Koncert pro orchestr Hallé Orchestra, dirigent: Mark Elder, Musikverein – velký sál, tel.: 427 17, tickets@osterklang.at
- 14.3. 17.00 hod. **tisková konference** Prezentace "Concentus Moraviae" 19 hod. **komorní koncert - účinkuje: Capella Apollinis**, stará hudba moravské šlechty, České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien
- 16.3. od 15.15 do 1 hod. **v noci Muslkfest** - Die lange Nacht der neuen Klänge – alle Säle u. Foyers, mimo jiných orchestrů také Prager Rundfunkorchester 25, Wr. Konzerthaus, info: 242 002
- 18.3. 19.00 hod. **Vortrag von Daniela Hodrová: Der Initiationsroman (in deutscher Sprache) mit Diskussion (tschechisch und deutsch)** Institut für Slawistik, Spitalgasse 2-4, Hof 3, 1090 Wien, Tel. 4277-42801, 42802
- 19.3. 19.00 hod. **Lesung von Daniela Hodrová** aus dem Roman Théta/Theta (tschechisch und deutsch), Einleitung und Moderation: Gertraude Zand. Institut für Slawistik, Spitalgasse 2-4, Hof 3, 1090 Wien, Tel. 4277-42801, 42802
- 24.3. 15.00 hod. **Valná hromada Sokolu XVI / XVIII** Sokolovna 1170 Wien, Steingasse 7
- 26.3. 16.00 hod. **SLIDESHOW - Slovensko - Peter Žaloudek**, předpremiéra 26. března v 16.00 hod. ve velkém sálu - Mehrzwecksaal, Donauspital, Langobardenstr. 122, 1220 Wien.
- 31.3. 19.30 hod. **Frühling in Wien**, A. Dvořák, K. Komzák & J. Strauß, Wiener Symphoniker, dirigent: Vladimír Fedosef, Musikverein – velký sál, tel.: 427 17, tickets@osterklang.at
- 5.4. 19.30 hod. Divadelní ochotnický spolek **VLASTENECKÁ OMLADINA**, veřejná schůze Malá klubovna, Sebastianplatz 3, 1030 Wien
- 9.4. - 30. 4. **ORBIS PICTUS: EUROPE**
- 9.4. 18.00 hod. **vernisaž**, hudební program: Jaroslav Kořán, České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien
- 13.4. 16.00 hod. **Detektivní hra Roberta Thomase - Osm žen**, režisérka Alena Tobrmanová, Divadelní ochotnický spolek VLASTENECKÁ OMLADINA, divadelní sál české školy Komenského, Sebastianplatz 3, 1030 Wien. Vstupenky: A. Beranová, tel. 35 00 413
- 13.4. 10.00 hod. **10. výroční členská schůze Klubu přátel Rakouska** s programem. V Raisově sále Národního domu na Vinohradech, nám. Míru 9, Praha 2.
14. 4. 19.30 hod. **Eos-Quartett** - Buhuslav Martinů, Streichquartett Nr.3, Antonín Dvořák - Streichquartett Nr.8, E-Due op.80, Schubert-Saal, Wr. Konzerthaus., Tel.: 242 002
15. 4. 20.30 hod. **SLIDESHOW - Slovensko - Peter Žaloudek**. Neues Institutsgebäude der UNI Wien, Universitätsstr. 7, 1090 Wien. Vorverkauf beim Portier im Uni - Hauptgebäude, oder kurz vor Beginn
- 17.4. 20 hod. **Česko-rakouský večer avantgardního divadla**, Jaroslav Kořán a Axel Bagatsch a hosté (produkce : Theater Memory Wien) České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien
- 25.5. 14 hod. **Otvírání studánek** - slavnost k počtě skladatelky a dirigentky V.Kaprálové v lese u studánek Barborky a Vitulky (pojmenované po Kaprálové). Tři Studně 110, ČR <http://www.kapralova.org>
- 7.- 8.6. **Symposium "Assimilation vs. Multikulturalismus - Beispiel der Tschechen in Wien"**
- 8.6. 9.30 hod. slavnostní zahájení ve velkém sále Polycollege Stöbergasse, 1050 Wien, Stöbergasse 11-15
- 11.8.-25.8.2002 **Letní tábor v Alpách pro rakouské, české a slovenské děti. Závazné přihlášky nejpozději do 1. května 2002!**
Přihlášky a informace:
Petr S. Kubát; Email: petrskubat@hotmail.com
Tel./Fax: 00431/9230538 Mobil:0043/69919230538
- Divadlo Brett - 1060 Wien, Münzwardeingasse 2**, tel: 587 06 63, fax: 586 91 55, theaterbrett@Eunet.at, www.theaterbrett.at, út. - sobota od 20 hod. - 15.3.2002 út-so 20 hod. **Safari - Pavel Kohout**
- KOSTEL "Nejsvětějšího Vykupitele", Vídeň 3., Rennweg 63 : mše svatá v neděli v 10 hodin.**
V postní době následuje po mši svatě pobožnost křížové cesty.
- KAPLE "Panny Marie Pomocnice křesťanů", Vídeň 13., St. Veit - Gasse 25: mše svatá každou 3. sobotu v měsíci v 18 hod.**
Duchovní správce: P.ThDr. Jan Horák SDB, tel. 715 48 42
So 16.3. - **DUCHOVNÍ OBNOVA RODIN** v "Don Bosco Haus", Vídeň 13. Bližší informace v sakristii kostela.
- Ne 17.3.- Pátá neděle postní - oslava svatého Klementa Maria Hofbauera, patrona vídeňské arcidiecéze.
- Út 19.3.- Školní mše svatá pro žáky a žákyně školy KOMENSKÝ. Příležitost k svatě zpovědi.
- Ne 24.3.- Květná neděle: 10 hod. svěcení ratolesti a průvod na památku slavného vjezdu Krista Ježíše do Jeruzaléma.
24. 27.3. - **STUDIJNÍ DNY MLÁDEŽE**
Ne 31.3.- Slavnost ZMRTVÝCHVSTÁNÍ PÁNĚ v 10 hod.
Ne 7.4. - Druhá neděle velikonoční - udílení svátosti křtu -
So 20.4.- **SETKÁNÍ RODIN** v "Don-Bosco-Haus": 16 - 20 hod.
Ne 21.4.- Výročí posvěcení kostela a udílení svátosti birmování. Pontifikální mši svatou slouží brněnský biskup Mons. Vojtěch CIKRLÉ.
- NE 26.5. - **Dětský den: první svatě přijímání.**
-
- Naše akce o letních prázdninách :
- 29.6. - 6.7. - **ZÁŽITKOVÁ REKREACE** v Landeck pro děti ve věku 8 - 12 let
- 6.7. - 13.7. - **JUNIORS CAMPS** v Landeck / Tirol pro mládež 12 - 18 let
- 22.7. - 27.7. - **JUBILEJNÍ POUŤ** do Turína a Verony po stopách Dona Boska

**Program Českého centra ve Vídni
březen 2002 a začátek dubna 2002**

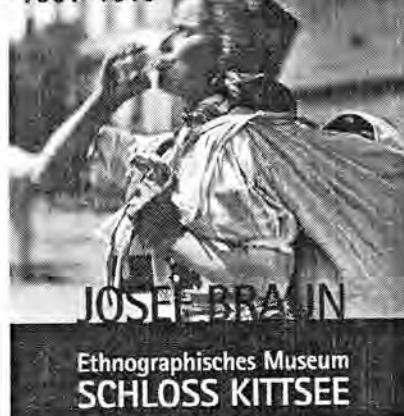
**Josef Braun "Fotografie
z Moravy 1901-1910"**

výstava originálních fotografií ze sbírek
Moravského zemského muzea v Brně
ve spolupráci
s Etnografickým museem Vídeň.

do – 7. 4. 2002 Schloss Kittsee (Burgenland)

**Fotografien
aus Mähren**

1901-1910

Divadelní ochotnický spolek
VLASTENECKÁ OMLADINA
zve na detektivní hru
Roberta Thomase
OSM ŽEN

Režie
Alena Tobrmanová

Představení se koná v sobotu
13. dubna 2002 v 16.00 hod.
v divadelním sále školy Komenského,
1030 Vídeň, Sebastianplatz 3
Vstupenky: A. Beranová, tel. 3500413

12.3. v 18.00 hod

"Doma v cizině. Češi ve Vídni ve 20. století"

Večer věnovaný právě probíhající výstavě, kterou v Praze pořádá Hl. město Praha, Archiv Hl.m. Prahy, Divadelní ústav, Národní muzeum-Náprstkovo muzeum.

O přípravě výstavy promluví autoři koncepce Vlasta Valešová a Karl Vocelka a bude promítnut film z produkce KF Praha zabývající se životem Čechů ve Vídni.

6. 3. – 29. 3. 2002

**Michal Tůma –
"Přelet města"**

Vernisáž v Českém centru
dne: 5.3.2002 v 18.00 hodin

Výstava fotografií známého fotografa a autora mnoha fotografických publikací, která zachycuje odcizující se svět dnešního města a stává se scénou současného syrového světa.

Fotografie Michala Tůmy měli možnost shlédnout diváci na více než třiceti samostatných výstavách v Čechách i v zahraničí a na desítkách skupinových a kolektivních výstav. Žánrová šíře jeho tvorby je zpočátku značná. Věnoval se fotografii figurální, portrétní, krajinářské i dokumentační. Ovládá techniku montáže a nevyhýbá se ani tvorbě pohlednicové, kterou dokázal povýšit na svébytný umělecký tvar. Mnoho zkušeností načerpal jako účastník expedice UNESCO v oblastech severní Afriky. Saharské zážitky podobně jako pozdější zážitky z cest po Islandu se pro Michala Tůmu stávají na dlouhou dobu dominantní inspirací, z níž těží náměty pro několik fotografických cyklů a publikací. V současné době se soustřeďuje více na cyklus věnované jižním Čechám, jejich krajině a architektuře.

14. 3. 2002 "Concentus Moraviae"

České centrum – 17.00 tisková konference

- 19.00 komorní koncert – účinkuje:

Capella Apollinis – Barbara Maria Willi (cembalo)

Prezentace dnes již jednoho z nejvýznamnějších mezinárodních hudebních festivalů, který se z 13 míst na jižní Moravě přenáší i na území Rakouska. Téma r. 2002 je Morava a Vídeň v období baroka a klasicizmu – stará hudba moravské šlechty. Mnoho skladeb tak zazní v téměř autentické podobě a v místě svého vzniku.

9. 4. – 30. 4. 2002 ORBIS PICTUS: EUROPE

vernisaž výstavy v 18.00 hod.

hudební program: Jaroslav Kořán

Umělci z různých zemí svým osobitým způsobem prezentují ideu sjednocené Evropy 3. tisíciletí. Každý umělec vyplní svým dílem přidělenou plochu (cca 70x50cm) na pásu plátna tak, aby všichni zainteresovaní umělci stačili dokončit svůj příspěvek v průběhu výstavy. Pásky se stávají součástí doprovodných výstav, budou archivovány, a po dokončení projektu budou vystaveny jako jeden celek.

Tento projekt je doplněn v každém místě doprovodnou výstavou Ivana Bukovského, Petra Císařovského, Ellen Jilemnické a Lubomíra Peška.

17.4. ve 20.00 hod.

Česko-rakouský večer avantgardního divadla Jaroslav Kořán a Axel Bagatsch a hosté (produkce : Theater Memory Wien)

České centrum, Herrengasse 17, 1010 Wien

BEZPLATNÉ PC

- A INTERNETOVÉ KURZY

PRO ČEŠKY VE VÍDNI NABÍZÍ

abzwien.women@web

- *Zugang zu Technologie und Ausbildung für Frauen in Wien*

od 19. února do 26. dubna 2002 v Nachbarschaftszentrum 17 - Hernalers Hauptstraße 53, 1170 Vídeň!

abzwien.women@web nabízí kurzy pro ženy, které se chtějí seznámit s novými technologiemi a které chtějí znalosti počítače a internetu prohloubit. Poskytujeme technickou výbavu a znalosti pro malé skupinky – 6 až 9 žen. Po dobu trvání kurzů nabízíme hlídání dětí.

Oznamte při registraci, zda potřebujete pohlídat dítě.

Termíny kurzů:

01. březen	16.00 - 19.00 hod, PC pro začátečnice
06. březen	18.00 - 21.00 hod PC pro začátečnice
11. březen	09.00 - 13.00 hod Internet : surfování
14. březen	17.00 - 21.00 hod Word – první kroky
22. březen	18.00 - 21.00 hod Internet : E-mail
15. duben	09.00 - 13.00 hod Word – úprava textu

Registrace: T: 0650 / 66 70 302

Po/út: 10.00 - 12.00

St: 15.00-17.00

Čt: 10.00 – 14.00

abzwien.women@web se těší na Vaši účast!

Udělena cena prof. Slunského

Zájem o cenu pro mladé gynekology České republiky a Slovenské republiky za kvalitní a původní publikaci z roku 2000 byl veliký. Ze 4 vědeckých prací bylo komisí vybráno téma: Mikrodelece chromozomu Y v úseku AZF a mužská infertilita. MUDr. Martina Novotná a spol. *Andrologie 1(2000)41-43*. Cena byla předána na celostátní konferenci ČGPS dne 8.11.2001, která se konala v kulturním domě města Luhačovice. Třídenní program jednání byl velmi široký: Komplikace v porodnictví a gynekologii. Dr. M. Novotná pracovala jako odborná ženská lékařka na klinice MU v Brně-Bohunicích, nyní je v týmu nemocnice u Milosrdných bratří na Starém Brně. Defekt na dlouhém ramínku chromozomu Y byl nalezen v 5,6% infertilních mužů. Genetickou diagnostikou zabráníme zbytečným operačním výkonům, neefektivní hormonální léčbě atd. Identifikace jednotlivých genů, jejich polymorfismu a produktů a objasnění jejich funkce v procesu spermiogeneze je základem, na němž může být vybudována genová terapie v příštím miléniu.

Výzkum polymorfismů tedy ještě není ukončen; rovněž fyziologické faktory podílející se na maturaci a pohyblivosti savčích spermií zůstávají dosud z velké části nejasné. Ani moderní vyšetřovací a léčebné metody neplodných manželství nedokázaly v Rakousku zabránit úbytku počtu porodů živě narozených dětí. Před několika lety ještě cizinci vylepšili statistiku, počet živě narozených převyšoval počet zemřelých lidí. Od ledna do září 2001 poklesl počet porodů o 3,8%, ve srovnání s loňským rokem se ve stejném období narodilo o 2.222 dětí méně. Celková plodnost klesla o 1,7%, vyjádřeno v absolutních číslech činí 1,32. Ve vyspělých západních zemích začala porodnost prudce klesat již před 40 lety a plodnost se pohybuje mezi 1,5-1,7 dítěte na matku. Podíl nemanželských dětí přesahuje jednu třetinu ze všech narozených a ve Vídni dosahuje dokonce 36%. V České republice tomu není jinak: hluboký propad porodnosti až na úroveň úhrnné plodnosti 1,2 dítěte na jednu ženu (prostá reprodukční míra je 2,1), odkládá se narození prvního dítěte, často až na práh třicítky a stále roste počet žen, které děti nechtějí mít nikdy. O normální fungující rodinu budeme muset více bojovat.

Univ. Prof. Prim. em. Prof. Med.-Rat
Dr. Sc.

Dr. Med. Univ. Rudolf Slunsky
3400 Klosterneuburg-Kierling
Wladimir-Kolda-Gasse 26
Tel. 02243 83223

Velvyslanectví České republiky
A-I 140 Vídeň, Penzingerstrasse 11-13
Tel: +43-1-8942125, Fax: +43-1-8941200
vienna@embassy.mzv.cz

Informace o volném místě na Konzulárním a vízovém úseku Velvyslanectví ČR ve Vídni

nástup možný ihned po vyřízení nezbytných formalit
Pracovní náplň: pobytová agenda cizinců v ČR podle zákona č. 326/1999 Sb., sekretářské práce na ZÚ Vídeň

Podmínky: pracovní poměr na dobu určitou se zkušební dobou 3 měsíce, plat cca 1.000,- euro brutto měsíčně

Předpoklady: státní občanství České republiky (občanský průkaz, cestovní pas), legální pobytový status v Rakousku, ukončené středoškolské vzdělání (doklad o vzdělání), výborná znalost (slovem i písmem) českého a německého jazyka, velmi dobrá znalost (slovem a písmem) anglického jazyka (doklad o jazykových zkouškách vítán), základní znalost práce s počítačem, občanská bezúhonnost (souhlas s provedením bezpečnostní prověrky dle Zákona 148/98 Sb.) reference z předchozího zaměstnání vítány.

Informace: Konzulární a vízový úsek Velvyslanectví ČR ve Vídni 01/8942982, 01/8942780 (JUDr Prosa - konzul, Mgr. Žára - více konzul).

Mezinárodní český klub chystá:

Dne 12. března se vypravíme do hudební síně Atrium (Žižkov, poblíž tv věže) na koncert naší čestné členky, japonské klavíristky YUMEKI. Zahraje skladby F. Schuberta, C. Debussyho, F. Chopina aj. Vstupenky v ceně 70 Kč možno objednat předem.

- Máme pozvání do "východoslovenské Prahy" - do krásného města Košice, jejichž historie byla vždy spjata s aktivitami tamějších národnostních skupin, a to Slováků, Čechů, Maďarů a Židů. Pozvání máme od našich českých krajanů, kteří by nás rádi provedli pěší túrou po nově upravené Stezce legionářů a poté s námi poseděli a popovídali v některém příjemném košickém restauračním zařízení. Výprava, která bude zčásti sponzorována, by se měla uskutečnit koncem září nebo začátkem října. Prosíme ale už nyní o předběžné nezávazné přihlášky.

- **Společné návštěvy pražských výstav.** Po "Praze barokní" se v nejbližší době vypravíme za Maxem Švabinským a na Pražský hrad.

- **Koncert klavíristy Tomáše Víška.**

- **Koncert zpívající holčičky z divadla Semafor,** dnes význačné zpěvačky a skladatelky žijící v Kanadě, Lenky Lichtenbergové (Hartlové) - asi 21.- 28. června

- **Besedy s nakladateli z našich řad**

- **Besedy se členy, kteří se vrátili ze zahraničí do ČR**

Další zprávy

- Uvítáme mezi námi i další členy, zvláště takové, kteří jsou ochotni se aktivně zapojit do zajímavých projektů. Je jich řada a může jich být ještě více, když někdo přiloží ruku k dílu...Pozvěte své dobré známé.

- Na jaře by se měla uskutečnit valná hromada klubu, kde se mohou projednat event. změny stanov.

- Hledáme dobrovolníky pro pomoc při: organizaci, administrativě, při redakční práci, pro prodej inzerce v Českém dialogu, pro získávání grantů a sponzorů, na roznášky materiálů a pošty, pochůzky. A také na překlady do angličtiny. Může to být pomoc pravidelná, např. jeden den či dva v týdnu či jinak podle dohody.

- Členský příspěvek byl na 1. valné hromadě odsouhlasen na rok 2002 ve výši 500 Kč. Zaplatit je možno na účet u Čs. spořitelny v Praze 9 - 249450349, variabilní symbol 777, konstantní symbol 0308, event. osobně v redakci **Českého dialogu, Legerova 61, Praha 2, tel., záznamník a fax 24 04 11 49, tel. 24 94 19 76 (ústředna).**

FAST EIN ZEHNTTEL ALLER MUTMASSLICH BERECHTIGTEN EHEMALIGEN ZWANGSARBEITER HAT ERSTE ZAHLUNG DURCH IOM ERHALTEN

GENF, 30. Januar 2002 – Bis zum Ablauf der Antragsfrist am 31. Dezember 2001 sind bei der Internationalen Organisation für Migration (IOM), eine der Partnerorganisationen der deutschen Stiftung "Erinnerung, Verantwortung und Zukunft", im Rahmen des deutschen Zwangsarbeiter-Entschädigungsprogramms (GFLCP) 320.000 ausgefüllte Antragsformulare eingegangen: 306.000 Entschädigungsanträge für Sklavenarbeit, Zwangsarbeit und Personenschäden (dies entspricht vier mal so vielen Anträgen wie ursprünglich erwartet) sowie 14.000 Anträge für Vermögensschäden. Bis Ende Januar 2002 hat die IOM erste Zahlungen an 6.070 ehemalige Sklaven- und Zwangsarbeiter geleistet.

Die bisherige Erfahrung der IOM bestätigt, dass die Mehrheit der Antragsteller - mehr als fünfzig Jahre nach Ende des Zweiten Weltkrieges - nicht in der Lage ist, Unterlagen oder andere Nachweise zur Untermauerung ihrer Ansprüche vorzulegen. Durch eigene Recherchen, zum Beispiel zu der damaligen Situation in Jugoslawien und anderen Ländern, versucht die IOM die Lücken historischer Forschung zu schließen und hilft ganzen Gruppen von Opfern, ihre Ansprüche zu untermauern und eine Entschädigung zu erhalten.

" Mit Ablauf der Antragsfrist hat sich der Arbeitsschwerpunkt der IOM von Information und Beratung der Antragsteller auf Antragsbearbeitung und Auszahlung verlagert. Aus diesem Grund wird die direkte Beratung über die Telefon-Hotlines und die IOM-Vertretungen weltweit allmählich eingestellt. Alle potenziellen Antragsteller, die sich vor dem 31. Dezember 2001 bei der IOM gemeldet haben, erhalten Antragsformulare und können jetzt noch ihren offiziellen Antrag einreichen. Personen, die bereits einen Antrag gestellt haben, werden aufgefordert, die Entscheidung abzuwarten und - im Interesse aller Antragsteller - von Fragen zum Stand der Antragsbearbeitung abzusehen.

Für weitere Presseinformationen wenden Sie sich bitte an:

Marie-Agnes Heine, Public Information Officer, IOM/German Forced Labour Programme,
17, route des Morillons - P.O. Box 71, Tel: +41-22-7179220, Fax: +41-22-7986150.
E-Mail: mheine@iom.int, Internet:
www.compensation-for-forced-labour.org

Myslíme si, že i Vy budete mít zájem dozvědět se více o společnosti **Vítězslavy Kaprálové**.
redakce

Společnost Vítězslavy Kaprálové

Společnost Vítězslavy Kaprálové byla založena v Praze (1997) paní Mgr. Karlou Hartlovou, M.Ed., posrpnovou emigrantkou žijící trvale v Torontu, kde je také světové centrum SVK. Cílem společnosti je propagovat život a dílo naší nejznámější skladatelky a dirigentky - <http://www.kapralova.org>

SVK má v současnosti na 150 členů ve třinácti zemích světa. Národní centrum je ve Třech Studních na Českomoravské vysočině, kde bývala Kaprálová nejšťastnější. Narodila se v Brně v roce 1915, avšak již v roce 1940 umírá v

Montpellier. Válkou jí život začal, válkou skončil. Za krátký život dokázala složit na 50 skladeb, včetně pěti orchestrálních. Jako jediná žena – dirigentka řídila v roce 1937 v Praze Českou filharmonii a o rok později v Londýně slavný Symfonický orchestr BBC. Blíží informace o Kaprálové se mohou zájemci dočíst ve dvou románech: Jiří Mucha – Podivné lásky (1988), Jindřich Uher – Ona a Martinů (1995).

Na Třech Studních pořádáme každoročně slavnost Otvírání studánek, letos v sobotu 25. května ve 14 hod. v lese u studánek Barborky a Vitulky (pojmenované po Kaprálové). Na slavnost srdečně zveme.

Návrh vybudovat umělkyni památník přijala obec Tři Studně v roce 1997, schváleno bylo i územní rozhodnutí, avšak pro finanční potíže (obec nemá ani 100 stálých obyvatel) se od úmyslu odstoupilo. V současnosti projektuje památník rekonstrukci budovy u hotelu U Loubu hoteliér ing. Jiří Halva. Uvažuje s investicí tří miliónů korun, polovinu by bylo třeba získat ze sponzorských darů.

*Za výkonný výbor SVK
Josef Kaprál, Tři Studně 110*

Duchovní cvičení

pro česky a slovensky mluvící mladé lidi
(nad 17 let)

vedení: P. Ambroz Martin Štrbák O.Praem

Kdy? od pátku, **8. 3. 16 hod.**,
do neděle, **10. 3. 16 hod. 2002.**

Kde? Klášter Heiligenkreuz

Cena? 60 EUR
(zahrnuje 2 noci v dvoulůžkovém pokoji + plná penze)

Přihlášky a informace: Petr S. Kubát; 0699/19230538

Letní tábor v Alpách

pro rakouské, české a slovenské děti

Kdy? 11. 8. - 25. 8. 2002

Kdo? Děti z Rakouska, Čech a Slovenska
(počet: 40; věk: 6 – 15)

Cena? 100 EUR

(doprava do tábora není v ceně zahrnuta)

Program:

Chceme objevovat a poznávat společné prvky kultury a víry třech sousedních zemí
– učit se jeden od druhého a sblížit se pomocí hry.

DÁLE PLÁNUJEME:

- sport (plavání, fotbal, mini golf, badminton, ping pong, túry, přespolní běh, šachy, stolní hry, aerobic a sp. víc)
- dětský kurz němčiny
- taneční kurz (společné lidové tance a hip hop)
- zpěv, diskotéky, maškaráda a další večerní programy
- hra divadla, vyprávění povídek a pohádek atd.

!!!!!! Závazné přihlášky nejpozději do 1. května 2002 !!!!!

Přihlášky a informace:

Petr S. Kubát; Email: petrskubat@hotmail.com
Tel./Fax: 00431/9230538 Mobil:0043/69919230538

**SLIDESHOW
– Slovensko –
Peter Žaloudek**

Montag 15. April 2002, 20:30 Uhr

Neues Institutsgebäude der UNI Wien,
Universitätstr. 7, 1090 Wien

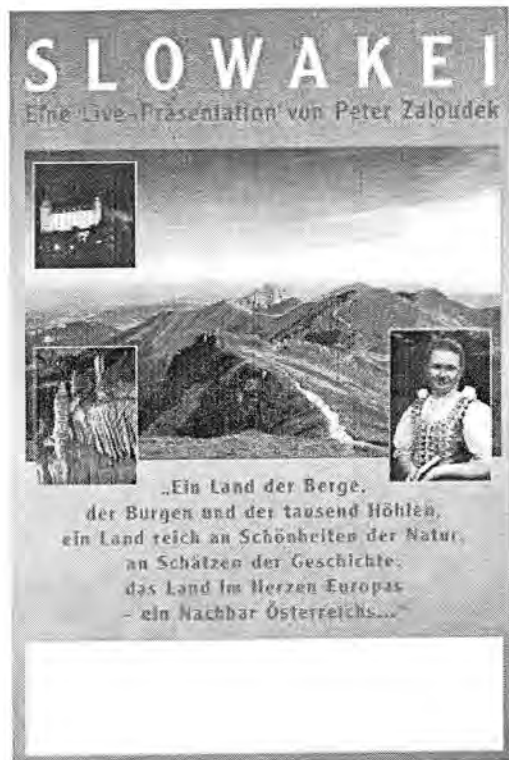
Vorverkauf beim Portier im Uni - Hauptgebäude,
oder kurz vor Beginn

předpremiéra 26. března v 16:00 hod
ve velkém sálu - Mehrzwecksaal,

Donauspital, Langobardenstr. 122, 1220 Wien.

Autor žije v Rakousku již skoro 20 let a v poslední době
se věnuje přednáškové činnosti - SLIDESHOW
(několik diaprojektorů ovládaných přes počítač,
s hudbou a komentářem).

Dosud absolvoval na území Čech, Rakouska a Slovenska
74 vystoupení a dvě výstavy fotografií o kolonii
malomocných na ostrově MOLOKA'I. Na nové
Diaschou o Slovensku pracoval více než jeden rok.
Poznámka redakce: více se dozvíte v rubrice
čtenářský příspěvek

**P. ThDr. Jan Horák oslavil v neděli 27. ledna t.r. 25 let kněžského života
a 33 let řeholních slibů.**

Kulturní klub Čechů a Slováků
Vám přeje další plodná léta ve Vaší bohubilé činnosti,
hodně zdraví a boží božehnáni!

Výbor a redakce

Tři otázky pro duchovního správce české farnosti ve Vídni

Prof. P. ThDr. Jana Horáka SDB

Jak a kdy vznikla krajaňská komunita ve Vídni? Šlo o iniciativu "shora", nebo spíše o snahu laiků?

Již na přelomu 18. a 19. století byla ve Vídni významná česká menšinová skupina. V té době pozorujeme úžasný rozvoj církevního života: obnova brala svou sílu z nezlomné nábožnosti českého věřícího lidu. Tomu však neodpovídala uspokojující duchovní péče. Ta se projevovala pouze ojedinelou iniciativou některých česky mluvících kněží. Zvláště je zde třeba jmenovat svatého Klementa M. Hofbauera, kněze kongregace redemptoristů a pozdějšího patrona Vídně, který od roku 1820 nechal sloužit mše svaté v kostele Panny Marie na Nábřeží pro 'obyvatele českého jazyka'. Bylo myšleno i na to, aby zde byla zřízena česká farnost. Tento plán jako i projekt 'českého národního kostela' nebyl na Nábřeží nikdy uskutečněn.

Od poloviny minulého století budují vídeňští Češi rozsáhlou spolkovou organizaci. Nově vznikající spolky značně přispívají k národnímu sebevědomí a samosprávě Čechů na poli kulturního a společenského života. Rozhodující podněty k duchovní správě vycházely tehdy z dobročinného spolku "Jednoty svatého Metoděje". Jedním z hlavních cílů spolku bylo umožnit nedělní a sváteční bohoslužby v české řeči pro krajaňy ve Vídni a okolí. To se podařilo od roku 1875 v různých vídeňských kostelích, někdy i přes odpor místního německy smýšlejícího obyvatelstva. V roce 1908 byl koupen vídeňskými Čechy pro českou duchovní službu kostel "Nejsvětějšího Vykupitele" na Rennwegu. Za těch uplynulých víc jak 90 let zde působila celá řada řeholních kněží, kteří svou duchovní činností sloužili krajaňům. Dnes máme ve Vídni českou farnost, český kostel a český hřbitov.

Jak vypadá situace krajaňů dnes? Plní katolické společenství v širším rámci českého menšinového života nějakou zvláštní roli?

Naše farnost vykonává služby v církvi i ve veřejném životě, konkrétně působí v české menšině. Náš apoštolát má tři spojující prvky. Je to hudba, pedagogická a sociální činnost. Členové společenství se věnují hudbě při liturgii, vedení scholy a dětského orchestru. Vyučují náboženství na české škole a gymnáziu "Komenský". Přispívají do časopisu "Česká a slovenská Vídeň DNES", do měsíčníku "Kulturní klub" a do katolického časopisu "Rozhledy", který vloni přešel na stránky Internetu pod adresou www.rozhledy.at. Sociální pomoc je zaměřena především k českým dětem a mládeži velkoměsta na Dunaji k řešení jejich problémů a zdravé náplni volného času. Letos slavíme již 40 let salesiánské práce s českou mládeží ve Vídni.

Česká farnost ve Vídni je pověřena péčí o volný čas dětí a mládeže v rámci české národnostní skupiny. Od jeho založení v roce 1994 byla zastoupena v Poradním sboru při Úřadu spolkového kancléře dvěma členy. Po následujících politických volbách ve

Vídni uvolnila církev jedno místo, aby se politické strany o místa mezi sebou přestaly hádat. Velkou událostí pro naše společenství bylo papežské požehnání Jana Pavla II. na Rennwegu před českým kostelem při příležitosti prohlášení řeholní sestry Restituty Kalkové za blahoslavenou v roce 1998. Brněnská rodačka, mučednice nacistického režimu, je uctívána jako patronka vídeňských Čechů. Nedaleko od hromadného hrobu popravených je od roku 1998 na Ústředním hřbitově ve Vídni - v českém oddělení (Gruppe 140) - umístěn její pomník, který je navštěvován jako její hrob. Celý prostor krajaňských hrobů s živým plotem je důstojně upraven. Velké oblíbenosti se těší také naše šestidenní poutě. V roce 1997 jsme se vydali po stopách svatého Vojtěcha do Říma a Vatikánu. V roce 1999 jsme našli stopy Ježíše Krista v Palestině a Izraeli. A letos putujeme po stopách Dona Boska do Turína a Verony.

Poslední postní neděle, 17. března tohoto roku, proběhnou volby do farních rad v rakouských farnostech. Jak se na tuto událost připravuje česká farnost ve Vídni?

S odpovědí na tuto otázku začnu trochu ze široka. Není to ještě tak dávno, co ve farnosti dělal všechno sám kněz, farář. Teprve nové chápání církve jako Božího lidu zahrnuje poznání, že také ostatním katolíkům přísluší podstatné úkoly. Tento nový čerstvý vítr přinesl mnoho změn. Na základě Druhého vatikánského koncilu určuje církevní právo orgány spoluzodpovědnosti: V každé farnosti má být zřízena pastorační rada a rada pro hospodářské záležitosti. Předsednictví přísluší farářům. V ostatním platí diecézní předpisy, které se od místa k místu liší. Tak například ve vídeňské arcidiecézi se tento orgán nazývá "Rada farní obce" (Pfarrgemeinderat) a ustanovuje se na 5 let. V pražské arcidiecézi se jmenuje "Farní rada" a ustanovuje se na dobu 2 let. Rozdílů jsou také v pojetí farnosti. Církevní právo rozlišuje mezi "farnostmi teritoriálními", do které patří všichni katolíci bydlící na farním území a "farnostmi personálními", která je určena jazykem, národností nebo jiným důvodem.

A právě takovou farností personální je naše farnost ve Vídni. Ta spadá pod Referát cizojazyčných farností a řídí se jeho předpisy. Náš orgán spoluzodpovědnosti se jmenuje "Církevní rada" (Kirchenrat). Členy církevní rady jmenuje farář na dobu 1 roku. Takže vám mohu prozradit, že my letos už máme po volbách.

Úkolem církevní rady je spolu s farářem posuzovat otázky týkající se farnosti, radit se o nich, nalézat možnost řešení, usnášet se na opatřeních, poskytovat součinnost při jejich realizaci nebo je přímo realizovat. Na základě znalosti situace farnosti podílet se na vytváření pastoračního programu. Naše církevní rada má kromě předsedy a 4 členů ještě po jednom zástupci z učitelů náboženství, z církevních sdružení a spolků. Srdečně zvou každého k aktivní účasti na bohoslužbách, z kterých vyrůstá nové vědomí farního společenství. Tvoří se tak nová farní rodina, která si navzájem pomáhá, přátelsky spolu drží, navzájem si odpouští a společně nese nové úkoly

Valná hromada Československé socialistické strany v Rakousku

Československá socialistická strana v Rakousku sezvala své členy na valnou hromadu, která se konala v sobotu 26. ledna 2002 ve spolkové místnosti 10. okresu Gussriegelstr. 52. Začátek byl stanoven na 15 hod. U vchodu obdržel každý člen denní pořad a přihlášku o slovo k bodu denního pořadu. Úřadující předseda Rudolf Černý Valnou hromadu přesně zahájil, přivítal přítomné, přivítal místopředsedu SPO - Vídně, poslance národního shromáždění, předsedu SPO v desátém okrese ANTONÍNA GAÁLA.

Nový předseda České sociálně demokratické strany v Rakousku Ruda Černý s manželkou

Poslanec Gaál tlumočil srdečné pozdravy SPO centrály v Loewelstrasse. Jeho aktuální poutavý referát byl všemi přítomnými odměněn dlouhotrvajícím potleskem. Po jeho referátu předal poslanec Gaál třem soudružkám nejvyšší vyznamenání mimo Aler Plakete "Zlatý karafiát" který udílí předseda rakouské socialistické strany, za dlouholetou činnost ve straně. Byly to soudružky **Jana Binderová, Ada Černá a Olga Matalová**. Mimo vyznamenání obdržela každá soudružka pěknou kyticí květin.

Soudruh Černý přešel pak k dennímu pořadu. Povstáním a minutou ticha bylo vzpomenu to zemřelých v roce 2000 a 2001. Bylo to 7 členů a bylo vzpomenu bývalého úřadujícího předsedu prof. Karla Matala. Za poslední desetiletí nám odešlo 33 mužů a 50 žen.

Zprávu o činnosti za uplynulý rok podal soudruh Jaroslav Procházka.

Pokladní Zprávu za rok 2001 podala soudružka Matalová. Revize oznámila, že bylo vše řádně kontrolováno a

nalezeno ve vzorném pořádku. Revize navrhla, aby odstupujícímu výboru bylo uděleno absolutorium. Bylo jednohlasně schváleno.

Předsedkyně volební komise soudružka Brázdilová navrhla jako předsedu Rudolfa Černého, jako místopředsedkyni Adu Černou, za jednatele soudruha Jaroslava Procházku, místojednateлку soudružku Hermi Pluskotoovou, za pokladní Olgu Matalovou, za místopokladní Janu Binderovou. Do revize byli navrženi Jiřina Procházková, Anna Šimáková a Anežka Vališová. Soudruh Černý byl jednohlasně zvolen za předsedu. Další zvolení všichni funkce přijmuli.

Předseda soudruh Černý podal návrh na změnu jména strany. Navrhl, aby se v budoucnu strana jmenovala "**ČESKÁ SOC.DEM. STRANA V RAKOUSKU**", sídlo Vídeň 1050., Margaretenpl.7 Rovněž byl podán návrh, aby výše příspěvků činila v budoucnu EU 3.- a EU 5.- ročně. Oba návrhy byly Valnou hromadou jednohlasně schváleny.

Předseda Rudolf Černý referoval o návrzích naší budoucí činnosti. Podotkl, že chceme vyvíjet aktivnější činnost. Chyby, které se staly v minulosti, chceme zapomenout a začít pracovat znovu a snažit se získat mladší soudruhy, kteří by se zapojili do naší budoucí činnosti.

K bodu diskuse se přihlásil soudruh František Dvorský který prohlásil, že nesouhlasí z různými věcmi a chtěl by v prvé řadě mít objasněno jakou úlohu má Jednota Máj ve straně. Předseda Černý mu vysvětlil, že jednota Máj má vlastní stanovy, ale je již od roku 1938 složkou Čs. soc. strany v Rakousku, Rozpředla se pak velmi živá debata, do které se zapojil i poslanec Gaál a doufáme, že soudruh Dvorský vzal toto vysvětlení na vědomí. Dále se k diskusi přihlásil soudruh Kleisný, který mluvil o situaci v dnešní České republice.

Na ukončenou referoval soudruh Marus Strohmaier, který pracuje v archivu, bibliotéce a v institutu pro slavistiku. Tato instituce pracuje na zachování všech dokladů o české menšině ve Vídni. Zmínil se hlavně o obsáhlé knihovně a dokumentacích zemřelého prof. Karla Matala a přislíbil, že po uspořádání všech dokladů bude tato část pod názvem "**Bohemica Viennensia**" **přístupná nejen studentům ale i celé veřejnosti**. Soudruh Stromeier byl odměněn vřelým potleskem.

Předseda soudruh Černý poděkoval všem přítomným za vytrvání a Valnou hromadu v 7h večer ukončil.

Kulturní klub gratuluje vyznamenaným soudružkám k "Zlatému karafiátu"

a přeje novému předsedovi Rudolfovi Černému a nově zvolenému výboru mnoho elánu do další potřebné práce!

výbor a redakce

Poslanec národního shromáždění Anton Gaál předává vyznamenání "Zlatý karafiát" s. Olze Matalové

25. výročí Charty 77

V úterý 29. 1. 2002 přivítalo Velvyslanectví ČR v Rakousku pozvané hosty na vzpomínkovém večeru při příležitosti 25. výročí založení Charty 77. Aktu se kvůli onemocnění nemohl osobně zúčastnit velvyslanec dr. Jiří Gruša. Dopis prezidenta Havla přečetla přítomným paní Dagmar Vaněčková. Po projevu H. Haidera, vedoucího kulturního oddělení Die Presse v Tyrolsku, připomněla dobu kolem Charty četbou ukázek z knihy F. Vaněčka "Všivá doba - z deníku chartisty" herečka Zdenka Procházková. Pod kůží vnikala posluchačům nejen tato slova, ale i písňové texty S. Karáska, které autor sám interpretoval. V publiku byli přítomni bývalí chartisté, ale i řada významných osobností rakouských i českých, které hnutí od počátku významně podporovala.

foto: V. Čevela
Kněz S. Karásek -
Vzpomínkový večer při
příležitosti 25. výročí
založení Charty 77
ve Vídni

foto: V. Čevela
Vzpomínkový večer při
příležitosti 25. výročí
založení Charty 77 ve Vídni
- herečka Z. Procházková

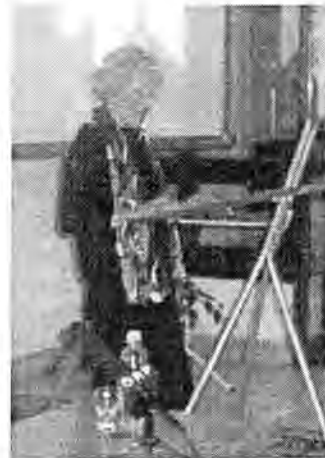

foto: V. Čevela
Novinářka Dagmar Vaněčková -
Vzpomínkový večer při příležitosti
25. výročí založení Charty 77 ve
Vídni

mb

Nová próza

Druhý díl zamýšlené trilogie ze Stehendorf-u autora Milana Ráčka vyšel opět v nakladatelství Bibliothek der Provinz. Próza s názvem "Das Jubiläum" s podtitulem Eine herzhaft-kulinarische Geschichte popisuje metodou koláže životní radosti hlavního hrdiny Bäckziho, který chystá oslavu desátého výročí svého druhého narození, tj. života s "novým" srdcem a dokumentárností místopisnou a naukovou obohacuje záznam reality. Tyto kontrastní obrazy se však prolínají do vědomí protagonisty děje. Vypravěč hrdinovy zážitky, jednání, chování a citění pouze popisuje, nehodnotí, zřetelný je jeho nostalgický přístup v dokumentárních částech. Autor ve své próze rozpracoval quasi haškovskou historku o přípravě oslavy ve znamení srdce - všechny pokrmy jsou připraveny ze srdce, či mají jeho podobu - , kterou spojuje s intelektuální rovinou, jež odkazuje k jeho literárním a kulturním východiskům. Dílko tak nepatří do roviny komediální, ale ukazuje svého hrdinu otevřeného vůči světu, lidem, přijímajícího všechno, co se kolem něho děje a užaslého nad tím, co život přináší.

mb

Milan Ráček DAS JUBILÄUM

Eine herzhaft-kulinarische Geschichte

Česká opera ve Vídni

Peter Blaha, který zastává místo dramaturga ve Vídeňské státní opeře se hlásí ke svým českým předkům a má slabost pro českou operu. V budoucnu by rád prosadil na vídeňské scéně tituly, jakými jsou například Foersterova Eva nebo Fibichova Šárka a také Julietta od Bohuslava Martinů.

Významným počinem je Janáčkova Její pastorkyně, která je ve Vídeňské státní opeře uváděna pod názvem Jenůfa. Vznikla v koprodukcii s brněnskou Janáčkovou operou a její kontroverzní režisér David Pountney hodlá své vídeňské pojetí přenést v rámci skladatelových oslav v roce 2004 do jihomoravské metropole. V Brně bude opera uvedena pocho-pitelně česky.

Její pastorkyně je ve Vídeňské státní opeře uváděna v německém překladu Maxe Broda. Obsazení byli ti nejlepší pěvci: jako Kostelníčka řecká mezzosopranistka Agnes Baltsa, v roli Jenůfky Angela Denekeová. (Na zdejších prknech německy zpívala Jenůfu i Gabriela Beňačková). Dirigentem představení je Sejdži Ozawa, designovaný hudební ředitel Vídeňské státní opery.

(mk)

Im Zeitalter Selbstgebrannter Dokumente von Festspiel-Aufführungen mögen drei schon historische Aufnahmen weniger aufregend sein als noch vor Jahren. Immerhin sind sie alle drei sehr authentisch.

Jaroslav Vogel musizierte in Prag im Rudolfinum 1953/54 mit seinen Künstlern in einem mitreißenden al fresco-Stil. Für uns sind Stepanka Jednackik (Jenůfa) und Marta Krasova (Küsterin) keine bekannten Namen, ihre Stimmen aber waren anno dazumal aufregend. Und die beiden Tenöre Ivo Zidek (Stewa) und Beno Blachut (Laca) waren schon damals Sänger, die man unter anderen weltpolitischen Umständen aus Prag "in die Welt" geholt hätte. Chor und Orchester, alle kleinen Partien, lassen eine Sicherheit hören, die Janáčeks Oper als ein Meisterwerk erkennen läßt – man muß nur hören und erschüttert sein. Die Prager singen und musizieren ihn, wie man damals bei uns Mozart aufgeführt hat.

Brünn, Jahrzehnte finanziell "geknebelt" (es mußte Tantiemen für Janáček in harten Devisen an dessen Wiener Verlag bezahlen) und trotzdem stolz auf den Komponisten brachte 1977/78 eine mustergültige Aufnahme der Jenůfa auf den Markt, die man auch heute noch mit Anteilnahme und Begeisterung hören kann - und diesmal waren es die Frauen, die grandios sangen. Gabriela Benackova (sie war auch in Wien eine unvergessene Jenůfa) ist eine grandiose, leidende Interpretin der Titelpartie. Nadezda Kniplova übertrifft sie als Küsterin: Man hört und begreift deren wahnwitzige Situation, ihre Selbstaufgabe. Und vergißt sie wieder und leidet noch mehr mit der Benackova. Kein böses Wort über Vilem Pribyl (Laca) und Vladimír Krejčík (Stewa). Sie sind Mitglieder in einem mustergültigen Ensemble, das unter Frantisek Jilek stolz in seinem damals beinahe neu eröffneten Brünner Haus hören ließ, wie man Janáček musiziert. Ich erinnere mich an die Live-Aufführung, sie erschütterte sehr.

Daß der ausgewiesene Janáček-Experte Sir Charles Mackerras an Jenůfa nicht vorbei konnte, sondern seine eigene Interpretation wünschte und man ihm diese in Wien ermöglichte, hilft denjenigen, die eine "richtige" und technisch ausgereifte Aufnahme haben wollen: Zu den Wiener Philharmonikern und dem Chor der Wiener Staatsoper engagierte man ihm ein teilweise großartiges Ensemble, das zwar nicht so homogen wie die Herrschaften aus Prag und Brunn klingen, trotzdem aber hervorragend sang: Elisabeth Söderström war die ergreifende Jenůfa, als Küsterin erschütterte Eva Randova. Die beiden rivalisierenden Tenöre waren Wladimir Ochman (ein etwas matter Laca) und Peter Dvorsky (Stewa). Zwei kleine Partien - so was kann eine Plattenfirma - waren groß besetzt. Unsere Lucia Popp sang die Karolka, Vera Soukopova die Hirtin und eine Dörflerin. Im Gegensatz zu seinen Kollegen in Prag und Brunn verwendete Mackerras "Janáček pur", ließ alle Änderungen von Karel Kovařovic weg, die seit der Prager Erstaufführung 1916 zur Tradition geworden sind. Das ist seither normal und selbstverständlich vorbildlich. Es kann aber die um Nuancen "gemilderten" Aufnahmen aus Prag und Brunn nicht vergessen lassen.

Návštěva šéfa Poslanecké sněmovny a ODS Václava Klause 13. února ve Vídni

Šéf Poslanecké sněmovny a ODS Václav Klaus při návštěvě Vídně jasně naznačil, že Vídeň nemůže ani po parlamentních volbách očekávat změnu v postojích české strany ke dvěma sporným otázkám ve vzájemných česko-rakouských vztazích - k takzvaným Benešovým dekretům a k jihočeské jaderné elektrárně Temelín.

Spíše skepticky se předseda ODS staví k úsilí kancléře Wolfganga Schüssela a ministryně zahraničí Benity Ferrerové-Waldnerové vyřešit otázku Benešových dekretů česko-rakouskou deklarací. "Nesmíme zapomenout na minulost, která má být určitým mementem," zdůraznil Klaus při tiskové konferenci ve vídeňském Českém centru. Vyjádřil sice připravenost k diskusi o historických otázkách, avšak bez jakýchkoli právních závazků. I deklarace mezi Českem a Německem z roku 1997 znamenala podle něj jen malou pomoc ke zlepšení vztahů mezi oběma státy. Šéf ODS se vyslovil pro zlepšení stávajících vztahů mezi Rakouskem a Českem. "Musíme hledat a tvořit lepší sousedské vztahy. Myslím, že dnešní rozhovory k tomu přispěly," poznamenal. Všichni normální sousedé však obvykle mají mezi sebou problémy, dodal.

"Naše dnešní debaty nebyly o žádných řešeních, dnešní debaty byly o tom, abychom si jasně naformulovali - ne přeneseně přes sdělovací prostředky - limity našich postojů a vůbec přemýšleli o tom, jestli se tyto limity mohou někde protnout," řekl Klaus. Právě o tom podle svých slov během dnešní pracovní návštěvy hovořil se všemi předními rakouskými politiky, včetně spolkového prezidenta Thomase Klestila, kancléře Wolfganga Schüssela, prvního prezidenta NR Heinze Fischera, a ministra financí Karl-Heinze Grassera. Minister Grasse se podle Klause během rozhovoru rovněž vyslovil pro zmírnění tónu vzájemné komunikace mezi oběma zeměmi.

Zatímco minulý den před Českým centrem u příležitosti výstavy "Zapomenuté pohraničí" protestovalo několik odpůrců Temelína, se zde u příležitosti návštěvy šéfa Poslanecké sněmovny shromáždila zhruba desítky sympatizantů Sudetoněmeckého krajanského sdružení s transparenty požadujícími zrušení Benešových dekretů.

hb

Co nás zajímá, aneb informace o nové Sociální dohodě

Organizace Nová vlast zajistila na neděli 31. ledna 2002 v mramorovém sále Velvyslanectví ČR v Rakousku informativní odpoledne o uzavřené Sociální dohodě mezi ČR a Rakouskem, jehož se zúčastnil ministr práce a sociálních věcí ČR V. Špidla. Po jeho proslovu, který jen rámcově o smlouvě informoval, se přenesla pozornost k osobě JUDr. Koblihové, již známé ze stránek Klubu a Kulturním klubem na tuto besedu vyžádanou.

JUDr. Koblihová přesně zodpověděla řadu dotazů, jež pro ni předem písemně připravili zástupci Kulturního klubu, ale také ty, které formulovali účastníci početného publika. Setkání nemohlo jistě splnit očekávání, jež na ně návštěvníci kladli, neboť v režii bylo opomenuto na nutnost ú č a s t ě z á s t u p c e druhé strany Smlouvy, tj. odpovídajícího představitel rakouského příslušného ministerstva. Informace tedy zůstala na půli cesty.

mb

ministr práce a sociálních věcí ČR V. Špidla

poznámka redakce: Na všeobecnou žádost účastníků besedy předsedkyně Klubu oslovila zástupce velvyslanectví s žádostí další besedy na toto téma a o rozšíření o výkonné referenty sociálního zabezpečení obou zemí.

Vícepremiér Vladimír Špidla na návštěvě krajanů ve Vídni

Vícepremiér a ministr práce a sociálních věcí Vladimír Špidla nepředpokládá, že nová česká vláda bude po letošních parlamentních volbách připravena jednat s Vídní o jihočeské jaderné elektrárně Temelín nad rámcem uzavřených dohod, ani o možnosti zrušení tzv. Benešových dekretů. Nepředpokládá, že by jinak postupovali i další čeští politici. "Myslím si také, jak znám české politické prostředí, že není vláda, která by šla dále, než jak bylo dohodnuto," řekl Špidla ve Vídni při setkání s krajanů žijícími v Rakousku.

Předseda ČSSD by si ale dokázal představit společnou českou-rakouskou deklaraci, jakou již uzavřelo Česko s Německem. To, co bylo dosaženo s Německem, považují za velmi rozumné a velmi velkorysé z obou stran a tam asi je možné dospět," poznamenal Špidla. "Každá česká vláda musí vycházet z historických daností a ze zájmu své země a myslím si, že otvírat hroby a vracet se tam, odkud se Evropa vynořila po potocích krve, prostě není možné. Vícepremiér spolu se senátorem Milanem Špačkem, předsedou Stálé komise pro krajanů žijící v zahraničí, přijeli do Vídně představit výhody dohody mezi ČR a Rakouskem o sociální péči, která platí od 1. července loňského roku. *hb*

Objasnenie krádeží áut v SR

Rakúski vyšetrovatelia majú záujem o úplné objasnenie údajnej spolupráce slovenských policajtov so skupinami organizovaného zločinu pri krádežiach rakúskych automobilov v Bratislave. Rakúska strana má záujem na tom, aby páchatelia týchto činov boli vypátraní a postavení pred súd bez ohľadu na to, či sú do prípadov zapletení policajti alebo nie, uviedol nedávno Rupert Sprinzl z Interpolu vo Viedni, vedúci oddelenia pre krádeže automobilov. *EB*

Tragicky zosnulým slovenským námorníkom odhalili pri Viedni pamätnú tabuľu

Pamätnú tabuľu ôsmim slovenským námorníkom, ktorí zahynuli počas tragickej nehody slovenského remorkéra Ďumbier, odhalili na vodnom díele Freudenu pri rakúskej Viedni.

Spomienková akcia sa uskutočnila po piatom výročí nešťastia na pamiatku členov posádky, ktorí na tomto mieste zahynuli. Na odhalení tabule sa zúčastnil generálny riaditeľ a predseda predstavenstva Slovenskej plavby a prístavov, a.s. (SPaP) Pavel Šesták, zástupcovia rakúskych a slovenských ministerstiev, ako aj predstavitelia rakúskych odborov, Velvyslanectva SR vo Viedni a príbuzní obetí. Iniciátorom a realizátorom spomienkového podujatia je SPaP.

K havárii došlo 22. októbra 1996 krátko pred 20.00 h po tom, čo tlačný remorkér naložený 750 tonami kostnej múčky nevošiel do dráhy plavebnej komory a silný prúd ho zahnal k prepúšťacím splavom na reguláciu vody. Tam sa loď s nákladom zachytila na pilieroch hate.

Remorkér so zapnutými motormi sa potom potopil a voda ho stiahla aj s posádkou do hlavného koryta rieky. Nešťastie prežil len jeden z deviatich členov posádky. Bezprostredne pred tragédiou Ďumbiera mala kolíziu v rovnakom úseku Dunaja ďalšia slovenská loď, remorkér Liptov. *EB*

Brno připomene světově proslulého genetika Mendela

Výstavu o světově proslulém genetikovi Gregoru Mendelovi připravuje vídeňské Sdružení pro podporu a výzkum genomů a představený augustiniánského opatství svatého Tomáše v Brně Lukas Evžen Martinec. S otevřením výstavy v augustiniánském klášteře na Starém Brně, kde Mendel v 19. století žil a působil, se počítá v květnu tohoto roku. V budově opatství na Starém Brně by podle opata Martince v budoucnu mělo vzniknout kongresové centrum a muzeum genetiky. Pomoc přislíbila i Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně.

Její rektor Stanislav Procházka uvedl, že škola chce rekonstruovat Mendelovu experimentální botanickou zahradu. Projekt podpoří i město Brno a Akademie věd ČR.

Johann Gregor Mendel (1822-1884) při křížení různých forem hrachu dospěl k objevům, z nichž vyvodil základní zákonitosti dědičnosti. Formuloval tři genetické zákony, později nazvané jeho jménem, které se staly základem moderní genetiky.

Rakousko chce zlepšit dopravní spojení s Českou republikou

Rakouský plán rozvoje dopravy chce do roku 2021 zlepšit stávající železniční a silniční spojení s Českem. Výstavba severní dálnice A5 od Eibesbrunnu přes Wilfersdorf až po hranice s Českou republikou v Drasenhofenu potrvá do roku 2011. Celý projekt si vyžádá náklady 348,8 milionu eur. Vídeň plánuje v letech 2002 až 2021 zvýšit přepravní kapacitu mezi hornorakouským Unterweikersdorffem a hraničním přechodem Wullowitz/Dolní Dvořiště. Čtyřproudová silnice pro motorová vozidla s označením S10 přijde na celkem 352,5 milionu eur. U železničního spojení se zvýší přepravní kapacita Summerauske tratě ve spolkové zemi Horní Rakousy ve směru do České republiky. Celý projekt je plánován na léta 2007 až 2011 s investičními náklady 138,1 milionu eur. Dopravní plán předpokládá do roku 2021 rovněž modernizaci železničního koridoru ve směru od Vídně až po dolnorakouský Hohenau, který leží na trati do České republiky.

Spolek Komenský

Vzpomeňme si jedno výročí z těch pro českou menšinu ve Vídni mimořádně smutných – v den založení Sokola, ale o osmdesát let později – 16. února 1942 byl nacisty rozpuštěn spolek Komenský. Nacisté dávali velmi zřetelně najevo, že chtějí Vídeň nejen učinit Judenfrei, ale také Tschechenfrei. Jejich hlavní úder podobně jako v samotných českých zemích v této fázi směřoval především do oblasti vzdělání, odkud cítili hlavní nebezpečí pro svoje úmysly. Představitelé české menšiny mohou být dodnes hrdí, že se jim tento plán přes všechny brutální tlak nezdařil.

MaFr

Češi ve Vídni ve 20. století

Od 20. prosince 2001 až do konce března letošního roku hostí údajně nejkrásnější pražský barokní palác – Clam-Gallasův palác v Husově ulici na Starém Městě výstavu Češi ve Vídni ve 20. století. Jejimi autory jsou Paulus Ebner, Gertraud Pressler, Martin Sekera, Vlasta Valešová a Karl Vocelka, přičemž poslední dva jmenovaní jsou zároveň autory celé koncepce a vědeckými garanty celého projektu. Hned úvodem je třeba říct, že časově vymezení se ne vždy podařilo zcela dodržet. Není se co divit – rok 1901 nepředstavuje v dějinách střední Evropy ani české menšiny ve Vídni žádný zvláštní přelom. Expozice proto zahrnuje i řadu dokumentů a informací i k druhé polovině devatenáctého století a v závěrečné části najdeme i malý přesah do století jednadvacátého. První sál je věnován elitám české menšiny ve Vídni – významným politikům, vědcům, umělcům, mecenášům. Připomínání jsou třeba rakouští ministři hlásící se k české národnosti, kterých bylo od poloviny devatenáctého století celkem jedenáct. Najdeme mezi nimi i tak významné osobnosti jako byl národohospodář J. Kaizl, v letech 1898-99 ministr financí nebo další národohospodář, ministr orby, Albin Bráf. Mezi vědci je zvláštní pozornost věnována profesorovi chirurgie na vídeňské univerzitě, slavnému Eduardu Albertovi, jehož pamětní deska dnes zdobí budovu univerzity. Část vitríny je věnována také dalšímu významnému českému vědci, který část své kariéry strávil ve Vídni – rozluštiteli chetitského písma Bedřichu Hroznému. Opomenut není samozřejmě ani první čs. prezident, filosof a sociolog T. G. Masaryk. Z novinářů nechybí na výstavě dopisovatel Národních listů Gustav Eim ani jeho kolegové J. Penížek nebo B. Hlaváč. Pověst Čechů jako vynikajících hudebníků dokládají ve Vídni dlouhodobě pobývajícím Oskar Nedbal nebo J. B. Foerster. Návštěvníci zde naleznou i fotografii Marie Jeritzky vlastním jménem Marie Jedličkové z Brna, která byla v letech 1912-35 členkou vídeňské dvorní (později Státní) opery. Z výtvarníků jsou připomínáni např. J. Mařák, H. Schweiger nebo J. Kotěra. Mimořádné místo patří v expozici věnované Čechům ve Vídni básníkovi J. S. Macharovi, i když se tento umělec nikdy necítil v hlavním městě Rakousko-uherské monarchie zrovna nejlépe. Jeho tvorba, jak správně připomíná popisek, byla vídeňskou realitou silně ovlivněna. Domnívám se, že tato skutečnost mohla být výběrem materiálu ještě více podtržena. Za velmi záslužné považuji, že je v expozici připomínána překladatelka Anna Auřednicková jedna z osobností, kterým se říkalo český konzul ve Vídni (dalším byl např. již zmiňovaný novinář G. Eim). Tím však není výtět významných Čechů žijících ve Vídni – nelze přeci zapomenout na osobnosti jako byl patrně nejvelkorysejší český mecenáš všech dob stavitel J. Hlávka nebo další podporovatelé českých snah hrabě Černín nebo hrabě Harrach. Několik exponátů se také vztahuje i k slavnému cestovateli Emilu Holubovi. Další místnost je věnována obecně životu české menšiny do roku 1945 vedle politických převratů, z nichž pro Čechy ve Vídni nejvýznamnější byl nepochybně rozpad Rakouska-Uherska v roce 1918 a obsazení Rakouska nacistickým Němcem o dvacet let později, zde najdeme vitríny věnované každodennímu životu české menšiny – návštěvník se zde může seznámit s životy českých krejčích, ševců či truhlářů, jejichž skvělá řemeslnická tradice přezívá v některých bohužel vzácných případech dodnes. Jak je však připomenuto: naneštěstí ne všichni u řemesla vydrželi – ve Vídni se učil na truhláře i první čs. komunistický prezident Klement Gottwald. Řada Čechů také pracovala v cihlárnách a neodmyslitelným zjevem Vídně před 1. světovou válkou byla česká služka. I o tom informuje nynější výstava, i když druhému fenoménu mohla být věnována větší pozornost. V této části expozice jsou také načrtnuty osudy jednoho z nejproslulejších českých podniků ve Vídni – restaurace Schweizerhaus v Prátru vlastněné rodinou Kolaříků a zmíněny jsou i centra českého kulturního života ve Vídni. Věleňování Čechů do života města však nebylo zcela bezproblémové. Jedna z vitrín připomíná posměšně písničky a texty přednášené ve vídeňských kabaretech na adresu "venců" a "pémáků", kterým podle svědectví pamětníka prvního čs. ministra školství G. Habermana, nejvíce tleskali Němci ještě lámající čeští přistěhovalci, kteří se tímto způsobem snažili sobě i ostatním dokázat, že s českými hlupáky nemají nic společného. Přišli však ještě horší časy – i když se vedení menšiny snažilo po obsazení země nacisty vyvarovat se jakýchkoliv konfliktů, nebylo to nic platné. Hitlerovští pohlavňáci chtěli zbabít Vídeň nejen Židů, ale i Čechů a podle toho se také k menšině chovali. Spolky byly rozpouštěny a jejich majetek zabavován, podobně se vedlo i tisku a dalším českým aktivitám. 69 vídeňských Čechů bylo popraveno, národní život téměř zlikvidován. K zavražděným patřila i Helena Kafková, řádovým jménem Maria Restituta, která byla později blahověřena a prohlášena za patronku vídeňských Čechů. Její odkaz je na výstavě připomínán i v části věnované náboženskému životu Čechů ve Vídni. Další místnost je věnována menšinovým spolkům, až již se jednalo o spolky pěvecké (jako např. Lumír), divadelních ochotníků nebo dobročinné (České srdce). Zvláštní význam měly spolky sportovní Orel a zejména Sokol, který svou činnost ve Vídni zahájil již pět let po svém vzniku, tedy v roce 1867. Jeden z panelů také připomíná přínos Čechů do rakouského fotbalu – nejedná se pouze o legendárního Pepiho Bicana, ale také o dlouholetou oporu vídeňského Rapidu Antonína Panenku a o řadu českých hráčů, kteří v Rakousku působí dnes. Možná trochu neústrojně v této místnosti nalezneme exponáty věnované tzv. Českému Prátru v 10. vídeňském okrese. Další část výstavy je věnována vzdělání – vedle tiskáren zde dominují doklady o vývoji českého školství ve Vídni. Zbývající část expozice dokumentuje život české menšiny ve Vídni po roce 1945. Toto téma není ještě dostatečně zpracováno a zdaleka všechny doklady se dosud nepodařilo podchytit, což se pochopitelně projevilo i na této výstavě. První panely a vitríny v poválečné části jsou věnovány složitým poměrům v Rakousku těsně po 2. světové válce a reemigrační akci, na základě, které se do českých zemí vrátilo na 10 000 krajanů z Vídně. Únorový převrat v roce 1948 značně poměry české menšiny zkomplikoval – jejich reprezentace se rozštěpila na propražské skupiny a na část odmítající poúnorový vývoj. Podobný proces je dokumentován i u tisku nebo u vídeňského Sokola. Do Rakouska přicházejí po prosazení absolutní vlády komunistické strany další Češi, tentokrát jako emigranti. Protože v Rakousku má silný vliv Sovětský Svaz až do roku 1955 nedá se jejich počet srovnat s masami lidí putujícími do západních okupačních zón Německa. O to větší přívál uprchlíků z Československa zaplavuje Rakousko po roce 1968. Expozice připomíná alespoň některé významné osobnosti, které přišly do Rakouska z Českých zemí v dobách železné opony – slavisty F. V. Mareše a J. Vintra, ekonoma J. Staňkovského nebo lékaře T. Liona. Další početně sice nevelkou, ale intelektuálně významnou vlnou, se koncem sedmdesátých let stal příchod signatářů Charty 77, kterým tehdejší rakouský kancléř Bruno Kreisky nabídl azyl a podporu. Intelektuální život ve Vídni tak obohatili např. herec P. Landovský, spisovatel P. Kohout, novinář I. Medek a řada dalších. Speciální pozornost věnuje expozice vztahům Václava Havla k Vídni – i když na rozdíl od mnoha svých přátel zůstal v Čechách, rakouské hlavní město hrálo v jeho životě nezanedbatelnou roli, protože právě zde byly mnohé jeho slavné divadelní hry poprvé inscenovány. Ironickým obrazem Jana Šafránka jsou vtipně připomenuti i čeští turisté, kterým v 70. a 80. letech bylo úřady povoleno navštívit Vídeň jako město sice v očích ideologů prohnělého, ale podle názoru většiny obyvatelstva včetně politických funkcionářů vysoce lákavého západního světa. Poslední část výstavy je věnována ukázkám výtvarné činnosti vídeňských Čechů – jsou zde zastoupena díla např. J. Brabence, J. Symona nebo I. Raček. Tečku za celou expozicí dělá panel, na kterém jsou prezentovány některé sociologické a statistické údaje o české vídeňské komunitě. Domnívám se, že autorům se podařilo vytvořit mimořádně poutavou výstavou, která bezpochyby návštěvníky dokáže zaujmout. Za velice cenné považuji, že zde nejsou ukazovány jenom fotografie a dokumenty, ale není zapomenuto ani na třírozměrné předměty. Součástí výstavy je také videoprojekce tematicky odpovídajících krátkých filmů. Obzvláště působivě a kompaktně vyhlížejí zejména část expozice dokládající život české menšiny do roku 1945. Zde se opravdu podařilo ukázat svět vídeňských Čechů v jeho mnoha vrstvách a bylo upozorněno i na některé často málo reflektované pozoruhodné souvislosti. Velmi těžkou úlohu měli autoři výstavy při snaze ukázat českou menšinu v době po 2. světové válce. Nejen, že často logicky chybí potřebný historický odstup, ale špatná je i situace z hlediska dochování příslušné dokumentace. I proto je výsledný obraz dost útržkový a leccos nemohlo být zaznamenáno. Nepochybně zde zůstává široké pole působnosti pro další badatelskou práci, která ovšem bude muset být doslova mravenčí. Přesto i v této části výstavy získá český návštěvník alespoň částečný vhled do života svých krajanů usazených ve Vídni. Doufejme, že se tato akce nestane na dlouhá léta poslední výstavou dokumentující život Čechů ve Vídni, ale naopak, že na ni navážou další výstavní, publikační a jiné projekty, které prohloubí naše znalosti. (MaFr)

Aby se všichni měli dobře

Teroristický útok 11. září v New Yorku opravdu mnohé změnil, jeho dopad a důsledky pocítují mnohé země. Týká se to nejen obchodu, ale i turistiky a jistě i dalších odvětví lidské činnosti. Kauzální světový propletenec se prezentuje před očima všem. České ministerstvo pro místní rozvoj uspořádalo z tohoto podnětu v Praze summit na téma Střední Evropa - bezpečnostní turistická destinace. Zúčastnilo se jí na pět desítek představitelů nejvýznamnějších institucí z oblasti cestovního ruchu z ČR, Francie, Maďarska, Německa, Polska, Rakouska, Slovenska a dalších zemí, stejně tak jako zástupci Světové organizace pro turismus a Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.

Dvoudenní jednání nejen ukázalo, které země nakolik pocítují výpadek zvláště letadly přijíždějících cizinců a náhlými změnami již tradičních kongresových mítinků, ale také to, že Střední Evropa je jednou z nejbezpečnějších destinací vůbec. Navíc všeobecně nabízející vysoký standard v zajišťování potřebných a očekávaných služeb. Bylo rovněž konstatováno, že úpadek turistů zejména z USA, Kanady a Japonska více méně nahradili návštěvníci z evropských zemí, kteří ve zvýšené míře ze strachu z cestování letadlem upustili od dálkových, exotických destinací a rozjeli se po silnici po našem kontinentu. Očekává se, že tento trend bude pokračovat a všichni přítomní si byli vědomi, že se jedná o jedinečnou šanci spojenými silami nabídnout region Střední Evropy se všemi jeho kulturními památkami, bohatou společnou historií, přírodními krásami, jedinečnou kuchyní a širokou nabídkou aktivit pro volný čas.

Přestože není turistický průmysl na stejné úrovni v zemích na konferenci zastoupených - v Rakousku dosahují příjmy z tohoto odvětví 16% BIP, v Polsku 8% a v České republice 6% - chápou všichni, že společný postup přinese

více všem, což je pro oblast zdravější, než když se rozdily v příjmech prohlubují.

Samozřejmě, že byla diskutována i otázka trestných činů páchaných na turistech a jejich majetku, zvláště pak v nových, kandidátských zemích EU. Statistiky posledních let snad opravdu dávají naději na zlepšení i když momentální stav stále není uspokojující. Zvýšení přítomnosti členů policejního sboru ve zvláště kritických místech různých měst již teď přináší ovoce, nová opatření se plánují.

Letošní rok byl vyhlášen rokem české a moravské kuchyně. O jejich přednostech se mohli účastníci konference přesvědčit. Vybrané hotely a restaurační zařízení prezentovaly um svých kuchařů k všeobecné spokojenosti. Části návštěvníci republiky dovedli vývoj ocenit.

Poprvé se spojil soukromý a veřejný sektor v úsilí o překonání nepříznivého stavu v oblasti turistiky. Společná deklarace vydaná ke konci summitu potvrdila snahu všech spolupráci prohloubit a vyzvala vlády zemí regionu, aby se podílely na rozvoji bezpečnosti a pomohly status turistické destinace Střední Evropy společně prohloubit.

Jasně tu vyznělo přání upustit od úzkoprsého pojmání vývoje uvnitř vlastních hranic a raději se věnovat celoplošným, společným projektům. Jsme Evropané, Středoevropané, patříme k sobě, musíme uzavírat kompromisy a tím podporovat rozvoj všech zúčastněných zemí.

Několik dní po skončení summitu se konala ve Vídni přednáška jednoho z ředitelů Bank Austria na téma Význam Podunají v Evropě. Stejně téma, tentokrát však v oblasti obchodu a investic. Po názorné prezentaci účasti banky na projektech ve Střední Evropě došel ke stejnému závěru, jako jeho kolegové z oblasti turistiky v Praze - nutné spolupráci. Nejde o to, aby jeden stát byl bohatý a druhý chudý, jde o to, aby se všichni měli dobře, řekl na závěr.

ml

Nenápadná profesorka,

avšak temperamentní v projevu, je vynikající slovenská houslistka paní Jela Špitková, která od 80. let mj. působí ve Vídni na Universität für Musik. Psát o tom, jak jsme se k sobě dostaly, by vystačilo na napínavý příběh. Rovněž poodhalení životních cest paní Špitkové připomíná malý román. "Stihla" být nejen vynikající absolventkou bratislavské Konzervatoře, v této pozici ukončila i vysokoškolská studia v Praze a ve Vídni, rovněž aspiranturu u Davida Oistracha v Moskvě. Koncertovala v šedesáti zemích všech kontinentů. Svě bohaté profesní zkušenosti předává dnes mladým adeptům houslového mistrovství.

Předpokládám, že Vás k orientaci na hudbu "přivedlo" rodinné prostředí.

J. Špitková: Je tomu skutečně tak. Můj otec byl velmi dobrý právník a výborný klavírista. Když přišel ze zaměstnání domů, odreagoval se hrou na klavír. Bylo to sice ve večerních hodinách, kdy jsme my s bratrem už museli jít spát, ale i přes zavřené dveře pokojů jsme slyšeli Beethovovy, Haydnovy nebo Mozartovy sonáty. Hudební vzdělání považovali rodiče za součást všeobecného vzdělání, takže bylo úplně samozřejmé, že i my budeme chodit do hudební školy. Tatínek kromě klavíru hrál i na varhany.

Hra na klavír bývá téměř "běžným" koníčkem, ale jak se dostal Váš otec k varhanám?

J. Špitková: To si přinesl ze své rodiny. Jeho otec, můj dědeček, byl učitelem, který současně vedle učitelské činnosti působil jako varhaník v kostele, což bylo tehdy, zvláště na vesnicích, běžné. Rovněž

obvyklé bylo posílat své děti na tzv. Wechsel, tedy slovenské děti do německých rodin a opačně. Můj otec se právě v takové německé rodině naučil mimo německého jazyka milovat klavír a rád hrát. Pak nebylo těžké, aby se naučil hrát i na varhany a v případě potřeby zastupovat tak svého otce v kostele.

Chtěla jste také hrát jako Váš otec na klavír?

J. Špitková: Skutečně jsem na klavír začala, ale protože o dva roky starší bratr se učil hrát na housle, "probudila" se ve mně ta typicky dětská "závist" - prostě chtěla jsem hrát na stejný nástroj jako bratr. Takže jsem klavír vyměnila za housle. Začínala jsem v Novom Meste nad Váhom, kde jsme tehdy bydleli, než jsme se přestěhovali do Bratislavy.

Netáhlo Vás to také trochu ke královskému nástroji - varhanám?

J. Špitková: Byla jsem zamilovaná do

houslí, nechtěla jsem cvičit na klavír, i když jsem také musela. Nešlo mi to ani na varhany. Můj otec naučil hrát na varhany mého bratra. Přesto, že jsme bydleli v Bratislavě, jezdil můj otec každou neděli hrát do Nového Mesta do kostela, a to plných čtyřicet let. Když nemohl, zastoupil ho můj bratr.

Toto hudební zaměření napomohlo Vaší budoucí profesní orientaci?

J. Špitková: Dalo by se to očekávat, ale původně tomu tak nebylo. Neuvažovala jsem o tom, že se hudbě budu věnovat profesionálně. Ale tato orientace mě přece jen "zachránila". Jako děti z intelektuální rodiny jsme v tehdejší režimě neměly šanci dostat se studovat. Protože bratr i já jsme hráli docela dobře, dostali jsem se oba na bratislavskou Konzervatoř, protože tam platil zatím ještě talent, nikoliv původ studenta. Studovala jsem zde šest let. Absolvovala jsem houslovým koncertem P. I. Čajkovského. Společně s absolventkou

pěveckého oddělení Editou Gruberovou a absolventem Klavírního oddělení Mariánom Lapšanským jsem za svůj obor obdržela ocenění "Nejlepší absolvent" a pětileté stipendium na studium do Moskvy.

Váš příběh jakoby potvrzoval fraškovitost systému - nejdříve nemožnost studia, potom stipendium do Moskvy. Vzhledem k tomu, že Vaše maturita proběhla v roce 1968, došlo jistě k dalšímu překvapení.

J. Špitková: Slovo překvapení je patrně slabé pro to, co jsem zažila. Bude to znít jako příběh z laciného románu, ale věřte mi, sama bych tolik fantazie neměla. Do Moskvy jsem měla odléhat 27. srpna, už jsem měla letenku. V srpnu jsem byla na houslovém kursu ve Švýcarsku a právě 21. srpna 1968 jsem se vracela domů přes Vídeň. Neměla jsem tušení, co se děje, rádio jsem neposlouchala. Protože jsem musela až do večera čekat na vlak do Bratislavy, šla jsem se podívat na Hochschule für Musik, jaké tam jsou plakáty o koncertech. Vrátný se mě ptal, co tam pohledávám, když jsou ještě prázdniny. Vysvětlila jsem mu, že vlastně "zabijím" čas, protože vlak do Bratislavy mi jede až večer. Nezapomenu na jeho údiv. Až zde jsem se dozvěděla, co se stalo a že do Bratislavy nic nejede, protože jsou hranice uzavřeny. Pochopitelně jsem byla zoufalá z toho, co teď bude. Náhodou jsem na ulici potkala jednoho cellistu z Bratislavy, který šel v doprovodu jiného cellisty, Bulhara, který zde na Hochschule f. Musik studoval. Dali jsme se do řeči, co budeme v této situaci dělat. Když se onen bulharský cellista dozvěděl o mém moskevském stipendiu, které tímto padlo, zeptal se, zda-li nechci studovat zde, ve Vídni. Samozřejmě byla moje odpověď kladná. Věděla jsem, že ve Vídni učí nejlepší houslový pedagog, pan prof. Odnoposov. Asi to souviselo s mládím, či s onou výjimečnou situací, prostě milý bulharský cellista vešel do nejbližší telefonní budky a zmíněnému profesorovi zavolal domů. Nejenže byl pan profesor doma, celý příběh vyslechl a chtěl vědět, jak se jmenuji. Když se dozvěděl moje jméno, utvrdil se - je-li to ta Špitková, co hrála rok před tím ve Vídni na mezinárodní houslové soutěži Preludium a fugu e moll Maxe Regera. Když i tato odpověď byla kladná, poslal nás pan profesor na Akademii do patřičné kanceláře, aby mi tam ihned vystavili index s tím, že si mě bere jako posluchačku bez přijímacích zkoušek. Dovedete si představit, jak se na nás v prezidentské kanceláři Akademie dívali, jako kdybychom neměli všech pět pohromadě. Překvapení pan Skraban si naše sdělení telefonicky u pana profesora ověřil a za několik minut mi vystavil Index studenta Hochschule für Musik. Dobu, než se otevřely hranice jsem strávila v různých zařízeních Červeného kříže.

Zní to opravdu románově. Neměla jste však trochu obavu z toho, jaké budou reakce v Bratislavě na tento Váš "čin"?

J. Špitková: Nejen já, ale i rodiče. Mamin-

ka mi připomínala, že by bylo lepší z kádrových důvodů studovat v Československu. Zatelefonovala jsem do Prahy profesorovi Pločekovi, sólistovi České filharmonie, zda-li bych u něho v Praze mohla studovat. Prof. Ploček si mě pamatoval z vyřazovacího kola československých houslistů, kteří se ucházeli o účast v mezinárodní houslové soutěži ve Vídni, kterou jsem vyhrála. Zařídil pro mě dodatečné přijímací zkoušky na 1. října a obstaral mi v Praze i koleje. Takže od tohoto momentu jsem se stala posluchačkou dvou Akademii.

Jak jste se dostávala na hodiny do Vídne? Vždyť hranice se přece uzavřely.

J. Špitková: První dva roky po osmašedesátém byly ještě neuzavřené. Ale já jsem předem udělala jiný tah. Zašla jsem na Ministerstvo a řekla jsem, že asi v nastávající situaci nebudu moci využít stipendium v Moskvě, že však mám index vídeňské Hochschule f. Musik. Protože jsem už tehdy byla jako houslistka známá, často jsem jezdila do zahraničí, a tím jsem vlastně "přinášela" státu valuty, nakonec rozhodli, že ve Vídni studovat mohu, což potvrdili vydáním pasu s patřičným povolením. Takže jsem začala současně studovat ve Vídni i v Praze, aniž o tom jedna či druhá strana věděly. Řekla jsem si, že to alespoň půl roku takto zkusím.

"Netříštilo" se ono současně dvojitě školení? Jak jste plnila předepsanou látku?

J. Špitková: Byla jsem pilná studentka, v Praze jsem měla samé výborné. To, co jsem hrála v Praze, nehrála jsem pochopitelně ve Vídni. Praktikovala jsem to tak, že jsem během týdne byla třikrát v Praze a dvakrát ve Vídni, anebo obráceně. Na cestu jsem si ušetřila z prospěchového stipendia. Bylo to sice náročné, ale nemohla jsem se toho vzdát. Prof. Odnoposov ve Vídni byl takovou houslovou individualitou, že by ho člověk jen poslouchal a napodoboval a poslouchal a napodoboval... Pražský prof. Ploček byl velmi inteligentní člověk, mj. vystudovaný právník, který měl nesmírný přehled, zkušenosti. Hluboce jsem si ho vážila.

Na Akademii v Praze jste však vedle hlavního oboru - housle musela absolvovat i další předměty, a to hudební, ale především "politické". Jak jste to vše stihla při neustálém dojíždění?

J. Špitková: Když je člověk mladý, stihne toho hodně. S politickými předměty jsem měla potíže ve čtvrtém ročníku. Byla jsem tehdy ve třídě společně s Václavem Hudečkem, studium ve Vídni jsem již ukončila, ale pro změnu jsem začala studovat v Moskvě u Davida Oistracha. Takže jsem byla neustále na lince Praha - Bratislava - Moskva vedle dalších koncertních cest. V podobné situaci byl i Hudeček, prostě jsme neměli odpovídající účast na politických seminářích, které vedl nějaký přísný profesor z Karlovy university. Došlo to tak daleko, že nás nechtěl pustit ke zkouškám. V té době byl rektorem AMU Alfréd

Holeček, jinak vynikající klavírista-doprovoděč, který zařídil, abychom byli ke zkoušce připuštěni. Onen pan profesor nám to přiní dal pěkně pocítit.

Jak se lišila výuka na Akademii ve Vídni a v Praze?

J. Špitková: Ve Vídni mně uznali všechny "vedlejší" předměty z bratislavské Konzervatoře, tzn. intonaci, dějiny hudby, harmonii atd. Věnovala jsem se jen nástrojím, navíc jsem měla hodiny tzv. moderní hudby u prof. F. Cerhy. Myslím, že co se týká "pracovitosti" a disciplíny, je pražská Akademie na prvním místě. Zatímco ve Vídni jdou studenti po škole do kaváren, divadel, baví se, v Praze každý posluchač cvičí odpovědně denně osm hodin. Hraní se ozývá nejen z poslucháren, ale i ze sklepa, chodeb, záchodu.

Uvedla jste, že jste již v době studií vystupovala v řadě zemí, po absolutorii obou akademii Vaše koncertní činnost značně nabyla. Poznala jste cizí země jen přes koncertní sály a publikum, anebo jste měla také čas se po nich porozhlédnout?

J. Špitková: Do svých 35 let naprosto ne. Ročně jsem reprezentovala Československo na třinácti mezinárodních soutěžích. To znamenalo vyhrát houslovou soutěž na Slovensku, potom národní v Praze a odtud pak odjet na soutěž mezinárodní. Ta měla tři kola. Pokud jsem vypadla v prvním kole, musela jsem hned odjet, neboť už jsem dále neměla placený hotel. Když jsem se dostala do dalších kol, musela jsem intenzivně cvičit, takže jsem tak jak tak neměla možnost jít se někým podívat. Z cest jsem tedy znala jen letišta a sál a neustálé cvičení. Něco vidět ze světa jsem mohla až v době, kdy jsem jako koncertní mistr působila v Mozarteu Salzburg.

Jak jste se do Mozarteu dostala?

J. Špitková: Když jsem v Moskvě na Konzervatoři Čajkovského skončila aspiranturu, učila jsem čtyři roky jako odborná asistentka v Bratislavě na Vysoké škole múzických umění (VŠMU). Vedle toho jsem se nadále věnovala koncertní činnosti, do roka jsem měla téměř sto dvacet koncertů, samozřejmě pokaždé v jiném městě. Takže jsem opět velmi cestovala, ale výuku posluchačů jsem nezanedbávala. S každým jsem měla individuální plán a hodiny se konaly v době, kdy jsem neměla žádný koncert. Tak to fungovalo po celé čtyři roky, než došlo ke změně ve vedení školy. Nový děkan fakulty nemohl zřejmě přenést přes srdce, že mám více koncertů než on. Přes letní prázdniny - červenec, srpen, září - jsem každoročně koncertovala na luxusních lodích a vlastně objížďala celý svět. Tento nový děkan mi tuto činnost zakázal a na prázdniny mi zajistil jinou činnost - měla jsem kontrolovat v jednom cukrovaře, jak tam brigádníci - žáci a studenti - pracují. Po rozhovoru s rektorem školy jsem se přesto na moje "lodní" koncertní turné vydala. Můj děkan mě však začátkem září chtěl osobně vidět. Tušila jsem, že jde do tuhého a že jeho tlak se

bude stupňovat, že mi zakáže i koncertování v republice během školního roku. Uvědomila jsem si, že umím hrát a že se neztratím, i když nebudu působit na VŠMU v Bratislavě. Řízením osudu jsem se dozvěděla o konkursu v Kodani, právě mi končila moje smlouva v Rio de Janeiro, takže jsem se tam vypravila. Konkurs v Kodani mezi jedenapadesáti uchazeči jsem vyhrála. Nejen že tento můj "truc" podnik vyšel perfektně, kodaňští mi platili cesty na všechny koncerty, které jsem už dříve měla sjednané. Protože to přece jen bylo trochu daleko od Bratislavy, toužila jsem se dostat blíže domovu. Po roce působení v Kodani jsem si v odborném časopise přečetla zprávu o konkursu na volné místo koncertního mistra v Mozarteu v Salcburku. Poslala jsem přihlášku, a když jsem se zase za nějaký čas vrátila z koncertní šňůry se Suchoňovým kvartetem po Finsku, našla jsem v poště odpověď ze Salcburku. Ovšem konkurs se konal den po našem návratu z Finska. Bylo to v sobotu nebo v neděli, neměla jsem výjezdní doložku a v pondělí odpoledne už konkurs probíhal. Nikdo si nechtěl vzít na svědomí, aby mi výjezdní doložku udělil, protože měli strach, že se nevrátím, že budu emigrovat. Ale nakonec jsem ji dostala nejen já, ale i můj bratr, který mě tam vezl autem. Bratr řídil a já jsem na zadním sedadle přehrávala předepsaný repertoár. Do Salcburku jsme sice dorazili, ale jak jsem se dozvěděla, konkurs před mých příchodem právě skončil. V té zoufalé situaci jsem komisi požádala, zda-li by mě přesto nenechali zahrát, že všechno nás stálo tolik vypětí - cesta, doložka atd. Komise se právě zabývala sčítáním bodů. Povolili, abych hned zahrála. To bylo nejdříve za plentou, potom před plentou s orchestrem orchestrální party - tj. symfonií J. Brahmsa. Z toho rozrušení jsem právě toto dílo hrála jednou tak rychle, než je předepsáno. Ale nakonec vše dobře dopadlo, konkurs jsem vyhrála. V tom momentě přišel za mnou bratr a radostně mi sděloval, že se mu konečně podařilo zaparkovat auto.

Na jaký nástroj hrajete? Prozradíte jeho hodnotu? Jakou barvu má lak houslí?

J. Špítková: Nejznámější moskevský houslař mně nabídl ke koupi nástroj, který měl etiketu Pietro Guarneri. Nástroj jsem samozřejmě nechala ohodnotit v Londýně, Paříži, ve Vídni, v Praze. Všude mi potvrdili, že to právě guarnerky nejsou, je to však italský nástroj vyrobený v okolí Triestu, tři sta let starý, který nádherně zní. Housle jsou tmavé. Hodnotu nikde nesděluji. Když se mě na celnici ptají, odpovídám, že pro ně housle nemají žádnou cenu, ale pro mě velikou, protože to je "můj chléba". Nástroj mám posledních dvacet roků. Těch vzpomínaných třináct mezinárodních houslových soutěží jsem odehrála na houslích, které stály 1 400 Kčs. Potom jsem měla od bratislavského houslaře housle značky Kreuzinger. Protože jsem toužila po lepším nástroji, od prvopočátku své koncertní činnosti jsem pilně na něj šetřila.

Kde cvičíte? "Přehrála" jste si již ruku?

J. Špítková: Cvičím doma, nemám žádné problémy se sousedy. Samozřejmě jsem si ruku přehrála. Pamatuji si, že jednou před koncertem jsem nesměla tři dny hrát, chodila jsem na zkoušky orchestru a jen se smutně dívala, jak zkouší beze mě. Housle jsem vzala do ruky až při vlastním koncertním večeru. Můj profesor mi řekl, že jsem tak dobře ještě nikdy nehrála.

Ve Vašem repertoáru převládají díla období romantismu, popř. klasicismu. Moderní hudební houslová literatura je jen velmi sporadicky zastoupena.

J. Špítková: Je tomu skutečně tak. Orientovala jsem se na osvědčená díla, mám dojem, že moderní hudba musí ještě počkat na vytříbení svých kusů. Často takové dílo zaznělo pouze jednou a víc už "nepřežilo". Chtěla jsem hrát věci, které jsou také oblíbeny u publika.

Když se učíte repertoár zpaměti, jak se učíte? Vizually, sluchově, hudebně-analyticky?

J. Špítková: Vypadnout z paměti, to je největší postrach všech hráčů. Když hrajete sólo, můžete zaimprovizovat, podaří-li se Vám to ale v koncertu s doprovodem orchestru, máte dvě možnosti: buď to "zabalit", anebo takty přeskočit a uchytit se dále. To předpokládá, že znáte přesný sled skladby, tedy máte ji vizuálně zafixovanou. Důležitá je při tom také melodická, chcete-li sluchová, paměť. V neposlední řadě nastupuje mechanická paměť, tzn. že víte, v které poloze to které místo hrajete, kterým prstem, na které struně. Hráč se tedy musí orientovat na všechny tři druhy paměti. Cvičíte-li osm hodin denně, vše si řádně uvědomíte. Ve chvílích, kdy nemůžete hrát, ve vlaku, v letadle, si skladby znovu pročítáte a vizuálně si je ještě více fixujete. Myslím, že se málokdy stane, že by vypadly všechny tři paměti najednou.

Kolik hodin cvičíte dnes?

J. Špítková: Dnes už necvičím tolik hodin, mám na starosti nemocného otce, který je už čtrnáct let ochrnutý na pravou stranu těla a leží. Já vykonávám funkci zdravotní sestry, mírním také jeho deprese. I když mám být ve Vídni, kde působím, bydlím s otcem stále v Bratislavě a do Vídne dojíždím.

Hra na nástroj znamená nejen psychické, ale také fyzické vypětí. Jak jste se udržovala či udržujete být stále fit?

J. Špítková: Když jsem byla mladá, nevenovala jsem se žádnému sportu či udržování kondice, dnes si jdu ráda zaplavat. Podstoupila jsem i operace rukou, byly přehrané. Po nich se už nevrátila ta původní pružnost, musela jsem nechat hrání v Mozarteu.

Co Vás jinak baví kromě hudby, jaké máte hobby?

J. Špítková: Ráda filmuji, bez kamery nikam nevyjždím, mám bohatý materiál z

celého světa. Dnes mám velmi kvalitní digitální kameru.

Povrchní čtenář při pročítání těchto řádků může podlehnout názoru, že se vlastně máte velmi dobře - projezdila jste svět, vyhrála jste si slušné peníze. Jen mu asi unikne, že je to jen jedna strana mince, ta druhá znamená nesmírnou dřinu a odříkání, takže ty "výhody" jsou velmi těžce zaplacené. Nebudou tedy tou hlavní motivací. Co Vám osobně hraní přináší?

J. Špítková: Člověk nemůže dělat něco pod dojmem násilí. Když instrumentalista opakuje jeden takt třeba čtyřicetkrát za sebou, je to proto, že usiluje o to nejdokonalější provedení, pracuje na tom, aby interpretace byla osobitá, jedinečná, aby nikdo jiný to tak nezahrál. Aby "překvapil" posluchače, aby ho svou hrou pohladil, uvedl alespoň na chvíli do jiného světa. Hráč si musí ověřit na pódiu, zda-li to, co se líbí jemu, líbí se i publiku. Že mě úsilí bylo správné, o tom mě přesvědčily slzy dojetí v očích posluchačů, jejich spokojený výraz. Když chyběly, věděla jsem, že to tak dobré nebylo. To byla motivace si s dílem znovu a znovu "pohrát". Hraní mi tedy přináší vnitřní spokojenost z toho, že přispívá ke spokojenosti druhých.

Posloucháte hudbu? Když ano, vnímáte ji jako profesionál, tedy analyzujete ji, anebo se necháte unést jen pocitově?

J. Špítková: Vše vnímám jako profesionál, jsem-li na koncertě v prvních řadách, "kontroluji" samozřejmě hru houslistů. Poslech hudby jako hobby vlastně nemám. Nejde to.

Kterého skladatele máte ráda?

J. Špítková: Mám ráda Čajkovského, Brahmsa, Mozarta.

Není tajemstvím, že na Universität für Musik, kde pedagogicky působíte, tvoří většinu posluchačů cizinci. Jaké mohou být důvody malého zájmu o studium z řad rakouských mladých lidí?

J. Špítková: Myslím, že hlavní příčina zájmu o studium spočívá v "racionálním" myšlení Rakušanů. Studium hudby vyžaduje mnoho roků, je finančně náročné, soukromé hodiny jsou velmi drahé. Šance uplatnění je rovněž malá. Představte si, že třeba ke konkursu na místo tultí hráče v orchestru přijde dvě stě uchazečů. Rakušané si raději zajdou hudbu poslechnout, než by ji studovali. Na universitě převládají Japonci, kteří velmi milují evropskou hudbu, chtějí ji hrát a jsou dostatečně bohatí.

Jsou housle Stradivariho, Amatiho, Guarneriho dokonalým nástrojem? Dá se na nich ještě něco vylepšit?

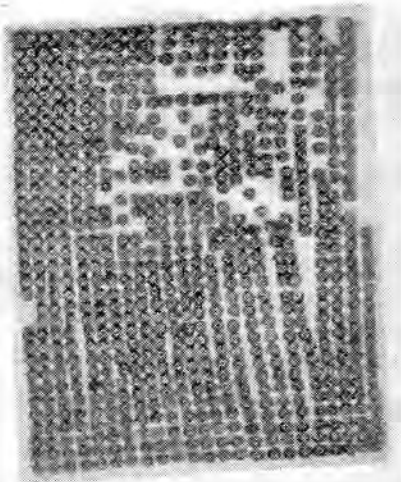
J. Špítková: Ne, tyto housle jsou skutečně dokonalý nástroj. Zatím se je nepodařilo napodobit. Ostatně víte, že největší sbírku těchto nástrojů, a to po dvaceti kusech každé značky, vlastní Rusko?

Děkuji Vám za rozhovor.

Rozmlouvala Dr. Marie Brandeis.

Cena Vladimíra Boudníka pro Květu Pacovskou

Přední česká výtvarnice Květa Pacovská se v letošním roce stala sedmou laureátkou Ceny Vladimíra Boudníka. Grafické umění této výtvarnice bylo oceněno sdružením Inter-Kontakt-Grafik za významný přínos v oblasti umělecké grafiky.

Květa Pacovská: Abacus, 70x60cm, kov, 1964

S dílem Květy Pacovské měla veřejnost možnost se seznámit na Staroměstské radnici v Praze v rámci osmého ročníku soutěže Grafika roku.

Květa Pacovská, jejímž dominantním výtvarným prvkem byl jednoduchý grafický znak, vytvořila řadu grafických listů, koláží, prostorových objektů a neopomenutelný je i její přínos v oblasti autorských knih, které byly často vydávány a oceňovány v zahraničí.

V soutěži Grafika roku získala čestnou cenu poroty Jana Šindelářová za prostorovou instalaci Ohňostroj.

Cenu za nejlepší techniku tisku z hloubky si odnesl Dalibor Smutný za mezzotintu Magnolie. V soutěži bylo uděleno dalších devět cen a deset čestných uznání v pěti kategoriích.

Soutěž Grafika roku vznikla v roce 1994 a jejím úkolem je každoročně seznamovat veřejnost s novinkami v oblasti grafické tvorby a výtvarníkům dát možnost srovnání jejich děl.

(mk)

Výstava Věry Janouškové v Českém Krumlově

Do konce dubna tohoto roku probíhá v Centru Egona Schieleho instalace děl jedné z nejosobitějších českých sochařek poválečného období Věry Janouškové.

Výstava byla připravena u příležitosti sochařčiných osmdesátých narozenin a zahrnuje sochy, kresby, koláže a frotáže z období od konce čtyřicátých let 20. století do současnosti. Prvním místem, kde sochy Věry Janouškové vítají návštěvníka je nádvoří Centra Egona Schieleho. Pokračují pak ve velkém sále s renesanční výzdobou, kde jsou rozděleny do několika částí.

Nejtypičtějším nástrojem sochařky je svařečka, kterou svařuje různé objekty z rozbitých umyvadel, sporáků, rour, hrnců nebo konví. Tak vznikla například smaltovaná sedící postava ženy, která se jmenuje Dozor u výstavy (1991-2000) nebo Šedá dáma (1992).

Technika svařování střídající se s koláží je použita u řady Košílek. Objekty, jejichž součástí jsou různé kovové předměty a nástroje představují Sedící I a Sedící II - oba z roku 1962.

Symbolismus spojený se skupinou Surusum je výrazově i tvarově zastoupen sochami z polychromované sádky, například Lidští pulci (1967-1968).

Součástí tvorby Věry Janouškové jsou od konce čtyřicátých let také koláže. K nejstarším patří Odysea (1948-49), která je ušitá ze zbytků různých látek a z deky. Typické koláže autorky vznikaly v padesátých letech. Z útržků plakátů a nejrůznějších papírů vznikla díla Polepené tělo I (1972), Polepené tělo II (1972-74) a Polepené nožky (1975) vyznačující humor a ironií.

Janoušková ve svém díle objevuje kouzlo odložených věcí, z nichž vytváří svými metodami díla s nezvyklými významy. Autorka je spoluzakladatelkou významné skupiny UB 12, v níž se setkala s řadou významných uměleckých osobností - Adrienou Šimotovou a Stanislavem Kolibalem, historiky umění Jiřím Šetlíkem a Jaromírem Zeminou a rovněž tak se sochařem Vladimírem Janouškem, který se stal jejím životním partnerem.

V průběhu své tvorby vystavovala Věra Janoušková v pražské Národní galerii a mnoha dalších výstavních síních po celých Čechách a rovněž tak v zahraničí.

Současnou výstavu by měla doplnit chystaná monografie o této významné osobnosti českého sochařství druhé poloviny 20. století.

(mk)

Kniha o tvorbě Květy Pacovské

Prestížní švýcarské nakladatelství Benteli vydalo výpravnou publikaci o tvorbě české umělkyně Květy Pacovské (1928). Úvodní text napsal uznávaný francouzský teoretik Jean-Claude Marcadé.

Nakladatelství Benteli již prezentovalo v minulosti například monografie Paula Kleea, Pabla Picassa, Josepha Beuyse a Jeana Tinguelyho. Kniha Květy Pacovské má název Open Space a řadí ji tak mezi světovou špičku.

Publikace představuje nejen vzniklá díla Květy Pacovské, ale přibližuje také zajímavé a vývoj vysvětlující studie, dovoluje čtenářům nahlédnout do její dílny a pochopit tak širší souvislosti.

Kniha dokumentuje tvorbu umělkyně, která vznikala během jejího pobytu v Německu, kde učila na berlínské Hochschule der Kunst v letech 1992 až 1993 a zároveň mapuje i její práce, vzniklé v Praze, která je jejím přirozeným prostředím.

Květa Pacovská pracuje neustále s prostorem a důležité je pro ni i řazení čistých barevných tónů. To se projevuje v jejích objektech, obrazech, asamblážích, kolážích, autorských listech, kresbách nebo grafických listech. Její kultivovaný a střídavý projev působí vybraným dekorativním způsobem.

Květa Pacovská patří k těm několika málo českým výtvarníkům, kterým se dostalo výrazného mezinárodního uznání. Na celém světě jsou známé její knihy, které jsou neodmyslitelně spjaty s jejím dílem.

(mk)

Divadlo na Fidlovačce představilo sborník věnovaný své historii

Slogan "křtěný Vltavou" opravil šéf pražského Divadla na Fidlovačce Tomáš Töpfer, když publikaci o historii této scény pokřtil nefalšovanou vodou z Botiče. Přivítal ji na svět sborník, který vyšel při příležitosti 80. výročí vzniku této scény a tří let od jejího znovuzrození, na němž má zásluhu stejnojmenná nadace.

Publikace, nazvaná Obrozené divadlo aneb Fidlovačka 1921 - 2001, obsahuje přes 400 fotografií. Čtenářům nabízí rozhovory se Zitou Kabátovou, Jiřinou Steimarovou a Karlem Fialou, kteří tu hráli, a také s těmi, kdo se podíleli na záchraně v 90. letech - herci Eliškou Balzerovou a Tomášem Töpferem a dramaturgyní Helenou Šimáčkovou. Ondřej Suchý v knize zpracoval kapitolu, v níž líčí působení Oldřicha Nového i dalších velkých komiků na nuselské scéně v poválečných letech. Současný soubor divadla, v němž jsou například Petr Rychlý, Adéla Gondíková, Yveta Blanarovičová a Ondřej Brousek, je představen formou dotazníků vypovídajících o profesní kariéře i osobních zálibách herců a režisérů.

Publikace mapuje historii divadla od prapočátků, kdy se v nuselském údolí pořádaly ševcovské slavnosti zvané fidlovačka, až do současnosti. Nadaci se podařilo tuto dvě desetky opuštěnou scénu vzkřísit k životu ve spolupráci s radnicí Prahy 4, která byla investorem. Rekonstrukce stála 53 miliónů korun. Formou darů, například prostřednictvím tří televizních benefic, na ni vedle sponzorů přispěli i sami diváci. Od té doby bylo v Nuslích uvedeno 19 inscenací.

Fidlovačku dal postavit její první ředitel Stanislav Langer v roce 1921. Nejslavnější éra nuselské scény spadá do let 1933 až 1945, kdy byl ředitelem herec Jiří Sedláček. Za jeho působení byla Fidlovačka jednou z nejúspěšnějších pražských scén. Hráli tu například Ferenc Futurista, Jindřich Plachta, Theodor Pištěk, Jára Kohout a Fanda Mrázek. V letech 1954 až 1978 fungovala jako druhá scéna Hudebního divadla v Karlíně. Objekt je dnes ve správě městské části Praha 4, nadace ho má v nájmu na deset let.

8. ročník Projektu 100

V pražském kině Aero byl zahájen 8. ročník Projektu 100, díky němuž se nabídka kin rozroste o desítku kultovních filmů.

U zrodu této akce stojí ředitel Letní filmové školy Jiří Králík. V roce 1994, na základě ankety mezi účastníky Letní filmové školy začal sestavovat žebříčky nejlepších zahraničních a domácích filmů všech dob. Z ankety postupně vyplynulo, že většina vybraných titulů se v české distribuci dosud neobjevila a proto tedy vznikl Projekt 100, který od roku 1995 přináší každoročně divákům desítku filmů, které lze označit za kultovní. Jedno místo je vždy ponecháno pro speciální český nebo slovenský film.

Vybrané filmy pak mohou diváci shlédnout ve formě putovní přehlídky, která v letošním roce zavítá do osmdesáti pěti kin v třiasedmdesáti městech v Čechách i na Slovensku.

Putovní přehlídka potrvá čtyři měsíce a po jejím skončení zůstanou filmy v distribuci ještě pět let. Poté je na své programy zařazují hlavně artkina.

V letošním Projektu 100 se na filmové plátno vrací hned několik titulů ze Zlatého fondu světové kinematografie. Jedná se například o komedii Mikea Nicholse Absolvent, dále pak o přepis novely Thomase Manna Smrt v Benátkách nebo snímek Wima Wenderse Nebe nad Berlinem.

Humor bartří Marxů reprezentuje zatím vrcholná komedie Kachní polévka a v tomto duchu je i snímek Monty Python: Smysl života.

Projekt 100 objevuje také opomíjené snímky od velkých režisérských osobností - to je případ Arizonského snu od Emira Kusturici nebo snímku Kytice z tisíc a jedné noci italského klasika Pietra Paola Pasoliniho. Svě místo zaujme i vítězný snímek loňského Berlinale Intimita a skandinávská koprodukce Písně z druhého patra.

"Domacím" zástupcem bude film Lalie polné od slovenského režiséra Elo Havetta.

Projekt 100 Jiřího Králíka má před sebou ještě dva ročníky a poté bude autorova snaha o nabídku reprezentativní stovky kvalitních a kultovních filmů českému publiku dovršena. Jiří Králík chce dále pak pokračovat v propagaci filmového umění aktivitou s názvem Film a škola.

(mk)

Osmdesátiny Milana Jungmanna

Významné jubileum - osmdesát let - oslavil známý překladatel a editor Milan Jungmann, s jehož jménem je neodmyslitelně spojena nejslavnější doba Literárních novin.

Emeritní předseda Obce spisovatelů Milan Jungmann se narodil v hornické rodině v Hořanech na Mostecku. V roce 1938 přišel do Prahy, během německého protektorátu pracoval jako knihovník. Studia literatury, filozofie a estetiky na vysoké škole dokončil v roce 1950 a začal pracovat jako redaktor.

V roce 1955 nastoupil do Literárních novin a zůstal zde čtrnáct let. Právě ve druhé polovině šedesátých let sehrál

Milan Jungmann

Jungmann v tomto týdeníku významnou roli - byl to právě on, kdo stál v čele redakce, když byla zveřejněna proslulá výzva Ludvíka Vaculíka 2000 slov.

V období komunistické normalizace byl Jungmann nucen se zcela odmlčet. Pracoval jako čistič výloh a pod svým jménem se literárně projevoval pouze v samizdatové a exilové literatuře.

Po roce 1989 začal Jungmann publikovat řadu příspěvků v obnovených Literárních novinách. Od roku 1990 se stal předsedou Obce spisovatelů.

Kritik, překladatel a editor Milan Jungmann má pro českou literaturu svůj nezastupitelný význam. Jeho soubory kritických studií Obléhání Tróje (Praha 1969) a Cesty a rozcestí (Londýn 1988) mají pro dějiny české literatury uplynulého věku nesmírný význam.

Svoji životní dráhu zrekapituloval Jungmann ve vzpomínkách Literárky - můj osud (Brno 1999).

(mk)

Výstava Jiřího Kalouska

V pražské Galerii Vltavín byl představen bohatý výběr z tvorby mnohostranného výtvarníka Jiřího Kalouska (1925-1986).

Tento malíř a kreslíř se proslavil především jako autor ilustrací pro děti a animovaných

Jiří Kalousek: Lenin na procházce se sestrou (rok 1917), 1982

filmů a zároveň vytvářel i samostatná malířská díla. Absolvoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou, kde byl žákem Františka Muziky a Antonína Pelce. V roce 1958 ilustroval svoji první knihu a v roce 1965 se podílel na svém prvním animovaném filmu. Během svého života ilustroval více než šedesát knižních titulů a spolupracoval na patnácti animovaných filmech.

Samostatnou kapitolou jeho života byla malířská tvorba, která často vykazovala zcela odlišný styl, než jaký byl příznačný pro jeho kreslířskou tvorbu. Na jejím počátku se v ní objevovaly jak prvky kubistické, tak i surrealistické a konstruktivistické.

Kalouskovo malířské pojetí často vyzařovalo i anekdotický humor a mezi jeho témata nechyběla ani politika. Jeho oblíbeným motivem, který použil například na obrazech Český ráj z roku 1982 nebo Bílý dům v šedivé krajině z téhož roku, byla strážní budka. Bílý dům byl ve skutečnosti Hrádeček Václava Havla, nacházející se poblíž Kohoutova, kde se Kalousek zdržoval.

Zájmy Jiřího Kalouska se neomezovaly pouze na umění, ale zabýval se také fyzikou a chemií a rovněž filologií.

(mk)

Historie Židů v Čechách a na Moravě

Autorem doplněného a přepracovaného vydání knihy s názvem Historie Židů v Čechách a na Moravě je Tomáš Pěkný (1943).

Autor, který je v současné době redaktorem týdeníku Respekt a měsíčníku Roš Chodeš, začal na této publikaci pracovat již v osmdesátých letech a poprvé vyšla v roce 1989 ještě v samizdatové edici Alef. V běžném knižním vydání vyšla v roce 1993 a byla ihned zcela rozebrána.

Historie Židů v Čechách a na Moravě je rozdělena do dvou částí. První chronologicky sleduje dějiny židovského osídlování Čech a Moravy od počátku 10. století. Je zde zachycena zpráva židovského kupce Ibrahima ibn Jakuba, který v letech 965 a 966 navštívil střední Evropu a ve své zprávě o Praze zaznamenal přítomnost Židů ve městě. První část knihy je pak zakončena rokem 1867, kdy Židé získali v Rakousku plnou občanskou rovnoprávnost.

Ve druhé části knihy, která je podstatně delší jsou představeny různé historické okolnosti existence Židů.

Čtenářům této knihy se do rukou dostává vlastně malá židovská encyklopedie, z níž se dovědí mnohé o judaismu. Autor ho vysvětluje nejen jako náboženství, ale jako způsob života. Podává výklad židovských svátků a tradičního židovského školství.

V dalších pasážích knihy je čtenář seznámen s tím, kde se zakládala židovská sídliště, čím se Židé živilí, je zde vykreslen i život v pražském Židovském Městě a duchovní život v ghettech. Kniha je zakončena popisem židovských památek i jejich kultury, která byla poznamenána příklonem k německé kultuře.

Zajímavou pasáží publikace je ta část, která se zabývá vylíčením způsobu soužití Židů s muslimy na území dnešního Španělska, neboť v dnešních mezinárodních souvislostech se stává její poselství značně aktuální.

Po prvním knižním vydání Historie Židů v Čechách a na Moravě napsal Josef Janáček v časopise Dějiny a současnost, že autorovi se podařilo napsat "střízlivou příručku o židovské problematice, koncipovanou se vzácným smyslem pro proporce a bez skluzů k laciné podbízivosti".

Historie Židů v Čechách a na Moravě, jejíž autor Tomáš Pěkný je soukromý badatel, vyšla v nakladatelství Sefer, odpovědnou redaktorkou byla Dagmar Magincová.

(mk)

Dějiny českého písemnictví ve francouzských knihupectvích

Významné dílo o české literatuře ve francouzštině, které obsahuje téměř osm set stran bylo vydáno ve francouzském jazyce.

Lze konstatovat, že od dob vydání Jelínkových dějin české francouzské literatury nevyšla ve francouzštině významnější práce v tomto oboru. Publikace byla vydána v nakladatelství Fayard v edici literárních dějin a její autorkou je vedoucí katedry bohemistiky na Sorbonně profesorka Hana Voisine-Jechová.

Hana Voisine-Jechová, bohemistka a polonistka, byla žačkou profesora Karla Krejčího. V roce 1976 odešla do exilu a v letech 1982-1995 působila na Sorbonně jako specialista v oboru slovanské komparistiky a bohemistiky.

Její rozsáhlé dílo (794 stran) zachycuje dějiny českého písemnictví od jeho počátků až do současnosti. Kniha je rozdělena do pěti částí: Na úsvitě duchovních a estetických Čech, Od husitismu k osvícenství, Od romantismu k expresionismu, Mezi dvěma válkami a Literatura po roce 1945. V poslední části se autorka zabývá také literaturou po listopadu 1989.

Tyto "jedinečné", francouzsky psané dějiny vzbudily v odborných kruzích značný ohlas a lze jen doufat, že budou motivem pro ty české literární historiky, kteří ani za deset let po listopadu nenašli sílu ke zdolání díla, které by přesahovalo rámec středoškolských učebnic.

(mk)

Rakouské malířství v Brně

V Místodržitelenském paláci Moravské galerie v Brně byla otevřena výstava Rakouské malířství 19. století.

Autorce výstavy Kateřině Svobodové se podařilo zajistit ke spolupráci Státní památkový ústav v Brně a Českých Budějovicích, správy moravských zámků, kurátory Muzea Města Brna, Muzea umění v Olomouci a muzeí ve Slavkově, Zlíně a Znojmě. Bohatě zastoupeny jsou i výpůjčky od soukromých sběratelů. Z celého souboru devadesáti vystavovaných exponátů je polovina majetkem Moravské galerie, kde se doklady rakouského výtvarného umění soustřeďovaly od založení obrazárny.

Johann Fischbach: Pastýřka ovcí, 1859, olej, plátno

V 19. století probíhaly mezi Moravou a Rakouskem úzké kulturní styky, které se projevovaly například studiem moravských umělců na vídeňské Akademii a také zakázkami bohatých moravských mecenášů pro rakouské malíře. Výstava dokumentuje vývoj rakouského malířství od končícího klasicismu přes romantismus, naturalismus a realismus v posledním období předminulého století. Rakouští umělci přejímali neradi nové výtvarné podněty, přicházející především z Francie a tak odezva impresionismu je zde zastoupena jen sporadicky.

V první části výstavy se vyskytují především krajomalby, které dosáhly značného rozvoje především v období romantismu. Jsou zde zastoupeni umělci jako byli například Friedrich Gauer mann, Josef Brunner, Ferdinand Waldmüller nebo Johan Fischbach.

V další části expozice pod názvem Člověk a jeho tvář mohou diváci shlédnout především reprezentační portréty s velkolepým aranžmá, s průhledy do krajiny. Nejvýznamnějším umělcem tohoto druhu byl F.X. Petter.

V dalších sálech se již jen volně prolínají olejomalby z různých období, s nejrůznějšími náměty. Jsou zde unikáty ze začátku století od L.A. Schonebregera, naturalismus a realismus zastupují Eugen Jettel a Tina Blau-Lang. Vliv secese se na současné výstavě projevuje jen zcela zanedbatelně.

Výstava Rakouského malířství 19. století potrvá do 31. března tohoto roku a jejím vhodným doplňkem je výpravný sborník, jehož cenným přínosem je soupis rakouských olejomalb z jižní Moravy.

(mk)

Krátce ze světa kultury

*Česká architektura v Londýně

Do konce února se představovala v londýnském Českém centru současná česká architektura.

České centrum, jehož sídlo je blízko Královského institutu britských architektů se věnuje této tematice nepřetržitě.

Výstava byla sestavena z materiálů, které prezentovaly třicet staveb od předních českých architektů jakými jsou například Emil Pfkryl, Josef Pleskot, Ladislav Lábus, Eva Jiříčná, týmy Burián a Křivinka nebo Hruša a Pelčák.

Ve Velké Británii byly tak poprvé představeny v tak ucelené sestavě významné stavby z období 1990 až 2000.

Expozice, kterou připravila nadace Prostor byla původně určena pro Pražský hrad. Dále byla pak vystavena v Berlíně, Mnichově, Delftu a Eindhovenu a po Londýně následuje Brusel a Washington.

Součástí expozice jsou i projekce filmů o architektuře Zlína, Opavy a Hradce Králové.

(mk)

*Ludvík Vaculík obdržel Cenu Karla Čapka

České centrum Mezinárodního PEN klubu uděluje každý sudý rok na základě návrhu odborné komise Cenu Karla Čapka. Děje se tak od roku 1994 a v letošním roce byl touto cenou vyznamenán spisovatel Ludvík Vaculík.

Pětičlenná porota, jejímiž členy byli letos Jaroslav Med, Miroslav Balaščík, Aleš Haman, Pavel Kosatík a Vladimír Pistorius, měli možnost ocenit dílo českého autora a to buďto prozaické, dramatické nebo esejistické, v posledním případě i dílo celoživotní. Při tomto výběru je kladen důraz především na to, aby

Cena Karla Čapka patří Ludvíku Vaculíkovi

autor i jeho dílo "výrazně a srozumitelně přispěli k tomu, aby se ve společnosti prosadily demokratické a humanistické hodnoty nebo aby byly ubráněny"

Prozaik a publicista Ludvík Vaculík získal cenu Karla Čapka pro rok 2002 za "vzácně návaznou a osobitě provokativní fejetonistickou a beletristickou tvorbu".

S cenou, již je plastika od Vladimíra Preclíka, je spojena finanční odměna 150 tisíc korun. Pro Cenu PEN Klubu za celoživotní dílo, která se od roku 1996 uděluje souběžně s Cenou Karla Čapka, nebyl letos nalezen vhodný kandidát.

(mk)

*Burianovy ilustrace ve Švédsku

V Českém centru ve Stockholmu proběhla výstava nejznámějších knižních ilustrací Zdeňka Buriana pod názvem Stezkou odvahy a dobrodružství. Výstavu doprovázel i výpravný anglicko-švédsko-český katalog s 60 ilustracemi. Po Stockholmu se Burianovy ilustrace představily v jihošvédském okrese Kinda a plánovalo je také uvedení výstavy v Norsku.

Celá expozice je dílem společného projektu Valašského království, městských úřadů Štramberk a Burianova rodiště Kopřiv-

nice, odboru kulturních a krajských vztahů Ministerstva zahraničních věcí ČR a Českého centra ve Stockholmu. (mk)

*Města podepsala dohodu o Vísegrádském festivalu

Představitelé čtyř měst z vísegrádské skupiny uzavřeli na začátku tohoto roku v jihopolské Vratislavi dohodu o přípravě Vísegrádského festivalu. Akce má prezentovat kulturu vísegrádských zemí a rovněž Ukrajiny, informoval ředitel festivalu a bývalý šéf Polského institutu v Praze Andrzej Jagodziński

Festival by se měl uskutečnit letos na podzim v moravské Olomouci, ve slovenském Prešově, v maďarské Pécsi a polské Vratislavi. V polském městě by se letos měla konat většina kulturních akcí. Festival navazuje na období před pádem komunismu, kdy právě polská Vratislav byla centrem spolupráce českého, polského a slovenského disentu. Představitelé měst současně s podpisem dohody o přípravě festivalu rozeslali dopisy prezidentům České republiky, Polska, Maďarska a Slovenska, v nichž je žádají o převzetí patronátu nad celou akcí. "

*Nový film Petra Zelenky Rok ďábla bude mít premiéru 6. března

(ČTK) - Jako zručný mystifikátor se režisér a scénárista Petr Zelenka představuje ve svém novém filmu Rok ďábla. Netradičním způsobem v něm vypráví příběh Jaromíra Nohavici a skupiny Čechomor, přičemž dokumentaristicky nahlíží do období, kdy se tento písničkář léčil ze závislosti na alkoholu. Jako anděl strážný se v devadesátiminutovém snímku, který bude uveden do kin 6. března, představuje jeho soupeřník Karel Plíhal.

Na pracovní projekci v Praze Zelenka uvedl, že má různé teorie na to, o čem Rok ďábla je, a upozornil, že se mohou navzájem vylučovat. "Je to film o tom, jak elegantně odejít ze světa. Nebo je to film o přátelství, či o tom, jak jsou čtyři muzikanti svědky zázraku. Může být také o tom, jak vám mohou ti, které potkáte, změnit život," řekl Zelenka.

Tvůrce úspěšných Knoflíkářů z roku 1997 se jako scénárista podílel na Ondříčkových Samotářích. Koncem roku 2001 režijně připravil v Dejvickém divadle v Praze vlastní hru Příběhy obyčejného šílenství. Jeho nejnovější projekt, založený na reálných postavách a autentických situacích, se dá vyprávět velice těžko. Vznikl se čtrnáctimiliónovým rozpočtem v koprodukcí firmy Negativ, České televize, Čestmíra Kopeckého a distribuční společnosti Falcon s grantem fondu na podporu kinematografie. Natáčel se loni na jaře a v létě na různých místech republiky. Řada záběrů vznikla na skutečných koncertech.

Za kamerou byl Miro Gábor, zvukařem byl Michal Holubec a stříhačem David Charap. A protože hudební složka je důležitou součástí příběhu, objeví se už příští týden na trhu filmový soundtrack.

*Nonstop české a slovenské literatury ve světě

Pátý ročník čtenářského maratónu, který pořádá Jazzová sekce pod názvem Nonstop české a slovenské literatury ve světě, se uskuteční od 31. května do 8. června. Zatímco první tři čtení se konala v Praze, loňské se rozšířilo do Bratislavy. Letos budou patnáctiminutové úryvky z děl české a slovenské literatury postupně číst lidé v 19 městech 17 zemí. Zájemci o veřejné nepřetržité čtení se mohou ještě přihlásit na adrese Jazzové sekce ve Valdštejnské ulici 14 v Praze 1.

Nonstop čtení začne 31. května v Praze v sídle Jazzové sekce. Po 24 hodinách bude pokračovat celodenním maratónem

v Bratislavě a dále po osmi hodinách v Budapešti, Bukurešti, Sofii, Moskvě, Kyjevě, Varšavě, Drážďanech, Berlíně, Stockholmu, New Yorku, Haagu, Bruselu, Paříži, Madridu, Mnichově a Vídni. Závěrečných 16 hodin se odehraje opět v Praze.

Čtení bude přenášeno na internetových stránkách českého ministerstva zahraničí. Pořadatelé před zahájením maratónu vydají obsáhlý katalog z předcházejících ročníků a seznam všech spisovatelů a titulů, které si čtenáři vybrali pro letošek. Ke čtení Nonstop české a slovenské literatury ve světě se zatím přihlásili například ministr práce a sociálních věcí Vladimír Špidla, herečka Vlasta Chramostová, šéf české diplomacie Jan Kavan, spisovatelka Eva Kantůrková a zpěvačka Jana Koubková

Informace o této akci zájemci najdou na internetové stránce Správy českých center www.czechcentres.cz.

*Bratislavské pondělí

28. ledna byl zahájen cyklus pod názvem Televizní pondělky z Bratislavy. Pro pražské diváky ho připravil Slovenský institut v Praze, který tímto nabídne přehlídku úspěšných titulů, které byly natočeny v rámci tohoto cyklu.

V úvodním titulu, jímž byla televizní inscenace divadelní hry Friedricha Schillera Úklady a láska, se v hlavních rolích představili Magda Vašáryová a Milan Kňažko.

Jako další titul následoval Mário a kouzelník (18. února) s hlavním představitelem Jurajem Kukuroou, dále pak to budou Don Carlos, Nebezpečné známosti, Profesor Bernhardt, stavitel Solness a jiné. Vždy jednou měsíčně, v pondělí, tak představí slovenská televize inscenaci nebo film z takzvaného "zlatého fondu". (mk)

*Viktor Kolář vystavoval v New Yorku

Fotograf Viktor Kolář se představil na výstavě nazvané Czech Photography II, která se konala v newyorské Leica Gallery.

Viktor Kolář se narodil v roce 1941 v Ostravě a po roce 1968 emigroval do Kanady. Po pěti letech se však vrátil a poté pracoval jako dělník a jako stavěč dekorací v Divadle Petra Bezruče. Od roku 1984 se stal fotografem na volné noze a jeho tvorba představuje především prostředí ostravské průmyslové oblasti ve spojení s jejími obyvateli.

Od roku 1994 vyučuje Viktor Kolář na pražské FAMU.

Samostatnou výstavu má v New Yorku poprvé, předtím již vystavoval v Amsterdamu, Berlíně a Montrealu. (mk)

*Scénografické návrhy Aleše Votavy na výstavě

Rozsáhlou výstavu nejlepšího slovenského scénografa devadesátých let Aleše Votavy připravil Slovenský institut v Praze. Výstava měla název Aleš Votava Scéno/foto/grafie in memoriam.

Tento významný výtvarník zemřel ve věku 38 let v loňském roce. Ještě měsíc předtím obdržel Cenu Alfréda Radoka za nejlepší scénografii v operní inscenaci Národního divadla Tosca - režíroval V. Morávek.

Režisér Morávek přizval Aleše Votavu i ke spolupráci na inscenaci Jiráskovy Lucerny, která se rovněž konala v Národním divadle, a jejíž premiéry se v listopadu loňského roku její tvůrce scény nedožil. (mk)

*Zemřel Pavel Pecháček

Ve věku nedožitých pětapadesáti let zemřel divadelní režisér a šéf činohry Divadla F.X. Šaldy v Liberci Pavel Pecháček

Pecháček absolvoval obor režie na brněnské Jamu a poté působil v divadlech v Hradci Králové, v Gottwaldově (Zlíně), Brně, Chebu, Ústí nad Labem a Mostě. Jeho posledním působištěm se stalo od roku 1999 Divadlo F.X. Šaldy v Liberci.

Mezi poslední inscenace Pavla Pecháčka patřil Goethův Clavijo v Městském divadle v Mostě a Lucerna a dramaturgie Grave-sova románu Zlaté rouno, které uvedl v Divadle F.X. Šaldy v Liberci. Jako host působil Pecháček i v jiných divadlech, naposledy v Divadle Na Fidlovačce v Praze.

Pavel Pecháček se také věnoval práci pedagoga - působil na brněnské konzervatoři, DAMU a VOŠH v Praze. (mk)

*Cena Philipa Morrisa pro Michala Štípu

Cenu Philipa Morrisa, která je udělována nejlepším baletním umělcům, kteří se věnují klasickému baletu, získal sólista Národního divadla v Brně Michal Štípa.

Tento baletní umělec tančil v mnoha představeních, jakými byly například Labuť jezero, Romeo a Julie, Marie Stuartovna, Veselá vdova nebo Louskáček.

Michal Štípa, letošní držitel titulu Květ baletu, již získal ve stejné soutěži cenu za největší talent roku 1998. Tato cena pro nejlepší interprety klasického baletu byla založena v roce 1977 ve Finsku a v současné době je udělována v několika evropských zemích. (mk)

*Jiří Slíva v New Yorku

Na vernisáži výstavy svých grafik v Českém centru v New Yorku představil Jiří Slíva knihu *Café fetish: Dreams of a Coffee Lover*. Jedná se o první knihu vydanou na americkém kontinentu.

Expozice, které zahrnovala Slívovy litografie a další grafiky představila 26 z téměř sta děl, která byla publikována v maloformátové americké monografii o kávě a jejích konzumentech.

Redaktor nakladatelství Marlowe and Company Books (Avalon Publishing Group) Matthew Lore se s dílem Jiřího Slívy seznámil při své první návštěvě v Praze v Galerii Nový Svět. (mk)

*Scénografické návrhy Aleše Votavy

V únoru proběhla ve Slovenském institutu v Praze rozsáhlá výstava nejlepšího slovenského scénografa devadesátých let Aleše Votavy.

Aleš Votava zemřel v loňském roce ve věku 38 let. V tom samém roce převzal v Praze Cenu Alfréda Radoka za nejlepší scénografii v operní inscenaci Národního divadla *Tosca*, kterou režíroval V. Morávek.

S tím samým režisérem spolupracoval Votava i na další inscenaci *Jiráskovy Lucerny* v Národním divadle v Praze. Premiéry, která se konala v loňském roce v listopadu se však již známý scénograf nedožil.

Výstava nesla název *Aleš Votava Scéno/foto/grafie in memoriam* a divákům představila nejenom scénografické dílo tohoto umělce. (mk)

*40. výročí úmrtí krále komiků Vlasty Buriana

Výstava k výročí úmrtí Vlasty Buriana byla umístěna v prostorách radnice v Praze 3. Obsahovala především fotografie a plakáty z filmů a divadelních her tohoto nezapomenutelného herce.

Veselohry Vlasty Buriana patří stále k nejlepším českým filmům i čtyřicet let po jeho smrti.

Komik světového formátu, který se od 50. let musel spokojit s vystupováním na podřadných estrádách, zemřel na následky nachlazení ze zapadlé zájezdové štače 31. ledna 1962. Na sklonku života totiž musel čelit nařčení z kolaborace s Němci, za což byl v roce 1947 odsouzen. Ztratil čest, majetek i práci. Plně rehabilitován byl až dvatřicet let po smrti.

V roce 1998 Vlasta Burian, U snědeného krámu odhalili pamětníci v rámci oslav 100. výročí české kinematografie pamětní desku na Burianově vile v Praze - Dejvicích. Od stejného roku nese jméno krále českých

komiků pasáž u pražského Divadla Komedie, kde od roku 1930 do konce války působil. Ve foyeru je od té doby jeho busta. Velký herec se tak alespoň symbolicky vrátil na scénu, jejímž byl dlouhá léta majitelem i ředitelem. (mk)

*Výstava k nedožitým narozeninám Jaroslava Marvana

K nedožitým stým narozeninám žižkovského rodáka a jednoho z nejoblíbenějších divadelních a filmových herců Jaroslava Marvana, proběhla koncem loňského roku výstava v prostorách žižkovské radnice.

Expozice byla sestavena z řady fotografií, plakátů a dalších artefaktů, které byly většinou zapůjčeny ze soukromé sbírky Milana Wolfa.

Jaroslav Marvan začínal svoji hereckou dráhu v žižkovských

ochotnických spolcích. Svoje první angažmá získal v Divadle Vlasty Buriana, kterému dělal velmi často partnera i v jeho filmových komediích. Až do roku 1972 byl Marvan členem činoherního souboru Národního divadla v Praze.

Největší popularitu si ale tento umělec vysloužil na filmovém plátně, kde téměř ve dvou stovkách rolí mistrně ztvárnil nejrůznější postavy. Jeho jméno figuruje dokonce již v několika němých filmech.

K neznámějším filmům Jaroslava Marvana patří například komedie *Katakomba*, *Škola základ života* nebo filmy z pozdějších let jako *Pěnička* a *Paraplíčko* nebo *Hříšní lidé města pražského*, které oba čerpaly své náměty z policejního prostředí.

Obliba tohoto českého herce je stále veliká a proto z generace těch starších herců, se jeho tvář objevuje i na televizní obrazovce nejčastěji. (mk)

*Českou kulturní sezónu ve Francii zahájí v červnu Rusalka

Dvořákova *Rusalka* v nastudování pařížské opery Bastille zahájí na konci června Českou kulturní sezónu ve Francii. *Rusalka* s americkou sopranistkou Renee Flemingovou v titulní roli otevře první blok přehlídky věnovaný scénickým uměním. Uprostřed července by měla být v rámci divadelního festivalu v Avignonu uspořádaná pocta Václavu Havlovi, Českou kulturní sezónu ve Francii zahájí v červnu *Rusalka* na níž se očekává i účast českého prezidenta. Přehlídku výtvarného umění pak na podzim otevře slavnostní zahájení výstavy *Sláva barokní Čechie* v Lille.

*Navždy odešlo rádio Limonádový Joe

Navždy odešlo rádio *Limonádový Joe*. V posledních dnech loňského roku skončil život jedné legendy. Rádio *Limonádový Joe* opustilo frekvenci 90.3 FM, aby uvolnilo místo svému nástupci - bulvárnímu rádiu *Expres*. Stalo se tak z rozhodnutí Rady pro rozhlasové a televizní vysílání.

Je to paradox až symbolický. Na vlnách rádia, které proslulo originalitou, kvalitou a kreativností, od začátku ledna zní komerční pop a stále rozjaření moderátoři.

Rádio *Limonádový Joe* bylo výjimečné. A je jedno, jestli to slovo chápeme v dobrém nebo špatném slova smyslu. Společně s Rádiem 1 tvořilo světlé ostrůvky v šedém moři českého rozha-

sového vysílání, které je z velké části ovlivňováno hudebními vydavatelstvími a prezentováno žoviálními moderátory bez smyslu pro český jazyk. Muzika, kterou lidé na jeho vlnách mohli slyšet, byla na hony vzdálená "největším" a "nejnovějším" hitům, které chrlí všechna komerční rádia. A mluvený projev hlasatelů? Nikdo nikdy před tím nic podobného neslyšel.

Limonádový Joe vlastně moderátory neměl - jeho vysílání ovládala skupina lidí spjatá s kultovním divadlem Sklep, kteří si říkali moderatizátoři. Pod vedením Ovara Šarifa (Dušan Všelicha) pravidelně každé ráno vznikalo zcela unikátní mystifikační vysílání. Mr. Kalina (Tomáš Hanák), Dr. Vínětů (Jiří Macháček), Ester Kočičková a další si vytvořili vlastní slovník a své věrné postruhače aspoň na několik hoblin denně přenesli do veselejšího a radostnějšího světa.

*Bílá, Hegerová, Nohavica a další budou rýmovat o životě

(ČTK) - Lucie Bílá, Hana Hegerová, Jaromír Nohavica, Iva Bitová, Petr Hapka, Milan Lasica, Jana Kirschner a Richard Müller vystoupí 18. dubna v Praze a o tři dny později v Brně na koncertu osobností nazvaném Rýmování o životě. Hudební vydavatelství B&M Music a společnost Dream Productions chtějí jako pořadatelé využít sestavy vybraných osobností na jednom pódiu a koncert zopakovat 23. dubna v Bratislavě.

Z pražského koncertu bude pořízen televizní záznam pro společnost HBO. V historii působení této kabelové televize na české scéně půjde údajně o teprve druhý český hudební projekt, který zařadí do své nabídky.

*Dobrá víla Kalandra

Premiérou televizního dokumentu Dobrá víla Kalandra začal v pražském divadle Archa vzpomínkový koncert na folkrockového a bluesového zpěváka, kytaristu, harmonikáře a skladatele Petra Kalandru. Před vyprodaným sálem po promítnutí dokumentu vystoupili muzikanti, s nimiž Kalandra spojil svůj umělecký život.

Dokument Dobrá víla Kalandra byl uveden také v České televizi v cyklu Předčasná úmrtí. Jeho autorem je scenárista, režisér a umělcův přítel Václav Kučera.

Petr Kalandra spoluzakládal v roce 1973 skupinu Marsyas. Působil v ní se Zuzanou Michnovou a Oskarem Petrem třináct let. Kromě toho hrával Kalandra folk s Jaroslavem Hutkou a vystupoval s Vladimírem Mišíkem, s Janem Spáleným v ASPM a s Petrem Lipou v Blues Bandu. Oceňována je jeho interpretace písní Boba Dylana. Patřil k vyhledávaným studiovým hudebníkům. Zemřel v září 1995 ve 45 letech.

čtk, Lidovky

Česká beseda

Podívejme, jak nás tato vzpomínka zavedla přímo do plesové atmosféry kolem roku 1862. Musel to být hezký pohled. Móda předpisovala tanečnicím dlouhé, hodně široké a bohatě zdobené šaty, různé doplňky jako rukavičky, vějíř, šperky falešné nebo pravé a mužům s bezvadně nakrouceným knírem vlastenecké čamary. Všechny lustry rozžaty, sál vyzdoben v národních barvách, tu a tam se tvořily ostrůvky tanečnicků. Nejzkušenější si vybírali nejlepší místa, rozdávali zářivé úsměvy na všechny strany a rozhlíželi se po sále, aby odhadli, jaká se sešla společnost.

NEPRAKTA

Pořadatelé s červenobílými šerpami přes prsa - říkalo se jim výboři - byli na roztrhání. Udíleli chvatné pokyny, ověřovali si, zda je všechno v pořádku a konečně vitali u vchodu hlubokými poklonami zejména návštěvnice v půvabných toaletách a se skvělými účesy, nabízejíce jim taneční pořádky. Mnohé dívky i jejich gardedámy se tvářily sebevědomě, ale v těch, které přicházely poprvé, byla malá dušička. Všimne si jich vůbec někdo? Nezůstanou sedět, až zazní hudba k prvnímu tanci? To páni zkušeným zrakem obzírali tanečnice a už si vybírali, pro kterou půjdou nejdříve, až začne taneční rej.

Zazněla fanfára, na pódium vystoupil některý z výborů a vzletnou řečí uvítal vzácné hosty. Hned na to zazněla hudba a nastoupily připravené páry předtančících, aby zahájily ples vzorným provedením populárního tance, jakým byla česká beseda. Koho to nevidíme v prvních řadách, jako básníka našeho života, svižného tanečníka a vtipného společníka Jana Nerudu. Nevynechal jediný pražský bál. Ó, ten se vyznal v životě jako málokterý spisovatel té doby. V mnoha svazcích jeho díla můžeme dodnes sledovat, jak se tehdy žilo a smýšlelo. Znamenitý kronikář a reportér. Však také z Nerudova podnětu vznikl právě na počátku šedesátých let onen zajímavý a brzy velmi oblíbený společenský tanec česká beseda. Vycházel z českých lidových písní a z lidových tanců, hudbu k němu složil Ferdinand Heller. Prvními tanečníky byli Jan Neruda a Bedřich Smetana. Škoda, že se nemůžeme podívat na ověčený

obrázek uprostřed obálky klavírní úpravy české besedy: muž v čamaře vpravo je právě Bedřich Smetana, tanečník vlevo básník Vítězslav Hálek... Z droboučké knížečky nebo barevných vějířů, kterým se říkalo taneční pořádky a kde bylo zapsáno i jméno tanečníka, se dovidáme, které tance a písně česká beseda obsahovala: střídavě po úvodu v každé části zazněla sousedská, furiant, polka, řezanka, obkročák, rejdovák, hulán, kalamajka, kuželka, strašák, tříčtvrteční takt střídal dvoučtvrteční, z pomalých částí se přecházelo do živějších... Však také Betynka Smetanová často vyprávěla, že "tanec v náručí Nerudy byl let, vznášeli jsme se jako okřídlení. Stávalo se, že ostatní tanečníci jeden po druhém ustávali v reji, pozorující nás dva a vyznamenávající nás po skončení tance hlučným potleskem."

"Že se náš nový český salonní tanec, naše krásná, živá Beseda líbila, a sice nesmírně líbila, víte sami..." napsal Jan Neruda v Hlase v polovině listopadu 1862. Inu samé vzpomínky na dobu šťastného mládí. Kniha by se o tom dala napsat.

ZDENĚK VOKURKA

Nové historické knihy

V této rubrice bychom Vás chtěli seznamovat s novými zajímavými knihami české historiografické produkce, především s takovými, které vzbudily pozornost odborníků, ale zároveň jsou napsány jazykem přístupným běžným čtenářům.

Jako první jsem vybral knihu, která má zdánlivě velmi omezené téma. Významný český historik, profesor Univerzity Karlovy v Praze a ředitel Ústavu dějin - Archivu Univerzity Karlovy a jejího archivu vydal ke svým sedmdesátým narozeninám v roce 2000 dějiny své rodné obce a nazval je Příběh Ouběnic v podblanické krajině. Kniha o malé obci na Benešovsku vyvolala v české historické obci velkou pozornost a vysloužila si řadu velmi pozitivních recenzí. Kniha se proto hned v následujícím roce dočkala druhého vydání v Knižnici Dějin a současnosti v Nakladatelství Lidové noviny, což je ediční řada vázaná na nejrozšířenější český populárněvědecký historický časopis Dějiny a současnost. Co odborníky tolik přitahuje na dějinách z globálního hlediska bezvýznamné vesnice a co láká laické čtenáře na této knize? Autor především dokázal obdivuhodně zpracovat naprostou většinu dostupných pramenů a dokázal poutavě přiblížit jejich výpověď. Jeho kniha může být podnětem pro zástupy dalších historiografů laických i profesionálních, kteří chtějí svým bližním přiblížit osudy místa, ke kterému mají niterný vztah. Petrůňova práce neznamena ovšem pouze metodologický přínos pro české historické bádání. Především jde o dílo prodchnuté nepředsíranou láskou k rodnému kraji, která se neprojevuje patetickými slovy, ale především hlubokým vcítěním do dějin rodného místa a jeho blízkého okolí. Zároveň se čtenářům nabízí ojedinělá možnost poznat, jak pozoruhodně se prolínají místní události s "velkými" dějinami. Právě tento rys Petrůňovy knihy vybízí k úvahám na téma o souvislostech každodenního života a jeho pozadí. Nakonec zjistíme, že se z knihy o nevelké obci dozvíme o dějinách více než z mnoha knih o velkých válkách či životech králů a jiných mocných. Za hlavní přínos Příběhu Ouběnic pro laiky i profesionály můžeme považovat právě jeho příspěvek k obecnému růstu senzibility vůči historii a jejím projevům v běžném životě.

(MaFr)

FRANTIŠEK WEYR

"Weyr je typický aristokrat: původem, vychováním, smýšlením, vkusem, názorem na život i poměrem k lidem. Individualista a liberál, milovník studia a filosofování, ale i krásy a umění, znamenitý hudebník, ctitel antiky a renesance a současně labužník krásné literatury. Muž, který ctí skutečnou velikost ať v jakémkoliv oboru a podobě ... Muž, který měl rád lidi a společnost, ačkoliv o jejich oblibu nestojí; který dovede mít velmi rád své přátele a velmi pohrdati nepřáteli, ale který neumí nenávidět. Muž, který velmi vysoko klade přátelství, charakternost a korektnost. Muž, který při své celkové nonchalanci i profesorské roztržitosti nikdy neporuší daného slova a přímo úzkostlivě dbá dochvilnosti. Muž, někdy až dětsky jemný, citlivý a soucitný, ale současně nemilosrdně přemočarý a nekompromisní tam, kde jde o vědeckou pravdu, logiku, vkus a slušnost. Muž, který kolem sebe šíří ojedinělé osobní kouzlo a který má úžasný humor, jednou jiskřivý a optimistický, jindy pesimistický a šízravý." Takto brilantně vystihl osobnost Františka Weyra ve své poctě k jeho šedesátým narozeninám kolega Zdeněk Neubauer.

Právník, právní filozof, státovědec a statistik František Weyr se narodil 25. dubna 1879 v rodině českého matematika Emila Weyra ve Vídni. Absolvoval tam obecnou školu a podstatnou část gymnazijních studií, ale maturitní zkoušku složil až roku 1899 v Praze, kam se s matkou po smrti otce a jejím druhým sňatku přestěhoval. Nezůstal však věren lásce svého otce i strýce, matematice, a rozhodl se pro studia práv na pražské univerzitě (1899–1903). Prahu však po jejich

absolvování opustil a vrátil se do Vídně, kde zahájil svou profesní dráhu vstupem do politické správy. Jako konceptní praktikant sloužil postupně u vídeňského místodržitelství, okresního hejtmánství v Mistelbachu v Dolních Rakousích a u Ústřední statistické komise a Ministerstva kultu a vyučování ve Vídni. V rakouské státní službě působil až do roku 1909. Po návratu do Prahy se na české univerzitě habilitoval v oboru správní vědy a rakouské správní právo a byl jmenován soukromým docentem. V stejném roce se ujal suplování přednášek z rakouského ústavního a správního práva na pražské technice. Vedle toho pracoval jako koncipista a později místotajemník v Zemské statistické kanceláři. Roku 1912 se na návrh svého blízkého přítele ze studii Karla Engliše dočkal jmenování mimořádným profesorem právních věd na brněnské technice.

První poválečný rok 1919 přinesl Weyrovi celou řadu úkolů. Byl jedním z těch, kterým bylo dopřáno účastnit se budování nově se rodícího českého státu. Do tohoto období je také soustředěna jeho největší politická aktivita: vedle své činnosti v revolučním Národním shromáždění, v letech 1918–1920, byl i poslancem Národního shromáždění za Národně demokratickou stranu. Jako člen ústavního výboru parlamentu pomáhal při přípravě československé ústavy a byl jedním z hlavních tvůrců legislativy státní správy. Byl rovněž jmenován prezidentem Státního úřadu statistického a předsedou Státní rady statistické, v jejímž čele setrval až do roku 1929. V letech 1924–1928 se aktivně podílel na práci brněnského městského zastupitelstva a městské rady. Bez opomenutí by neměla zůstat ani Weyrova účast při formování právního základu hospodářství nového státu i jeho zájem o organizaci vysokého školství. Již během 1. světové války usiloval o zřízení druhé české univerzity a po vzniku samostatného státu byl jedním ze zakladatelů Masarykovy univerzity v Brně. Roku 1919 byl zvolen prvním děkanem její právnické fakulty a vzápětí jmenován řádným profesorem ústavního práva. Ve školním roce 1923/1924 byl jmenován rektorem.

Jako výborný odborník působil František Weyr v celé řadě komisí a institucí i mimo svou zem. Za zmínku stojí členství v Mezinárodním Institutu statistickém v Haagu, Mezinárodním Institutu pro veřejné právo v Paříži a Mezinárodním Institutu pro právní filozofii a sociologii v Paříži. Byl také jedním ze zakládajících členů Comité International d'Histoire Constitutionnelle.

Weyrova literární tvorba byla neobyčejně bohatá. Je autorem asi třiceti monografií a nepřeberného množství článků v odborných časopisech i v denním tisku. Publikoval státovědné studie, ale i pojednání v oboru správního a státního práva, vyjadřoval se k otázkám statistiky a národohospodářské politiky. Jak píše Renata Boháčková: "Weyrův břitký vtíp, ironie a elegance slohu kořeni takřka všechny jeho literární projevy, což je u vědeckého autora, a zvláště autora právnického vlastností velmi vzácnou, vždyť právě právnická literatura je pověstná svou kožeností a suchopárností výrazovou." Hlavním a nejdůležitějším oborem Weyrovy vědecké činnosti byla právní filozofie prolínající se s právní vědou. Jeho názory a způsob uvažování se vyznačovaly dvěma základními rysy: logickým formalismem a filozofickým dualismem. Již ve své habilitační práci zpochybnil odůvodněnost dělení práva na veřejné a soukromé. Základy právní filozofie, napsané počátkem 1. světové války, a Teorie práva z roku 1936 podávají ve dvacetiletém odstupě soustavně výsledky Weyrovy vědecké práce, která byla korunována výsledkem pro každého vědeckého myslitele velmi vzácným: vytvořením samostatné vědecké školy tzv. normativní teorie právní. Ta se stala vůdčí teorií a metodologií právní vědy, kterou přednášel na brněnské právnické fakultě, centru normativismu v nás.

F. Weyr byl rovněž členem Moravské jednoty právnické,

redigoval její Časopis pro právní a státní vědu, který přinášel vědecké literární právní práce na Moravě. Vedle toho pravidelně přispíval do Lidových novin, s kolegou Englišem vydával Sbírku spisů právnických a národohospodářských, s přítelem Hansem Kelsenem založil mezinárodní vědecký časopis *Revue internationale de la théorie du droit* a podílel se na vydávání několikavazkového *Slovníku veřejného práva československého*.

Velmi aktivní byl František Weyr i v jiných oblastech – účinně se zapojil do brněnského kulturního života. Již od studentských let pěstoval s přáteli komorní hudbu nejprve v pražském Akademickém orchestru a později v Brně v domácím kvartetu. Udržoval bohaté styky se členy Českého kvarteta a stal se předsedou Družstva Národního divadla v Brně. Za připomenutí stojí i členství ve spolku Brněnský klub, který navštěvovala řada významných osobností brněnské kultury.

Druhou světovou válku prožil v Praze. V okamžiku znovuootevření Právnické fakulty v Brně v roce 1945 byli spolu s Františkem Čádou jejími jedinými řádnými profesory. V dubnu 1947 byl s Karlem Englišem jmenován čestným doktorem Masarykovy univerzity. Na právnícké fakultě působil až do roku 1948. Jako výjimečná vědecká osobnost se stal ústředním objektem čistky prováděné akčním výborem v únoru 1948, byla mu zastavena činnost a s dalšími kolegy musel v únoru 1949 opustit fakultu a odejít do penze. Smrt jej zastihla 29. června 1951 v Brně uprostřed práce na jeho Pamětech.

Martina Švadlenová
Archiv AV ČR

Z historie Sokola

Vlastenecká organizace Sokol byla založena J. Fügnerem a Mir. Tyršem v Praze před sto čtyřiceti lety 16. února 1862. Sokol se stal brzy jedním z nejvýznamnějších národních spolků a již roku 1867 (3.3.) pronikl i mezi Čechy ve Vídni. Na I.

všesokolském sletu v roce 1882 se zúčastnilo již 76 českých a moravských jednot a Sokol stále mohutněl. Politicky byl v době existence monarchie ovlivňován zejména Národní stranou svobodomyšlnou a stal se jedním z nejvýraznějších symbolů rozvoje českého živlu v Rakousku. Pro svou vlasteneckou orientaci byl také v roce 1915 úřady rozpuštěn, ale v posledním roce 1. světové války byl tajně obnoven. Po vzniku republiky pak byli příslušníci Sokola využiti jako pořádkové síly. V letech 1. republiky se stal jednou z opor Československého státu a doma i v zahraničí měl bez započtení členstva z USA skoro 800 tisíc členů. V dobách okupace Československa nacistickými jednotkami se mnoho funkcionářů i prostých členů zapojilo do odbojové činnosti, za což mnozí z nich zaplatili vlastním životem. V průběhu roku 1941 byla nejprve jeho činnost zastavena a poté byl v říjnu rozpuštěn a jeho majetek zabaven. O rok později se gestapu podařilo rozbit i Obec sokolskou v odboji. Obnovovat se začali sokolské jed-

noty na jaře roku 1945. Po únoru 1948 sice nejdřív byly pod hlavičkou Sokola sloučeny všechny tělovýchovné organizace, ale již roku 1952 byl komunistickou vládou opět rozpuštěn, devadesát let po svém vzniku. Nadále působily sokolské jednoty v zahraničí, které dokázali uchovat světlé tradice této organizace. V českých zemích obnovil Sokol činnost v době krátké oblevy v letech 1968-70, k jeho skutečnému obnovení však došlo až po listopadu 1989.

Historická kuchyně

V této rubrice Vás chceme seznamovat s tím, jak naši předkové připravovali své pokrmy. Mnohé z receptů asi příliš neodpovídají současnému vkusu, jiné však můžou i dnes sloužit jako gastronomická inspirace. Jako první jsme vybrali několik předpisů z vůbec první známé česky psané kuchařské knihy. Jedná se o rukopis z konce 15. století, který je v současnosti uložen v knihovně Národního muzea v Praze. Plný text kuchařky vydal v nové době Čeněk Zibrt v rámci své knihy *Staročeské umění kuchařské* v roce 1927, skutečně moderní edice však bohužel zatím chybí. Přenesme se tedy na chvíli do Čech za vlády Jagellonců do některé z bohatých domácností, protože jiné kuchařské knihy v té době nepoužívají a nahlédneme pod pokličku v kuchyni. Musíme se však předem smířit s tím, že nám nebudou prozrazeny přesné poměry jednotlivých surovin. Jen o tom nemusíme pochybovat, že v lepších domech se kořením pokud možno nešetří, i když se jedná o mimořádně cenné zboží.

Kaše z povidl

Vezmi povidl a málo vína a bílého chleba, povař spolu, protáhni skrze hartuch (proced' přes síto). Chceš-li červenou miet, přičiň (přidej) malin. Pakli brunátnú (fialovou), přičiň jahod brusničných (brusinek).

Jícha na bobrový ocas

Uvař prvé ocas na miesto a obľup s něho kuoži (kůži). Potom skrájaj jej na kusy, aneb nechati celého. I nasušíž topének (usmaž topinky) z bílého chleba, ty omoč v dobrém víně. Potom to protiskni skrze hartuch (proced' přes síto) a to okořeň: zázvor, skořice, hřebíčky a květ (muškátový květ). Jestli víno kyselé, ale oslad' medem, vařiž potom v té jise (omáče) ocas a táž jícha muož býti na vajce nadievaná, na klobásy kaprové...

Maso hovězie, jako jeleninu

Vezmi masa hovězieho libivého (libového), zřež je na kusy, vezmi vína kyselého, směs je s slepičí krví, daj do něho maso a ponechaj ho tak státi za chvíli, potom je k ohni přistav a vař. Okořeň pepřem, hřebíčky a šafránem a upretuj na ni jablák (uprav na něj jablka).

Koury sekané na kostech

Uvař slepice velmi dobře a když uvrú (když se uvaří), sber maso s kosti, usekaj je, což (co) muožeš, nejčišť (nejčistěji), okořeň je pepřem, zázvorem a šafránem. Daj do toho řeckého vína (rozinky) a mandľuo řezaných a málo petružele zelené, přiraz k tomu některé syrové vejce, smišeš všecko spolu a vezma hnátky od noh a od peruti, dělaj na ně jako hrušky. A když všecko maso vyděláš (zpracuješ), pretuj (uprav) to v sádle. Potom jíchu udělaj z kosti od prsi a z jiných, ztluka je dobře v moždieři (hmoždíři) anebo z jiného, z čeho chceš. Okořeň ji všemi kořeními, kromě hřebičkuov. A když budeš chtieti na stuol dáti, vklad' kusy na mísu a polej to jíchú (omáčkou).

*** KVIZ ***

POZOR !!!!!!!!! Podmínky soutěže:

**Test první čs. republika I a
test - českoslovenští prezidenti
je určen všem bez omezení věku !!!**

Test - českoslovenští prezidenti

1) První československý prezident měl přízvisko Osvoboditel. Byl jedním z hlavních tvůrců moderního československého státu, o jehož vybudování bojoval v emigraci v době 1. světové války. "Občanským" povoláním byl tento muž, který je považován za jednu z nejvýznamnějších postav českých dějin, filosofem a sociologem. Působil také na vídeňské univerzitě, což připomíná jeho bysta v prostorách její staré budovy. Jistě jste poznali, že se jedná o

- a) E. Beneše
- b) A. Rašína
- c) T. G. Masaryka
- d) K. Lammasche

2) Aní otázka na druhého prezidenta jistě není obtížná. Prezident Budovatel, věrný spolupracovník svého předchůdce, dlouholetý československý ministr zahraničí. Za 2. světové války působil v anglickém exilu. Velmi diskutovány jsou některé z jeho prezidentských dekretů na jejichž základě byla z Československa po roce 1945 vysídlena většina německy mluvícího obyvatelstva. Jde o

- a) K. Kramáře
- b) E. Beneše
- c) B. Němce
- d) Š. Osuského

3) Po Mnichovské smlouvě, která z rozhodnutí Německa, Itálie, Francie a Velké Británie v roce 1938 zmrzačila Československo a stala se předehrou k jeho okupaci, druhý čs. prezident odstoupil. Jeho nástupcem se stal muž ze špiček soudní hierarchie, který pak byl i formální hlavou nacisty vytvořeného Protektorátu Čechy a Morava. Máme na mysli

- a) J. Syrového
- b) E. Háchu
- c) E. Moravce
- d) J. Havelku

4) Po únorovém převratu v roce 1948 sice ještě nějakou dobu zůstal ve svém úřadě Prezident Budovatel, který se po válce vrátil z exilu v Londýně. Ještě v průběhu roku 1948 však abdikoval a uvolnil tak místo "prvnímu dělnickému prezidentovi", jak říkala tehdejší propaganda. Do čela země se tak dostal komunistický předák, který se prosadil do vedení své strany v rámci tzv. bolševizace. Za jeho panování vrcholila studená válka, ve které se Československo těsně přimklo k Stalinově říši. V zemi probíhaly politické procesy, jejichž oběťmi se kromě odpůrců režimu nakonec stali i prezidentovi nejbližší osobní přátelé. On sám však přežil a po své smrti bylo jeho tělo dokonce nějakou dobu podobně jako sovětský šéf V. I.

Lenin nebo bulharský předák G. Dimitrov vystavováno v mauzoleu. Jednalo se o

- a) V. Širokého
- b) K. Gottwalda
- c) J. Zátopka
- d) R. Slánského

5) Dalším z komunistických prezidentů se stal v roce 1953 syn známého sociálnědemokratického předáka. Za 2. světové války byl vězněm v nacistickém koncentračním táboře. Měl pověst lidového prezidenta, dokumenty však dokládají, že v době nepokojů kolem měnové reformy, která ochudila drobné střadatele, patřil k největším zastáncům brutálního použití represivních sil. Jinak se tento prezident pokoušel o úspěch i na poli spisovatelském, byl autorem románů o počátcích dělnického hnutí, zejména na Kladensku. Jedná se o

- a) A. Zápotockého
- b) Z. Nejedlého
- c) V. Nového
- d) Z. Fierlingra

6) Typickým reprezentantem komunistického stranického aparátu na nejvyšším postu byl další československý prezident, který se na Pražském hradě usídlil po smrti svého předchůdce v roce 1957. Za 2. světové války byl i on vězněn v koncentračním táboře. Ve své osobě spojoval funkci 1. tajemníka Ústředního výboru KSČ a prezidenta. Na obě funkce však byl nucen rezignovat v roce 1968. Máme na mysli

- a) R. Nováka
- b) A. Novotného
- c) A. Indru
- d) J. Procházku

7) Pražské jaro 1968 vyneslo do čela Československa impozantně působícího důstojníka, bývalého velitele čs. armády v Sovětském Svazu v době 2. světové války. V padesátých letech byl postižen probíhajícími procesy a i proto se věřilo, že bude oporou další demokratizace země. Svoji roli však nezvládl a nedokázal po okupaci země vojsky Varšavské smlouvy v srpnu 1968 bránit procesu tzv. normalizace, který spočíval především v likvidaci pozitivních výtoků Pražského jara. Jde o

- a) B. Šimona
- b) F. Černíka
- c) L. Svobodu
- d) J. Smrkovského

8) V roce 1975 se stal čs. prezidentem první Slovák, ambiciózní právník, který již před tím obsadil v dubnu 1969 nejvyšší post hierarchie v komunistické straně. I on se dostal do soukolí politických procesů 50. let, byl vězněn a tvrdě vyslýchán, dokázal však odolat a k ničemu se nepřiznal. V roce 1968 byl nejdříve vnímán jako příznivce reformního, skutečnost však byla bohužel jiná - jeho jméno se po okupaci Československa stalo symbolem již zmiňovaného procesu tzv. normalizace. Ve funkci prezidenta se až do přelomového roku 1989 držel

- a) G. Husák
- b) A. Dubček
- c) V. Biřák
- d) B. Chňoupek

9) Poslední československý prezident podobně jako jeho předchůdci strávil část svého života v žaláři, kam ho uvrhla totalitní moc. Do funkce ho vynesl převrat v roce 1989, který smetl totalitní moc komunistické strany v Československu. Slavný dramatik a významná osobnost disentu, jeden z tvůrců hnutí Charty 77 - více snad není třeba ani dodávat. Řadu československých prezidentů uzavírá

- a) V. Klaus
- b) J. Dientsbier
- c) V. Havel
- d) M. Kundera

Odpovědi prosím napište na korespondenční lístek a pošlete, faxujte či e-mailujte do 4. dubna, resp. 4. května 2002 na:

**Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku
Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich
1080 Wien, Schloßelgasse 18, fax: 79 88 454
e-mail: kulturklubcs@EUnet.at**

Vylúštení a vylosování testu první čs. republika najdete v dubnovém čísle Klubu.

Vylúštení a vylosování testu českoslovenští prezidenti najdete v květnovém čísle Klubu.

Začal proces se Soudkem

První z někdejších mocných mužů českého průmyslu zasedl na lavici obžalovaných. Lubomíru Soudkovi před lety svěřil stát Škodou Plzeň, aby firmu slavné značky zachránil před velkými problémy. Teď tato firma svého "zachránce" žaluje, že ji obral o velké peníze. Podle žalobce Augustina Hrbotického plynuly na úkor plzeňských strojů částky do Soudkových soukromých firem. Bývalý generální ředitel Soudek je prvním, ne však jediným, kdo stane v podobné roli před soudem - policisté například vyšetřují někdejšího šéfa ČKD Jiřího Marouška a exmajitele kladenských hutí Poldi Vladimíra Stehlíka. Lubomíru Soudkovi hrozí, že bude-li uznán vinným z trestného činu zneužívání informací v obchodním styku, může jít až na dvanáct let do vězení. Někdejší vlivný podnikatel, který přiznal milionové sponzorské dary pro ODS i ČSSD, je podezřelý, že úmyslně uzavíral smlouvy nevýhodné pro Škodou Plzeň, a naopak výhodné pro svoje firmy s podobnými názvy NERO a NERO.

jp

Železný prodá podíl v Nově

Šéf největší soukromé televize v zemi Vladimír Železný oznámil způsob, jak hodlá najednou vyřešit několik svých problémů. Ředitel a kdysi i majoritní vlastník TV Nova se kvůli tomu chce dokonce definitivně vzdát zbytku vlastnického podílu v televizi. Pokud mu jeho plán vyjde, pak "smaže" svůj miliardový dluh u někdejších partnerů z americké společnosti CME. Až se to stane, tvrdí Vladimír Železný, měla by policie také okamžitě přestat stíhat jeho samého i tři jeho právníky kvůli poškozování věřitele - tedy společnosti CME. Železný řekl, že hodlá prodat svých zbývajících jedenáct procent ve firmě CET 21, držící licenci k Nově, společnosti MEF Holding svého současného nejbližšího partnera Jiřího Šmejce. Vladimír Železný by za to měl během čtyř let ve splátkách dostat 33 milionů dolarů. A z této sumy by pak chtěl zaplatit svůj dluh vůči CME. V současnosti dluží ředitel Novy podle rozhodnutí mezinárodní arbitráže CME zhruba 28 milionů dolarů.

jp

Akce Čistá vláda

(ČTK) - Předseda ČSSD Vladimír Špidla chystá akci Čistá vláda. Chce, aby v nové vládě zasedli jen politici s čistým štítem. V této souvislosti Špidla již předběžně vyjednává s předsedou KDU-ČSL Cyrilem Svobodou, uvádí Právo.

Lidovci to neformálně přiznávají. "Bude to nelehké, ale kdybychom se do této situace dostali, budeme muset takové lidi za každou cenu nalézt," řekl deníku významný lidovecký činitel.

Špidla již dříve řekl, že ČSSD nevstoupí do koaliční vlády s ODS, pokud bude premiérem Václav Klaus. Naopak KDU-ČSL je podle něj programově nejbližší k sociálním demokratům.

Svoboda na dotaz Práva o možnosti případného sestavení vlády s ČSSD řekl: "Nechci se vyjadřovat k jednotlivým osobám, ale jistě to uděláme při případných volebních jednáních." Špidla se Svobodou se také shodli, že kdyby tvořili příští vládu, bylo by jednou z hlavních priorit vyhlásit boj proti korupci ve veřejném životě.

Také premiér Miloš Zeman v rozhovoru, který zveřejnily Lidové noviny (LN), připustil, že pokud ČSSD vyhraje volby, sestaví vládu s lidovci. Předpokládá ale přitom rozpad koalice Unie svobody-DEU a KDU-ČSL. "Jsem si zcela jist, že po volbách bude nutné samostatné jednání, přičemž ČSSD bude jednat s KDU-ČSL a ODS s Unii svobody," řekl Zeman. Připustil ale i povolební koalici ČSSD a ODS. "Samozřejmě, že velká koalice je jednou z možných variant," doplnil.

Vztahy Čechů a Rakušanů nebyvale ochladly

Premiér Zeman se nejprve přes řeku Moravu dohadoval s korutanským hejtmánem Jörgem Haiderem na téma Temelín. Pak však přitvrdil a přirovnal k idiotům všechny Rakušany, kteří se podepsali pod petici proti Jaderné elektrárně Temelín. Interview, v němž také uvedl, že Rakousko nebylo první obětí Adolfa Hitlera, ale jeho spojencem, vyvolalo mimofádně silné reakce. "Pouze někdo, kdo není informován - vyhýbám se pojmu idiot -, může tuto petici podpořit," řekl Zeman pro týdeník Profil. Aby toho nebylo málo vzápětí Zeman doporučil Rakousku, aby se co nejdříve zbavilo Haidera a jeho postfašistické strany.

Videň dokonce poprvé oficiálně nastolila požadavek, aby vztahy mezi Čechy a Rakušany upravovala deklarace po vzoru pět let starého dokumentu s Německem. Z jeho prohlášení vyplývá, že Rakousku jde především o odsouzení Benešových dekretů.

České ministerstvo zahraničí podle svého mluvčího Aleše Pospíšila ideu deklarace s Rakouskem zcela nevylučuje. Pospíšil nicméně pochybuje, že by takový společný dokument byl vytvořen na způsob Česko-německé deklarace. "Vztahy s Německem byly za druhé světové války jiné než vztahy s Rakouskem. Zatímco v Česko-německé deklaraci šlo o usmíření dvou národů, s Rakouskem se usmířovat nemusíme," řekl Pospíšil.

jp

Šumava na prodej

Stát prodává doslova za hubičku půdu v šumavském národním parku a přilehlé chráněné krajinné oblasti. Pozemkový fond nabízí metr za jednu až tři koruny. Za pár let, až bude republika v Evropské unii, může mít cenu stokrát až tisíckrát vyšší. "Po vstupu do unie už nikdy nebude půda tak levná. Takový prodej nemá obdoby," tvrdí ředitel česko-budějovické okresní agrární komory Karel Mach. Proti prodeji se bouří šumavské obce, národní park i ministr životního prostředí Miloš Kužvar, který chce navrhnout vládě, aby byl prodej půdy ve třetích zónách parku pozastaven. "Šumava je ekonomickým bonbonkem," říká Kužvar, podle něhož jsou noví majitelé převážně spekulanti, kteří chtějí jen vydělat. Obává se i toho, že prodejem půdy vznikne tlak na to, aby byl národní park zmenšen. Ve sněmovně právě leží návrh zákona o šumavském parku. "Vsadím se, že padne návrh, aby byl park zmenšen," tvrdí Kužvar. Ministerstvo zemědělství na prodeji parcel v národním parku a chráněných oblastech nevidí nic špatného.

jp

Češi podporovali deportace Židů?

Strana Svobodných se rozhodla rozpálené vztahy mezi Českem a Rakouskem ještě více nāzhavit. Generální tajemník Svobodných Peter Sichrovský vyzval Prahu, aby přehodnotila důsledky rasového pronásledování za druhé světové války a odškodnila židovské oběti. "Po válce česká vláda po desetiletí odmítala vrátit ukradený majetek a do dneška oběti, potomci a židovské organizace bojují za svá práva," řekl Sichrovský, který sám má židovský původ. Řekl také, že Češi podporovali deportace Židů do koncentračních táborů. Jeho slova vyvolala mezi českými Židy rozhořčené reakce. "Vytažování židovské karty je nehoráznost," řekl předseda Pražské židovské obce Tomáš Jelínek. Vícepremiér Pavel Rychetský, který má napravování křivd holocaustu na starosti, označil Sichrovského slova za odpornou lež a naprosto podlé a nepravdivé prohlášení. "Mezinárodní fórum ocenilo Českou republiku jako první a jedinou zemi v Evropě, která beze zbytku a důsledně se s tímto problémem vypořádala," reagoval Rychetský. Sichrovský ve svém prohlášení vyčetl Čechům, že účinně podporovali deportace Židů do koncentračních táborů. Připomněl, že i "po roce 1945 byla Praha centrem politických procesů namířených proti Židům v komunistické straně", v nichž padaly rozsudky smrti. České vládě pak zástupce Svobodných radí, aby si při odškodňování židovských obětí vzala příklad z Rakouska a vytvořila komisi historiků. *JP*

Čtyřkoalice se rozpadla

Největší favorit nadcházejících parlamentních voleb – čtyřkoalice – se po čtyřech letech spolupráce rozpadla. To co předpovídali mnozí političtí komentátoři i straničtí protivníci se stalo na základě sporů kolem nevyřízených dluhů jedné ze čtyř spolupracujících stran. ODA, která táhne čtyřkoalici ke dnu svými šedesátimilionovými dluhy, zmizí z kandidátek čtyřkoalice. V jednu chvíli to vypadalo, že dva lídři čtyřkoalice půjdou do voleb jako samostatné strany – lidovci, kteří čtyřkoalici rozbili, když tvrdě požadovali, aby se ODA zbavila svých dluhů. Unie svobody se nakonec rozhodla jít ve volbách společně s lidovci. Zbylá místa po ODA nahradí nestraníci.

Lidovci a unionisté poukazovali na to, že je aliance během posledních jednání oklamala. Na důkaz toho, že tento spolek již neexistuje, totiž odstoupil z funkce čtyřkoaliční lídr a stínový předseda vlády Karel Kühnl. "Post lídra Čtyřkoalice zanikl. Nyní bych jako lídr reprezentoval něco jiného, než pro co mám mandát," zakončil Kühnl své působení v čele čtyřky. Zatímco čtyřkoalice se zmitá v posmrtných křečích, představitelé ostatních politických stran na české scéně krizová situace jejich politického oponenta očividně těší. " *JP*

Největší zločiny komunistů soudí bývalí komunisté

Bývalého komunistického vojenského prokurátora Karla Vaše obviněného z justiční vraždy generála Heliodora Píky soudil bývalý komunistický vojenský prokurátor Rudolf Tomašovič. A co víc: po jeho boku seděl bývalý vojenský soudce z doby totality Lubomír Klimáček. Jejich kolega Vladimír Vočka, který přednedávnm vysvětloval veřejnosti, že nelze trestat Jakeše a Lenárta za vlastizradu, působil rovněž kdysi na vojenské prokuratuře. Tomašovič o své minulosti odmítá hovořit. "V tomto směru už nebudu žádné rozhovory poskytovat. Nemám, co bych měl vysvětlovat," řekl. "Je vidět, že bývalí vojenští prokurátoři jsou nejhodnější pro souzení takových lidí, jako byl bývalý vojenský prokurátor Vaš," poznamenal ironicky předseda Konfederace politických vězňů Stanislav Drobný. Stanislav Drobný je přesvědčen, že soudci svázání s bývalým režimem nemají v justici co dělat. "Ministr spravedlnosti i prezident, který soudce jmenuje, by na to měli dávat pozor. Je to trapné," míní Drobný. Členové konfederace už dříve upozorňovali i na to, že sledovaný případ Aloise Grebeníčka soudí bývalá členka KSČ Radomíra Veselá. *JP*

Bolševický prokurátor nebude potrestán

Bývalý komunistický prokurátor Karel Vaš nebude potrestán. Pražský Nejvyšší soud sice konstatoval, že se Vaš podílel na vraždě hrdiny protifašistického odboje generála Heliodora Píky, ale potrestán za to nebude. "Případ je promlčen," prohlásil po dvou dnech soudního jednání předseda senátu Rudolf Tomašovič. Verdikt je v příkrém rozporu s předchozím rozhodnutím soudu nižší instance, který Vaše za podíl na justiční vraždě z 50. let poslal do vězení na sedm let. Rozsudek není zatím definitivní, pokud se státní zástupce odvolá, spor skončí u Nejvyššího soudu. Své zklamání nad tím, že stíhání Vaše soud zastavil, dal najevo představitel politických vězňů. Vaš to naopak označil za své absolutní vítězství. "Justice zvolila únikovou cestu, aby neztratila tvář. Trvám na absolutní nevině." Rozhodnutí se týká jen Vašova případu a další procesy s komunistickými zločinci nemusí nijak ovlivnit. *JP*

Česko má v NATO špatnou pověst

Češi si v očích NATO stojí velmi slabě. A jsou prý na tom dokonce mnohem hůře než v roce 2000, kdy se v alianci teprve rozkoukávali. "Brusel nám vystavil slabé hodnocení," přiznal nedávno ministr obrany Jaroslav Tvrdík. Až dosud se o výhradách aliance mluvilo jen neoficiálně. Severoatlantická aliance nemůže nicméně uplatnit vůči České republice sankce za to, že roli spolehlivého spojence zvládá stále hůř. Češi si však podle bezpečnostních expertů koledují o to, že budou oceňováni jako druhořadí, a tudíž přehlíženi členové, jejichž slovo nebude mít při významných rozhodováních váhu. Hlavní důvod, proč Česko neplní cíle výstavby armády, k nimž se v Bruselu zavázalo, spočívá v tom, že armádu ekonomicky rujuje nákup dvaasedmdesáti letounů L-159 z Aera Vodochody, přičemž platby jsou zkoncentrovány do několika málo let. Loni šlo bezmála o patnáct miliard korun. Generální štáb dospěl navíc k názoru, že armáda potřebuje jen šestatřicet letounů L-159, přesto je musí koupit. To, že příčinou nespokojenosti Bruselu s Českem jsou nepřilíš účelné a nákladné modernizační projekty, které užirají obrovský díl z použitelných zdrojů, potvrzuje i Kovanda: "Zaseklo se to na smlouvách, takže se s tím nedá nic dělat." *JP*

Ruský list: Za českou firmou je Ládín

Ruský týdeník Novaja gazeta obvinil českou firmu Falcon Capital, které Zemanova vláda prodala státní dluh v Rusku, z těsného napojení na nejhledanějšího teroristu Usámu bin Ládína. Autor článku se odvolává na tajné materiály, které několik let shromažďovaly americké speciální služby. Bin Ládínova rodina vlastní společnosti Saudi Binladin Group a Saudi Investmen Co., které jsou hlavním zdrojem teroristova rozsáhlého bohatství. Mezi dceřinými společnostmi je podle týdeníku Novaja gazeta právě Falcon Capital. Premiér Zeman zprávu ruského listu rozhodně popřel. České zpravodajské služby doposud tyto informace neměly k dispozici, byť už loni na jaře upozorňovaly na neprůhlednost společnosti Falcon Capital a na napojení jejích představitelů na organizovaný zločin. Firma Falcon Capital už loni v provincii složila na účet ministerstva zhruba 20 miliard korun, kde jsou až do zítřka zablokovány. Do té doby měl analytický útvar ministerstva zjišťovat původ peněz. "Neshledali jsme nic, co by nasvědčovalo tomu, že do České republiky přitekly podezřelé či špinavé peníze," řekl náměstek ministra a hlavní vyjednaváč deblokace ruského dluhu Ladislav Zelinka. O napojení Falconu na nejhledanějšího teroristu světa nezjistila dosud nic ani vojenská kontrarozvědka, ani investigativní čeští novináři. *jp*

Události v krátkosti

Teroristické CD se mělo kopírovat v Čechách

Skupina lidí z jordánského Ammánu si v české firmě lisující kompaktní disky chtěla nechat vyrobit filmový CD-ROM, který napadá světovou protiteroristickou koalici a její činnost v Afghánistánu. Materiály, podle nichž měla disky s filmem vylovovat česká firma GZ Digital Media sídlící v Loděnici nedaleko Berouna, byly vyrobeny, sestříhány a namluveny právě v hlavním městě Jordánska. Pracovníci společnosti GZ Digital Media zakázku odmítli a o všem okamžitě informovali policii. Ta však později uvedla, že nic z toho, co mělo na disku být, není nijak protizákonné. "Obsah CD-ROM nebyl nenávistný. Nepodporoval nenávist ani neschvaloval trestný čin," uvedla mluvčí policejního prezidia Ivana Zelenáková. Podle policejní mluvčí Zelenákové šlo pouze o propagandu, která v ničem neporušuje žádný český zákon. *jp*

Firmy obraly stát o miliardy na daních

Pár dní po skončení starého roku už úředníci vědí, že kdyby stát loni odhalil podvody s daní z přidané hodnoty, mohl jeho rozpočet skončit s téměř nulovým schodkem. Stát podle odhadu finančních úřadů přišel o několik desítek miliard korun kvůli podvodníkům, kteří fiktivně vyvážejí zboží za hranice a nechávají si zpět vracet daň z přidané hodnoty. Peníze stát platí firmám, které existují jen velmi krátkou dobu a fungují jako "bílí koně" pro vlastní organizátory podvodů. Pro figl se zpětným vyplácením daní používají organizované skupiny i několik desítek firem. Ty mezi sebou postupně obchodují s jedním výrobkem, jehož cena se stále zvyšuje. Protože loni stát vrátil na DPH podle současných odhadů 200 miliard korun, znamená to, že podvodníci vylákali asi 50 miliard. Propočet pražského úřadu za reálný považují i další berní úředníci. Pro představu - schodek celého loňského státního rozpočtu dosáhl přibližně 64 miliard korun. *jp*

Ministr nabídl demisi, a zůstal

Ministr průmyslu a obchodu Miroslav Grégr osobně nabídl premiéru Miloši Zemanovi svou demisi, protože se opožděje spouštění Jaderné elektrárny Temelín. Tak, jak všichni očekávali, předseda vlády jeho záměr odstoupit ihned odmítl. Byla to tak zřejmě jedna z nejpodivnějších demisí posledních let, protože bylo dávno dopředu jasné, že Zeman ji nepřijme. Ekologičtí aktivisté a představitelé opozice dokonce celou "akci" již dlouho označovali za "cirkus". Grégr se bránil tím, že jenom plní svoje sliby. *jp*

Za tak málo ČEZ nedáme, říká vláda

Největší privatizace v domácí historii ztroskotala na příliš ambiciózních podmínkách vlády. Českou energetiku zatím

nikdo nekoupí, ministři museli její prodej zrušit. Žádný ze zájemců, francouzská Electricité de France ani italsko-španělské konsorcium Enel a Iberdrola, nenabídl požadovaných nejméně 200 miliard. Ministr průmyslu Miroslav Grégr uvedl, že Francouzi chtěli po státu navíc garance za jadernou energetiku. Gigantický prodej státního majetku, který od samého začátku provázeli pochybnosti o zvolených metodách a který také ovlivní v budoucnu ceny elektřiny, se tak odkládá prozatím na neurčito. *jp*

Odbory v ČT hrozí stávkou

Rok po ukončení stávky v České televizi, v jejímž průběhu tato stanice několik dnů vůbec nevysílala, se na Kavčích horách o této formě protestu opět začíná hovořit. Zatímco před rokem byla heslem stávky obrana veřejnoprávní televize před vlivem politických stran, letos je důvod prostší: platy. *jp*

Sundejte plakát s Klausem, požaduje Rada pro reklamu

Pět měsíců před volbami zahájil předseda ODS hon na voliče. Jako první politik v zemi shlíží z obřích bílbordů. Problém je v tom, že Klaus se nechal vyfotografovat v lyžařském oblečení a s nápisem Volte Völkl. Reklama však odporuje etickým pravidlům české reklamy, a tak bude muset být ze Špindlerova Mlýna stažena. *jp*

Temelín rozjezd a nic

Jaderná elektrárna Temelín, o které se tak vehementně dohadovali Haider a Zeman, mezitím dosáhla poprvé ve své historii stoprocentního výkonu. Stalo se tak čtrnáct let od zahájení stavby a po roce a třech měsících po prvním řízeném štěpení jader atomů v reaktoru. Na sto procentech však Temelín nevydržel dlouho. Po pěti hodinách - jako mnohokrát předtím kvůli závadě - spadl výkon na nulu. Po déle než týdenním výpadku dosáhl zase reaktor prvního bloku 100procentního výkonu. Elektrárna nyní bude mít asi pět dnů, aby otestovala úpravy, které jí po posledním výpadku nařídila poruchová komise. Poté blok zhruba na měsíc odstaví. Během pauzy čeká blok revize zařízení a výměna vadných ventilů armatur, které zapříčinily jeden z posledních výpadků. Pravděpodobně v dubnu začne zkušební provoz prvního bloku. Do dvou týdnů by Státní úřad pro jadernou bezpečnost měl rozhodnout také o zavezení paliva do druhého bloku. *jp*

Ples bývalé čtyřky: a přece se tančí!

V den, kdy se rozpadla čtyřkoalice se paradoxně konala akce, která měla celé republice demonstrovat její soudržnost. Čtyřkoalice si dlouho dopředu naplánovala společný ples. Měla to být oslava jednoty a svornosti. Místo toho to vypadalo na pražském Žofíně jako na absurdním pohřbu. Plesu se nakonec nezúčastnila ani předsedkyně Unie Hana Marvanová ani jeden z politiků ODA. *jp*

Rozehnal propustil za 10 milionů

Právník Vladimíra Železného Aleš Rozehnal, obviněný z pokusu o poškozování věřitelů, už není ve vazbě. Soud rozhodl, že právník šéfa televize Nova již nemůže ovlivňovat svědky, a proto nemusí být za mřížemi. Rozehnal musel složit desetimilionovou kauci, aby soud měl jistotu, že neuteče za hranice. *jp*

Havel za rok končí. Kdo přijde pak?

Kdo vystřídá Václava Havla v prezidentském úřadě se pravděpodobně určí v červnových parlamentních volbách. Politickým stranám – US, lidovci či ČSSD – se pravděpodobně nepodaří prosadit přímou prezidentskou volbu již na volby v roce 2003. Nového prezidenta tak bude volit nově složená dolní i horní komora parlamentu. Podle výzkumů veřejného mínění jsou adepti zatím tři – předseda ODS Václav Klaus, nebo šéf Senátu Petr Pithart. V zákulisí se spekuluje o oblíbeném senátorovi a majiteli cestovní kanceláře Václavu Fischerovi. *jp*

Havel vyhlásil volby

Přestože prezident chtěl, aby se volby konaly již v květnu, nakonec ustoupil nátlaku předsedů ODS a ČSSD a vyhlásil parlamentní volby na 14. a 15. června. Začnou v pátek ve dvě hodiny odpoledne a skončí o čtyřadvacet hodin později. Předseda ODS Václav Klaus poukazyval na Havlův požadavek tím, že strany již mají naplánované kampaně a nehodlají své plány kvůli prezidentovým úmyslům měnit. "Jeho zkracování o

měsíc je pro mě nepochopitelná schválnost a nevěřím, že je to možné myslet vážně." "Z hlediska jistoty občanů a perspektivy politických stran je lépe v termínu trochu ustoupit," rozhodl prezident svou změnu postoje. *jp*

Havel chce přímou volbu

Prezident Václav Havel se jasně vyslovil pro přímou volbu hlavy státu. V článku, který napsal pro MF DNES, stojí: Čím déle zastávám svou funkci, čím blíže je definitivní konec mého pobytu v ní, tím větším příznivcem přímé volby prezidenta se stávám. Václav Havel tak vstoupil do sporů kolem způsobu volby prezidenta, které dlouho rozdělují českou politickou scénou. Čtyřkoalice se snaží o změny ústavy, které by přímou volbu umožnily. Zatím marně. *jp*

Chvalovský si půjčoval na jméno Deutsche Bank

Komplicové někdejšího šéfa českého fotbalu Františka Chvalovského v Komerční bance se dopustili rozsáhlého falšování dokumentů. Vyšetřovatelé, kteří dokončují případ úvěrových podvodů spojených s Chvalovským, zjistili, že místo jeho firem figurovaly v databázi poskytnutých úvěrů i přední světové finanční domy jako Citibank, Deutsche Bank nebo Commerzbank. "Někdo v bance falšoval údaje v počítačové síti a místo firem z jeho skupiny zanesl do databáze tyto banky. Dík tomu získával Chvalovský velmi nízko úročené půjčky," sdělil policejní zdroj. Kdo v databázi údaje měnil, policie zatím nezjistila. *jp*

Rakušané nechťejí Čechy v EU

Centrum pro výzkum veřejného mínění zjistilo, že se naprostá většina českých občanů domnívá, že Rakousko nechce Českou republiku vidět v Evropské unii. Naopak za největšího příznivce svého vstupu považují čeští respondenti Německo – v jeho ochotu věří 45 procent dotázaných. Pochopitelně se na výsledku odrazili konflikty kvůli jaderné elektrárně Temelín a spory pramenící z Benešových dekretů. Jestliže průzkumy z počátku devadesátých let ukázaly velkou oblíbenost Rakušanů v tehdejším Československu, nyní se situace výrazně změnila. Pro stoupence sblížení obou národů to jistě není vůbec dobrá zpráva. *(MaFr)*

Dohodnuta spolupráce Českého a Slovenského rozhlasu

Nejvyšší představitelé veřejnoprávního Českého a Slovenského rozhlasu podepsali dohodu o vzájemné spolupráci, která má mimo jiné přispět k odbourání bariér mezi oběma národy. Zejména v České republice již mnoho mladých nerozumí slovenštině. Český rozhlas chce tomuto nepříznivému vývoji čelit právě zařazováním slovenských pořadů v originálním znění. Ve slovenském prostředí jsou naopak pořady v češtině zcela běžné, podobně jako knihy v českém jazyce. Obě rozhlasové stanice se také mj. domluvily na výměny informací v oblasti "strategie boje se soukromým sektorem". *(MaFr)*

Jablkem desetiletí Rubín

Ovocnářská unie vyhlásila v lednu v Hradci Králové jablko desetiletí. Stala se jím odrůda Rubín, která byla vyšlechtěna v roce 1980. Znalci ocenili u této odrůdy vedle její vynikající delikátní chuti také působivou červenou barvu, která výrazně přispívá k oblíbenosti Rubínu u velkých i malých pěstitelů ovoce. Snad je jen škoda, že se – alespoň podle představitelů ovocnářů – neobjevila v České republice v devadesátých letech žádná nová odrůda, která by mohla osvědčenému Rubínu konkurovat. *(MaFr)*

Češi největší spáči?

Český deník Metro uveřejnil velmi zajímavé srovnání preferencí v životním stylu devíti zemí – Kanady, České republiky, Řecka, Maďarska, Nizozemí, Itálie, Polska, Španělska a USA. Podle něj se ukázalo, že na rozdíl od Maďarů a Poláků Češi tolik neholdují televizi, ale o to více upřednostňují sladký spánek. Zatímco spaní považuje za nejoblíbenější věc pouhá čtyři procenta Italů nebo Řeků, v České republice to bylo čtyřikrát více. Ale abychom neviděli Čechy jako úplně zápecníky – na předních místech se objevují i v oblíbě aktivního sportování. Naopak společně s Maďary a Poláky na rozdíl od jiných národů nijak zvlášť nemilují sex. Podobné průzkumy je ovšem třeba brát poněkud s rezervou – statistická chyba bývá v těchto případech dosti vysoká – hodně záleží na okamžité náladě respondentů apod. Přesto však výsledky vybízejí k mnohým zajímavým úvahám o národních charakterech. *(MaFr)*

Největší psí spřežení z ČR, největší tlačěnka také

O zápis do Guinnessovy knihy rekordů usiluje největší psí spřežení v Evropě, které koncem ledna vytvořili v Deštném v Orlických horách místní majitelé psů samojedů. Spřežení dosáhlo délky 33,7 metru a pod vedením mezinárodní šampióna Arniho a domácí šampiónky Arnicy urazilo celkem 418 metrů. Úspěšný pokus o rekord proběhl v rámci akcí k 6. ročníku závodu psích spřežení Šediváčekův long, který je zároveň mistrovstvím republiky. Zatímco z tohoto rekordu jakoby na člověka dýchl romantický svět povídek Jacka Londona, druhý zdařilý pokus o světový rekord uskutečněný v České republice působí trochu zemitěji - kuchaři z obchodního centra Hypernova v Hradci Králové vyrobili nejdelší tlačěnku na světě, která dosáhla délky 60,39 metru a váhy 495 kilogramů. Doufáme, že se její obrovský rozměr negativně nepodepsal na výsledné chuti. S jídlem se nesmí plýtvat ani při snaze o zápis do Guinnessovy knihy rekordů.

(MaFr)

Katolická církev uspořádá celostátní diskusní forum mládeže

Celostátní forum mládeže, pořádané katolickou církví, se uskuteční od 18. do 21. dubna ve Žďáru nad Sázavou. Forum má sloužit k prohloubení dialogu světa mladých a katolické církve. Delegáti chystaného sněmu - duchovní i laici v počtu několika set osob - budou reprezentativním vzorkem celého spektra katolické církve v českých zemích. Hlavním tématem sněmu, prvního v české historii, má být vztah církve a společnosti a zpřítomnění závěru II. vatikánského koncilu do reality počátku 21. století.

Průzkum k Chartě 77

Agentura TNS Factum zveřejnila průzkum, podle něhož zhruba čtvrtina Čechů do 24 let o Chartě 77 nikdy neslyšela, ve skupině do 19 let se počet "neznalých" vyšplhal na čtyřicet procent. Podle sociologů je to způsobeno především tím, že v listopadu 1989 byla tato generace ještě "v plenkách". Vinu nese rovněž nekvalitní výuka na školách.

Strach z BSE?

Přestože vlna paniky z nemoci šilných krav již opadla, strach z BSE přinejmenším v postsovětské střední Evropě a v pobaltských státech stále zůstává. Podle mezinárodního průzkumu existují zajímavé rozdíly mezi dvěma národy ještě relativně nedávno žijícími ve společném státě - Češi patří mezi ty méně vystrašené, naopak Slováci vyjadřovali největší obavy. Občané středoevropských a pobaltských zemí také projevují znepokojení z působení pesticidů a chemických látek na zemědělské produkty a z infekce potravin různými bakteriemi. Naopak genetická modifikace potravin je nechává dost chladnou, možná i proto, že značná část obyvatel tomuto pojmu vůbec nerozumí. Bez sebemenšího vzrušení přistupují obyvatelé středoevropského a pobaltského regionu k obsahu tuku v potravinách. Průzkum zároveň ukázal, že obyvatelé zemí na východ od bývalé železné opony většinou důvěřují domácí zemědělské produkci - nejjednoznačněji se to ukázalo u polských respondentů, Slováci skončili na pomyslném druhém místě. Od vstupu do Evropské unie obvykle není očekáván žádný zásadní přelom v kvalitě potravin na trhu, v určité výraznější zlepšení věří především Bulhaři a Rumuni. Výsledky průzkumu ukazují, že v zemích bývalého sovětského bloku převládají obavy z tradičních nebezpečí pro kvalitu zemědělské produkce, zatímco některé problémy diskutované v posledních desetiletích zatím široké vrstvy obyvatelstva příliš nezasahují. Například v České republice k tomu jistě přispívá skutečnost, že většina obyvatelstva projevuje o problematiku zemědělství a potravinářské produkce jenom malý zájem.

(MaFr)

Má smysl bojovat

Podle Střediska empirických výzkumů v Čechách silí pocit, že bojovat s korupcí má přece jen smysl. Ve srovnání s obdobím před dvěma roky se o osm procent lidí snížil počet lidí, kteří před hydrou úplatkářství zcela kapitulovali. V možnost výrazně snížit úroveň korupce v současné době věří 42 procent respondentů a dalších pět procent si dokonce myslí, že tento jev lze zcela vymýtit. Podobně poklesla i ochota smířit se s nepoctivou privatizací státního majetku. Zdá se, že čeští občané ze sebe pomalu stfásají pocit beznaděje, který je zachvátil v atmosféře mohutného tunelování a nevysvětlitelných ztrát mnohamilionových hodnot.

(MaFr)

Spejbl a Hurvínek před soudem

Soud bude s největší pravděpodobností muset rozhodnout o vlastnictví autorských práv k nesmírně populárním loutkám - Spejblůvi a Hurvínkovi. Městský ústav sociálních služeb v Plzni se totiž dostal do sporu s pražským Divadlem Spejbla a Hurvínka. Autorem loutek byl Josef Skupa, jehož dědička, která konec svého života prožila v Plzni v domově důchodců, odkázala v osmdesátých letech autorská práva Městskému úřadu sociálních služeb v Plzni. Tomu také Divadlo Spejbla a Hurvínka platilo poplatky za provozování Skupových her; podle tvrzení plzeňského

ústavu sociálních služeb však loni již divadlo žádné peníze neposlalo. Přitom autorská práva jsou podle nového zákona vázána na dědice až do r. 2027. Na druhé straně představitelé Divadla Spejbla a Hurvínka namítají, že nejsou schopni platit několik set tisíc korun požadovaných ústavem sociálních služeb, protože v současných podmínkách tolik peněz divadla v Čechách nemají. Letošní stodesáté výročí narození slavného Josefa Skupy bude asi provázáno nechutnou tahanicí, ve které se obě strany ohánějí vznešenými zájmy.

(MaFr)

Pomník Chartě 77?

Podle představ Nadace Charty 77 by měl pravděpodobně v Praze na Klárově vzniknout pomník Chartě 77 podle návrhu Petra Tučného. Dokument Charta 77, který byl zveřejněn právě před 25 lety představuje patrně nejvýznamnější vystoupení domácích opozičních skupin proti normalizačnímu režimu v tehdejší Československu. Hnutí, které na jeho základě vzniklo, inspirovalo i řadu podobných akcí v zemích sovětského bloku. V souvislosti s nynějším výročím se kromě debat o možném vzniku pomníku hodně diskutovalo o akci, kterou se tehdejší režim pokoušel kontrolovat - o tzv. Antichartě, kterou byly donuceny podepsat desítky a stovky umělců, pokud chtěly nadále působit v oficiální sféře. Text "Anticharty" s podpisy signatářů v podobě v jaké byl zveřejňován v tehdejší deníku Rudé právo a s připojeným dalším materiálem z produkce dobové oficiální propagandy vyšel v samostatné brožůře. Proběhla i řada diskusí v médiích a zvláště pikantní příchuť dal všem sporům soudní spor populární zpěvačky Heleny Vondráčkové s hudebním publicistou Janem Rejzkem právě kvůli podpisu Vondráčkové pod Antichartou. V často velmi ostrých debatách zazněla všemožná ospravedlnění i výtky, mluvilo se hojně o tom, zda je stejná míra viny u předních exponentů tzv. normalizace v oblasti umění na straně jedné a na straně druhé jinak vysoce vážených umělců, kteří se však dali přinutit k propagandistické akci směřující proti Chartě 77 (např. Jan Werich). Dnes se samozřejmě snadno soudí, avšak tehdejší situace byla pro mnoho herců, zpěváků, spisovatelů nesmírně složitá. Díky kompromisu mohli někteří z nich vytvořit kvalitní díla, která pomáhala překlenout těžké doby české kultury. Nebyla však cena zaplacená za tuto možnost příliš vysoká? Velmi by nás zajímal názor čtenářů.

(MaFr)

Méně Čechů umírá na infarkt

Přestože podle průzkumů veřejného mínění Češi příliš neberou vážně problematiku zdravé výživy a zdravého životního stylu vůbec, statistika úmrtnosti ukazuje, že jejich chování se v posledním desetiletí výrazně změnilo v tomto ohledu k lepšímu. Zejména díky změně skladby konzumovaných potravin se snížila u většiny obyvatelstva hladina cholesterolu, což výrazně přispělo k poklesu úmrtí na infarkt myokardu v České republice z minulých let. Zdravému stravování pomohl i vývoj cen některých potravin, např. relativní zlevnění rostlinných tuků ve srovnání s máslem nebo konec dotování cen sádla a uzenin. Zároveň došlo k zlepšení zdravotní péče o osoby s vysokým obsahem cholesterolu v krvi nebo s vysokým krevním tlakem.

(MaFr)

Borovička chutná nacionalistovi

Ruský nacionalistický politik Vladimír Žirinovskij, který pobýval na dovolené ve slovenských Vysokých Tatrách, poskytl rozhovor slovenské soukromé televizi Markíza. V něm pozitivně zhodnotil současné vztahy mezi USA a Ruskem, věnoval se svému oblíbenému tématu - možné válce v Asii a hovořil i o možném vstupu Ruska do NATO. Došlo však i na jiné oblasti života než je politika - kontroverzní politik například mimořádně vysoce hodnotí podle svých slov slovenský národní alkoholický nápoj borovička, který prý považuje za zcela výjimečný. Jinak ovšem Žirinovskij tvrdil, že "v Rusku už nepijeme, ani nekouříme. Už jsme se toho zřekli. Pouze knihy, to je naše duchovno." Inu, i charaktery celých národů se asi mění. Ovšem borovička zůstává borovičkou.

(MaFr)

Česko zřejmě přijde o velmi cenné obrazy

Nepřilíší majetný Američan se zřejmě stane vlastníkem jednoho z nejvzácnějších obrazů v České republice - malby Parník na Seině od francouzského pointilisty Paula Signaca. Toto vzácné dílo patří do sbírky tří desítek maleb a kreseb židovského továrníka Emila Freunda, který zahynul v roce 1941 v lodžském ghettu. O kolekci, která po válce zůstala v držení státu, se teprve nedávno přihlásil občan USA Gerald McDonald a jeho dvě sestřenicí, jejichž prababička byla sestrou Emila Freunda. Sběrka je součástí několika tisíc děl nacisty zkonfiskovaných židovským majitelům, které se podařilo dopátrat teprve v posledních letech. Freundovu sbírku v hodnotě více než milionu dolarů má Židovské muzeum v Praze, které ji získalo od Národní galerie díky zákonu o zmírnění dopadů holocaustu. "Jsme připraveni je vrátit, pokud se prokáže nárok. Ale oficiální žádost nemáme," říká pracovnice muzea Michaela Hájková. Historici žili dlouho v přesvědčení, že bohatý židovský podnikatel po sobě nezanechal žádné dědice. "Moji příbuzní strávili velkou část svého života pátráním po této sbírce, ale nikdo nevěděl, kde je a jak ji získat zpátky," řekl McDonald americkému deníku The Chicago Tribune. Právě tyto noviny jej vystopovaly ve veřejných archívech na žádost londýnské agentury Art Loss Register. I když McDonald obrazy získá, nebude je moci odvézt do USA - například Signacův Parník na Seině je národní kulturní památka a nelze jej vyvézt.

jp

ČR chce bojovat s nejzákeřnějšími viry

Velkou pozornost českých médií vzbudily zprávy, že v České republice vznikají dvě špičková pracoviště určená k boji proti nejnebezpečnějším virům a bakteriím, které způsobují takové choroby jako je mor, sněh slezinná apod. První by mělo vzniknout v rámci infekční kliniky v pražské Fakultní nemocnici Na Bulovce, kde má vzniknout zvláštní zcela izolované pracoviště, které je určeno pro případ, že by čeští civilisté byli obětí biologického útoku nebo pro situaci, kdy by nebezpečné choroby do ČR byly zavlečeny z ciziny. V laboratořích by se však měly školit i vojenští odborníci. Těm především je určeno druhé pracoviště - tajná špičkově vybavená vojenská nemocnice, která má vzniknout v okolí Hradce Králové. Novináři tuto nemocnici dávají do souvislosti s činností Ústavu radiobiologie a imunologie v Těchoníně, který funguje v rámci královehradecké Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně. Ústav funguje od roku 1972 a v současnosti se podle svých představitelů věnuje problematice obranyschopnosti organismů vůči infekcím. Vzhledem k událostem z poslední doby je jistě správné, že i Česká republika, která se může pyšnit mnohými dobrými výsledky v oboru lékařské imunologie a mikrobiologie, nepodceňuje nebezpečí biologického nebezpečí a snaží se mu čelit. Daleko obtížněji je pochopitelné jednání některých novinářů, kteří se snaží prolomit utajení v této oblasti a ohrozit bezpečí vědců i ostatních občanů. Domnívám se, že i člověk žijící v demokratickém státě nemusí nutně dostat každou utajovanou informaci naservírovanou k ranní kávě na první stránce svého deníku.

(MaFr)

"Zlatá nuna" a "Patok roku" zůstává na Moravě, "Blb roku" odjel do Prahy

Vážně i s humorem v Pozlovicích na Zlínku bojovalo 48 soutěžících o nejlepší slivovici. Ochutnávali vzájemně vzorky a za nejlepší označili slivovici Milana Smolky z Vizovic u Zlína, který získal putovní pohár Zlatá nuna. Titul Patok roku za nejhorší pálenku připadl Michalu Sabršulovi z Uherského Hradiště a titul Blb roku za nejhorší plnění úkolu při koštu si do Prahy odvezl Petr Feigl. "Je to špatné a příští rok se nesmím soutěžit zúčastnit. Bude však už podesáté, tak se do ní možná zkusím propašovat," řekl Sabršula. K nelichotivému titulu dostal 3,5 litru slitkovice, slitých zbytku všech vzorků pálenek, černé slepecké brýle a slepeckou hůl.

Svobodná Evropa: Jsme ochotni se přestěhovat

Přestože ještě na začátku ledna tvrdili zástupci vedení Rádía Svobodná Evropa, že se z centra Prahy nebudou stěhovat, nyní změnili názor. "Nebráníme se stěhování do jiné budovy v Praze. Chceme však zůstat v centru města," řekla mluvčí rádía Sonia Winterová. Její slova přišla pouhé tři dny poté, co se prezident této rozhlasové stanice Thomas Dine jednoznačně vyjádřil proti jakémukoliv přesunu z Václavského náměstí. "Přestěhování by znamenalo kapitulaci před terorismem a porušilo by pohostinnost české vlády," řekl Dine v rozhovoru pro The Prague Post. Dine tak komentoval snahu českých politických špiček odsunout potenciální cíl teroristického útoku po zářijové tragédii ve Spojených státech na bezpečnější místo, než je jedno z nejušnějších prostanství metropole. Mluvčí Winterová ovšem tvrdí, že to žádná dramatická změna názorů není. "Od začátku tvrdíme, že chceme udělat vše pro bezpečí našich zaměstnanců i obyvatel Prahy," říká Winterová. "Pan Dine hovořil filozoficky o potřebě neustupovat terorismu, což je názor americké vlády." Podle mluvčí Winterové čeká Svobodná Evropa na to, až jí česká vláda nabídne nějaký vhodný náhradní objekt. "Zatím nám nic nepředložili," říká Winterová.

jp

Další fotbalový předák v obtížích

Zatímco bývalý předseda Českomoravského fotbalového svazu byl zadržen v souvislosti se svými podnikatelskými aktivitami již před nějakou dobou, po jeho bývalém zástupci Janu Gottvaldovi v současné době intenzivně pátrá policie. Vlastník týmu Drnovic, který se díky jeho sponzorování dostal z hlubin místního přeboru až do nejvyšší soutěže je totiž obviněn z podvodu a z porušování povinnosti při správě cizího majetku v souvislosti se svým působením v ústecké potravinářské firmě Setuza (Severočeské tukové závody), která je mj. největším českým zpracovatelem řepky olejné. Zároveň Jana Gottvalda asi čeká exekuce veškerého majetku, protože v řádném termínu nesplatil směnku v hodnotě 130 milionů korun, kterou byl zajištěn úvěr společností Chemapol pro jeho firmu Gotex. Jan Gottvald zmizel loni v říjnu, kdy údajně jel shánět peníze pro drnovický tým do Německa. Objevily se spekulace, že se skrývá v Německu nebo na Slovensku, případně, že byl zavražděn. Drnovický fotbalový tým se pochopitelně ocitl v závažných finančních obtížích a dlužil svým hráčům výplaty. V současné době se však jeho situace do značné míry stabilizovala poté, co klub oficiálně odvolal Jana Gottvalda z funkce předsedy představenstva a jako nový majoritní vlastník byla zaregistrována pražská společnost Corimex. Český fotbal má na podnikatele s podivnými finančními praktikami mimořádnou smůlu, téměř se zdá jako by se kolem tohoto sportu přímo rojili. Svůj podíl na tom patrně bude mít skutečnost, že financování špičkového fotbalového celku stojí obrovské množství peněz a v české republice zejména počátkem devadesátých let snadno k velkým penězům přišla řada podnikatelů s velmi problematickým vztahem k dodržování zákonů. V současné době jsou pak tito malí domácí dravci ve velké defenzivě a jejich impéria se jedno po druhém rozpadají. (MaFr)

Po užívání viagry zemřeli dva Češi

Touha po sexu může být někdy osudná: v České republice zemřeli už dva lidé, kteří užívali lék na potenci Viagra. Další muž měl vážné zdravotní potíže, ale uzdravil se. Smrt mužů potvrdili pracovníci Státního ústavu pro kontrolu léčiv. Uvedli, že jednomu ze zemřelých selhalo srdce. Právě srdeční selhání bývá označováno za největší riziko užívání "zázračné" pilulky, která mužům navrácí schopnost sexuálně žít. Experti se domnívají, že tito lidé zemřeli proto, že brali viagru, přestože měli nemocné srdce. "Viagru totiž nesmějí užívat muži, kteří si léčí srdce takzvanými nitráty, protože kvůli účinku pilulky se pak těmito látkami v podstatě předávají," uvedl František Holm z 2. interní kliniky Všeobecné fakultní nemocnice v Praze. Výrobce viagry, firma Pfizer, zjistil, že jeden z těchto mužů zemřel právě kvůli takové kombinaci léků. A to i přesto, že byl výslovně varován. S jakým preparátem kombinoval viagru druhý ze zemřelých, není dosud přesně zjištěno. jp

Železného opět zatkl a před púlnocí pustili

Již se stalo tradicí, že policie dopoledne zatkne ředitele Televize Nova Vladimíra Železného a večer jej zase propustí na svobodu. Policie nyní obvinila Vladimíra Železného už ze třetího trestného činu. Ředitel Novy v minulosti převáděl svůj majetek na spolupracovníky, a podle policie se tak snažil vyhnout zaplacení miliardového dluhu bývalým partnerům z firmy CME. Vyšetřovatelé usoudili, že mu v tom pomáhali tři jeho právníci: Aleš Rozehnal, Ondřej Kuchař a Edita Panušková. Také oni byli obviněni z poškozování věřitele a hrozí jim až osm let vězení. Železný po rozchodu s CME v roce 1999 převedl na firmy spravované právníky třeba rodinnou vilu ve Střešovicích, hotel v Mikulově, renesanční palác na Malé Straně a dům s galerií obrazů v centru Prahy. jp

Česká remoska sbírá zahraniční ocenění

Výroční cenu za rok 2001 udělil testovací institut časopisu Good Housekeeping české remosce. Toto kuchyňské příslušenství známé v Čechách už půl století byla pro Anglii objevem minulého roku, o který se zasloužila Češka lady Milena Grenfellova-Bainesová, která zde žije už 60 let. Remoska testování přestála se ctí. "Výsledky jsou stejně dobré jako v běžné troubě," zní verdikt GHI. V Anglii se remoska prodává jako "The Remoska Electric Cooker" od loňského ledna.

Czechinvest loni - dvě miliardy investic

Podle svých představitelů získala vládní agentura Czechinvest v minulém roce přísliby zahraničních investic v ČR za celkem dvě miliardy dolarů. Nadále nejaktivnější jsou podnikatelé z Německa, ale rychle se jim přibližují Japonci, jejichž podíl dosáhl výše 21 procent. Na třetím místě v rozsahu investic skončila Francie. Většina příslibených investic, plných 44 procent, by měla směřovat do automobilového průmyslu, další zhruba třetina by měla skončit v závodech působících v oboru elektroniky a elektrotechniky. Příkladem typické investice získané prostřednictvím Czechinvestu může být příslib japonské firmy Tokai: firma, která by v průmyslové zóně u Lovosic měla díky investici skoro 83 milionů dolarů vybudovat továrnu na výrobky pro automobilový průmysl. V regionu ohroženém nezaměstnaností by tak již v roce 2004 mělo přibýt 250 nových pracovních míst. Za velice pozitivní lze považovat, že přibývá investorů, kteří jsou ochotni vložit peníze do podniků právě v oblastech postižených vysokou nezaměstnaností - například v severních Čechách by díky zahraničním investicím zprostředkovaných Czechinvestem mělo přibýt 1288 nových pracovních míst. Mezi firmy, které chtějí podnikat na severu Čech patří i americká společnost Black & Decker, která chce již ve druhém pololetí letošního roku zahájit v prostorách bývalé panelárny v Trmčicích zkušební provoz výroby a montáže elektrických přístrojů, ve kterém by zaměstnání mělo nalézt 600 osob, převážně žen. Pro letošní rok se vzhledem k celosvětové recesi očekává určitý pokles zahraničních investic do České republiky.

(MaFr)

Nezaměstnanost o něco stoupla, inflace příznivá

V prosinci 2001 nezaměstnanost v České republice stoupla ve srovnání s minulým měsícem o čtyři desetiny procenta a dosáhla úrovně 8,9 procenta. Představitelé českého ministerstva práce a sociálních věcí však růst počtu lidí bez zaměstnání vysvětlují především sezónním vlivem. Někteří odborníci ale tvrdí, že se ve změně počtu uchazečů o práci projeví problémy poklesu ekonomiky ve světě. Nejvíce nezaměstnaných stále vykazují severočeské a severomoravské okresy, k vzestupu však došlo prakticky ve všech regionech. Příznivě se v prosinci vyvíjela inflace, jejíž míra v meziročním srovnání stoupla pouze o 4,1 procenta. V prosinci sice po období poklesu poprvé stouply ceny potravin, podle odborníků se však jedná pouze o sezónní výkyv. Naopak poklesly díky poměrům na světových trzích ceny pohonných hmot. Celkově za minulý rok v České republice nejvíce stouply ceny za zemní plyn, elektřinu a bydlení a za některé druhy potravin - za ovoce, maso, pekárenské výrobky a obiloviny. Nicméně i přes růst cen některých komodit se podařilo na rozdíl od předšlých let v roce 2001 České národní bance splnit svůj inflační cíl. Na ten se však nevztahují vlivy deregulace cen regulovaných státem, tedy i již zmiňovaných cen za nájemné, plyn a elektřinu.

(MaFr)

Domácí konkurent Budvaru neuspěl

Krajský soud v Českých Budějovicích vydal předběžné opatření podle kterého nástupce bývalých Jihočeských pivovarů Budějovický měšťanský pivovar nesmí prodávat na domácím trhu pivo označené jako Budweiser Bürgerbrau. Představitelé Budějovického měšťanského pivovaru se pokusili již loni v létě prosadit v České republice výmaz ochranné známky Budweiser a tvrdí, že nárok na používání adjektiva Budweiser mají oba pivovary, mj. i proto, že Budějovický měšťanský pivovar vznikl o sto let dříve než Budvar. Společnost Budějovický Budvar však podnikla protiútok, který je zatím úspěšný. Budějovický Budvar je především kvůli trvalým sporům o svou ochrannou známku s americkou společností Anheuser-Busch v současné době stále ve vlastnictví státu a podle lednového usnesení české vlády byl dokonce vyřazen ze seznamu podniků určených k privatizaci. Vládní představitelé se totiž obávají, že po případném prodeji by se dříve či později dostal do vlastnictví svého zámožného konkurenta, což by mohlo výrazně negativně ovlivnit vynikající kvalitu jeho piva.

(MaFr)

Boj proti silné koruně

Česká vláda se ocitla ve složité situaci - na jedné straně chce vláda získat co nejvíc prostředků z privatizace státních podílů v důležitých firmách a z ruského dluhu, na straně druhé však nechce naráz měnit v komerčních bankách příliš velké množství euro za koruny a tak extrémně posílit již tak dost pevnou korunu. S Českou národní bankou proto český kabinet uzavřel dohodu na základě které by se měl rozlet koruny výrazně přibrzdit. Výměna eur za koruny by v principu podle dohody neměla proběhnout na volném trhu, ale uvnitř samotné centrální banky, která by jako poplatek za neobvyklou transakci měla dostat z vyměňované částky kolem pěti procent. Česká vláda chce v současné době udržet tempo hospodářského růstu přinejmenším v předvolebním období, a proto se snaží všemi prostředky posilování koruny čelit. Příliš pevná koruna totiž zdražuje české zboží v zahraničí, což poškozuje český export. Navíc právě v očekávání přílivu peněz z privatizace se dal čekat i tlak na posilování koruny ze strany finančních spekulantů. Důkazem může být i situace po oznámení dohody - trh reagoval paradoxně spíše upevnováním kurzu koruny. Česká národní banka proto musela sáhnout k intervencím a zároveň snížila i své úrokové sazby. Někteří ekonomové však upozorňují, že silící koruna nepřináší jen negativa - v mnoha případech naopak vede k snižování dosud propastného rozdílu v životní úrovni obyvatel v Evropské unii a v ČR. Zároveň jsou exportéři nuceni zlepšit kvalitu svých výrobků, protože se nemohou spoléhat na jednoznačný efekt v podobě mimořádně nízké ceny. Udržet vyvážený poměr mezi zájmy vývozců a mezi zájmy občanů a podniků závislých na dovozech patří tradičně mezi největší problémy ve finanční politice. České národní bance se však alespoň prozatím daří situaci vcelku bez nějakých prudkých výkyvů a manévrů zvládat. Lze však očekávat, že v souvislosti s nadcházejícími volbami budou všechny lobbystické skupiny velmi tvrdě bojovat o uplatnění svých požadavků a najít rozumný kompromis jistě nebude jednoduché.

(MaFr)

Miliardy pro Novou huť nebudou?

Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS) poněkud překvapivě nepovolil výjimku ze zákazu veřejné podpory pro akciovou společnost Nová huť Ostrava a zároveň rozhodl, že společnost bude muset vrátit 750 milionů, které ve formě běžného úvěru z rozhodnutí vlády poskytla firmě Konsolidační banka. Velmi nebezpečně tak je ohrožen vládní plán revitalizace Nové huti, který měl firmu finančně stabilizovat. Celkem měla ocelářská společnost získat od státu podporu ve výši 2,3 miliardy korun. Zástupci hutního gigantu, který se kvůli špatné privatizaci řadu let pohyboval na okraji propasti, však proti rozhodnutí ÚOHS hodlají bojovat a argumentují, že peníze poskytnuté Konsolidační banky jsou běžným komerčním úvěrem nikoliv darem či nevratnou půjčkou. Zdá se, že boj o záchranu ocelářské společnosti, která je dědictvím vrcholných let studené války, bude ještě velmi složitou záležitostí s velmi nejistým koncem. S ocelářstvím a jeho restrukturalizací má česká vláda vůbec značné problémy. Prozatím se nedaří ani její další plán, podle kterého by se měly Nová Huť, Vítkovice Steel a Vysoké pece Ostrava sloučit ve státěm ovládaný Český ocelářský podnik. Ten by měl být poté restrukturalizován a prodán strategickému partnerovi. Nový vlastník by měl v kupní ceně uhradit státu finance vynaložené na tuto operaci, což by mělo představovat zhruba 15 miliard korun. Někteří ekonomové se však domnívají, že stát není schopen jako vlastník situaci v českém ocelářství odpovídajícím způsobem zlepšit a přimlouvají se za okamžitou novou privatizaci hutních firem. Proti vládnímu plánu se ostře staví také odboráři Nové huti, kteří kvůli tomu dokonce vyhlásili stávkovou pohotovost. Domnívají se, že pozastavení privatizace českých oceláren povede k jejich definitivní zkáze. Plány na prodej huti novým strategickým partnerům zatím neuspěly a Fond národního majetku zatím ani neuzavřel smlouvu se společností Roland Berger, která má při hledání nových investorů sloužit jako hlavní poradce.

(MaFr)

Únik informací z privatizace?

Česká Komise pro cenné papíry šetří vážné podezření, že došlo k úniku informací o privatizaci společnosti Unipetrol. Těsně před ohlášením rozhodnutí vlády o privatizaci této společnosti totiž jeden obchodník prodal větší balík akcií této firmy. Poté, co se trh dozvěděl, že Unipetrol má získat ne zcela průhledná společnost Agrofert reagoval přitom výrazným poklesem ceny akcií Unipetrolu. Podezření na zneužití informací zatím padá zejména na společnost CAIB Securities, sesterskou firmu společnosti CAIB advisors, která v procesu privatizace Unipetrolu působila jako poradce dalšího zájemce - britské firmy Rotch. Prozatím však šetření ještě není skončeno a představitelé CAIB tvrdí, že jejich obchody v příslušný den měly naprosto standardní podobu.

(MaFr)

Vítěz z Bzence

V lednu zvolili vinařští znalci Vínem pro rok 2002 Rulandské bílé - pozdní sběr ročníku 2000, který do soutěže přihlásila bzenecká společnost Bisenc. Rulandské z Bzence se prosadilo v ostré konkurenci 170 vzorků z domova a zahraničí, což bezpochyby naznačuje jeho kvalitu. V poslední době se kvalita značkových českých a moravských vín výrazně zlepšila, problémem však nadále zůstává úroveň běžných stolních značek, které příliš snadno podléhají každé jen trochu slušnější zahraniční konkurenci. Přes všechny úspěchy českého vína v posledních letech stále bohužel existuje v českých zemích mnoho výrobců vína, kteří se domnívají, že zákazníci vypijí všechno. Rozvoji českého vinařství by měl prospět i vznik Vinařského fondu, který počátkem ledna prošel i horní komorou českého parlamentu - senátem. Podle ministra zemědělství Česká republika nyní bude muset vysazovat další vinice, aby měla lepší vyjednávací pozici v rozhovorech s Evropskou unií. Po vstupu do EU totiž Česká republika se bude muset rozloučit s možností rozšiřovat své vinice - v Evropské unii je totiž výsadba nových vinic striktně zakázána. Fond by se měl financovat pomocí dávky jedné koruny z každého litru vína a 350 korun z každého hektaru vinice. Zároveň stát hodlá letos do nového fondu vložit návratnou finanční podporu ve výši 100 milionů korun. Snad fond nepřispěje pouze kvantitativnímu růstu produkce, ale bude mít pozitivní vliv i na kvalitu.

(MaFr)

Aféra s autobazary v ČR

Velkou aféru vyvolaly okolnosti ohledně uveřejnění reportáže o obchodních praktikách největšího českého prodejce ojetých vozů, společnosti AAA Auto, v společenském týdeníku Reflex. Objevilo se totiž vážné podezření, že zástupci kritizované firmy skupovali náklad časopisu, aby na veřejnost kritika nepronikla. Pokud však společnost AAA Auto o něco podobného skutečně usilovala, podařilo se jí dosáhnout pravého opaku. V tisku se objevila řada článků kritizujících postup firmy a o její způsobu obchodování se začali intenzivně zajímat i ostatní média a nejširší veřejnost. AAA Auto se snaží čelit vzniklé krizi organizováním určité protikampaně, pro jejíž organizování najala bývalého mluvčího Škody Auto Jiřího Hrabovského. Zároveň však bude společnost možná donucena i k určitým ústupkům od dosavadní praxe - například ze smluv by měla vymizet podivná formulace, že "prodávající neodpovídá za stav vozu po převzetí kupujícím". Protiargumenty AAA Auto v celém sporu, které spočívaly zejména ve zdůrazňování velkého rozsahu prodeje a malého procenta reklamací, na veřejnost zatím působily podstatně méně přesvědčivě než dopisy čtenářů popisující v tisku téměř neuvěřitelné zkušenosti s autem z autobazaru AAA. Za zmínku snad stojí, že v jednom případě prý dokonce byla přední část koupeného automobilu se zbytkem vozu spojena pouhou izolepou. Případné klienty AAA Auto také asi dost odradil test deníku Mladá Fronta Dnes - pro účely testu zakoupený ojetý vůz si hned po několika stech kilometrech vyžádal opravu za 28 tisíc korun.

(MaFr)

Menší zisky České pošty

Přestože Česká pošta loni doručila více dopisů než v roce předchozím vykazala menší zisk, a to o více než 17 procent. Podle mluvčího České pošty byl nepříznivý vývoj způsoben především růstem cen nákladů při nezměněných cenách. Pro rok 2002 navrhovalo vedení České pošty zvýšení regulovaných cen poštovních služeb v průměru o 6 procent, ministerstvo financí však deregulaci odložilo. Českou poštu to podle jejích představitelů donutí odsunout některé investiční záměry, zástupci ministerstva však nevylučují další jednání o zvýšení cen v průběhu roku. Naposledy stouply ceny regulovaných poštovních služeb před dvěma lety.

(MaFr)

V České spořitelně se propouští

I v průběhu loňského roku propouštěla své zaměstnance Česká spořitelna. V tomto velkém finančním ústavu ještě v roce 1994 pracovalo skoro 20 tisíc zaměstnanců, koncem roku 2001 to bylo již jen necelých dvanáct tisíc. Letos hodlá společnost propustit údajně další tisícovku lidí a původní odhady počítaly dokonce s dvěma tisíci. Ušetřené prostředky chce Česká spořitelna podle svých představitelů investovat do lepšího výcviku svých zaměstnanců, do rozvoje call centra a do zvýšení platů. Průměrná mzda v České spořitelně loni vzrostla o dva tisíce na 21, 3 tisíce korun a pro letošek se počítá s dalším navýšením o deset procent. Vzhledem k očekávanému vývoji v dalších sektorech národního hospodářství lze proto očekávat, že se nůžky mezi příjmy osob ve finančních institucích a zaměstnanců dalších odvětví budou spíše rozšiřovat. Pro obyčejné občany se tak zdá, že ve finančnictví vzniká zcela oddělený svět jiné úrovně, než má zbytek obyvatelstva země. To samozřejmě může vést k růstu společenského napětí. Nezdá se však, že by na celém světě zástupci finančních kruhů hodlali se tímto problémem zabývat.

(MaFr)

ČR závislá na EU

Přestože v roce 2001 deficit zahraničního obchodu České republiky ve srovnání s předchozím rokem podle předběžných výsledků poněkud poklesl, zůstává jeho výše - 119 miliard korun dost varující. Úspěšné úsilí, které významně přispělo k udržení deficitu pod kontrolou, vyvinuli loni čeští exportéři, kteří dokázali překonat i takové významné překážky jako byla vysoká cena ropy v prvním pololetí loňského roku nebo celosvětová hospodářská recese. Velmi špatně však vyhlížejí výsledky za prosinec, kdy dosáhl schodek výše 21, 9 miliardy korun. Kromě velké chuti českých domácností nakupovat se podle odborníků projevil důsledek velkého ochlazení ekonomiky v západní Evropě a v USA. Někteří ekonomové varují před současnou jednoznačnou orientací českého zahraničního obchodu na Evropskou unii, kam směřuje sedmdesát % veškerého českého exportu. Hlavním partnerem, který pohltí plných čtyřicet procent exportu, je sousední Německo. Kvůli této úzké vázanosti je česká ekonomika poměrně snadno zranitelná při recesi v tomto regionu. Na druhé straně však právě Evropská unie pro většinu českých podnikatelů představuje nejperspektivnější region.

(MaFr)

Zvýšení podílu SALBu v Becherovce

SALB, dceřiná společnost firmy Pernod Ricard by měl odkoupit tři procenta akcií společnosti Jan Becher-Karlovarská Becherovka od města Karlovy Vary za celkovou sumu 68, 8 miliónu korun. Po této transakci by se měl podíl SALBu v Karlovarské Becherovce zvýšit na plných 97 procent, přičemž držitelem zbývajících tří procent je firma Pernod Ricard Euro. Odkupem tak bude dovršeno získání úplné dominance společnosti Pernod-Ricard nad českým výrobcem proslulého žaludečního likéru. Stát sice ve společnosti Jan Becher-Karlovarská Becherovka vlastní tzv. zlatou akcii, ale práva s tímto faktem spojená, jsou, jak se už ukázalo v mnoha případech, velmi obtížně vymahatelná.

(MaFr)

Velký zájem o stavební spoření

Předběžné údaje za rok 2001 ukazují, že stavební spoření získává v České republice stále více příznivců. Loni se počet uzavřených smluv zvýšil o plnou čtvrtinu a odborníci s podobným vývojem počítají i pro příští rok. Mnoho klientů lákala státní podpora, díky které je tento způsob spoření v této době daleko výhodnější než ukládání peněz na termínované vklady. Pokud bude růst klientů stavebních spořitelen růst stejným tempem jako loni, mělo by mít smlouvy o stavebním spoření koncem roku 2002 necelých šedesát procent obyvatelstva. Zatím se zdá, že by tím byl trh zhruba nasycen, prostor k dalšímu rozšiřování této formy ukládání peněz v České republice jistě je - v Rakousku spoří takto plných 70 procent obyvatelstva. Situaci však může komplikovat přístup ministerstva financí. Tomu se příliš nezamlouvá, že peníze ze stavebního spoření jsou velmi často používány na jiné účely a státní podpora bydlení se tak míjí svým cílem. Ministr financí ČR Jiří Rusnok již několikrát naznačil, že v této oblasti se počítá s určitými změnami, možná již od roku 2003. Představitelé stavebních spořitelen však varují před ukvapeností - systém může fungovat jen při zachování současných poměrně volných podmínek, protože stavební úvěry jsou financovány penězi, které spořitelny získávají ze spoření.

(MaFr)

Více chmele

O 1757 tun chmele více sklídili loni čeští pěstitelé ve srovnání s rokem 2000. Je ovšem třeba vzít v úvahu, že tragicky nízké výnosy v předloňském roce byly způsobeny extrémními suchy. Představitelé Svazu pěstitelů chmele proto loňskou úrodu označili pouze jako slušný průměr. Hlavním problémem ovšem zůstává výkupní cena, i když velmi pomalu, ale přece jen roste. Její současná výše však podle chmelářů sotva stačí na pokrytí nutných nákladů. Naprostá většina českého chmele v současné době směřuje do ciziny - největším odběratelem je Japonsko, kam putuje až 45 procent českého zeleného zlata. Naopak české pivovary v současné době dávají přednost chmelu z jiných produkčních oblastí. Podle odborníků je to zčásti způsobeno určitou chuťovou módou, ale jistě lze spekulovat i o obratné lobby producentů z jiných zemí, např. z Německa.

(MaFr)

Škoda Plzeň a další české firmy podnikají v Rusku

Plzeňský holding Škoda začal plnit obrovský kontrakt, který podepsal koncem roku 2000. V obrovské zakázce o hodnotě přesahující jednu miliardu dolarů jde o modernizaci 800 českých lokomotiv, které byly bývalému Sovětskému Svazu dodány do roku 1990. Zvýšit životnost lokomotiv o dalších dvacet let má podnik KRP Invest v Jaroslavi, jehož vlastníky jsou z 50, 1 procenta ruské státní subjekty zatímco zbytek ovládá Škoda Loko, společný podnik plzeňského Holdingu Škoda a izraelské společnosti Shiran. V budoucnosti by se měla firma KPR Invest zaměřit na výrobu nových lokomotiv pro ruské železnice, které by přispěly k výraznému vylepšení současného vozového parku. Zejména počátkem devadesátých letch opomíjených ruský trh se v poslední době stává místem expanze i některých dalších významných českých firem. Teplická společnost Glaverbel, která je v japonsko-belgických rukou, vybudovala u Nižného Novgorodu obří hypermoderní závod na technické sklo, do Ruska se vrátil i pardubický Plynostav, který buduje plynovod v extrémních podmínkách Kamčatky. Celkově v roce 2001 český vývoz do Ruska výrazně v meziročním srovnání stoupl. Kromě stabilizace dosud velmi rizikového ruského trhu k tomu jistě přispěla i skutečnost, že se mnohé české podniky díky vstupu silných zahraničních investorů kapitálově posílili a mohou se odvážit expanze směrem na východ.

(MaFr)

Ubývá ekonomicky aktivních

Podle šetření Českého statistického úřadu poklesl v uplynulém roce počet ekonomicky aktivních občanů České republiky meziročně o 0,4 procenta na současných rovných šedesát procent. Přitom podnikatelský sektor zaznamenal naopak růst počtu pracovníků, přičemž nejvíc lidí v současnosti působí v oblasti nemovitostí, pronájmu movitých věcí a služeb pro podniky. Pokles počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva, i když není nějak dramatický je určitým varováním ve shodě s informacemi demografů o stárnutí českého obyvatelstva. Jinými slovy - vzniká obava jestli v nejbližších letech bude stále klesající počet ekonomicky aktivních občanů schopen ufinancovat životní potřeby zbytku obyvatelstva ČR. Někteří znalci však varují před přílišným pesimismem - podle jejich názoru v budoucnu bude možno velmi slušnou životní úroveň zajistit s daleko menším počtem lidí zapojených do pracovního procesu, a proto předčasná opatření v podobě například oddálení odchodu lidí do důchodu nejsou na místě. Jiní odborníci však tento názor nesdílejí a upozorňují na stále rostoucí náklady na sociální služby a zdravotnictví. Rozhodně však před tímto problémem nelze dlouhodobě zavírat oči.

(MaFr)

ČR chce bojovat s nejzákeřnějšími víry

Velkou pozornost českých médií vzbudily zprávy, že v České republice vznikají dvě špičková pracoviště určená k boji proti nejnebezpečnějším virům a bakteriím, které způsobují takové choroby jako je mor, sněť slezinná apod. První by mělo vzniknout v rámci infekční kliniky v pražské Fakultní nemocnici Na Bulovce, kde má vzniknout zvláštní zcela izolované pracoviště, které je určeno pro případ, že by čeští civilisté byli obětí biologického útoku nebo pro situaci, kdy by nebezpečné choroby do ČR byly zavlečeny z ciziny. V laboratořích by se však měly školit i vojenští odborníci. Těm především je určeno druhé pracoviště - tajná špičkově vybavená vojenská nemocnice, která má vzniknout v okolí Hradce Králové. Novináři tuto nemocnici dávají do souvislosti s činností Ústavu radiobiologie a imunologie v Těchoníně, který funguje v rámci královehradecké Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně. Ústav funguje od roku 1972 a v současnosti se podle svých představitelů věnuje problematice obranyschopnosti organismů vůči infekcím. Vzhledem k událostem z poslední doby je jistě správné, že i Česká republika, která se může pyšnit mnohými dobrými výsledky v oboru lékařské imunologie a mikrobiologie, nepodceňuje nebezpečí biologického nebezpečí a snaží se mu čelit. Daleko obtížnější je pochopitelně jednání některých novinářů, kteří se snaží prolomit utajení v této oblasti a ohrozit bezpečí výzkumníků i ostatních občanů. Domnívám se, že i člověk žijící v demokratickém státě nemusí nutně dostat každou utajovanou informaci naservírovanou k ranní kávě na první stránce svého deníku.

(MaFr)

Český dovoz i vývoz automobilů roste

Podle celních statistik v uplynulém roce vývoz osobních vozů stoupl o plných sedmáct procent a dosáhl rekordní hodnoty 111 miliard korun, což znamená devítiprocentní podíl na celkovém českém exportu. Výsledek je pochopitelně dán úspěchem vozů společnosti Škoda Auto Fabie a Octavie. Ty se nejlépe prodávaly v Německu, kam jich doputovalo za 26, 7 miliard korun. Velkými odběrateli byla i Velká Británie, Itálie, Slovensko a Španělsko. Neztratil se ani export škodovek do Rakouska - dosáhl nezanedbatelné hodnoty 6, 4 miliard korun. V závěru roku však česká automobilka patrně pocítovala následky evropských ekonomických problémů a velmi silné české koruny. Firma byla nucena sáhnout k přerušení výroby, aby neprodukovala zbytečně výrobky pro sklad. Vzhledem ke zvyšující ochetě Čechů utrácet stoupl i dovoz automobilů do České republiky na 28, 4 miliardy Kč. I zde největším partnerem zůstalo Německo, které dodalo vozy v hodnotě 11, 1 miliard. Následovaly automobilky Francie, Belgie a Japonska. Zdá se tedy, že Češi plynule obměňují svůj vozový park i zahraničními značkami. Další vývoj bude pochopitelně velmi závislý od celkových poměrů v české ekonomice. Příznaky nestability by především mohly výrazně omezit ochotu českých občanů pořizovat si nákladné vozy zahraničních značek v systému leasingových obchodů.

(MaFr) Alexej Bálek

Výrobce semtexu ovládne stát

Česká vláda koncem ledna schválila plán, na základě kterého by měla převzít část pardubické firmy Synthesia, společnost Explosia. Explosia je v povědomí veřejnosti zafixován především jako výrobce proslulé české výbušniny semtex, produkuje však i další podobné látky. Strategický význam firmy podtrhuje podle představitelů českého kabinetu skutečnost, že součástí Explosie je i speciální výzkumný ústav. Stát by měl společnost Explosia získat od současného vlastníka, firmy Aliachem, prostřednictvím státního podniku Strojirny Košíře. Celkem by Česká republika měla výrobce výbušnin, který má účetní hodnotu 1,2 miliardy korun, koupit za 1,1 miliardy korun. Zájem vlády na získání firmy s mimořádným potenciálem pro vojenské účely je samozřejmě pochopitelný, spíše zarazí, že byla Explosia v minulých letech tak bez problému privatizována a překvapivě zní i informace, že podle českého ministra financí Jiřího Rusnoka nelze vyloučit, že v budoucnu vláda podpoří její nový přechod do soukromých rukou.

(MaFr)

Průmysl v ČR se drží. Zatím

Listopadová čísla ukázala, že český průmysl poměrně úspěšně překonává současné nelehké poměry v evropské ekonomice. V listopadu bylo dosaženo poměrně vysokého růstu o 6,6 procenta k čemuž přispěly podle analytiků především předchozí silné investice zahraničních firem v České republice. Příznivě se podle ekonomů vyvíjel i růst mezd v poměru k růstu produktivity, s číslu však asi těžko budou spokojeny odbory, které asi příliš neosloví ani argumenty, že podniky tak čelí důsledkům recese. Pro letošní rok však ekonomové čekají zřetelné zpomalení růstu zapříčiněné ekonomickými obtížemi zejména v zemích Evropské unie. Někteří však již spekulují s očekávaným oživením někdy v průběhu třetího čtvrtletí letošního roku, které by mělo mít pozitivní vliv i na českou ekonomiku. Hodně však bude záležet na tom, jak se k problematice hospodářského vývoje hospodářství ČR postaví nová vláda, která vzejde z výsledků červnových parlamentních voleb.

(MaFr)

Problémy s testy pro autoškoly

Nové testy pro autoškoly, které vydalo české ministerstvo dopravy a spojů, provázejí neustálé obtíže. Nejdříve proti nim ostře protestovali provozovatelé autoškol mj. i proto, že obsahovaly faktické chyby a nyní kvůli nim ministerstvo bude dokonce muset zaplatit pokutu sto tisíc korun. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS) totiž zjistil, že zakázka na vytištění zkušebních testů byla zadána bez vyhlášení výběrového řízení, přestože zákon ho v tomto případě vyžaduje. Kontrakt získala tiskárna Sydkon Kunčice, která s ministerstvem úzce spolupracuje již osm let. Vzhledem k tomu, že hodnota zakázky činila skoro 87 milionů korun a maximální pokuta činí jedno procento z této sumy, lze konstatovat, že ÚOHS byl k ministerstvu poměrně ohleduplný. Svoji poměrnou benevolenci odůvodnil úřad skutečností, že ministerstvo mělo na zajištění edice tiskopisů velmi krátkou dobu. Nicméně celkově má rozhodnutí ÚOHS stejně spíše deklarativní charakter - pokuta totiž bude placena z rozpočtové kapitoly resortu dopravy tj. z peněz daňových poplatníků.

(MaFr)

Alexej Bálek

Některé problémy kolem státních rozpočtů

Nedávno byl v České republice schválen státní rozpočet na rok 2002. Možná, že nebude škodit malý retrospektivní pohled na tento problém, a to bez jednostranných pohledů politických stran.

Příjmy státního rozpočtu České republiky činily v roce 1993 358 mld. Kč a v roce 2001 636,2 mld. Kč. Nominálně tedy stouply o 77%. Obdobně výdaje činily 356,9 mld. Kč v roce 1993 a 654,2 mld. Kč v roce 2001 a nominálně vzrostly o 92%. Průměrně ročně rostly v tomto období nominální příjmy rozpočtu o 7,4% a výdaje o 8,5%. Státní rozpočet představuje přibližně dvě třetiny rozpočtů veřejných (státní rozpočet plus územní rozpočty).

Státní rozpočet se sestavuje v běžných cenách, tedy musí být také pod tlakem inflace. Kdybychom chtěli srovnat, jak se měnila kupní síla rozpočtů, museli bychom ceny převést na stálé. K tomu bychom potřebovali příslušnou směs cenových indexů (deflátorů). Protože ji nemáme, tak použijeme - i když s vědomím určitého nadsazení - cenové indexy ve spotřebitelské sféře (proti roku 1992 vzrostly ceny v roce 2000 o 99%). Znamená to, že kupní síla příjmů i výdajů státního rozpočtu České republiky v roce 2001 je velmi blízká roku 1993. Určitým vodítkem pro zpřesnění může být růst hrubého domácího produktu v tomto období o 13%.

Tyto skutečnosti ukazují, že všechny vlády v České republice od roku 1993 měly, po pokrytí objektivních, nepominutelných požadavků a potřeb, velmi malý prostor pro manévrování.

Státní rozpočet v České republice přerozděloval od data rozdělení Československa méně než polovinu hrubého domácího produktu (mezi 42 - 48%), tedy na úrovni Řecka, Německa či Nizozemska. Nacházíme se tedy v tomto ukazateli někde uprostřed mezi zeměmi OECD. Analyzujeme-li všechny rozhodující souvislosti, lze obtížně tvrdit, že míra přerozdělování hrubého domácího produktu je nadměrná.

Nehledě na to existují v České republice - v rámci započatého předvolebního boje - návrhy na okamžité snížení daní. Jejich překladatelé ovšem neřikají, že by to vedlo k prudkému růstu státního zadlužení.

Úsilí o rychlejší růst schopnosti konkurovat v mezinárodním měřítku, které je v České republice na pořadu dne, potřebuje v tomto období nejen přímý tah na produktivitu práce a na ní navázané investice, ale i orientaci na kvalifikaci, vzdělání, flexibilitu. Tyto stránky potřebují sociální smír, naději do budoucna a zlepšení obrazu České republiky v myslích lidí, zvláště v západní Evropě. Konkurenceschopnost tedy vytváří i celkové klima v zemi. Snížení daní v dnešní situaci České republiky by její konkurenceschopnost nezvýšilo.

Velmi frekventované je volání po snížování mandatorních výdajů, tj. těch, které vyplývají ze zákona. Vznikají např. v parlamentu odhlasováním zákona o sociálním pojištění, o dávkách v nezaměstnanosti, o státních příspěvcích na stavební spoře-

ni, o příspěvcích na hypoteční úvěry apod. Mandatorní výdaje jsou součástí všech státních rozpočtů na světě a mohou občas vyvolat snahu po jejich snížení. Zjednodušené, lépe řečeno primitivní, zásahy do daňové soustavy, mohou však mít katastrofický dopad. Při zásahu do daňové soustavy je nutno přihlížet ke všem rozhodujícím souvislostem a správně vymezit cíle pro delší období. V naší situaci je cílem nesporně dosažení úrovně Evropské unie.

V souvislosti s diskusí o státním rozpočtu se mnoho mluví a píše o růstu státního zadlužení. Abstrahujme od tvrzení typu: "Příčina zadlužení spočívá především ve vysoké míře přerozdělování, která má mimo jiné za následek spotřebování značné části těchto prostředků úřednickým aparátem" (Pavel Nesnídal „Dluhy skrývají velká rizika“, Hospodářské noviny z 31. července 2001) nebo tvrzení, že za ně může především tato nebo minulá vláda.

Je však třeba vidět skutečnost, že rozdíl mezi hrubým domácím produktem v České republice a v Evropské unii se za posledních deset let nezmenšil, ale zvětšil, že transformační proces byl a je zcela objektivně velice nákladný, a že tyto náklady nesl a stále nese z velké míry státní rozpočet nehledě na barvu vlády (krachy bank, tunelování atd.).

Úroveň produktivity práce dosahuje dnes v České republice asi 55% Německa. Příčinou je nižší úroveň materializace poznatků vědy a techniky ve výrobku (cena za technickou dokonalost strmě stoupá, za nedokonalost prudce klesá). Za druhé - trhy ve světě jsou obsazeny a pronikání na ně je náročné a drahé (vývoz na obyvatele je v České republice 2,7 krát nižší než např. v Rakousku. V roce 1993 byl však vyšší 4,1 krát. V těchto podmínkách musí český stát, resp. státní rozpočet plnit řadu funkcí, které v Rakousku, v USA či v Austrálii mít nemusí a které - teprve když vykonají své odpadnou.

Samozřejmě vždy se najdou chyby a možnosti účelnější orientace výdajů. To ale není - vzhledem k výše uvedenému - hlavní zdroj zlepšení. Dále je třeba brát při analýze těchto problémů do úvahy, že dluh roste i s inflací.

V roce 1993 činil veřejný dluh 19% hrubého domácího produktu, v roce 2000 pak 17% a v roce 2001 20,2%. Mezinárodní srovnání ukazují, že toto veřejné zadlužení v České republice patří k nejnižším v Evropě. Podíl veřejného dluhu činil v roce 2001 v Rakousku 61,5%, v Belgii 104,3% a v Evropské unii 57,6% hrubého domácího produktu. Nicméně je nutné tento údaj nahlížet v širších souvislostech, zvláště vzhledem k dlouholeté pasivitě obchodní bilance.

Období po roce 1990 svět i Českou republiku přesvědčilo, že ekonomický vývoj probíhá cyklicky. Zažili jsme krizi východoasijskou, jihoamerickou, ruskou, tureckou, argentinskou i českou.

Každá vláda by proto měla mít povinnost zasahovat do ekonomického cyklu. Při poklesu tempa růstu by měla rozpočtovými impulsy tento pokles brzdít a při přehřátí konjunktury přisun zdrojů do ekonomiky přiškrcovat. Přitom však velmi záleží na tom, aby příslušné poznání a rozhodování přišlo včas. Přijde-li např. rozhodnutí o podpoře růstu ekonomiky až v době, kdy se vývoj obrací směrem vzhůru, pak je to medvědí služba pro hospodářství, neboť zakládá příští pokles.

V podmínkách České republiky zatím nebyly dostatečné zdroje a rezervy pro to, aby vláda tuto svou úlohu mohla dostatečně zvládat. Roky 1997, 1998 a 1999 měly záporné tempo růstu. Rozpočtový impuls pro povzbuzení růstu tedy mohl z větší části přijít pouze z úvěrů. V první polovině roku 2001 byla česká vláda kritizována pro politiku podpory růstu i v době, kdy tento růst existuje. Je ovšem otázka, zda kritikové správně zakalkulovali současné recesní směřování světové ekonomiky a jeho vliv na ekonomiku českou. To ukáže rok 2003.

V Praze dne 4.2.2002

Presun kompetencí

V súvislosti s presunom kompetencí na samosprávy sa Ministerstvo vnútra SR (MV SR) snaží monitorovať situáciu, odstraňovať chyby a zabezpečiť hladký priebeh celého procesu. Nič nenechalo na náhodu, uviedol štátny tajomník MV SR Ivan Budiak.

S presunom časti agendy Civilnej ochrany na samosprávy vyčlenilo MV SR pre kraje po dvoch pracovníkoch a zabezpečilo mzdové aj prevádzkové náklady. Na matričnú činnosť získali samosprávy financie a materiálový fond do trvalej bezplatnej zápožičky. MV SR ešte v decembri 2001 pripravilo školenia, zriadilo medzirezortnú komisiu pre koordináciu činnosti orgánov štátnej správy a územnej samosprávy a vytvoril osobitné koordináčne pracovisko s telefónnou linkou, prostredníctvom ktorej budú štyria pracovníci MV SR riešiť problémy spojené s presunom kompetencí. Okrem toho zorganizovala aj porady s predsedami vyšších územných celkov.

EB

Slovenské operné divy nominované na cenu Thálie

Slovenské operné speváčky Simona Houďová-Šaturová a Ivetta Tanenbergová boli nominované na prestížne divadelné ocenenie Thálie 2001 v kategórii opera. Už minulý rok si najvyššie ocenenie pre divadelných umelcov v ČR v opernej kategórii odniesla Slovenka Klaudia Derňerová a tento rok získali nominácie výlučne slovenské speváčky.

V čínoherných kategóriách sa tento rok stretli Blanka Bohdanová, Lenka Skopalová a Nina Divišková. Mužské herecké výkony dostali medzi nominácie Vladimíra Dlouhého, Jiřího Langmajera a Josefa Somra. Po Lucii Bílej a Danovi Bártovi sa medzi nominovaných podarilo dostať aj speváčke Marte Kubišovej, ktorá si vyslúžila nomináciu v kategórii opereta, muzikál a iný hudobno-dramatický žáner.

EB

Pro Slovakia v nových podmienkach

Bývalý štátny fond kultúry Pro Slovakia pôsobí od 1. januára 2002 v novej podobe - transformoval sa na Program Pro Slovakia a začlenil sa do organizačnej štruktúry Ministerstva kultúry SR ako jeho odbor. Informovala o tom nedávno riaditeľka tohto odboru Božena Klésová. Podľa nej nedošlo ani k redukcii činnosti, ktorú fond vykonával, ani k personálnej redukcii jeho orgánov. V tejto súvislosti vyslovila však poľutovanie nad tým, že niektoré organizácie sa domnievali, že zrušením fondu jeho činnosť zanikla a premeškali termín podania žiadostí o grant na podporu svojej činnosti. V tomto roku Pro Slovakia rozdelí 97 mil. Sk, z toho však 33,5 mil. Sk predstavujú prostriedky, ktoré boli zvýšené v rámci schvaľovania zákona o štátnom rozpočte na rok 2002 a možno ich použiť len v súlade s rozhodnutím poslancov. Komisie budú preto rozhodovať len o 63,5 mil. Sk. V tomto roku eviduje MK SR približne 3 000 žiadostí a požadovaná suma je 1 mld. Sk. Všetky žiadosti by mali byť vyhodnotené do 31. marca 2002.

EB

Aj Astorka už bude len spomienkou

Keď v roku 1990 vzniklo v Bratislave nové divadlo, dalo si do mena Korzo. Ako pripomienku slávnej, už neexistujúcej scény, ku ktorej odkazu sa hlásilo. Ku Korzu ešte priradili názov Astorka, lebo práve v budove Astórie našlo divadlo priestory. Onedlho však bude aj tento názov už iba spomienkou, pretože Astorka mení pôsobisko. Ak všetko pôjde podľa plánov, zhruba od marca začne hrať v budove ministerstva kultúry, v priestoroch, kde kedysi sídlilo kino Pohraničník.

Astorčania svoje budúce pôsobisko symbolicky prevzali z rúk ministra kultúry Milana Kňažka. V honosnej sále so zlatými štukami sa zišla celá kultúrna obec.

Za ministra Hudeca sa totiž rávalo s tým, že scéna bude určená poézii. Takže sedadiel je v hľadisku asi o osemdesiat viac, než bolo v starej Astorke, ale javisko je také úzke, že sa naň nepomestia kulisy z hotových inscenácií. Vo februári sa teda bude ešte predstavovať a Astorčania budú hrať v starých priestoroch. Do nového sa pomaly začnú presúvať až v marci. Budovu, kde Astorka sídlila, čaká rozsiahla rekonštrukcia, a čo s ňou bude ďalej, sa uvidí. Strechu nad hlavou majú Astorčania podľa zmluvy istú na desať rokov. Teda aspoň, dúfajú, že ani blížiaci sa voľby a prípadné zmeny na ministerských postoch platnosť zmluvy nezrušia. **EB**

Otázka zákazu PVC je stále živá

V budove Úradu vlády SR sa nedávno konal medzinárodný seminár ministerstva životného prostredia (MŽP) s názvom PVC a životné prostredie. Zúčastnilo sa na ňom niekoľko desiatok predstaviteľov rezortu, mimovládnych organizácií, vedeckých a výskumných ústavov univerzít a producentov PVC. Na seminári, ktorý MŽP zorganizovalo na žiadosť mimovládnych organizácií, vystúpil aj predstaviteľ Európskej komisie. Slovensko je prvou krajinou na svete, ktorá legislatívne zakázala používanie PVC, proti čomu intenzívne protestujú jeho producenti, a to napriek tomu, že zákaz má vstúpiť do platnosti až o niekoľko rokov. Predstavitelia mimovládnych organizácií, ale aj časť vedcov, zasa poukazujú na negatíva PVC. Nebezpečné a škodlivé je podľa nich nielen používanie, ale aj samotná výroba PVC, ktorá je energeticky mimoriadne náročná a produkuje množstvo toxických odpadov. Toxická je aj väčšina aditív pridaných do PVC. Tie navyše komplikujú a prakticky znemožňujú recykláciu tohto materiálu, čo sa prejavuje len 3-percentnou mierou recyklácie tohto plastu v EÚ. Podľa mnohých odborníkov navyše nie je recykláciou problém PVC vyriešený. Je to len spôsob oddialenia jeho vstupu do životného prostredia a následne aj potravinového reťazca. Väčšina použitého PVC sa preto spaľuje, pričom však dochádza k vzniku dioxínov. Vzhľadom na to, že už existujú materiály, ktoré môžu PVC nahradiť, nie je preto podľa ochranárov dôvod na jeho ďalšiu výrobu. V Rakúsku sú už spoločnosti, ktoré sa špecializujú na stavbu budov bez použitia PVC. Na seminári zaznelo, že ich k tomu vedú aj nižšie ceny a lepšie vlastnosti nových druhov materiálov. **EB**

Košice pracujú na znižovaní dlhu

Štát by mal Košiciam pomôcť riešiť ich dlhovú zataženosť takmer 1,8 mld. Sk odkúpením mestských obligácií v hodnote minimálne 0,5 mld. Sk, ktoré chce mesto s týmto cieľom emitovať. Oznamoval to nedávno v Košiciach primátor mesta Zdenko Trebuľa bez toho, aby akokoľvek bližšie špecifikoval návrh mesta na vládou požadované ozdravné opatrenia košickej radnice na zlepšenie hospodárenia mesta, ktoré už košická samospráva v spolupráci s PKB, a. s., pripravila a predložila štátu na posúdenie. Z. Trebuľa odmietol konkretizovať aj ďalšie podmienky pomoci vlády mestu (napr. splatnosť obligácií, úrokovú mieru i prípadných ďalších kupcov obligácií). Primátor sa pritom odvolával na nedávne rokovanie komisie vicepremiéra I. Mikloša, ktorá mala posúdiť podmienky pomoci štátu Košiciam a navrhnúť vláde ďalší postup. Povedal len, že garanciou mesta na vládou požadované dostatočné záruky majú byť rozvody tepla a výmenníkové stanice v meste. Ako ďalej uviedol, od decembrového odmietnutia návrhu odkúpiť časť košických mestských lesov radnica urobila v spolupráci s veriteľskými bankami Credit Suisse First Boston, Českou spořitelnou a aj s VSŽ, a. s., kroky, ktorými znížila dlh mesta na aktuálnych 1,749 mld. Sk, pričom v závere roka 1999 to bolo 2,2 mld. Sk. **EB**

Polícia v kauze B.M.G. Invest a Horizont Slovakia začala trestné stíhanie

V kauze košických spoločností B.M.G. Invest a Horizont Slovakia, ktoré nedávno uzavreli svoje pobočky po celom Slovensku, polícia začala trestné stíhanie proti neznámemu páchatelovi.

Pred novinármi to potvrdil prvý viceprezident Prezídia PZ Jaroslav Spišiak, ktorý verí, že dôjde aj k obvineniu konkrétnych osôb. Na základe dôkazov však podľa Spišiaka musí byť preukázané, že došlo k spáchaniu trestného činu a kto je jeho páchatelom. Vzhľadom na to, že polícia už začala trestné stíhanie, Spišiak predpokladá, že k spáchaniu trestného činu v uvedenom prípade došlo. Pripustil zároveň predpoklad, že zodpovednosť za súčasný stav by mali niesť majitelia oboch spoločností. Na vznesenie obvinenia voči konkrétnym osobám je však podľa neho nevyhnutné preukázať subjektívne zavinenie zainteresovaných.

Pobočky B. M. G. Invest a Horizont Slovakia zatvorili 4. februára 2002. Dôvodom má byť skutočnosť, že obe firmy odkúpil 31. januára 2002 zahraničný investor. Na základe jeho rozhodnutia bude v spoločnostiach vykonaný audit spojený s preberaním firiem. Po jeho ukončení, ako aj ukončení registrácie v Obchodnom registri, spoločnosť údajne opäť obnoví svoju činnosť. Možnosť, že by uzatvorenie pobočiek súviselo s eventuálnymi problémami spoločností s vyplácaním vkladov Horizont Slovakia vylúčil. Uzatvorenie pobočiek a vykonanie auditu by malo trvať asi dva týždne.

Podľa analytika Slávie Capital Pavla Ondřísku sa správa o pripravovanom vstupe zahraničného investora do Horizontu Slovakia zdá podozrivá. Je toho názoru, že žiadny seriózny investor nebude vstupovať do spoločnosti takéhoto typu. Navyše, nie je dôvod, prečo by sa pri vykonávaní hĺbkového auditu (due diligence) mala zastaviť bežná činnosť.

Firma Horizont spravovala podľa oficiálnych údajov prostriedky občanov v celkovej hodnote 3,5 miliardy Sk. Nedá sa však vyúčiť, že hodnota vkladov mohla byť vyššia ako uvedená suma. Popularita nebankových subjektov totiž v uplynulých rokoch výrazne vzrástla, čo potvrdzuje aj informácia, podľa ktorej sa vklady v nebankových subjektoch za uplynulý rok zvýšili o 15 až 20 miliárd Sk. Oblúbenosť je daná najmä tým, že nelicencované (nebankové) spoločnosti ponúkajú svojim klientom vyššie výnosy ako banky, ich aktivity sú však rizikovejšie, keďže nie sú kryté Fondom ochrany vkladov a v prípade krachu tak občania prídu o všetky vložené prostriedky. **EB**

Rekodifikácia rómčiny

Zabezpečenie kvalitnejšieho vzdelania pre rómske deti a mládež považuje za jednu z najdôležitejších tohtoročných úloh splnomocnenkyňa vlády pre rómske otázky Klára Orgovánová. Rómovia by podľa nej mali mať možnosť vzdelávať sa popri slovenčine aj vo svojom materinskom jazyku, a preto bude potrebné uskutočniť rekodifikáciu rómčiny, to znamená vydať nové slovníky, gramatiku a pravidlá pravopisu a výslovnosti. Rómčina bola kodifikovaná v roku 1971, existuje slovník, gramatika a ďalšie publikácie, ale väčšina z nich je v česko-rómskej verzii. V bývalom Česko-Slovensku väčšina lingvistov pracovala v ČR, kde zostali aj po rozdelení štátu. Už v tomto štvrtroku by Orgovánová chcela, aby vyšiel preklad týchto kníh podľa slovenských potrieb. Rómčina by sa podľa nej mohla stať akýmsi pomocným jazykom v triedach, kde je väčšina žiakov rómskej národnosti. **EB**

Brígita Schmögnerová odstúpila

Ministerka financií Brígita Schmögnerová zložila nedávno demisiu do rúk prezidenta SR Rudolfa Schustera. Na odstúpenie vyzvala ministerku jej vlastná Strana demokratickej ľavice (SDĽ). Po triapolročnom vládnutí zaznamenáva SDĽ prudký prepád priazne voličov. Prieskumy verejnej mienky už dlhšie signalizujú, že SDĽ by mohla mať v jesenných parlamentných voľbách problémy s 5-% hranicou, potrebou na vstup do parlamentu, a jej preferencie zaostávajú dokonca za slovenskými komunistami.

Ľavicoví demokrati vyčítali ministerke najmä aféru okolo povinností občanov odovzdávať majetkové priznania a vyhlásenia o majetku. Ďalším dôvodom malo byť podľa lídra SDĽ Pavla Koncoša, že ministerke nominovanej ľavicovou stranou vykazovali podporu najmä pravicoví voliči, pripísal jej aj zodpovednosť za kauzu gastrolistkov, keďže návrh poslanca SDĽ Vladimíra Maňku spracovali na Ministerstve financií SR.

B. Schmögnerová sa ako prvá žena vôbec stala laureátkou titulu "Najlepší minister financií roka", ktorý jej pred časom udelila redakcia časopisu Euromoney.

Otrasenú pozíciu B. Schmögnerovej sa pokúšal zachrániť premiér Mikuláš Dzurinda, ktorý odmietol ministerku odvolať. Podľa koalíciej zmluvy však prináleží post ministra financií na Slovensku práve SDĽ, a tá má právo nominovať a odvolávať svojich kandidátov podľa vlastného uváženia.

Nástupcom B. Schmögnerovej sa stáva 52-ročný bankový úradník František Hajnovič - vedúci národnohospodárskych a menových štúdií Národnej banky Slovenska. **EB**

Nominovaný Šimko

Generálneho sekretára Slovenskej demokratickej a kresťanskej únie (SDKÚ) Ivana Šimka nominovalo Predsedníctvo Regionálneho zväzu (RZ) SDKÚ v Bratislave za kandidáta na post volebného lídra strany do vnútrostraníckych primárnych volieb.

"Od tejto iniciatívy si Predsedníctvo RZ v Bratislave sľubuje posilnenie strany a jej mobilizáciu pred nadchádzajúcimi parlamentnými voľbami," uvádza sa vo vyhlásení, ktoré nedávno poskytol predseda zväzu Roman Vavrik. "Je potrebné, aby stranu viedol do volieb líder s jasným mandátom od členov SDKÚ, ktorý ju dokáže nielen zomknúť, ale najmä doviest k volebnému úspechu," konštatujú bratislavskí predstavitelia strany.

Predsedníctvo RZ v Bratislave zároveň ocenilo rozhodnutie predsedu SDKÚ Mikuláša Dzurindu uchádzať sa o post lídra v primárnych voľbách napriek tomu, že mohol využiť možnosť stať sa volebným lídrom z titulu svojej funkcie.

Ústredná rada SDKÚ rozhodla nedávno o zmene stanov, podľa ktorej má predseda strany možnosť stať sa volebným lídrom ex offio. Dzurinda túto možnosť nevyužil. Podľa schválenej zmeny vnútrostraníckeho predpisu sa v SDKÚ uskutočnia osobitne primárky lídra a osobitne primárky kandidátov na poslancov Národnej rady SR. Kandidatúru na lídra zatiaľ oznámili Dzurinda a Šimko. Primárky lídra sa uskutočnia 2. marca. **EB**

Policajti budú musieť fúkať

Minister vnútra Ivan Šimko nedávno vydal rozkaz na plošnú previerku všetkých príslušníkov Policajného zboru SR. Previerka bude zameraná na požívanie alkoholu v službe i mimo nej. Majú ju vykonať vždy priami nadriadení, ktorí tak prevezmú za svojich podriadených personálnu zodpovednosť. V zbere vzrastie počet kontrol a každý bude musieť dvakrát za týždeň podstúpiť dychovú skúšku. Tí, ktorí previerkou neprejdú, nebudú môcť vykonávať štátnu službu. Ako minister informoval na mimoriadnej schôdzi Výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť, k tomuto rozhodnutiu ho vraj motivovala aj nedávna dopravná nehoda v Banskobystrickom kraji, keď za volantom sedel policajt pod vplyvom alkoholu. Výbor sa zaoberal problematikou enormného nárastu počtu dopravných nehôd, ktoré zapríčinili policajti pod vplyvom alkoholu. Podľa ministra prejde transformáciou inštitút policajnej inšpekcie a jej príslušníci budú musieť chodiť na kontroly na detektor ľži. I. Šimko avizoval potrebu zmeniť aj legislatívu. Podľa súčasnej úpravy nie je v prípade nespokojnosti s činnosťou policajných funkcionárov možné ich odvolať. Šéf ministerstva vnútra sa neobáva, že by táto zmena mohla byť zneužitelná na prepúšťanie z politických dôvodov. Členovia brannobezpečnostného výboru Šimkovu aktivitu podporili s tým, že o výsledkoch ich bude priebežne informovať. **EB**

Česká firma dodáva na OH puky, NHL zostáva verná Slovákom

Prestížny súboj výrobcov hokejových pukov od oficiálneho dodávateľa pre zimné olympijské hry vyhrala česká spoločnosť Gufex. Medzinárodná hokejová federácia ju uprednostnila pred slovenským výrobcom údajne pre vyššiu kvalitu. Zámorská NHL však zostáva verná Slovákom a ročne naďalej objednáva asi 300 000 pukov z firmy Vegum z Dolných Vesteníc.

"Český výrobca ponúka kvalitatívne lepšie puky. Preto sme firme Gufex udelili olympijský certifikát," stručne vysvetlil marketingový sekretár IIHF Kimmo Leinonen. Česká firma, ktorá vznikla iba v roku 1990 a od roku 1994 vyrába aj gumené puky, sa tak stala výhradným dodávateľom pre turnaje organizované IIHF. Pre olympijský turnaj v Salt Lake City dodala 8000 produktov. Táto výsada predtým patrila slovenskému výrobcovi.

Rozdiel v kvalite pukov údajne spočíva v novej a utajovanej technológii výroby zo strany Gufexu. Český puk nezanecháva čierne škvrny na mantinloch, čo sa predstaviteľom IIHF zapáčilo. Predstavitelia najprestížnejšej ligy NHL majú iný názor: "Je to predsa hokejový puk a je súčasťou hry. Otlaky puku na mantineli za bránkou po strelách hráčov odrážajú dynamiku a tvrdosť našej hry," tvrdí hovorca NHL Patrick Burke a dodáva, že v najbližšom čase nemienia meniť dodávateľa. **EB**

Weiss, Schmögnerová a Šlahor založia Sociálnodemokratickú alternatívu

Brigita Schmögnerová a Peter Weiss dočasne vytvoria Sociálnodemokratickú alternatívu. Zakladateľom bude aj expredseda sociálnych demokratov Ľudomír Šlahor.

Alternatívu vzniku nového politického subjektu sociálnodemokratického typu i vstup do Sociálnodemokratickej strany Slovenska podľa nedávneho vyjadrenia Schmögnerovej stále zvažujú, pričom rozhodnutie by malo padnúť čoskoro. Rozhodnutie aktérov či vstúpia do SDSS, alebo založia stranu, bude nezávislé od marcového snemu sociálnych demokratov.

Novinárov exministerka ďalej informovala, že záujem o "komunikáciu s nimi" prejavili mnohí bývalí aj terajší členovia SDL, SOP, SDSS, niektorí nezávislí poslanci i dvaja ministri vlády. Odmietla však uviesť ich mená. Pripustila, že spomínaní ministri sa pravdepodobne vyjadrí po skončení platnosti Koaličnej dohody. Potvrdila, že dopyt po vzniku novej strany "je značný". Iničiátori komunikujú s ľuďmi z iniciatívy Moderná európska socialistická strana i SDSS.

Sociálnodemokratická alternatíva bude mať kontaktnú kanceláriu i internetovú stránku, ktoré začnú fungovať 11. februára 2002.

Schmögnerová však nevylúčila svoj odchod do zahraničia. "Ak sa rozhodneme vytvoriť stranu, nebude to strana jedného muža a jednej ženy. Nemyslím si, že bude všetko stáť a padať na jednej jedinej osobe," zdôraznila. V prípade vzniku politického subjektu sociálnodemokratického typu však vylúčila spoluprácu so SDL so súčasným vedením. *EB*

Mečiar: HZDS je pripravené zostať aj v opozícii

Hnutie za demokratické Slovensko je pripravené po voľbách zostať aj v opozícii, uviedol nedávno šéf hnutia Vladimír Mečiar.

Každý post po voľbách je podľa neho výsledkom rokovania. V tejto súvislosti uviedol, že HZDS po voľbách neráta so stranou Smer Roberta Fica ako s koalíčnym partnerom. "To by musela byť veľká núdza, aby sme sa do rozhovorov s nimi pustili," zdôraznil Mečiar. Smer označil za virtuálnu stranu, ktorá existuje len v mediálnej podobe a nemá žiadnu štruktúru, program, ani členskú základňu. "Smer je jeden veľký podfuk," dodal. Mečiar je však presvedčený, že nejaký koalíčný partner sa určite nájde. Uprednostňuje zblížovanie ideových programov a začleňovanie strán podľa ideovo-politického smerovania.

Blížiacie sa voľby sú podľa Mečiara hlavným dôvodom prečo vláda odmietla jeho návrh o nemennosti zahraničnej politiky. "Vláda nemá nič pozitívne čo pred občanov postaví. Preto chce získať akýsi patent na integračný proces," dodal. Vláda získala 30 percent občanov pre integráciu do aliancie a po iniciatíve HZDS sa podľa Mečiara toto číslo zvýšilo na 53 percent.

Obavy z jeho návratu na slovenskú politickú scénu v zahraničí podľa Mečiara nemajú rastúcu tendenciu a ide skôr o mediálne názory, nie názory politikov. "O HZDS sa niekoľko rokov tvrdilo, čo všetko napáchalo, ako porušovalo zákony a podobne. Pokiaľ môžem za niečo Dzurindovi poďakovať, potom za to, že nás rehabilitoval: svojim konaním preukázal, že nič z toho, čo sa o nás hovorilo, nie je pravda," podotkol Mečiar. *EB*

Opozícia navrhla odvolať vicepremiéra Ivana Mikloša

Medzi dôvodmi na odvolanie podpredsedu vlády SR pre ekonomiku opoziční zákonodarcovia uviedli napríklad pokles výkonnosti slovenskej ekonomiky na 47 percent v porovnaní s priemerom v Európskej únii, vysokú mieru nezamestnanosti, nezvládnutie reštrukturalizácie bánk, zhoršenie obchodnej a platobnej bilancie, rast verejného dlhu.

Návrh na odvolanie vicepremiéra Ivana Mikloša predložila nedávno skupina 35 poslancov z poslaneckého klubu Hnutia za demokratické Slovensko.

NR SR už diskutovala o rovnakom návrhu v máji 2001. Vtedy zo 131 hlasujúcich poslancov návrh opozície podporilo odvolanie Mikloša z funkcie 55, proti hlasovalo 58, 17 sa hlasovania zdržali a 1 nehlasoval.

EB

Slovensko je z 8 reálnych kandidátov na vstup do EÚ v roku 2004 na predposlednom mieste

Nemecká DGZ Deka Bank zostavila Deka Converging Europe Indicator (DCEI), ktorý má byť nástrojom na posudzovanie zrelosti jednotlivých kandidátov zo strednej a východnej Európy na členstvo v EÚ. Jeho podstatou je hodnotenie reálnej hospodárskej, inštitucionálnej, monetárnej a fiškálnej zrelosti na vstup EÚ.

Priemerná hodnota jednotlivých ukazovateľov v rámci EÚ je stanovená na 100 bodov a pokladá sa za cieľové skóre pre zrelosť kandidátov na prijatie do únie.

Slovensko je spomedzi ôsmich reálnych kandidátov na vstup do EÚ v prvej vlně rozširovania v roku 2004 na siedmom mieste, za ním je len Litva. Peletón vedie Česko so 78 bodmi. Za ním nasledujú Maďarsko (77), Estónsko (77), Slovinsko (76), Poľsko (72), Lotyšsko (70), Slovensko (67) a Litva so 66 bodmi. Bulharsko dosiahlo zrelosť 51 a Rumunsko 40 bodov. Prijatie posledných dvoch krajín však prichádza do úvahy až v druhej polovici tohto desaťročia.

Nemecký denník Frankfurter Allgemeine Zeitung uvádza, že sa plnenie konvergenčných kritérií na Slovensku v druhej polovici 90. rokov prakticky zastavilo. Neskôr znovu začal vzostup, vďaka čomu dosiahla krajina 67 bodov. Podľa DCEI má SR veľmi dobré výsledky v monetárnej konvergencii (80 bodov), ale reálna hospodárska konvergencia je na úrovni 45 bodov.

Štartovacia pozícia Slovenska v roku 1992 bola pritom tretia najlepšia. Česko dosahovalo 46, Estónsko 42 a SR 41 bodov. Maďarsko zaostávalo za Slovenskom o 10 a Poľsko až o 17 bodov. SR bola o 5 bodov lepšia aj ako Slovinsko.

EB

SIS úplne odtajnila asi 60 percent písomností z vyšetrovaných káuz

Slovenská informačná služba v týchto dňoch ukončuje proces prehodnocovania stupňa utajenia častí spisov týkajúcich sa údajnej trestnej činnosti jej bývalého vedenia. Príslušné orgány (polícia, súdy) s výsledkami oboznamuje priebežne.

Tajná služba prehodnotila približne 2000 písomností týkajúcich sa dvanástich káuz, vrátane prípadu zavlečenia Michala Kováča mladšieho do cudziny. Približne v 60 percentách z nich stupeň utajenia úplne zrušila. Práve vyžiadanim si informácie o stupni utajenia spisu odôvodnila predsedníčka senátu bratislavského Krajského súdu nedávne odročenie kauzy zavlečenia Kováča juniora. Nový termín zasadnutia súdu podľa jej slov určí až po dodaní uvedených informácií.

Pokyn na prehodnotenie stupňa utajenia častí spisov vydal riaditeľ SIS Vladimír Mitro v decembri minulého roka. Ich utajenie sa rozhodol ponechať len v prípadoch, ktorých odtajnenie by ohrozilo plnenie úloh SIS. Tajná služba však môže prehodnocovať stupeň utajenia len tých častí spisov, ktoré sama utajila. Prípadné rozhodovanie o zmene stupňa utajenia v ďalších častiach patrí rovnako orgánom, ktoré ich utajili.

EB

Premiér Dzurinda bude bývať v byte, za ktorý zaplatí 3,745 milióna korún

Premiér SR Mikuláš Dzurinda s rodinou bude bývať v rekonštruovanom päťizbovom byte v obvode Bratislava-Staré Mesto. Celková obstarávacía cena tohto súkromného bytu je 3,745 milióna korún.

Hypotekárny úver vo výške dva milióny korún na zakúpenie bytu mu poskytne Všeobecná úverová banka, a. s., s ktorou už podpísal príslušnú zmluvu. Dĺžka splácania úveru je desať rokov a úrokové podmienky sú stanovené všeobecnými úverovými podmienkami VÚB. Sumu 1,745 milióna pokryje premiér z vlastných zdrojov - úspor a stavebného sporenia.

Byt bude pozostávať z piatich obytných miestností a príslušenstva s celkovou rozlohou 153,5 štvorcových metrov. Jeho rekonštrukcia by mala byť ukončená v lete tohto roku.

EB

Maďarská menšina na Slovensku

Krátko po tom, ako vstúpil do platnosti zákon Maďarskej republiky, zvyhodňujúci maďarské menšiny v zahraničí, zostalo Slovensko vo svojich protestoch osamelé. Právny predpis sa nevzťahuje na maďarskú menšinu v Rakúsku, s Rumunskom uzatvorila Budapešť dohodu ešte pred Vianocami a ostatné krajiny, ktorých sa táto záležitosť týka, proti zákonu nikdy hlasno neprotestovali.

Na Slovensku táto otázka nerozdelila len vládu a opozíciu, ale aj štátnu špičku. Prezident Rudolf Schuster už niekoľkokrát kritizoval premiéra Mikuláša Dzurindu a šéfa slovenskej diplomacie Eduarda Kukana, že na celú záležitosť reagovali nedôsledne a rokovania s Maďarskom, ktoré sa mali podľa jeho názoru viesť na úrovni šéfov vlád, prenechali štátnemu tajomníkovi ministerstva zahraničných vecí Jaroslavovi Chlebovi.

Aj napriek všetkým výhradám chce slovenská vláda zabrániť protimaďarskej hystérii. Súčasťou Dzurindovho kabinetu je napokon aj Strana maďarskej koalície, zastupujúca záujmy približne desiatich percent Maďarov v SR, a práve to bolí reprezentanti SMK, ktorí požiadali o vydanie preukazu zahraničného Maďara a niektorí z nich sa na príprave zákona dokonca podieľali.

Celej záležitosti sa medzitým chytili slovenskí pravicoví extrémisti, združení v SNS a PSNS a vystúpili s požiadavkou, aby sa maďarským poslancom v slovenskom parlamente, ktorí požiadali o vydanie preukazu zahraničného Maďara, odňal kvôli neloajalite so Slovenskou republikou poslancový mandát a vypovedala základná slovensko-maďarská zmluva.

Hlavným terčom kritiky nielen na Slovensku ale aj v Európskej únii sa stala skutočnosť, že Maďari prijali právny predpis, ktorý neplatí pre vlastných občanov, ale pre občanov iných krajín a s tými zaobchádza podľa etnického princípu - nerovnako.

Slovenská strana má najväčšie výhrady voči ustanoveniu, podľa ktorého dostávajú príslušníci maďarskej menšiny v SR finančné prémie, pokiaľ posielajú svoje deti do maďarských škôl.

Slovenské obavy zo vzniku Veľkého Maďarska živí hlavne skutočnosť, že zákon sa vzťahuje len na príslušníkov maďarskej menšiny, ktorá by pri prípadnej korektúre štátnych hraníc mohla vytvoriť uzatvorený "osídlený priestor" s Maďarskou republikou.

Premiér Mikuláš Dzurinda vyjadril už viackrát želanie, aby sa Maďarsko z tohto pohľadu zachovalo tak, ako sa zachovalo voči Rakúsku a vyňalo Slovensko z pôsobnosti zákona. S takouto požiadavkou však nesúhlasí ani prezident Ferenc Mádl, ani premiér Viktor Orbán.

EB

Česká polícia stíha Slováka kvôli podvodu so zdravotnou kartou

Vo Fakultnej nemocnici v Ostrave-Porube leží už dva mesiace Slovak, ktorý sa vydáva za niekoho iného. Chcel ušetriť - neplatí v Česku zdravotné poistenie a aby ho v nemocnici ošetrili zadarmo, požičal si zdravotnú kartu od svojho známeho.

Fakultnej nemocnici, kde ležal do konca minulého týždňa, spôsobil nepoistený muž škodu za takmer 57.000 českých korún. Nemocnica na podvod podľa Mladej fronty DNES prišla až vtedy, keď sa v nej nechal ošetriť aj pravý vlastník zdravotného preukazu.

Podvodov so zdravotnými kartami je v ČR čoraz viac. Hovorí sa aj o tom, že na Moravu chodia Česi žijúci v Rakúsku, ktorí si v ČR neplatia zdravotné poistenie a snažia sa nechať si lacno opraviť zuby na preukaz poistenca niekoho z tuzemských príbuzných.

Všeobecná zdravotná poisťovňa zaznamenala podobný prípad takéhoto podvodu aj medzi vietnamskými obchodníkmi. Riešením, ako takýmto podvodom predísť, by bolo zavedenie kariet poistencov s fotografiou, ktorých vybavenie by však bolo veľmi drahé.

EB

Čoskoro sa uzavrujú kandidatúry na ombudsmana

Možnosť podania kandidatúry na verejného ochrancu práv - ombudsmana sa uzavrie v piatok 8. februára.

Národná rada SR nedávno schválila volebný poriadok pre voľbu a odvolanie ombudsmana. Návrh na tento post môže podať minimálne 15 poslancov zákonodarného zboru.

Vládna koalícia sa na spoločnom kandidátovi zatiaľ nedohodla. SDKÚ podporuje predsedníčku Okresného súdu v Banskej Bystrici Janu Dubovcovú, KDH námestníka generálneho prokurátora Martina Lauka, SDĽ a SOP viceprezidenta Konfederácie odborových zväzov Igora Lenského. SMK je v prípade nedohody v koalícii ochotná podporiť kandidáta mimovládnych organizácií advokáta Jána Hrubala.

Poslanci budú prvého ombudsmana v histórii SR voliť 19. februára. Na zvolenie musí najúspešnejší kandidát získať v tajnom hlasovaní viac než polovicu hlasov prítomných poslancov. Ak sa tak nestane, uskutoční sa opakovaná voľba, do ktorej postúpia kandidáti s najvyšším počtom získaných hlasov.

EB

Nový Zákonník práce má podľa P. Magvašihu chrániť zamestnancov

Základný problém je však v tom, že 48-hodinový týždenný pracovný čas, vrátane nadčasov, bude platiť pre zamestnanca aj vtedy, keď pracuje pre viacerých zamestnávateľov.

Nový Zákonník práce, ktorý bude platiť od 1. apríla tohto roka, stanovuje maximálny týždenný objem nadčasov rozpočítaním z momentálne platného ročného fondu nadčasovej práce, ktorý predstavuje 150, prípadne 300 hodín.

Podľa ministra Petra Magvašihu, nový Zákonník práce spĺňa všetky kritériá ochrany zamestnanca. Problém obmedzenia nadčasov v zdravotníctve pritom minister považuje za vec organizácie práce. "Ak je aj v súčasnosti nadčasová práca maximálne 300 hodín ročne a niekto to prekračoval, tak organizoval prácu cielene porušovaním Zákonníka práce za dnešného právneho stavu," zdôraznil. Upozornil zároveň, že nový zákonník umožňuje v prípade niektorých odvetví výnimky z maximálneho povoleného týždenného objemu nadčasov 8 hodín. Okrem nepretržitých prevádzok, do ktorých spadá aj zdravotníctvo, sa to týka napríklad aj dopravy či energetiky, pričom príslušný rezort to môže upraviť vnútornou legislatívou. V prípade divadelníkov, ktorí sú zároveň pedagógmi, sa dajú obmedzenia Zákonníka práce riešiť zmluvou o dielo, alebo dohodou o vykonaní práce.

Predseda Demokratickej strany (DS) Ľudovít Kaník konštatoval, že výnimka z obmedzenia nadčasov, napríklad v prípade zdravotníctva, platí iba jeden týždeň, pričom ročný fond nadčasov zostáva nezmenený a problém sa tak vôbec nerieši. Striktným stanovením nadčasovej práce v novom Zákonníku práce pritom prídu najmä pracovníci v školstve a zdravotníctve o značnú časť svojich príjmov. Zároveň sa vytvorí ďalšia bariéra pre vytváranie nových pracovných miest, keďže zamestnávateľom opäť stúpnu už aj tak vysoké náklady na prácu. Nový Zákonník práce podľa Ľ. Kaníka ide vysoko nad štandardy Európskej únie, ktoré táto od Slovenska požaduje.

EB

V SR je s pracovnými podmienkami spokojných 70% zamestnancov, v EÚ až 84%

Ako vyplýva z prvých výsledkov prieskumu na Slovensku, na čiastočný úväzok pracuje len 8% zamestnancov, zatiaľ čo v súčasných členských krajinách únie je to 17%. Týždenný pracovný čas v EÚ predstavuje 38 hodín, čo je o 5 hodín menej ako na Slovensku.

Až 84 % zamestnancov v členských štátoch Európskej únie (EÚ) je z hľadiska ochrany zdravia spokojných so svojimi pracovnými podmienkami, kým na Slovensku je to len 70 %.

Vyššie percento zamestnancov v členských štátoch Európskej únie (EÚ) je z hľadiska ochrany zdravia spokojných so svojimi pracovnými podmienkami, kým na Slovensku je to len 70 %. Vyplýva to z prvého prieskumu pracovných podmienok v kandidátskych krajinách na vstup do Európskej únie (EÚ), ktorý vlní formou osobných rozhovorov so zamestnancami a živnostníkmi zrealizovala Európska nadácia pre zdokonaľovanie pracovných a životných podmienok. V každej krajine sa na ňom zúčastnilo 1 000 respondentov s výnimkou Cypru a Malt, kde informácie poskytl po 500 pracujúcich. Otázky sa týkali širokého okruhu problémov, od pracovného času cez organizáciu práce až po bezpečnosť a ochranu zdravia v zamestnaní. Rovnaký prieskum uskutočnila nadácia v členských štátoch EÚ už trikrát, naposledy v roku 2000.

V porovnaní so štátmi "pätnástky" je viac rozšírená aj tzv. mimospoločenská práca - vyše 23 % Slovákov je v práci v noci (v únii len 19 %) a 33 % v nedeľu (27 %). Vyššie percento zamestnancov sa tiež sťažuje na zdravie škodlivé faktory v práci, napríklad hluk (43 %) alebo narábanie s nebezpečnými látkami (18 %). Stres v práci udala približne tretina respondentov, čo je podobný podiel ako v členských štátoch únie. Percento Slovákov, ktorí majú možnosť pracovať s počítačom, je síce menšie ako v EÚ, vyšší podiel zamestnancov však zasa absolvoval za posledný rok nejaké školenie.

EB

HZDS si už určilo kritériá na výber kandidátov pre parlamentné voľby

Hnutie za demokratické Slovensko už má schválený mechanizmus za nominovanie kandidátov na poslancov do Národnej rady SR pre tohtoročné parlamentné voľby. Každý okres by mal navrhnúť štyroch kandidátov - dvoch mužov, ženu a mladého človeka do 35 rokov.

Tento mechanizmus bol dohodnutý na Republikovom predstavenstve HZDS v Starej Myjave s tým, že medzi kandidátov nemajú štruktúry navrhovať súčasných členov poslaneckého klubu strany v parlamente. O ich účasti na kandidátnych listinách sa rozhodne neskôr. V najbližšom čase by sa mali uskutočniť okresné snemy HZDS.

Pred štyrmi rokmi v Trenčianskych Tepličiach 11. júla rokoval s takmer dvomi stovkami kandidátov šéf HZDS Vladimír Mečiar, vtedajší predseda NR SR Ivan Gašparovič a viacero členov kabinetu. Vtedy podľa Mečiarovho vyjadrenia bol pôvodný počet kandidátov 1200. Navrhli ich okresné a krajské štruktúry HZDS. Neskôr sa znížil na niečo vyše 200, z nich sa 18. júla na nominačnom sneme v Trnave predstavilo 150.

V minulých parlamentných voľbách malo HZDS niekoľko základných rozhodujúcich kritérií - kvalita človeka, schopnosť v parlamente tlmočiť a presadzovať kvalifikované názory, ako aj zastúpenie sociálnych skupín - od robotníkov až po manažérov.

EB

Vyšetrovatel' sa venuje kauze služobných rozhovorov prezidentovej manželky

Prípados služobných hovorov manželky prezidenta SR Ireny Schusterovej, ktorá v minulom roku pretelefonovala 156 tisíc korún, sa zaoberajú orgány činné v trestnom konaní.

Bratislavský okresný prokurátor Michal Barila potvrdil, že prokuratúra v Schusterovej prípade koná na základe podnetu od občana, podľa ktorého mala prezidentova manželka svojím konaním štátu spôsobiť škodu. Dodal, že prokuratúra požiadala v tejto súvislosti prvú dámu o vysvetlenie. Schusterová podľa informácií z Kancelárie prezidenta SR už nedávno podala vysvetlenie pred príslušným prokurátorom. Uviedla pritom, že výšku jej telefónnych účtov do určitej miery spôsobilo využívanie služby roaming pri telefonovaní v zahraničí. Operátor totiž pri telefonátoch prijímaných mimo územia SR účtuje volajúcemu len sumu vnútroštátneho hovoru. Zvyšok platí prijímateľ.

Prípados sa v minulosti zaoberal aj Najvyšší kontrolný úrad SR (NKÚ SR), ktorý však pri kontrole nezistil porušenie zákona. Prezident Rudolf Schuster a jeho manželka sa následne rozhodli používať súkromné mobilné telefóny. Spomínaných 156-tisíc korún nakoniec I. Schusterová v decembri minulého roku Kancelárii prezidenta SR zaplatila. *EB*

Tri roky väzenia hrozia známemu Slováka, ktorý v Prahe zomrel na TBC

Tri roky väzenia hrozia 36-ročnému známemu Slováka, ktorý na Vianoce v Prahe podľahol nákazlivej otvorenej forme pľúcnej tuberkulózy. Muž zo Slovenska, ktorého nedávno zadržala polícia, sľúbil lekárkke, že známeho odvezie do inej nemocnice, čo však neurobil.

"Polícia ho vypočula a následne mu oznámila obvinenie z trestného činu šírenia nákazlivej choroby," uviedla nedávno pražská policajná hovorkyňa Eva Mikliková.

Stíhanie bude pokračovať na slobode. Vo vozidle zadržaného polícia našla zdravotnícku dokumentáciu 36-ročného Slováka, ktorý podľahol tuberkulóze. Lekárske vyšetrenia zadržaného muža potvrdili, že chorobou nebol nakazený.

Polícia obvinila aj lekárku vinohradskej nemocnice z trestného činu šírenia nákazlivej choroby spáchaného z nedbanlivosti. Lekárke, ktorú polícia taktiež stíha na slobode, hrozí rok väzenia, alebo peňažný trest.

Zadržaný muž doviezol 22. decembra do vinohradskej nemocnice 36-ročného Slováka, ktorý sa sťažoval, že v posledných mesiacoch schudol a dokonca začal vykašľavať zelené hlieny. Röntgenové snímky ukázali, že na pľúcach postihnutého je rozsiahla infiltrácia, čo nevyučovalo tuberkulózu, alebo rakovinu pľúc.

Muž lekárkke, ktorá rozhodla o hospitalizácii, sľúbil, že priateľa prevezie do Thomayerovej nemocnice, čo však neurobil. Mladého muža zo Slovenska vo vážnom stave previezla záchranka 25. decembra do vinohradskej nemocnice, kde o deväť hodín neskôr 26. decembra zomrel. Potvrdila sa u neho otvorená forma pľúcnej tuberkulózy. *EB*

Slovenský kras vyhlásia za národný park

V roku 1977 UNESCO zaradilo Slovenský kras do siete medzinárodných biosférických rezervácií a v roku 1995 boli jaskyne a priepasti Slovenského a Aggteleškého krasu začlenené do zoznamu Svetového kultúrneho a prírodného dedičstva.

Legislatívna rada vlády prerokovala aj návrh nariadenia vlády SR, ktorým sa Slovenský kras vyhlasuje za národný

park. Uvedené nariadenie už bolo niekoľkokrát predmetom rokovania. Národný park Slovenský kras mal byť vyhlásený ešte minulý rok, avšak nebol vyriešený rozpor medzi Ministerstvom životného prostredia SR a Ministerstvom pôdohospodárstva SR, ktoré nesusúhlasilo s prekategorizovaním územia, vzhľadom na nedoriešenie náhrady majetkovej ujmy. Keďže vláda v decembri 2001 schválila nariadenie o majetkovej ujme vzniknutej obmedzením bežného hospodárenia na pozemku, ktorý nie je vo vlastníctve štátu, neexistujú už prekážky na vyhlásenie Slovenského krasu za národný park.

Slovenský kras s rozlohou viac ako 36 000 hektárov bol v roku 1973 vyhlásený za Chránenú krajinnú oblasť. V roku 1977 ho UNESCO zaradilo do siete medzinárodných biosférických rezervácií a v roku 1995 boli jaskyne a priepasti Slovenského a Aggteleškého krasu začlenené do zoznamu Svetového kultúrneho a prírodného dedičstva. *EB*

Vláda SR: Majetkové priznania odložené, majetkové vyhlásenia zrušené

Vláda SR nedávno na mimoriadnom zasadnutí v Bratislave schválila návrh novely zákona 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov. V zmysle novej úpravy sa posúva termín na podanie majetkových priznaní do 30. apríla. Hranica, od ktorej vzniká povinnosť podávať majetkové priznanie ostáva nezmenená, to znamená majetok, ktorého hodnota presahuje 1,5 milióna Sk.

V návrhu novely sa zároveň vypúšťa povinnosť podávať vyhlásenia v prípadoch, ak majetok daňovníka nepresahuje stanovenú hranicu (1,5 milióna Sk). Vláda zároveň zaviazala ministerstvo financií upraviť príslušné vykonávacie vyhlášky a zosúladiť ich s Ústavou SR. Podľa štátneho tajomníka Vladimira Podstránskeho doteraz podané vyhlásenia sa pravdepodobne skartujú. *EB*

Stavebné sporenie v SR má rekord

- takmer 450 000 nových zmlúv v roku 2001

Prispeli k nemu Prvá stavebná sporiteľňa - PSS (295 525) a Stavebná sporiteľňa VÚB Wüstenrot (90 131) spolu s najmladšou ČSOB stavebnou sporiteľňou (62 060), ktorá vlni ukončila iba prvý rok svojej činnosti.

V roku 2000 uzavreli sporiteľne približne 330 000 nových zmlúv.

Adekvátne počtu uzatvorených zmlúv padol i druhý rekord roku 2001, keď celkový objem cieľových súm z uzatvorených zmlúv za tri sporiteľne dosiahol približne 86 miliárd Sk, pričom v roku 2000 to bolo okolo 63 miliárd. Viac ako dvojnásobok objemu cieľových súm dvoch menších stavebných sporiteľní - VÚB Wüstenrot (15,23 mld. Sk) a ČSOB stavebná sporiteľňa (12,15 mld. Sk) vykázal vlni líder trhu - PSS (58,43 mld. Sk). Podiel stavebných sporiteľní na objeme cieľových súm zmlúv, uzatvorených vlni, tak predstavoval u PSS 68 %, VÚB Wüstenrot 17,8 % a ČSOB stavebnej sporiteľne 14,2 %. Priemerná cieľová suma sa každý rok vplyvom rastu cien zvyšuje. Len v PSS za približne desať rokov pôsobenia na trhu stúpla takmer dvojnásobne. V súčasnosti sa jej výška v stavebných sporiteľniach pohybuje na úrovni asi 200 000 Sk.

To dokazuje, že stavebné sporenie predstavuje jeden z hlavných pilierov financovania bývania. Riaditeľ PSS Ján Burger uviedol, že stále viac finančných prostriedkov začínajú vynakladať klienti na adaptáciu, opravy, rekonštrukcie a modernizácie bytov. Ďalší z pilierov - Štátny fond rozvoja bývania - s orientáciou na novostavby (nájomné byty) a prestavby domov a bytov ako aj mladý produkt - hypotekárne úverovanie však nedosahujú parametre stavebného spore-

nia. Podľa odborníkov trh stavebného sporenia neovplyvnilo ani rozhodnutie Ministerstva financií SR pri zostavovaní štátneho rozpočtu na rok 2002 o znížení maximálnej výšky 25% štátnej prémie zo 4500 Sk na 4000 Sk. Záujem o stavebné sporenie však pretrváva a v roku 2001 potvrdilo svoju pozíciu najčastejšej formy pravidelného ukladania peňazí.

EB

Prezident Schuster poučený autonehodami cestuje do Košíc lietadlom

Hlava štátu cestoval nedávno na východné Slovensko prvýkrát od nehody, na ktorej sa zúčastnila jeho kolóna pri návrate prezidenta z Košíc, kde trávil vianočné sviatky, na začiatku tohto roka. Poučený dopravnými nehodami, ktorých bol v poslednom čase účastníkom, bude Schuster pravdepodobne uprednostňovať železničnú a leteckú dopravu pred cestovaním autom.

Ako už prezident skôr povedal, prepravu z Košíc do Bratislavy a späť si bude hradit' z vlastného vrecka. Povedal to prezidentov hovorca Ján Füle. Hlava štátu bola v uplynulom období v súvislosti so spôsobom prepravy terčom kritiky. Schusterovi, ktorý s obľubou využíval najmä železničnú prepravu, vyčítali jej nákladnosť. Ak sa totiž prezident rozhodne cestovať vlakom, musia ho sprevádzať policajné autá jazdiace súbežne s ním a náklady neúmerne zvyšujú aj nevyhnutné bezpečnostné opatrenia. S automobilovou prepravou nemá prezident dobré skúsenosti, keďže bol účastníkom štyroch dopravných kolízií, z ktorých dve sa stali počas jeho pôsobenia v prezidentskej funkcii. Po ostatnej autonehode zo začiatku tohto roka, pri ktorej utrpel prezident a jeho manželka ľahšie zranenia, mu premiér odporučil, aby cestoval lietadlom.

Prezident Schuster a jeho manželka Irena sa stali účastníkmi hromadnej dopravnej nehody 2. januára na ceste z Košíc do Bratislavy pri obci Veľké Zálužie v Nitrianskom okrese. Pri nehode utrpeli ľahké zranenia. V júni minulého roka sa dve vozidlá prezidentovej kolóny dostali do kolízie s protiidúcim autom na ceste do Modry pri obci Vinosady. Nehoda si vyžiadala osem zranených, šiesti z nich boli pracovníkmi Kancelárie prezidenta SR.

EB

Väčšina Slovákov zápasí s "blbou náladou"

Na Slovensku zavládla apatia a sklamanie. Politológovia sa zhodujú, že dôvod je jasný - očakávania po voľbách v roku 1998 sa nenaplnili.

Osemnásťpercentná nezamestnanosť a nízka životná úroveň - to sú najčastejšie výhrady Slovákov. Práve kvôli vysokej nezamestnanosti vníma väčšina ľudí ekonomický vývoj negatívne. Unavujú ich aj nekonečné šarvátky rôznofarebnej vládnej koalície, ktorá vznikla za jediným účelom - poraziť vo voľbách Vladimíra Mečiara.

Slováci si tak musia zvyknúť na fakt, že u nich ako na bežiacom páse vznikajú a zanikajú strany a politici sú v pohybe.

Väčšina obyvateľov Slovenska oceňuje demokratický vývoj krajiny a smer zahraničnej politiky. Tieto veci však zostávajú v ich hodnotení osamotené. Slováci majú často pocit, že do stratená vyšumeli aj predvolebné vyhlásenia súčasnej vládnej garnitúry o potrestaní "politických káuz" z doby mečiarizmu.

Medzi najčastejšie spomínané prípady patrí únos syna bývalého prezidenta Michala Kováča, ale aj sporná privatizácia slovenských priemyslových gigantov.

Preto niet divu, že 70 percent Slovákov neverí justícií a

korupcia s kriminalitou sa stali obľúbenou témou v krčmách. Zdravotníctvo a školstvo sú evergreeny všetkých prieskumov sledujúcich nálady v spoločnosti. Slovenský politológ Grigorij Mesežnikov sa domnieva, že krajinu ovládla apatia, ktorá v sebe skrýva jedno veľké riziko. "Terajšia apatia je sytená nespokojnosťou s bývalou, ale aj terajšou garnitúrou. To by mohlo vytvoriť pasívny postoj k voľbám a Slováci by mohli jednoducho zostať doma," upozornil politológ.

EB

Schuster ešte počká so zverejňovaním svojich záberov z Brazílie

Prezident SR Rudolf Schuster sa rozhodol, že so zverejnením dokumentárnych záberov, ktoré nakrútil počas svojej letnej dovolenky v Brazílii, zatiaľ nejaký čas počká. Vedie ho k tomu fakt, že medializácia jeho pobytu v Latinskej Amerike sa stretla s negatívnou odozvou v tlači aj u verejnosti.

O amatérske zábery, ktorých nakrútil podľa vlastných slov spolu asi 30 hodín, už prejavili záujem televízie TA3 a česká spoločnosť NOVA. Prezident to nedávno vyhlásil, ako mu predseda Slovenskej spoločnosti pre vzťahy s krajinami Iberického polostrova a Latinskej Ameriky - SEILA Miroslav Behúň udelil čestné členstvo v spoločnosti. Slovensko raz bude pyšné na to, že tri generácie jednej slovenskej rodiny trikrát navštívili Brazíliu, absolvovali tú istú trasu, stretli sa so zástupcami jedného kmeňa a všetko zaznamenali, konštatoval prezident pred zástupcami diplomatických misií, spoločnosti SEILA a slovenských vysokých škôl. Pri spomienke na Južnú Ameriku Schuster dodal, že jej krajinu poznal skôr, ako ju videl, z rozprávania svojho otca a starého otca, takže počas tohtoročnej návštevy sa mu znovu splnil jeho chlapčenský sen.

Prezident ďalej zdôraznil význam hospodárskej spolupráce Slovenska s krajinami Južnej Ameriky. V súčasnosti podľa neho vzdialenosť nie je rozhodujúcim faktorom pre obchodovanie a je chybou, že Slovensko dostatočne nevyužíva kontakty s touto oblasťou. Povedal, že po integrácii Slovenska do Európskej únie a NATO by sa naša hospodárska spolupráca mala orientovať aj na iné ako členské krajiny a popri latinskoamerických štátoch menoval napríklad Rusko a Čínu.

EB

Slovensko sa v čistote životného prostredia umiestnilo na 18. mieste zo 142 krajín

Slovensko sa podľa výsledkov medzinárodnej štúdie zameranej na výskum čistoty životného prostredia umiestnilo na 18. mieste. Štúdia, ktorá sa zakladá na informáciách zo 60 databáň, porovnáva 20 indikátorov, vrátane kvality ovzdušia v mestách, kvality vody, zákonodarstva v oblasti životného prostredia a ochrany spoločných globálnych zdrojov. Štúdiu vypracovali experti z amerických univerzít Yale a Columbia, pričom si stanovili index trvanlivosti prostredia (ESI), na základe ktorého hodnotili 142 krajín.

Na prvom mieste v rebríčku sa umiestnilo s ohľadom na dosiahnuté úspešné výsledky v rámci ochrany čistoty vody a ovzdušia Fínsko. Spojeným štátom americkým "zabezpečili" 51. miesto skleníkové plyny zohrievajúce atmosféru.

Z členských krajín Európskej únie (EÚ) vyšlo z hodnotenia najhoršie Belgicko, ktoré obsadilo 127. priečku. Ako posledné sa umiestnili Spojené arabské emiráty.

Rakúsko figurovalo v poradí ôsme, Maďarsko jedenáste, Česká republika sa umiestnila na 68. mieste.

Podľa názoru vedúceho pracovnej skupiny SEF pre oblasť životného prostredia Petra Corneliusa je však ešte vo všetkých krajinách v tomto smere čo zlepšovať. O tom svedčí aj fakt, že najekologickejšia krajina - Fínsko dosiahlo "iba" 73,7 z celkového počtu 100 bodov.

EB

Komentář hosta

BARBARA COUDENHOVE-KALERGI

Die falschen Anwälte

Jörg Haider sitzt in seinem arisierten Bärenal, dessen rechtmäßige Besitzer vertrieben wurden, und belehrt uns über die Leiden der vertriebenen Sudetendeutschen. Peter Westenthaler ist sogar persönlich "betroffen": Er hat eine sudetendeutsche Großmutter. Legitimation genug für eine neue Hass- und Veto-Offensive gegen die Tschechen, die je nach Bedarf hochgefahren oder zurückgenommen werden kann.

Ich kann da auch ein Wörtchen mitreden. Ich habe die antideutschen Ausschreitungen im Mai 1945 in Prag selber miterlebt. Ich bin mit meinen Eltern und Geschwistern damals aus dem Haus geholt und mit den anderen Deutschen unseres Viertels in einer Straßenbahnremise eingesperrt worden. Draußen stand eine wütende Menschenmenge und schrie: Wir zünden die Bude an. Manchmal wurden schlimm zugerichtete Leute hereingetragen. Zu essen gab es nichts. Als es nach einigen Tagen hieß, wer wolle, könne mit den abziehenden deutschen Truppen die Stadt verlassen, gingen wir mit, zu Fuß und ohne Gepäck. Viehwaggons wären eine Wohltat gewesen. Unser Fußmarsch ging über neunzig Kilometer, bis wir endlich die anrückenden US-Truppen erreichten. Wir waren froh, mit dem Leben davongekommen zu sein.

Ja, damals ist Unrecht geschehen. Ja, viele Unschuldige kamen in jenen Tagen und Wochen ums Leben, wurden gedemütigt und ausgeraubt. Ja, die tschechische Öffentlichkeit beginnt erst jetzt, sich dieser Ereignisse richtig bewusst zu werden. Es ist so ähnlich wie bei uns nach der Naziepoche: Vergangenheitsbewältigung braucht ihre Zeit. Meistens ist es erst die nächste Generation, die Fragen stellt und die Wahrheit wissen will.

Und was folgt daraus? Zunächst einmal, daß die Aufarbeitung jener Ereignisse vor allem eine Sache der Tschechen ist. Dieser Prozeß ist auch bereits im Gange. Aber Druck von außen, womöglich noch verbunden mit Veto-Drohungen, ist das Allerletzte, was diesen Nachdenkprozeß fördern kann. Schon gar nicht, wenn er von denen kommt, die die ordentliche Beschäftigungspolitik im Dritten Reich und die Anständigkeit von SS-Leuten preisen.

Das Schicksal der Sudetendeutschen war übrigens nicht nur in Tschechien, sondern auch in Österreich jahrzehntelang kein Thema. Wenn jetzt plötzlich in der Öffentlichkeit darüber gesprochen wird, ist das nicht schlecht, nur sollte dabei möglichst auf die historische Wahrheit geachtet werden. Dazu gehört, daß, wer von der Vertreibung spricht, auch von der Vorgeschichte sprechen muß. Wer Aussig sagt, muß auch Lidice sagen. Und auch die Dimensionen der Ereignisse sollten korrekt geschildert werden. In unseren Medien, auch im ORF, spukt noch immer die Zahl 200.000 oder sogar 300.000 Tote herum, die von den Sudetendeutschen Landsmannschaften unmittelbar nach dem Krieg genannt wurde. Deutsche und tschechische Historiker sind aber mittlerweile zu dem sorgfältig erarbeiteten Schluß gekommen, daß es wohl "nur" um die 40.000 waren.

Eine gemeinsame österreichisch-tschechische Erklärung wird wohl eines Tages kommen. Aber eine antitschechische Kampagne am Vorabend der EU-Erweiterung brauchen wir jedenfalls so nötig wie ein Loch im Kopf. Ebenso nötig brauchen die Vertriebenen ausgerechnet Jörg Haider als ihren Anwalt. Ich habe es, so wie Tausende meiner ehemaligen Landsleute, gründlich satt, von der FPÖ instrumentalisiert zu werden. Wenn die Freiheitlichen den Vertriebenen einen Dienst erweisen wollen, dann wäre es dieser: mindestens ein Jahr lang zu diesem Thema den Mund halten.

Poznámka redakce: Rozhodli jsme se otisknout článek "Falešní advokáti" z deníku Standart. Nevíme kolik čtenářů tento deník odbírá, ale jsme toho názoru že podobných článků je potřeba a není naškodu si takový článek přečíst.

Sudetští Němci a Benešovy dekrety

Vláda české republiky nepovažuje za nutné a dokonce ani za možné diskutovat otázku dekretů presidenta Beneše, neboť tato záležitost byla vyřešena česko - německou deklarací. Není proto důvodu diskutovat tuto otázku s Rakouskem jak to žádá kancléř Wolfgang Schüssel.

Neplatnost těchto dekretů vyžadují rakouští zástupci sudetoněmeckých Landsmanšaftů a s požadavkem odškodnění. Celkem neradi berou má vědomí, že vysídlení Němců a Maďarů bylo rozhodnuto na konferenci v Potsdamu / Postupim / v roce 1945. Historici se zabývají činností sudetských Němců po nástupu Hitlera a jeho uchopení moci v Německu, zejména zda tito byli jeho pátou kolonou. Nezvratným faktem je, že v listopadu 1937 zvitězila v sudetoněmecké SDP - vedená Henleinem - prohitlerovská orientace. Henlein informoval Hitlera, že srozumění mezi Čechy a Němci není možné. Tím jej vlastně požádal o anektování celého území Čech, Moravy a Slezska. Byla to vlastně vlastizrada a trestný čin, poněvadž Henlein byl čl. občan německého původu. Hitler akceptoval Henleinovu nabídku 28. března 1938 a jmenoval jej svým místopředsedou. Uložil mu aby jeho strana kladla takové požadavky, které pražská vláda nemůže akceptovat. Je známo, že Sudetští Němci vytvořili ozbrojenou jednotku v síle asi 40.000 mužů / Freikorps / která z německého území útočila na čl. pohraniční orgány. Rozkaz k tomu vydal osobně Henlein. Zněla: " Vyzvolávat zmatek, pálit a zajišťovat rukojmí ". Sudetští Němci vstupovali též do říšskoněmecké tajné služby. Měli označení "S" a s označením "K" byli organizovány skupiny, které měly za úkol znemožňovat ničení čl. objektů ustupující čl. armádou. Pod heslem " Heim ins Reich " propagoval a žádal odstoupení pohraničních území. Dalším heslem bylo " Lieber Führer mach uns frei von der Tschechoslowakei "

Po nezákoném obsazení Porýní a Rakouska a po mnichovské konferenci Chamberlein prohlašoval po svém návratu do Anglie, že povolením obsazení Československa byl zachráněn mír. Že se mylil, to dokázal útok na Polsko. Po zradě Francie, která nedodržela svoji smlouvu s Československem, obsadil Hitler celé území Československa a zaútočil na Polsko s kterým měla smlouvu Anglie. Ta ač špatně vyzbrojená smlouvu dodržela a vyhlásila Německu válku. Sovětský svaz měl smlouvu s Československem, ale ta jej zavazovala pomoci pouze v případě, že pomůže i Francie. Opojen počátečními úspěchy obsadil Hitler celou Evropu.

Po prohrané druhé světové válce vysídlení Němci organizovali tak zvané landsmanšafy. Nechtějí uznat, že byli pátou kolonou a spolustráží Mnichova, neuznávají česko - německou deklaraci z roku 1997. Vyzvolávají v česko německých vztazích neustálé napětí a není proto divu, že někdy "dostanou pádnou odpověď".

Sión

Poznámka redakce: Čtenář pan Alois Hanák nás požádal o otištění své reakce na článek "Dej mi pětkorunu" autora pana Ludka Frýbora, otištěný klubem v červencovém čísle. I když jsme jaksi z dopisu pana Hanáka nepochopili proč si připadá článkem pana Frýbora pobouřen, přesto částí jeho dopisu otiskneme. Pan Hanák totiž vzpomíná na těžkou dobu II. světové války na dobu svého nuceného nasazení v Rakousku.

"Byl jsem nuceně nasazený do oblasti Niederdonau v Rakousku. Život náš začínal povinným odvodem - po vzoru vojenského - jen s tím rozdílem, že budova ve které tento "asent" probíhal, nebyla kasárna, ale pracovní úřad, vedený uniformovaným Němcem. Účast několika našich ročníků byla povinná stejně tak, jako účast

panů starostů z každé obce.

U mně byly předpoklady ke zproštění této povinnosti, neboť moje maminka byla vdova a v té době vedla - jen se mnou - malé hospodářství, představující výměru pouze 3 ha zemědělské půdy. Abychom měli být z čeho živi, tedy dvě kravičky, jedna koza, jedna prasnice a my dva s maminkou, k tomu ještě můj malý bratříček, pronajala ještě asi dvě další měřice pole - asi 40 arů.

Přes obhajovací slova našeho pana starosty zněl ortel: "Pane starosto vy se postaráte o chod tohoto hospodářství, ale tento mladý muž na práce do Rakouska nastoupí!"

Možná jsme byli výjimkou mezi ostatními dříve nuceně nasazenými. Bylo nám určeno ubytování v prázdných dřevěných stodolách, ve kterých po celé ploše byla vrstva sečky ze slámy v síle cca 10 - 15 cm a zespad uhníl! To byl celý náš "konfort", pane Frýdl, a to nás ještě čekaly mrazy až minus 32 stupňů!

A když přišly vánice s větrem, pokrývku kterou jsme byli zakryti, pokryla další - sněhová! Pro ilustraci - ve stodolách jsme za uvedených podmínek nezmrzli jen proto, že nás napadla spásná myšlenka, spát vždy dva spolu, opění o sebe zády, oblečení, ale bosí. V tom čase ustupující vojáci nezdožívají silné vánice, utekli od svěřených "trénů" a my pak za několik dnů byli nahnání vyhrabávat všechno zanechané ze sněhu. Když jsme nacházeli zmrzlé koně, radovali jsme se, že v tom našem každodenním "aintopfu" - mimo nějaký brambor a hlavně dostatek písku /asi aby nám lépe trávil/, objevíme třeba jen malou kostičku koňského masíčka.

Žízeň jsme zaháněli pojidáním sněhu, který nám také sloužil, alespon přes den, k mytí se dopůl těla před stodolou. Jiná možnost nebyla. V polích, kde jsme museli pracovat na výkopech, jsme zakládali ohně k roztavení povrchu zmrzlé půdy a "využívaje" této příležitosti, opékali si někde nakradený klas kukuřice k zasycení. Ovšem potají, neb ve dne i v noci jsme byli pod dohledem SA-mannů. Za tuto práci a všechno tvrdé strádání, jsme nikdy nedostali ani zlámaný feníkl To zdůrazňuji!

Nechci proti vám pane Frýdl srovnávat, ale nemohu pominout poukaz na skutečnost, oč byl tlak /za doby totality/ na mne a naši rodinu arogantnější, když nemohlo ujít pozornosti všem různým pochopům bolševismu, že v naší rodině máme tři strýčky katolickými knězi. Přitom vůbec nechci zlehčovat váš útek za hranice. Netrpěli jsme jenom my dospělí, ale i naše děti, které vůbec nic nemohly do té doby ovlivnit

Já také, pane Frýdl, měl své představy a zájmy, kudy jsem chtěl

v životě se ubírat. Bavila mne ekonomika, také práva, ale nejvíc jsem si přál být letcem. Vojenským stíhacím letcem! Na splnění tohoto životního cíle nemohl jsem vůbec pomyslet! Za hranice jsem již nemohl, byla zde rodina, žena, děti!

Dostalo se mi jiné, ale převelké odměny, když asi před dvěma léty jsem mohl prožít obrovskou radost. Ušetřil jsem ze svého opravdu skromného důchodku na vyhlídkový let. Když jsme vzlétli - i když ne ve vojenské stíhačce - ale v malém sportovním letadélku, pilot mi předal řídicí páku. Byl jsem radostí bez sebe. Chtělo se mně, sedmdesátiletému "dědkovi", který přes veškeré útrapy dosud přežívá, chtělo se mně křičet dolů "Lidi, to jsem já, který po této chvíli v životě tolik toužil. Zvedněte přece hlavy a pohlédněte že jsem to skutečně já, konečně!!!"

Příznávám, je mně všechno opravdu velmi líto, ale dokázal jsem se přes všechna příkoří se vším již smířit. Vždyť nešlo jít proti zdi - hlavně, aby životní podmínky rodiny se ještě nezhoršily. Obejdu se bez jakéhosi hodnocení bytí i tvrdě prožitého nemalého úseku života. Nechci již ani polovinu té /záviděné/ pětikoruny! Já dosud dokázal žít bez ní, a naučil se jak skromností, tak i pokoře. Nemám pocit zhrzené ješitnosti. Těším se z přítomnosti mezi vámi, moji drazí nejbližší. Se všemi - i s vámi, moje dospělé děti, s vámi, vnoučata, i s tebou naše roztomilá pravnučko Gábinko. Buďme spokojeni ve svých rodinách.

Vždyť v koncentračních táborech na tom byli ještě hůře. Byli na tom hůře než ti všichni kteří zde zůstali, neboť dosyta si doma užili "zálib" soc. pochopů a jejich vynalézavostí, kterými "zpešťovali" po dobu celých 42 roků náš život v totalitě.

Přišel jste přece - svým odchodem z naší země - o hodně! Nemohl jste slyšet kázání v kostelích, / StB pečlivě sledovaná/ nebylo Vám umožněno sledovat se mnou - přes všechna nebezpečí - jejich odvahu.

Mohl jsem vás seznámit i s životem jednoho z těch, který prožil plných šest roků svého života v koncentračním táboře Buchenwaldu. Který ovšem neušel pozornosti komunistických vládců u nás, ale brzy po svém zatčení byl dovezen zpět domu, aby zde za několik málo dnů zemřel. On už také nepotřebuje žádné odškodnění!

Souhlasím plně s vámi, pane Frýdl, že "šeredné" dědictví za sebou vleče osvobozená vlast česká a dodávám, že povleče ještě hodně dlouho - za to, že se nedokázala se svou hrůznou minulostí nikerak vypořádati. Čestně už vůbec ne.

Alois Hanák

Česko a Slovensko opět společně?

Ano, ale jen ve Vídni. Ve čtvrtek 10.1. 2002 pořádal Slovenský institut a České centrum společnou výstavu Die Zeitgenossische slowakische Kunst aus der Sammlung der Ersten slowakischen Investitionsgruppe AG za přítomnosti obou velvyslanců J.E. Luba Bystrického a dr. Jiřího Gruši. Přítomni byli také kulturní atašé příslušný c h zastupitelství obou zemí, jakož i bývalý slovenský ministr kultury pan Snopko, a samozřejmě šéfové Slovenského institutu a Českého centra. Slova na zahájení promovala kurátorka výstavy paní Zuzana Bartošová.

atase příslušný c h zastupitelství obou zemí, jakož i bývalý slovenský ministr kultury pan Snopko, a samozřejmě šéfové Slovenského institutu a Českého centra. Slova na zahájení promovala kurátorka výstavy paní Zuzana Bartošová.

Vernisáž začala v 16. hodin na Wipplingerstrasse a asi po hodině se přesunula na Herrengasse, kde si všichni společně poslechli koncert ze sólistkou Adrianou Bartošovou. Po krátkém úvodním slovu obou velvyslanců a Zuzany Bartošové byli všichni pozváni k bufetu na malé občerstvení.

Foto a text Čevela Vladimír

Geheimnis des Paravents

Kontakt -Forum zvalo 11. února do nově otevřené klubovny české školy Komenský na divadelní hru "Tajemství paravanu autora Jana Brabence. Ale to co jsme shlédli nemělo s divadelní hrou nic společného. Jakýsi text bez vnitřního smyslu spojoval pěvecká čísla Vladimíra Stejskala, kterému se za jeho záchranou práci dostalo zasluženého potlesku. Jediné co na této "divadelní hře" bylo dobré, byla pozvánka. Na zadní straně pozvánky jsou otříděna jména sponzorů. Je trochu podivné, že v době, kdy se na každém kroku jak v Rakousku a Česku musí šetřit, tyto instituce podporují dílko tak podprůměrné.

Na závěr je nutno ještě smutně konstatovat, že ani nově a s velikou slávou otevřená klubovna bohužel neodpovídá nárokům malé scény. Hlediště sálu není - jak bývá u divadel zvykem - pozvolně zvýšené, pódium je velice malé a stupínek je velice nízký. Prostě diváci už ve třetí řadě mají potíž něco vidět. Z pozitivního pohledu se tento prostor s přihlédnutím ke světelnému vybavení bude určitě velice dobře hodit jako diskotéka.

kb

Pár slov k mojej výstave o Slovensku...

Nakoko sa už skoro 4 roky venujem prednáškovej činnosti, ktorá sa odborne nazýva SLIDESHOW, mal som možnosť za účelom poznávania technickej stránky tohto druhu prednášok zúčastniť sa mnohých podobných prednášok vo Viedni. Prítom som si všimol, že sa priam výlučne prezentujú tzv. exotické témy: USA, KANADA, AUSTRÁLIA, NOVÝ ZÉLAND, KARIBIK, PERU, BOLÍVIA, INDIA, NEPÁL, ÍRSKO, SKÓTSKO atd. Ešte nikdy som si nevšimol, že by bola vo Viedni prednáška o Rakúsku geograficky i kultúrne bližšej krajine... a to nemuselo byť zďaleka SLOVENSKO, ktoré by mohlo byť vhodným objektom pre takúto tému.

Pretože žijem už nejaký čas v Rakúsku a pohybujem sa medzi Rakušanmi, myslím, že si môžem dovoliť povedať, že v hlavách mnohých Rakušanov akoby naďalej, i po viac ako 12 rokoch pádu komunizmu zostali stále ešte zbytky tej zbúranej železnej opony a ako keby pre mnohých existoval svet dodnes smerom od Hainburgu na Západ a nie opačne. Samozrejme, i keď v inom zmysle, časť takýchto bariér zostala tiež u ľudí na Slovensku, či iných krajinách.

Pretože fotografovanie patrí k mojim hobby už dlhé roky, mám fotoaparát skoro stále so sebou, a tak som ho, popri prednáškovej činnosti o Molokaí na Slovensku hodne používal. Týmito zábermi by som chcel vyjadriť na jednej strane akoby charakteristiku Slovenska – i keď samozrejme, mojim subjektívnym pohľadom – krásu jeho prírody, tradícií a šikovnosti ľudí, no na strane druhej poukázať i na – akoby – obyčajnosť, niečo, čo predsa nie je vôbec mimoriadne. Dovolím si zacitovať jedného lekára z nemocnice, kde pracujem, prof. Haushofera, prednostu psychiatrickej kliniky, s ktorým som nedávno v prítomnosti iného doktora diskutoval počas obeda práve o chystanej prednáške a výstave fotografií o Slovensku. Tento starší a vzdelaný Rakušan z dôvodov svojej funkcie sa často zúčastňuje rôznych mítingov v zahraničí, zrejme bol už i na Slovensku a iných krajinách – povedal zdanlivo jednoduchú, no zároveň mne veľmi imponujúcu vetu: "Keď cestujem na Slovensko či do iných bývalých krajín komunizmu pýtam sa vždy sám seba, v čom je táto krajina inšia ako Rakúsko – a zisťujem na moje prekvapenie – že v ničom...to, čo robí rozdiely je nepodstatné, len my ľudia sme sa naučili tomu prikládať príliš veľký dôraz..."

Keď som neskôr ukazoval niektoré z fotografií inému rakúskemu lekárovi, napoly vážne a napoly s humorom povedal: "A čo je na tomto zábere tak zvláštne, veď to isté vidieť i v Rakúsku..." Musím sa priznať, že toto jeho konštatovanie, ako i výrok prof. Haushofera ma veľmi potešili, pretože tak nejak podobne som sa snažil dívať na zábery zo Slovenska i ja...

Nie je tomu tak dávno, keď krátko po páde železnej opony stavalí Rakušania v blízkosti hraníc smerom na Slovensko či do Čiech tabule s nápisom: "Nekupujte tam hydinu a mäso, lebo sú infikované samými chemickými látkami a pre ľudský život nezdreté". V tom čase som zažil niečo podobné na rakúsko-slovenských hraniciach, kde rakúski colníci veľmi starostlivo preverovali každého cestujúceho, či nevezie so sebou mäso v akejkolvek podobe, dokonca i zemle so salámou brali a hádzali do koša, lebo vraj na Slovensku je rozšírená slintavka a kulhavka. Pretože môj otec je zverolekár, hneď som mu zatelefonoval a spýtal sa na to. Vysvetlil mi, že prípad výskytu slintavky a kulhavky je celonárodnou pohromou, že sa musia evakuovať celé obce a vyzabíjať celé stáda a že také niečo sa proste nedá zatajiť. (Bolo to asi pred 10 rokmi – a len nedávny výskyt tejto choroby zvierat v Anglicku potvrdil pravdivosť slov mojho otca – nielenže o tom písali v Anglicku, ale vedel o tom celý svet a na medzinárodných letiskách a hraničných priechodoch museli ľudia prechádzať cez dezinfekčné zóny). V rozčúlení som vtedy napísal do jednych rakúskych novin, že ak majú Rakušania niečo proti dovážaniu mäsa v akejkolvek forme z Česko-Slovenska – majú to otvorene povedať a nešíriť klamlivé a tendenčno-politické správy o výskyte neexistujúcej choroby... / písal som do KURIERU a môj dopis vtedy i uverejnili/.

Ano, ešte donedávna bolo Slovensko veľmi vzdialenou, i keď susediacou krajinou Rakúska. Dnes je kandidátom EU a ja by som si prijal, aby pri pohľade na tieto "obyčajné zábery" padli aspoň u niektorých ľudí i tie posledné zbytky bariér, aby si uvedomili, že so Slovenskom spája Rakúsko nielen spoločná hranica, ale i spoločné kultúrne dedičstvo, história, ba dokonca i zvyky a kuchyňa a že ten svet od Rakúska smerom na severovýchod je tiež krásny, a keď už nič viac, tak aspoň rovnako krásny, ako tu v Rakúsku...

Ďakujem za prejavenu pozornosť

Peter Zaloudek

Kam kráčiš, české ochotnické divadlo ve Vídni?

Včera jsem byla v české škole Komenského na představení Pygmalion aneb My Fair Lady. Velmi dobře jsem se bavila tímto už klasickým příběhem se světoznámými melodiemi. Jen mi bylo při pohledu na boledradické ochotníky coby dlouholeté vídeňské ochotníky trochu smutno. Na jevišti bylo až 30 herců; celý spolek pak čítá dvakrát tolik duší, jak jsme se dozvěděli při krátkém setkání. Opakující se příjmení v programu naznačovala, že do hry byly zapojeny celé rodiny. Boleradičtí vyhrávají v České republice celonárodní soutěže a jezdí hostovat i do daleké ciziny. Ve Vídni by si byli zasloužili alespoň plné hlediště. Pozoruji ovšem všeobecný úbytek návštěvníků i na představeních českých profesionálů.

Když jsem já před 30 lety vstoupila mladičká do vídeňského ochotnického spolku s dlouholetou tradicí (letos už slaví 117 let), byla Vlastenecká omladina asi také tak početná, i když přestárlá, takže aktivních ochotníků bylo daleko méně. Dnes nás bývá na schůzích kolem dvaceti, z nichž pouhá polovina také hraje. Zajímavý je fakt, že členů z původní české vídeňské menšiny už zbývá jen hrstka, většina dnešních omladinářů přišla z bývalého Československa po roce 1968. Nejhorlivější členi jsou právě ti, kteří se k nám přidali teprve před pár lety. Bohužel zbývá politováníhodně konstatování, že je nás málo. Z tohoto důvodu nemůžeme hrát ani všechny hry a zpěvohry, které bychom chtěli mít na repertoáru. Na druhé straně mám pocit, že Čechů a Slováků, kteří přišli za posledních 30 let, je ve Vídni dost a že mnozí z nich o nás ani nevědí. Proto se dnes obracím na čtenáře s prosbou, aby se k nám přidali, jestli je divadlo aspoň trochu láká. Nezáleží na stáří ani na "umění" hrát, potřebujeme pro divadlo různé typy. Potřebovali bychom také režiséra s plamínkem v srdci, který by nás uměl vést a něčemu přiučit. Nemůžeme jako spolek nabídnout nic jiného než přátelství a radost ze společně vykonané práce. Já osobně nelituji žádného divadla a času na něj vynaloženého, i když každé představení hrajeme pouze jednou. Naopak zkoušky a scházení se s milými přáteli často prosvěcovaly můj všední den.

A teď k našemu příštím divadlu, které hrajeme 13. dubna 2002 v 16 hodin v divadelním sále české školy Komenského ve Vídni. Připravujeme pro vás tentokrát detektivní hru Osm žen. Očekává vás představení plné napětí a s překvapivým koncem. Po divadle nám bude vyhrávat velmi oblíbený soubor pana Zimáka. Těšíme se na vás, naše věrné diváky a doufáme, že přijдете i vy, kteří jste ještě o Vlastenecké omladině neslyšeli nebo vás prostě nezajímala. Přijďte podpořit snahu slyšet českou řeč ve Vídni, utvořme spolu uvědomělou menšinu jako jiné národy. Právě v dnešní době bychom měli držet dohromady a uvědomit si, že to, co dnes máme, můžeme zítra ztratit.

V "Klubu" jsem se dočetla, že spisovatel Pavel Kohout nabídl velkoryse své jednoaktovky k hraní ve Vídni. Dočkají se provedení – ale v němčině.

Anna Vaďurová

SOKOLSKÁ ŽUPA RAKOUSKÁ

1010 Wien, Drachengasse 3 5
Tel./ fax ++43 1 604 87 04
(DI Nováček),
e-mail: novacek.wien@aon.at

Župní družstvo volejbalu

Vedoucí odboru Anton Florián
Tel.: 586 86 86
Trénink mužů ve čtvrtek
od 19,30 do 21,00 hod
v Rundhalle Alt Erlaa

Župní trénink ve stolním tenisu

Po 19,30 - 21,00 hod
Sokolovna 1170 Wien,
Steinergasse 7
info - večer tel.: 802 53 82,
br. Rodt

**Sokol Vídeň
III / XI.**
Česká škola,
1030 Vídeň,
Sebastianplatz 3
Čtvrtek:
ženy od 19,00
do 21,00 hod.

Zájemci o volejbal

blíže informace:
N.Štěrbová tel.: 967 84 93,
e-mail: K.Sterba@gmx.at

Sokol X

ÚTERÝ

ŽACTVO 17 - 18 h
SPORTOVNÍ TANEC 18 - 19 h
AEROBIK 19 - 20 h
ŽENY 20 - 21 h
MUŽI FOTBAL 20 - 21 h

DIENSTAG

SCHÜLER
SHOWDANCE
AEROBIC
FRAUEN
MÄNNER FUSSBALL

STŘEDA

AEROBIK 9 - 10 h
BADMINTON ŽACTVO 9 - 20 h
BADMINTON DOSPĚLÍ 20 - 21 h

MITTWOCH

AEROBIC
BADMINTON SCHÜLER
BADMINTON ERWACHSENE

SENIORSKÉ ODPOLEDNE

SENIORENTREFFEN

Každou 1. středu v měsíci - hosté vítání

1100 Wien Angeligasse 21, tel: 600 20 20

Informace a dotazy strosta jednoty Tonda Valenta, tel.: 0676 964 59 74
<http://members.Eunet.at/SokolX>, e-mail: sokol.x@eunet.at

T.J. SOKOL VÍDEŇ XII / XV

Info: tel. 713 31 88/20 přes den
e-mail: sokol.12-15@aon.at

Pod odborným vedením a v mateřském jazyce
máte vy a vaše děti možnost se zúčastnit:
CVIČENÍ v nové SOKOLOVNĚ, Vídeň 10,
Angeligasse 21

Předškolní žactvo, žáci a žákyně od 6 do 14 let cvičí základní sportovní
gymnastiku

pod vedením způsobilých vedoucích
každý čtvrtek od 17,30 do 19,00 hodin

Dorostenky a ženy

kondiční posilovací gymnastika s moderní hudbou
každý čtvrtek od 19,30 do 21,00 hodin

Dorostenci a muži

základní sportovní gymnastika a hry (volejbal, nohejbal, sálková kopaná)
každé pondělí od 19,30 do 21,00 hodin

SOKOL VÍDEŇ XVI / XVIII

Sokolovna 1170 Wien, Steinergasse 7

Pondělí: žactvo od 18,00 do 19,15 hodin
župní trénink ve stolním tenisu od 19,30 do 21,00 hodin

Úterý: župní zdravotní cvičení pro ženy a muže od 16,00 do 17,30 hodin
gymnastika a nářadí ženy a muži od 19,30 do 21,00 hodin

Čtvrtek: cvičení žen od 20,00 do 21,30 hodin

Pátek: cvičení a odbíjená pro starší žactvo od 18,30 do 20,00 hodin
a dorost od 20,00 do 21,30 hodin
cvičení mužů

Upozornění:

24. března 2002 v neděli v 15hod - Valná hromada Sokolu XVI / XVIII
v sokolovně 1170 Wien, Stennergasse 7

Tělocvičná jednota pražská

140 let poctivé sokolské, převážně bezplatné práce v dnešní materialistické době vzbuzuje obdiv a úctu. Tu si Sokol zaslouží již proto, že musel vzdorovat mnohým nesnázím. Hned po založení v roce 1862 byli zakladatelé dr. Miroslav Tyrš, Jindřich Fugner, redaktoři Grégr, členové výboru profesor Toner, hrabě Thurn Taxis často voláni na policii a pražské místodržitelství, aby vysvětlili sokolskou vlasteneckou činnost.

Mnohem tvrdší tlak vyvíjela nacistická diktatura po roce 1938. Zejména po atentátu na Reinharda Heydricha byli za spolupráci se sokolskou odbojovou organizací Jindra pozatýkáni vedoucí činitelé, pozavíráni a deportováni do koncentračních táborů z kterých se mnozí již nevrátili.

Zdálo by se, že po konci druhé světové války je utrpení konec. Nebylo, neboť i komunistická diktatura po vítězném únoru zaútočila všemi prostředky na Sokol. Založila sjednocenou tělovýchovu a sokolské slety překřtila na spartakiády. Avšak ani komunistům se nepodařilo Sokol zlikvidovat. Ti, co prožili a přežili tu hrůzu nacistické a komunistické zločinné samovlády a jejich děti se dočkali pádu komunismu.

Vídeňské Sokolstvo může být hrdé, že členstvím v Ústředí čs. Sokolstva v zahraničí pomáhalo udržovat sokolské myšlenky a ideály v době temna.

A jak vypadá Sokol dnes ?

Podle pražského ústředí sdružuje česká obec sokolská 200.000 členů, kteří za vedení odborně vzdělaných cvičitelů a trenérů provozují rekreační a výkonnostní tělovýchovu a sport. Praha opět vítala účastníky sokolských sletů, kteří se těší na příští slet v roce 2006.

Tělocvik stylu "raz-dva-tři" patří minulosti. Dnes se v 1118 tělocvičných jednotkách pěstují všechny moderní druhy sportů a naše aktivity vysoce překonávají činnost fitness-center.

Sión

Psáno 06.02.2002 pro Kulturní spolek Čechů a Slováků ve Vidni.

Gratulujeme!

Vážený pane F.Síone, vážený bratře!

Přejeme Vám k vašim 85. narozeninám do dalších let hlavně hodně zdraví, spokojenost a v budoucnu ještě mnoho článků pro Klub!

Výbor a redakce Kulturního Klubu

140 let Sokolu

16. únor 1862 vstoupil do novodobých dějin jako den vzniku ryze české tělocvičné organizace Sokol. V letošním roce uplynulo od tohoto dne 140 let.

Už velký český učenec Jan Amos Komenský chápal vliv tělesné výchovy na mravní i duševní stránku lidské bytosti a zařadil ji pod jménem "hry" do svého plánu pansofické školy. Osud mu však nedopřál uskutečňovat tento plán ve své české vlasti. Trvalo dalších 200 let, než se v Čechách narodil muž, který podobně jako Komenský uvažoval o použití tělesné výchovy pro účel výchovy nového člověka. Tímto mužem byl dr. Miroslav Tyrš, nar. 17. září 1832. Ovlivněn osobními i objektivními životními podmínkami, rozhodl se sloužit národu a připravit se k tomu všestranným vzděláním. Mocně na něho zapůsobilo také heslo francouzské revoluce "Volnost, rovnost, bratrství". Když po pádu bachovského absolutismu bylo obnoveno právo češtiny, zaváděny české školy, zakládány české spolky a časopisy, našel také Tyrš vhodnou příležitost k uskutečnění svých plánů. Se skupinou přátel založil český tělocvičný spolek připůsobený českému duchu a českým potřebám – "Tělocvičnou jednotu Pražskou", později přejmenovanou na "Sokol".

Tyrš dal spolku ideu a program, organizační zřízení a tělocvičný základ. Sestavil pro všechny druhy tělocviku odborné

české názvosloví. Vycvičil a vychoval cvičitelské sbory. Založil odborný časopis "Sokol". Organizoval a vedl schůze, sjezdy a také první slet všeho Sokolstva v roce 1882. Tyršovým velkým pomocníkem, spoluzakladatelem Sokola a jeho prvním starostou byl Jindřich Fugner, nar. 10. září 1822. Vědom si toho, že nelze dopustit, aby se tak velká myšlenka, jakou sokolská myšlenka byla, nemohla už od začátku plně uplatnit pro hospodářskou chudobu českých poměrů, opatřil Sokolu nářadí, místnost a později vystavěl a zařídil budovu, která byla nadlouhou největší a nejkrásnější tělocvičnou střední Evropy.

Sokolu je letos 140 let. Za dobu své existence zaznamenal velký rozmach, jeho činnost však byla několikrát násilně přerušena. V r. 1918 se významnou měrou podílel na vzniku Československé republiky, za 2. světové války byl významnou součástí celonárodního odporu proti nacistické okupační moci. Po přestálých válečných útrapách a ztrátách Sokol obnovil svou činnost a obětavě se zapojil do obnovy země. Tragické únorové události 1948 zmařily naději na demokratický vývoj v Československu. Činnost Sokola byla na dlouhá léta ochromena.

Sokolská myšlenka však žila dál, a to především díky sokolstvu zahraničnímu, které po celá léta nesvobody v rodné zemi pilně pracovalo a organizovalo vrcholná sokolská setkání – slety. V r. 1962 uspořádalo Čs. sokolstvo v zahraničí svůj I.slet. Konal se právě v roce stého výročí založení Sokola. Sjely se na něj výpravy ze všech částí světa, kde se nacházeli naši krajané a exulanti. A podobně tomu bylo i při všech dalších sletech ve svobodném světě, z nichž jedním z nejvýznamnějších, protože byl sletem jubilejním, byl V. slet konaný v r. 1982 rovněž ve Vidni. Oslavil sté výročí prvního sokolského sletu (1882) a 150. výročí narození zakladatele Sokola dr. Tyrše. Poslední slet Čs. sokolstva v zahraničí byl pořádán v r. 1990 v Paříži. Konal se již v radostné atmosféře po pádu komunistické diktatury a v naději na plnou obnovu sokolské činnosti i v opět demokratické vlasti. Do Paříže se tehdy vypravily četné autobusy čs. Sokolů, kteří se buď aktivně či v řadách diváků sletu zúčastnili. V Paříži si Sokolové slíbili, že příště se již sejdou na strahovském stadionu v Praze. Stalo se tak v r. 1994, kdy zase naopak výpravy Čs. zahraničního sokolstva mířily ku Praze. XII. Slet v Praze byl prvním sletem konaným po obnově Sokola po svržení totalitního režimu. V r. 2000 se v Praze konal XIII. všesokolský slet, který již svou koncepcí naznačil, že se sokolské hnutí modernizuje a otevírá především mladým lidem. Ostatně tato myšlenka není až tak nová – sám Tyrš zastával názor, že zárukou stálé životnosti Sokola je věčný ruch, věčná nespokojenost. Ať Sokol kamkoli v čemkoli dospěje, nikdy se nesmí spokojit a zastavit. Stále musí myslet a pátrat dál, zda by to snad všechno nemohlo být jiné a ještě lepší.

nš

České úspěchy na Australian Open

Letošní první grandslamový turnaj Australian Open ukázal, že sláva českého tenisu nemusí být tak v nenávratnu, jak se v poslední době zdálo. V mužské dvouhře příjemně překvapil Jiří Novák, který prošel až do semifinále, kde až po velkém boji podlehl pozdějšímu vítězi celého turnaje Švédovi Thomasi Johanssonovi 2:3 na sety. Radost však příznivcům českých barev udělali především juniorky - ve čtyřhře sice pár Strýcová, Birnerová nestačil na pozdější vítězky Dulkovou a Widjajaovou (Argentina a Indonésie), ale Barbora Strýcová si vše vynahrádila ve dvouhře. Nejdřív v semifinále vyřadila svou českou partnerku ve čtyřhře Birnerovou a poté si patnáctiletá Strýcová, která byla nasazena jako sedmá, ve finále poradila i s Ruskou Šarapovou ve dvou setech poměrem 6:0 a 7:5. Podobný úspěch se české juniorce podařil po dvanáctileté pauze - naposledy se podobný kousek podařil v roce 1990 A. Strnadové ve Wimbledonu. Že by se pomalu vracela doba, kdy čeští tenisté kralovali světovým žebříčkům?

(MaFr)

Oznámení

Sokolská župa rakouská pořádá ve dnech 16.-17. března 2002 turnaj ve stolním tenisu.

Přihlásit se mohou ženy, muži i žactvo. Členové Sokola platí startovné ve výši € 4,-, hosté € 8,-. Účastníci budou zařazeni do kategorií podle věku. Turnaj se hraje v tělocvičně ve Vídni 17, Steinerger, 7. Jeho vyvrcholením je zápas o putovní pohár, který však může získat jen člen Sokola. Ti, kteří se ve své kategorii umístí na prvních třech místech, získají pamětní medaile, všichni ostatní diplomy.

Přihlášky přijímá br. Stanislav Šterba na tel. 4. 967 84 93 nebo na e-mail adrese: S.Sterba@gmx.at do 11.3.2002.

Editorial

Touto stránkou bych se chtěla obracet na všechny naše čtenáře, přátele a příznivce a pravidelně informovat o tom, co mně leží na srdci, co nás potěšilo a kde narážíme. Dostáváme totiž čím dál tím více dopisů s vašimi podněty a nápady. Jsme za ně vděční a věříme, že si je bereme k srdci. Snažíme se být ve vašem duchu aktivní a realizovat žádané. S organizací a provedením se často prezentujeme společně s jinými krajskými spolky, kterým nabízíme nápad, podklady i naši předběžnou práci. Myslíme si totiž, že věc samotná má vždy prioritu před vším ostatním. Ne tak vždy naši kolegové-krajané. Některým se jedná hlavně o vyvýšené místo na slunci, takže my se o realizaci akce z jejich strany dozvídáme až těsně před jejím začátkem a jsme potom svědky scénária, které zbytečně vede k chaosu. Na to doplácíte samozřejmě vy, účastníci, zájemci. Na druhé straně nejsme o některých menšinových akcích informováni téměř vůbec a přestože se snažíme i tyto podniky propagovat, dozvídáme se o jejich konání z tisku. Za 28 let činnosti Klubu jsme ukázali, že umíme nabídnout zajímavé a žádané a přesto jako bychom pro někoho tady ani nebyli. Stále se oplakává poválečná reemigrace, která nesporně oslabilu menšinu. Fakt, že emigrační vlny po roce 68 menšinu obohatily, pro mnohé neexistuje.

Jsme pro spolupráci. Jako rovnocenní partneři a to ve všech gremiích a ve všech situacích. Chceme spoluvytvářet český a slovenský život ve Vídni, nechceme s nikým bojovat. Nabízíme naši práci ve prospěch celku a nemusíme proto stát v titulcích tisku. Jsme spokojeni, když jste s tím, co děláme, spokojeni vy.

Nechci, aby editorial vyzněl jako stížnost, mnohem víc se mi jedná o to, aby si všichni uvědomili, že táhneme za jeden provaz, že se nám jedná o tutéž maximum. A přeji vám příjemné chvíle s novým číslem časopisu.

Vaše

ing. Helena Baslerová (předsedkyně a odpovědná redaktorka)

Kurzů slovenštiny

ve Slovenském institutu

vedoucí kurzu : Yvonne Tomenendal - Wollner

autorka Slovenčina - 120
Stunden Slowakisch für
Anfänger und Fortgeschrittene

Slovensky pro začátečníky

- úterý 15,30 - 17,00
(10x od 12. února 2002)

Slovensky pro pokročilé

- úterý 14,00 - 15,30
(10x od 12. února 2002)

skupina : 4 - 8 osob

cena kurzu: € 98,-

Na dotaz je možnost organizace seminářů,
kurzů obchodní slovenštiny apod.

detailní informace: Slovenský institut
tel. 5354057

Vážení čtenáři v Rakousku,
příspěvek na rok 2002 činí 18,17 EUR. Složenky byly již přiloženy v listopadovém čísle.

Vážení čtenáři na Slovensku,
důvěřujte poště a vložte svůj příspěvek 250 SKK do obálky.

Vážení čtenáři v České republice,
důvěřujte poště a vložte svůj příspěvek 250 CZK do obálky, nebo použijte konta: Helena Dvořáková. Investiční a poštovní banka, divize poštovní spořitelna, číslo účtu: 107646135, kód banky: 0300, účel: Klub - příspěvek
Srdečně děkujeme všem těm, kteří našli možnost a peníze, které potřebujeme, nám nějakým způsobem doručili.

Složenky s vyúčtováním inzerátů rakouských inzerentů zasíláme zvlášť. V České republice použijte prosím na této stránce uvedeného konta. Slovenské inzerenty prosíme, aby sumu vložili do obálky.

Účetní a redakce

Naše kancelář není obsazená a proto prosíme o pochopení, když se nás nedovoláte.

Namluvte své přání na záznamník, určité se ozveme.

Záznamník a fax: 402032099, e-mail: kulturklubcs@Eunet.at

Nemáme placenou sekretárku, a proto touto formou srdečně děkujeme všem nově se přihlášeným čtenářům. Věříme že jsou s časopisem spokojeni. Prosíme o jejich ohlasy, přání, návrhy a kritiku.

Kurzů češtiny

Čeština - pro začátečníky i pokročilé.

Zájemci, hlase se na tel. č. 6023651

Dr. Malá

Čeština - začátečníci, i pokročilí.

Zájemci, hlase se na tel. č. 4089841

Dr. Brandeis

Přihlášky k odběru časopisu

zasílejte na adresu:

Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku

Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich

A 1080 Wien, Schloßelgasse 18

tel./záznamník a fax: 0043 1 79 88 454,

e-mail: kulturklubcs@Eunet.at

A PENSION METRO FLORA

Praha - Vinohrady
nabízí

pohodlné ubytování.

Tel./Fax.: 00420 2 72 74 24 33

Tel./Fax.: 00420 2 994 23 95

E-mail: apension@volny.cz

http://www.volny.cz/apension

Reisebüro Loppreis Zorika,
Viedeň 3, Rennweg 21,

tel. 715 95 55, fax 715 95 56

Zařídí pro Vás cesty do celého světa letadlem,
autobusem, vlakem, lodí.

Sleva pro krajany. Mluvíme česky.

Restaurace BÖHMERWALD rodina Stuchlíková

„česká kuchyně a speciality“,

Oslavy pro malé i větší skupiny v romantickém
prostředí české - slovenské restaurace.

Na Vaše objednávky se těší rodina Stuchlíková
1040 Wien, Argentinestr. 66 / Wiedner, Gürtel 20
otevřeno: po-ne 10-23 hod., tel./fax: 505 72 34

Austro Bohemia Press Verein, P.O.Box 34, A-1071 Wien, Telefon: 5263779 Fax: 8123650

e-mail: austrobohemia@yline.com

DNES VÁS ZVE NA VÝLET TIKETPRO!

Informace: Austro - Bohemia Club
(Lindengasse 5., 1070 Wien)

P.O.Box 34, A-1071 Wien

Tel.: 0043 1 526 37 79

Fax: 0043 1 812 36 50

E-mail: austrobohemia@yline.com

Každý zájezd nabízí pestrou
paletu kulturních podniků, které si
každý vybere podle sebe. Návštěva
divadla, výstavy, nebo procházka po
městě a setkání s přáteli, je vždy vaše
svobodné rozhodnutí. Nabízí se vám
program, na který vám zprostředkuje
pořadatel vstupenky.

.....Rádi vám zašleme nabídkové programy.

9./10. března 2002-PRAHA "DOMA V CIZINĚ"

v sobotu procházka jarní Prahou a večer návštěva muzikálu "Monte Cristo", "Krysař" nebo "Kleopatra" volba je na Vás! V Národním divadle je balet "Raymonda" od A. Glazanova, ve Stavovském hradě "Giselle" od F. M. Dostojevského. Laterna magika a další kulturní program nabízí Ticketpro. V neděli dopoledne můžete navštívit výstavu z Vídně "ze Života vídeňských Čechů" v Clam-Gallasově paláci v Praze, nebo se projít po pražském hradě, přes Karlov most na Staroměstské náměstí. Další program se připravuje.

Cena zájezdu (ubytování se snídaní a dopravou), oběd při příjezdu na objednávku!
90,- € v dvoulůžkovém pokoji, 75,- € jednolůžkový pokoj (omezený počet účastníků)

22./23. června 2002-SLAVNOSTI PÉTILISTÉ RŮŽE - Český Krumlov

slavnosti slunovratu, jedinečná slavnost, kdy celý Krumlov je oblečen do středověkých kostýmů, výstavy, koncerty, divadelní představení, historický jarmark-trh, zámecké divadlo v zahrádce stojí za podívání, letos naposledy bude ušeno. Ubytování v Krumlově.

Cena zájezdu (ubytování se snídaní a dopravou)

59,- € v dvoulůžkovém pokoji, 55,- € v třílůžkovém, 50,- € ve čtyřlůžkovém (omezený počet účastníků)

Vstupenka do zámeckého divadla 16,50 €

23./24. listopad 2002-VÁNOČNÍ PRAHA advent - s kulturním programem

Cena zájezdu (ubytování se snídaní a dopravou) 60,- €

Rezeňovace mix pokud je volno, do vyplnění autobusu a zaplacení ceny zájezdu: Austro-Bohemia Wien, Kto. Nr. 00659124804 BLZ 20151 bei Bank Austria Wien

Veškeré druhy ručních prací,
jako šití ubrusů dle žadání míry, bohatý
sortiment ubrusů, krajků, nití a knoflíků
vám nabízí

**HELENE KAINRATH
SMOLÍNKOVÁ**

Mariahilfer Straße 202, út a č: 8-12,
14-18 hod., st a pá: 8- 18 hod. tel.: 893 14 83

RANCH „M“. Jeseníky, chov huculských
koní nabízí celoroční ubytování ve stylo-
vém prostředí a jezdeckou turistiku.
Václav Merta, Vernířovice 175, CZ-788 15
Vernířovice, pošta Velké Losiny, Tel.:
00420-649-23 70 50, http://www.equi-
channel.cz/ranch-m/

Dipl. Fyziott. a BOWEN praktik
pomůže řešit zdr. problémy různého charak-
teru i chronické.

velmi úspěšně: např. karp.tunel, dých. problé-
my, diabetes, ekzém kardiovask. sys. pohyb.
aparátu, migrény, nevolnosti, lymfát. proced-
ury atd. Kombinace s přírodní léčbou a zdr.
masážemi.

te.: 01 867 5461 (9 - 10hod) nebo večer.
Sleva pro krajany

TRUHLÁŘSKÉ PRÁCE VŠEHO DRUHU

tel.: +42 060 326 23 18,
fax: 00420 617 46 32 09

PO VÍDNI SE VŠUDE ŘÍKÁ - PIVO PIJ U KOLAŘÍKA

otevřeno vždy od 15. března do 31. října

Mimo restauračního provozu je otevřen

prodej přes ulici - lze si objednat osobně

telefonicky vepřová kolena nebo

bramboráky

pro Vaši společnost.

RODINA KAREL KOLAŘÍK

Schweizerhaus

Viedeň 2, Prater 116,

Tel.: 728 01 52

Horská chata SNĚHURKA

v Desné v Jizerských horách nabízí
východně ubytování. Plná penze 290,-Kč.

Hostům je k dispozici jídelna s mini barem,
společenská místnost, hřiště, vlastní parko-
viště a malý vlek.

Podrobnější informace: Desná v Jizerských
horách, Pustiny č.p. 504, tel: +428 394 878,
fax: +420428394878,

e-mail: petr.salavec@volny.cz

PRODEJ A OPRAVY VEŠKERÉ ELEKTRONIKY.

Krajanské ceny, TV-Service, T.
Nohynek, Landstr. Gürtel. 17, 1030
Wien, Tel./Fax: 798 47

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

dokumentů aj. Dr. Dietmar Koller, Weideng. 2, 2333 Leopoldsdorf. Práce: Riemerg. 7, 1010 Vídeň, tel.02235/44637, mobil 0676/37 62 117, práce 01/515 28-444, e-mail: dietmar.koller@univie.ac.at, http://koller.cjb.net

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

Mag. Lenka Kovarik, 1210 Vídeň, Felix-Slavik-Str. 3/1/10. Tel./fax: 2908809 mobil: 0699/11 80 75 81

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

dokumentů, smluv, úřed. listin a tlumočení. Dr. Milan Košíček, 1030 Vídeň, Salesianerg. 17. Tel./fax: 714 07 27, 0664/2537951. E-mail: m.kosicek @A1.net

OVĚŘENÉ PŘEKLADY

úředních listin, dokladů aj. Mgr. Pavlina Böhmová, Laxenburger Str. 50/26, 1100 Wien, tel./fax 9544076 0699 1 9544077

Pronajmu levně rodinnou vilku kompl. zařízení, až pro 6 osob, zahrada, garáž, swimming pool, terasa, v zahradní čtvrti Prahy, pro Vaší dovolenou. EURO 30.-/den
Arch. Jelínek tel.: 00420 2 3334 0613 nebo 333 2228, mobil 0042(0) 737 201972 nebo 00420 607 123858, fax: 00420 2 6135 8540, e-mail: Jelínek@ipb.cz

MÁTE PROBLÉM?

Platíte hodně? Rád vám poradím ve všech otázkách pojištění a financování. Rychle-spolehlivě-seriózně. Marek Jedlička, 985 9070/24, priv. 259 37 29, Rennbahnweg 46/2/8, 1220 Vídeň.

VÝHODNÉ UBYTOVÁNÍ VE VÍDNI

M. Seda, 1070 Vídeň, Westbahnstr. 18. Tel. 524 38 73, 6172706

PRŮVODCE VÍDNI - kompetentně, netradičně. Tel./Fax: 25 95 88

EUROPÄISCHE VOLKSSCHULE

Europaklasse mit verstärktem Englischunterricht im Team mit Englisch native teacher ab der ersten Klasse Zusatzangebot ab der 3. Klasse: Sprachclubs in Französisch, Ungarisch, Tschechisch, Slowakisch, Italienisch Volksschule Dr. Leopold Zecherschule, 1150 Goldschlagstr. 14 / Tel.9824609 Volksschule Sir Karl Popper 1150 Benedikt Schellingerg. 1-3 / Tel.9823403

Privátní bilingvní škola obecná a sekundární (5-8)

školského spolku Komenský 1030 Wien, Sebastianplatz 3 ředitelství: 714 88 76 / 30, sborovna: 714 88 76 / 31 fax: 714 88 76 / 34

Privátní bilingvní gymnázium - Org

školského spolku Komenský 1030 Wien, Sebastianplatz 3 ředitelství: 714 88 76 / 60, sborovna: 714 88 76 / 31 fax: 714 88 76 / 34

Mateřská školka školského spolku Komenský

ředitelství: 713 31 88 / 40

STAROŽITNÍK: FIEDLER V.

Restauruje / nakupuje / prodává. Zájem o nákup českých malířů. Zprostředkování bude honorované. V. Fiedler, Vídeň 7, Siebensterng. 20. Tel. 523 35 81, mobil 0664/3566676.

DUCHOVNÍ SLUŽBA

České katolické misie
Katholische Mission für Tschechen
1030 Hagenmüllergasse 31.
Tel. záznamník 0222/715 48 42.
Postfach 134, 1091 Wien

Římskokatolický kostel

**„Nejsvětějšího Vykupitele“
Tschechische Erlöserkirche**

1030 Wien, Rennweg 63
Mše svatá v českém jazyce, každou neděli a zasvěcený svátek v 10 hodin.

Duchovní správce: P.TH.Dr. Jan Horák

kostel Panny Marie na rohu

Linz, Herrenstr. a Redlgierst. v centru města
Mše svatá v českém jazyce, každou sobotu v 16,30 hodin. Duchovní správce: P.TH.Dr. Josef Valerián SDB, tel. 0732 779 339

Římskokatolická

**Katedrála sv. Štěpána
Wiener St. Stephansdom**

svatá zpověď pondělí 16–18, úterý 15–17, středa 13–14 hod.

Divadelní ochotnický spolek

VLASTENECKÁ OMLADINA

1030 Wien, Sebastianpl. 3
kontakt tel.: 02273 7604

Rakúsko-slovenský kultúrny spolok

SEKRETARIAT RSKS

út 8 - 9,30 hod. a čt 17-18,30 hod.
Otto BAUER Gasse 23 /11, 1060 Wien
tel.: 00431 596 13 15,
fax: 00431 595 57 99

Školský spolek "Komenský"

1030 Vídeň, Sebastianplatz 3
Tel. 713 31 88/20 Fax : 713 88 76/24
e-mail: office@komensky.at

NABÍDKA K PRODEJI. Dům vhodný k trvalému bydlení i rekreaci, nachází se 9 km jižně od Českých Budějovic (ČR) v rekreační a ekologicky čisté oblasti nad řekou Malší. Poloha domu - na kopci, terasovitá zahrada, s krásným výhledem do okolí. **Vybavení:** přízemí + 2 patra: každé patro má koupelnu, kuchyni, obývací, ložnici. Pomocné místnosti, sklepy (s mrazuvzdornou izolací), samostatný zahradní domek s garáží. **Vytápění:** zařízení ústřední topení a akumulací kamna. Vlastní studna i vodovod. Cena: 3.500.000.-Kč
Adresa: Jaroslava Mazáková, ul. Svobody 1014, CZ-37901 Třeboň. Tel: 00420/33372 34 02 nebo 72 10 04.

ZÜR BÖHMICHEN KUCHL

1080 Wien, Schlüsselgasse 18, tel.: 402 57 31

Atelier JAN - Umění z kůže

Jan & Tamara Brabenec, Spittelberggasse 7, 1070 Wien, tel./fax: 526 54 22, po-pá 13-18, so 10-14 hod.

**ČESKY A SLOVENSKY
MLUVÍCÍ LÉKÁŘI
VE VÍDNI**

MUDr. Jiřina Bodnar, choroby kožní a pohlavní, po.čt. 14-18.30.út. 8-13, pá 8-11, Josefstädterstr. 3/4-5, Vídeň 8, tel. 406 99 41

MUDr. Tomáš Čech, ortopéd a ortopedický chirurg, Vídeň 11, roh Simmeringer Hauptstr. – Kopalgasse 1/3/3. Tel. 74 9 32 03, nebo 67 64 303.

MUDr. Vít Doležal, zubní lékař, Vídeň 1, Blattgasse 13, tel. 713 72 66, všechny pokladny

MUDr. Zdenka Gabriel Weiss, odb. ortopédka, též dětská. Vídeň 5, Pilgramm-gasse 10, tel. 58 74 460.

MUDr. Vladislav Lipták, odb. lékař pre vnútorné choroby, Viedeň 1, Zeilinkagasse 12, tel. 533 58 34.

MUDr. Kamila Hajek, soukromá léčba homeopatií, Ada Christengasse 2/F/8, Vídeň 10, tel. 689 22 80

MUDr. Dorota Stefanovic, Kožná lékařka. Medizinsko - kozmetický Inštitút, Akneinštitút a kožná ordinacia Po - Pa.: 9 - 20, Wien 1090 Spitalgasse 1A, tel: 406 34 99

**PSYCHOTERAPEUT, PSYCHOLOGICKÉ
PORADENSTVÍ,**

Mag. Ladislav Nykl Ph.D.,
zajímavé pohovorové semináře, praxe Ledererg. 17/7, Vídeň 8, tel. 523 57 44 n. 0676/5194833.
E-mail: nykl.psychoterapie@aon.at
http://members.aon.at/nykl

Klemens Maria Hofbaer klub

Čes. kat. spol. při chrámu Panny Marie na Nábřeží 1010 Wien, Seitnerg. 5/IV otevř. každ. pá do 19-22 hod. v ne, a cír. sv. od 9,30 do 11 hod.

Sdružení Čechů a Slováků v Rakousku

Malá klubovna školy Komenského 1030 Wien, Sebastianplatz 3
středa 9 - 13 hod. tel: 641 01 17
"sekretariát" středa od 14 do 18,30 hod.
(mimo školních prázdnin a svátků)
Soubor SSCS: každou středu od 19,00 hod. tamtéž

Římskokatolický kostel
**„Panny Marie na nábřeží“
Kírchē Maria am Gestade**
1010 Vídeň, Salvatorgasse 12
Mše sv. každou neděli
a zasvěcený svátek v 8,30 h

Kostol Panny Márie Snežnej

1030 Wien, Jaqingasse 12
Svätá omša s kázňou v slovenskom jazyku každú nedeľu a v zasvätený sviatok o 18 hodine.

ZLATNICTVÍ, HODINÁŘSTVÍ

Richard Arnold - Opravy šperků a hodin: předělávky,vlastní výroba (též z doneseného materiálu).1100 Vídeň, Buchengasse 88, tel. / fax 604 54 85, po-pá 9-12 a 14-18 hod., so 9 - 12 hod.

ČESKY MLUVÍCÍ PRÁVNÍK

Adresa je k dispozici v redakci.

ZNÁMKY - MINCE

Odborný obchod Emanuel Topol, Vídeň 17, Ottakringerstr.82, tel.486 42 12 po-pá 9.30-12.30, 14.30-18, so 9.00-12.00

KULTURNÍ KLUB. Informační časopis. Majitel, nakladatel, vydavatel, tisk
Kulturní klub Čechů a Slováků v Rakousku, Schloßelgasse 18, A-1080 Wien,
Rakousko, záznamník/fax 0043 1 4023299, e-mail: kulturklubcs@EUnet.at.
Vychází měsíčně, odpovědná redaktorka ing. Helena Baslerová. Bankovní
spojení Bank Austria, č.úctu 683 035 901 BLZ 12000.
KULTURNÍ KLUB. Informationszeitschrift. Medieninhaber, Verleger, Hersteller
und Herausgeber Kulturklub der Tschechen und Slowaken in Österreich,
Schloßelgasse 18, A-1080 Wien, Österreich, Tonband/Fax 0043 1 4023299,
e-mail: kulturklubcs@EUnet.at. Erscheint monatlich. Bankverbindung: Bank
Austria, Kontonummer 683 035 901.
Gefördert aus den Mitteln der Volksgruppenförderung: S podporou MZV odbor
kulturních styků. Články podepsané autory nebo opatřené značkou nemusí být
vždy shodné s názorem redakce. - Nevyžádané rukopisy se nevracejí. -
Redakce si vyhrazuje právo krátit a upravovat zasláné články po stránce gra-
matické a slohové.

Nezapomeňte nahlásit případnou změnu adresy:

Nezapomenutelný Vlasta Burian

PŘÍLOHA

BENJAMIN KURAS Nejbohatší národ

Tak se mně to konečně podařilo spočítat. Češi jsou nejbohatší, nejpodnikavější, nejpracovitější, nejefektivnější a nejproduktivnější národ světa. Daleko předbíhají všechny trendy dnešního postindustriálního, postmoderního postkomunistického, postkapitalistického, postmateriálního, postduchovního a postpracovního světa.

Než jsem to objevil, dlouho jsem si tím lámal hlavu. Přijít na to není jen tak snadné, protože to Češi dovedou mistrně maskovat neustálým remcáním, jak jsou na tom špatně, jak nemohou vyjít, jak je tamten či onen padouch či úřad stále okrádá, jak oni sami chudáci ani pořádně krást neumějí.

Deset let jsem tomu věřil, jako každý druhý, kdo to sleduje zvenci. Až jsem se postupně za těch deset let dopracoval do více méně pravidelné výměny informací s lidmi různých vrstev národa. Takový ten běžný nenápadný, možná trochu lepší průměr, intelektuálové, profesionálové, živnostníci, menší podnikatelé. Chtě nechtě jsem začal sledovat, jak produktivně a efektivně dovedou zacházet s časem.

Počítejte, prosím, se mnou:

Mezi Velikonocemi a Prvním májem mizeli z oběhu na dva týdny. Většinou na svá venkovská sídla, jaká byla luxusem u každého jiného národa, v Česku jsou však samozřejmým aktivem každého řemeslníka a učitele. Mizeli zcela bez starostí, zda nepřijdou o nějaký ten výdělek, nějakou smlouvu, nějaký užitečný kontakt. Prostě předávali na dva týdny svět Bohu. Dávající kavalírsky najevo, že od nikoho nic nepotřebují, ale také pro nikoho nic neudělají. Ani pro peníze.

Nastal květen a začátek června, a než se nějaká činnost stačila dát do pohybu, většinou mě už v polovici června informovali, že od konce června do začátku září budou zase všichni pryč, abych se ani neobtěžoval na tu dobu něco vymýšlet, něco žádat, o něčem diskutovat. To jsou další dva měsíce.

Koncem září už prý se další týden nedá s ničím počítat kvůli zasedání Mezinárodního měnového fondu. Tam nerozumím proč, ale jsou dvě možnosti: buď se na zasedání podílejí tolik, že nemají na nic jiného čas, nebo jim zasedání působí tak těžký stres, že musí opět ven na svá sídla. Ptal jsem se kohosi, kolik volna si berou o Vánocích. Prý tři až čtyři týdny. Mnozí během nich si pojedou zalýžovat další luxus, který si v západní Evropě dovolí jen bohatci nebo na Kanárské ostrovy, Seychelly, Maledivy, do Thajska.

To už jsou při střídání třetí a půl měsíce dovolené. A to nemá skutečně nikdo na světě. A zatímco práci a business plánují na dva dny dopředu, volna mají narysovaná na půl roku předem.

"Přece po mně nemůžeš chtít abych se spokojil s pěti týdny dovolené jako každý otrok," řekl tuhle jeden drobný podnikatel.

Jenomže tím to nekončí. V dobách pracovních má český pracovník týden čtyři dny. Od poledne pondělního do poledne pátečního. Opovažte se někomu volat do práce v pondělí před jednou nebo v pátek po dvanácté. V ostatní pracovní dny se neobtěžujte nikomu volat mezi dvanáctou a druhou, jsou na obědě. V restauraci. Mají na to. Slušně bydlí, slušně se oblékají, jezdí autem, píšou na počítači.

A tak jsem postupně spočítal, že za třicet pět čtyřdenních pracovních týdnů průměrný Čech vytvoří tolik bohatství, na jaké průměrný Západoevropan potřebuje pětidenních týdnů čtyřicet osm, průměrný Američan padesát

Kdyby Amerika nebo západní Evropa fungovala na českou pracovní dobu, dávno by se zhroutila celá jejich ekonomika a celá infrastruktura včetně energetiky a komunikací. Lidé by umírali hladem a zimou, zasypaní odpadky. Nevymýšlím si to, ověřili jsme si to například v Británii tuším v sedmdesátém čtvrtém za krizového týdenního pracovního týdne za vlády Edwarda Heatha uprostřed kruté zimy, při celostátních vyřizovacích stávkách hlavních odborových svazů. V Česku ale na této pracovní době funguje kupodivu všechno dokonale: všechny telefony spojují, světla svítí, plyn hřeje, doprava jezdí, restaurace jsou plné.

Ale ani tam to nekončí. Zatímco průměrný Západoevropan nebo Američan potřebuje všechny ty pracovní dny a týdny na uživení sebe a své rodiny, Čech svou poloviční pracovní dobou uživí nejen sebe a svou rodinu, ale i stovky pilných tunelářů, kteří ho odraží o úspory a daně, jak vesele vylupují banky a velkopodniky, které vlada z Českých daní zachraňuje. S jistým vědomím, že bohatý Čech na to nejen má, ale radostně i dá. Že sice bude remcat jako vždy, ale i to jenom aby se neřeklo.

A tak jsem po sečtení všeho dostal skvělý nápad. Jakmile slyším někoho remcat jak je na tom zle, místo pokyvoování a litování říkávám: Emigruj, vole."

Několik známých se už na mne rozzlobilo. Nechápu proč. Tolik let se mně snažili vysvětlovat, jak emigrovat chtěli a proč nemohli. Jako by jim to chtěl někdo vyčítat. A jak pak doma trpěli a museli si stavět ta vikendová sídla, "zatímco vy pacholci jste si tam váleli šunky na plázcích ve Španělsku".

Tož, přiznejme si to. Váleli. Taky jsme nic kloudného neudělali. Styďte se.

(Z knížky Benjamin Kurase Pryč s prašivkami. Šprýmy a moudrosti z let 20001, kterou vydal Evropský literární klub (ELK) v Praze v roce 2001)

František Vaněček

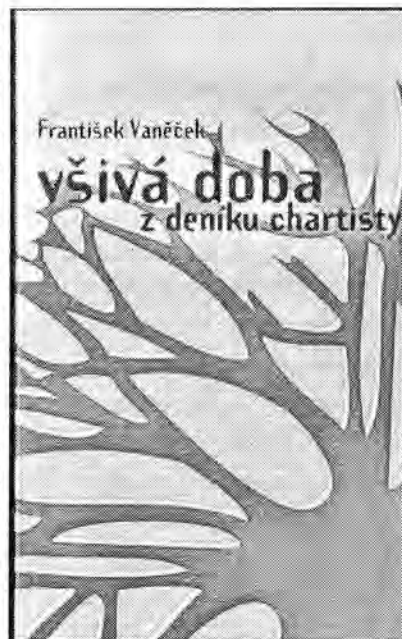
Úryvky z knihy: Všivá doba Z deníku chartisty vydal Zdeněk Susa, Středokluky 2002

Dnes jsem konečně dostal občanskou legitimaci.

Novou. Starou mi policie zabavila za to, že jsem signatářem. Byla v n a p r o s t é m pořádku. Pečoval jsem o ni, jen aby policajti neměli příčinu mi ji odebrat. Marně.

Nová legitimace mne stála dvě stovky. Spousta běhání a šikánování. Nejprve jim nevyhovovaly fotografie, které jsem přinesl. Pak byl zase pan Orgán někde na školení. Jindy nemohl najít mé doklady ...

Do nové legitimace mi dali stokorunový kolek, který jsem musel zapla-

tit. Je to neobvyklé a proto jasné označení. Od této chvíle bude každý policista kolkem upozorněn, o koho jde. Zdá se, že si začínají Chartisty označovat jako za války označovali nacisté židy. Tí měli v legitimaci "J". My budeme mít kolek.

Z televizní obrazovky k nám promlouval mladiček. Vedl řeči o mezinárodní situaci. Tvářil se vážně a sebejistě. Vychrlil spoustu známých frází a radil státníkům ve Španělsku, jak vládnout. Nevím, zda kdy vůbec viděl ze Španělska alespoň vesnici. Ale jeho slova mi připomněla jeden z aforsismů polského satirika Jerzyho Lece: Vždycky se najde Eskymák, který poradí černochům v rovníkové Africe, jak se chovat v době tropických veder.

V novinách vyšla zpráva o plnění plánu pětiletky. Je to zajímavé čtení. Už léta jsem však nikde nečetl, jaký je skutečný finanční stav republiky.

Nikdo nám neřekne, kolik vláda pod vedením politbyra v této pětiletce už úporně nahospodařila nebo kolik se jí podařilo progresivně prošustrovat. A tak, my, dělníci – hospodáři země – nevíme, kolik a za co je snad někdo dlužen nám, ani kolik a za co jsme snad dlužní my. Nevíme, kolik úroků platí našim jménem ministerstvo financí na dluhy v zahraničí. Nebo snad někdo platí nám? Neznáme stav měšců v Národní bance, v kolika už jsou jen pavučinky a v kolika snad přece jen zbylo trochu zlatého prachu.

Ludvík Vaculík dělá policii samé schválnosti. I takové, které ani nechce. Dnes jsem si všiml, že má číslo auta AO-19-77.

Když ještě stál na Letenské pláni obrovitý Stalin, ale Chruščov už tam u nich na něj nasazoval, napsal kdosi na pomník: Bacha, Pepo, jdou po tobě ... A skutečně to s Pepou dobře nedopadlo. V Moskvě stejně jako v Praze. Z Pepíka co stál nad Prahou a hrozil jí prstem, zůstalo dodnes jen jedno ucho.

Rozparcelovali ho a jednotlivé řežance odváželi pak bůhví kam. Jen to ucho je teď na jedné pražské zahradě. Rostou v něm kytky a rejdí žížaly. Jako květináč vypadá dobře. Líp než jako ucho. Dnes jsem ho viděl. A tak vím, kde je, ale neřeknu. Udělali by si z něho památník.

Na všeobecnou žádost mladých čtenářů otiskujeme několik článků z českého tisku o Chartě 77 a Antichartě a výňatky z obou prohlášení.

Plné znění je k dispozici v redakci.

redakce

Charta 77 - Anticharta

Anticharta se podobala historickým událostem, které část tehdejší veřejnosti osobně pamatovala. V období heydrichiády a během politických procesů na počátku padesátých let byly pořádány obdobné manifestace petice a shromáždění obyvatel na podporu představitelů protektorátního nebo komunistického režimu. Tradiční masovost těchto akcí byla jedním z důvodů, proč se zřetelně selhání kulturní obce, která ve své naprosté většině podpořila na počátku roku 1977 represí proti kritikům komunistického režimu, do dnešní doby většinou vytěšňuje nebo se v lepším případě omlouvá jako formální krok vynucený pod hrozbou ztráty zaměstnání a poklesu životní úrovně. Jaké byly hlavní příčiny, které vedly tehdejší režim k rozpoutání tak neuvěřitelné kampaně? Obecně lze říct, že to byl strach: strach režimu ze sjednocení do té doby izolovaných různorodých opozičních skupin, strach z případné reakce domácího obyvatelstva, strach z tlaku západních států v souvislosti s nadcházející bělehradskou schůzkou KBSE, kde se mělo hodnotit plnění závazků v oblasti lidských a občanských práv. K uvedeným faktorům je možné připojit neuspokojivou ekonomickou situaci v ČSSR, možné rozpory uvnitř stranického vedení a celkově novou situaci v sovětském bloku, kde pod vlivem změněných mezinárodních podmínek došlo k oživení disidentského hnutí.

Z svolání anticharty

„Naše země, v tisíci svých podob tak libežná a každému z nás tak drahá, nám byla dána jako kolébka i jako domov. Její podobu a také její dějiny utvářely sny, tužby, revoluční zápasy, každodenní dílo mnoha pokolení dělníků rukou i ducha. Všechny nejlepší síly, utajené v lidu a jeho schopnostech, v jeho společenských snahách i v celé národní kultuře, směřovaly vždy k jednomu cíli – učinit tuto zemi šťastným domovem člověka, domovem života stále bohatšího a radostnějšího. Plamenný výtrysk Velké říjnové socialistické revoluce ukázal možnost naplnění tohoto cíle. Velký Říjen zahájil velkolepé období převratných společenských dějů, kdy z revolučního úsilí, práce a bojů vyrostl v Sovětském svazu nový společenský řád, který osvobodil pracujícího člověka a pronikavě ovlivňuje dějiny celého světa. Velký Říjen již po šest desetiletí, jak si právě letos připomínáme, ozařuje pracujícímu lidu a revolučním silám celého světa cestu pokroku, cestu šťastné budoucnosti...“

„... Spolu s básníkem, který viděl, jak se ve světě rozpadají kola starých soustav a jak celá naše země zní pilnou prací lidu, si dnes může říci každý, kdo poctivě přispívá ke společnému dílu, každý pracující člověk naší země, a tedy i umělec: „To já ostruním budoucnost, už teď hraji na tu obrovskou lyru, to já osvětlím všechny kouty planety jarní zelení miru.“ ...Pohrdáme těmi, kdo v nezkratné pýše, ješitné nadřazenosti, sobeckém zájmu nebo dokonce za mrzký peněz se kdekoli na světě a také u nás se našla skupinka takových odpadlíků a zrádců – odtrhnou a izolují od vlastního lidu, jeho života a skutečných zájmů a s neúprosnou logikou se stávají nástrojem antihumanistických sil imperialismu.“

O vzniku Charty

největší petiční akce od konce šedesátých let, věděla podle historika Milana Otáhalo Státní bezpečnost již první den, kdy se začaly sbírat podpisy. Neměla však k dispozici její text a celou záležitost zřejmě podcenila. Proti organizátorům razantně zasáhla teprve o tři týdny později, 6. ledna 1977, kdy se Václav Havel, Pavel Landovský a Ludvík Vaculík snažili doručit petici státním úřadům a kdy byl již dokument dopraven do zahraničí. Druhý den přinesly západní

tiskové agentury zprávu o vzniku nové občanské iniciativy, která kritizovala nedodržování lidských a občanských práv v komunistickém Československu. Prohlášení Charty 77 otiskly tři přední západoevropské deníky: Le Monde, The Times a Frankfurter Allgemeine Zeitung. Ve stejný den poprvé zareagovalo také Rudé právo v článku Či je to zájem. Přestože v něm nebyla Charta 77 ještě zmíněna, bylo zřejmé, komu bylo určeno varování o důsledcích „porušování zákonů socialistického státu.“ Jak měly důsledky vypadat, ukázaly zřetelně následující dny, kdy došlo k mnohahodinovým výslechům, domovním prohlídkám a zatčení několika osob. Lavínu veřejných prohlášení odsuzujících Chartu 77 rozpoutal proslulý článek Ztroskotanci a samozvanci, otištěný 12. ledna 1977 v Rudém právu. Představitelé Charty 77 v něm byli popsáni pomocí frazeologie připomínající stalinistickou dobu: „V období, kdy náš lid pod vedením strany s velkou odpovědností a obětavostí naplňuje svou každodenní prací linii a závěry XV. sjezdu, pár uražených, ješitných ztroskotanců a samozvanců, ale ve skutečnosti agentů imperialismu typu Mlynáře, Kriegla, Havla, Hájka, Patočky, Vaculíka, bez špetky cti a svědomí spřádá plány, které nemají a nemohou mít jiné poslání než přípravu kontrarevoluce“.

Rudé právo není orgán reakce

Několik následujících týdnů byly publikovány protestní rezoluce a dopisy, v nichž nejen stranické, odborové, ale i církevní organizace a pracovní kolektivy z továren, zemědělských družstev, úřadů či nemocnic odsuzovaly signatáře dokumentu, aniž by často jeho znění vůbec znaly. Podle vysvětlení otištěného v Rudém právu 15. ledna 1977 nemohl být text zveřejněn, neboť by došlo ke spáchání trestného činu: „Je to docela jednoduché a řekněme to nahlas a jasně všem, přátelům i nepřátelům: náš tisk není orgán reakce, tím spíše neposkytne tribunu juntě kontrarevolučních samozvanců. Ili sebevětší naivka nemůže od nás očekávat, že dáme slovo rozvrtníkům hanobícím naši socialistickou společnost. Rozšiřovat protistátní materiály je činnost protispolečenská a trestná.“ Ve skutečnosti byla jediným důvodem obava představitelů KSČ, aby petici nepodpořil velký počet osob. Ministr vnitra Jaromír Obzina se v roce 1979 v této souvislosti vyjádřil na Vysoké škole politické ÚV KSČ jasně: „Charta představuje nejnebezpečnější fázi, protože se obrací na všechny doma i v zahraničí a snaží se vyhovět všem. Sestavily ji nejlepší mozky „opozice“, je proto napsána tak rafinovaně, že kdybychom dovolili zveřejnit ji, 90 procent našich lidí by nepochopilo, v čem je její nebezpečí. Nebyť masivní zastrašující kampaně, podepsali by ji mnozí, jeden až dva miliony občanů, kterým jen strach brání zařadit se mezi signatáře.“

Anticharta se podobala historickým událostem, které část tehdejší veřejnosti osobně pamatovala. V období heydrichiády a během politických procesů na počátku padesátých let byly pořádány obdobné manifestační petice a shromáždění obyvatel na podporu představitelů protektorátního nebo komunistického režimu. Tradiční masovost těchto akcí byla jedním z důvodů, proč se zřetelně selhání kulturní obce, která ve své naprosté většině podpořila na počátku roku 1977 represí proti kritikům komunistického režimu, do dnešní doby většinou vytěšňuje nebo se v lepším případě omlouvá jako formální krok vynucený pod hrozbou ztráty zaměstnání a poklesu životní úrovně. Jaké byly hlavní příčiny, které vedly tehdejší režim k rozpoutání tak neuvěřitelné kampaně? Obecně lze říct, že to byl strach: strach režimu ze sjednocení do té doby izolovaných různorodých opozičních skupin, strach z případné reakce domácího obyvatelstva, strach z tlaku západních států v

souvislosti s nadcházející bělehradskou schůzkou KBSE, kde se mělo hodnotit plnění závazků v oblasti lidských a občanských práv. K uvedeným faktorům je možné připojit neuspokojivou ekonomickou situaci v ČSSR, možné rozpory uvnitř stranického vedení a celkově novou situaci v sovětském bloku, kde pod vlivem změněných mezinárodních podmínek došlo k oživení disidentského hnutí.

Do Národního

Ve sdělovacích prostředcích vystupovaly také známé osobnosti, které svým loajálním postojem legitimizovaly probíhající kampaň. Jejich slavnostní chvíle přišla v pátek 28. ledna 1977, kdy bylo na pozvání československých výborů uměleckých svazů uspořádáno setkání představitelů kulturní obce, aby se připojili k provolání Za nové tvůrčí činy ve jménu socialismu a míru, které vstoupilo do dějin jako tzv. anticharta. Kamery snímaly populární herce, které veřejnost dobře znala z televizních obrazovek: Jana Wericha, Karla Högera, Ladislava Peška, Eduarda Hakena, Jiřího Sováka, Miloše Kopeckého, Františka Filipovského, Rudolfa Hrušínského či Radovana Lukavského. Ve lóžích divadla zasedli vedle dalších stranických a státních představitelů tajemník ÚV KSČ Josef Havlín, vedoucí oddělení kultury ÚV KSČ Miroslav Müller a místopředseda vlády Martin Lúčan. Po projevu předsedy Československého výboru svazu spisovatelů Jána Kozáka přečetla Jiřina Švorcová provolání. V patetickém vystoupení plném plytkých frází a odkazů na revoluční tradice odsoudila ty, kdo se „v nezkrotné pyše, ješitné nadřazenosti, sobeckém zájmu nebo dokonce za mrzký peníz kdekoli na světě - a také u nás se našla skupinka takových odpadlíků a zrůdců - odtrhnou a izolují od vlastního lidu, jeho života a skutečných zájmů a s neúprosnou logikou se stávají nástrojem hlasatelů rozvratu a nesarů mezi národy“. Během diskuse vystoupili další řečníci, mezi nimi malíř Jaroslav Grus, spisovatel Bohumil Říha, herec Mikuláš Huba či režisér Jiří Sequens. Na závěr zasedání přistupovali přítomní spisovatelé, herci, hudebníci, výtvarníci, architekti a režiséři, kteří doposud seděli pasivně v hledišti, spořádaně ke stolkům s podpisovými archy, na něž připojili svůj podpis. Jak dosvědčují fotografie, nešlo o žádné prezenční listiny, neboť v záhlaví byla vedle názvu hlavního projevu otištěna stručná věta: „Přihlašuji se k provolání československých výborů uměleckých svazů.“

Přispívat k pohodě a šťastnému životu

O týden později, 4. února 1977, se v pražském Divadle hudby konalo shromáždění, jehož účastníci působili v zábavním průmyslu. Mezi čestnými hosty byli vedle ředitelů uměleckých agentur, vydavatelství, televize a rozhlasu opět přítomni Miroslav Müller a český ministr kultury Milan Klusák. Jak napsalo Rudé právo, hlediště se zaplnilo „tvářemi dobře známými z televizních obrazovek, pódíí i filmu, oblíbenými zpěváky, skupinami, dirigenty, skladateli, v čele se zasloužilými umělci Ljubou Herrmanovou, Karlem Vlachem a Gustavem Bromem“. Jednání zahájil krátkým prolovem dirigent Milivoj Uzelac, který předal slovo Karlu Gottovi. Po jeho patetickém vystoupení přišli další. Vedle jiných Karel Svoboda, Karel Vágner, Ladislav Štaidl či Jiří Korn. Hlavní projev přednesla zpěvačka Eva Pilarová, která se připojila k dokumentu podepsovanému v Národním divadle: „Jako umělci této země chceme učinit vše, abychom naši kulturu co nejlépe reprezentovali doma i v zahraničí, abychom ještě hodnotnější tvorbou a krásnějšími melodiemi přispívali k pohodě a šťastnému životu v naší vlasti i k přátelství mezi národy, a naplňovali tak kulturní politiku naší strany a státu. Důvěru našeho pracujícího lidu nezklameme.“ Stejně

jako před týdnem se na závěr seřadili přítomní umělci u stolků s archy a připojili své podpisy. Seznamy jmen představitelů kulturní obce, kteří podepsali tzv. antichartu, přinášelo Rudé právo a další sdělovací prostředky ještě dva týdny po setkání v Národním divadle. Dne 12. února 1977 informovalo čtenáře, že tzv. antichartu podepsalo prozatím 76 národních umělců, 360 zasloužilých umělců a více než dalších sedm tisíc osob. Mezi nimi byla většina těch, kteří podpis připojovali dodatečně po obou uvedených shromážděních. Vedle tzv. anticharty však vznikla také řada dalších prohlášení a rezolucí „kulturních pracovníků“. Zpěváci Karel Hála, Bohumír Valenta, Václav Neckář, Josef Laufer, Milan Chladič, Yveta Simonová, Jiří Schellinger, Ivan Mládek, Karel Zich, Aleš Ulm a Josef Zima byli 4. února 1977 uvedeni v Rudém právu pod rezolucí, v jejímž závěru byla slova, která shrnula oficiální interpretaci výsledků kampaně: „Signatáři Charty 77 se domnívali, že jim někdo z nás uvěří a půjde stejnou cestou. Jejich hlas narazil na zásadní nesouhlas všech vrstev pracujících. Nedošlo a nedojde k rozbití jednoty našeho pracujícího lidu s umělci, naopak dochází k jejímu upevnění a sjednocení. I my se hrdě hlásíme do řad budovatelů socialismu v naší vlasti.“

Petr Blažek, autor je historik

Seznamy otiskovalo Rudé právo dva týdny, Rudé právo bylo mezi 29. lednem a 12. únorem 1977 hlavním nástrojem kampaně. Ve třinácti pokračováních otiskoval „organ ústředního výboru komunistické strany Československa“ jména herců, zpěváků, výtvarníků, architektů a „uměleckých pracovníků“. Snahou tehdejších politických demagogů bylo přesvědčit občany o masovém odporu „kulturní fronty“ vůči Chartě 77. Proto se objevovala jména známých umělců, ale i řadových členů a zaměstnanců souborů, orchestrů a divadel. Ne všichni, jejichž jméno se mezi signatáři objevilo, prý podepsali, někteří z nich se v seznamu objevili dokonce dvakrát. Nicméně podpisy nikoho z 7250 jednotlivců nebyly do listopadu 1989 zpochybněny. Pohled na stránky Rudého práva z této doby nejlépe dokumentuje monstróznost propagandistické akce.

Svědectví – Poslední slovo

Leden 1977 se do mnoha myslí zapsal jako novodobá škola nenávisti, která trvala až do listopadu 1989. Ve stručnosti se vynasnažím zaznamenat, co následovalo po vzniku Charty 77. Omezím se proto na výčet hlavních událostí, jak je mám ve své paměti. Před čtvrtstoletím byli ze zaměstnání vyhazováni nejen signatáři, ale i jejich přátelé, kteří se jich zastávali nebo jinak svou účast na policejním tažení proti Chartě odmítali. Ve školách nutila StB děti, aby nikdy nezveřejněné prohlášení odsoudily prostřednictvím předsedů samospráv, jinak se nedostanou k maturitám, a učitelé museli zapisovat do třídních knih, že žáci byli poučeni o našem „zločinu“. Dokonce vyšel plakát, jak obrovitá loď pojmenovaná Mír drtí chatrný prám Charty a otištěny byly i verše: Vy, náhončí s nafintěnou tváří, raci poustevníci s dolarovou svatozáří, falešní trubadúři našich práv, černokněžníci, co chcete zas lid zaklet v nemyslném dav, se mnou nepočítejte... Zloba KSČ a zášť StB měly svůj vrchol 28. ledna na slavnostním galapředstavení v Národním divadle, kde nám televizní kamery ukázaly i tváře umělců, jimž se až dosud úzkostlivě vyhýbaly. Po dlouhé odmlce první „role“ v tzv. antichartě. Podpisy pod ní ustrašeně přibývaly. Vzápětí mluvčí Charty (už jen dva, Havel byl stále ve vazbě) oznámili, že počet signatářů našeho prohlášení se do konce ledna zdvojnásobil. Charta 77 měla velkou odezvu v zahraničí, byla tam značně populární a na její obranu se postavili i někteří občané sousedních socialistických zemí.

Měla však také domácí odpůrce z přesvědčení, kteří jsou i teď toho mínění, že jsme zbytečně dráždili moc. Jiným naopak pořád vadí, že prohlášení bylo málo radikální a zbytečně apolitické. Nehorázné ovšem je, když dnes někdo chartistům podsouvá „tichou dohodu“ s komunisty, ale sám tehdy z osobní averze a ryze partikulárních důvodů rychle vycouval, sotva mu StB „domluvila“. Zůstává tak dodnes zapšklým antichartistou. Prostým lidem bych zbabělost nikdy nevyčítal, zběsile zbabělá byla tenkrát politická a policejní vrchnost. Počátkem března 1977 se profesor Jan Patočka setkal v Praze s nizozemským ministrem zahraničí. Okamžitě a rovněž druhý den byl podroben jedenáctihodinovému výslechu StB, po němž utrpěl srdeční kolaps. V neděli 13. března filozof Patočka zemřel, ale pár hodin před smrtí stačil ještě napsat svůj testament: „Věci, pro které se eventuálně trpí, jsou ty, pro které stojí za to žít.“ Poslední dokument, který s Jiřím Hájkem před čtvrt stoletím podepsal, měl číslo osm. Oznamovali, že Chartu podepsalo dalších 168 občanů. V té chvíli, kdy jsme ho v Břevnově pohřbívali, nás bylo už 617 a později se tento počet ztrojnásobil. Zbývá už jen dodat, že k desátému výročí svého vzniku vydala Charta 77 jeden z nejvýznamnějších dokumentů „Slovo ke spoluobčanům“. Dal totiž podnět k přípravě a vydávání samizdatových Lidových novin.

Jiří Ruml

Vznik Charty 77

Na Nový rok před pětadvaceti lety byl zveřejněn první dokument jednoho z nejproslulejších a nejdéle pracujících disidentských hnutí ve střední a východní Evropě - Prohlášení Charty 77. Žádal, aby vláda dodržovala lidská práva, jak ji zavazuje ústava a mezinárodní dohody. Na začátku Chartu podepsalo na 250 lidí

Co byla Charta 77

Neformální společenství lidí, kteří se zasazovali o respektování občanských a lidských práv. Neměla žádné stanovy. Jediným orgánem byla instituce mluvčích. Dokumenty Charty 77 se šířily prostřednictvím samizdatu a rozhlasových stanic Svobodná Evropa, Hlas Ameriky a BBC.

Z prohlášení Charty

Dne 13.10.1976 byly ve Sbírce zákonů ČSSR (č. 120) zveřejněny "Mezinárodní pakt o občanských a politických právech" a "Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech", které byly jménem naší republiky podepsány v roce 1968, stvrzeny v Helsinkách roku 1975 a vstoupily u nás v platnost dnem 23. 3. 1976. Od té doby mají naši občané právo a náš stát povinnost se jimi řídit

Svobody a práva, jež tyto paktory zaručují, jsou důležitými civilizačními hodnotami, k nimž v dějinách směřovalo úsilí mnoha pokrokových lidí, a jejichž uzákonění může významně pomoci humánnímu rozvoji naší společnosti. Vítáme proto, že ČSSR k těmto paktům přistoupila.

Jejich zveřejnění nám ale s novou naléhavostí připomíná, kolik základních občanských práv platí v naší zemi zatím - bohužel - jen na papíře.

Zcela iluzorní je např. právo na svobodu projevu, zaručované článkem 19 prvního paktu.

Desítkám tisíc našich občanů je znemožněno pracovat v jejich oboru jen proto, že zastávají názory odlišné od názorů oficiálních. Jsou přitom často objektem nejrozmanitější diskriminace a šikanování ze strany úřadů i společenských organizací; zbaveni jakékoli možnosti bránit se, stávají se prakticky obětmi apartheidu.

Statisícům dalších občanů je odírána "svoboda od strachu" (preambule prvního aktu), protože jsou nuceni žít

v trvalém nebezpečí, že projeví-li své názory, ztratí pracovní a jiné možnosti.

V rozporu s článkem 13 druhého paktu, zajišťujícím všem právo na vzdělání, je nesčetným mladým lidem bráněno ve studiu jen pro jejich názory nebo dokonce pro názory jejich rodičů. Bezpočet občanů musí žít ve strachu, že kdyby se projevíli v souladu se svým přesvědčením, mohli by být buď sami nebo jejich děti zbaveni práva na vzdělání.

Uplatnění práva Uplatnění práva "vyhledávat, přijímat, rozšiřovat informace a myšlenky všeho druhu, bez ohledu na hranice, ať ústně, písemně nebo tiskem" i "prostřednictvím umění" (bod 2 čl. 19 prvního paktu) je stíháno nejen mimosoudně, ale i soudně, často pod rouškou kriminálního obvinění (jak o tom svědčí mimo jiné právní procesy s mladými hudebníky).

.....**CHARTA 77** je volně, neformální a otevřené společenství lidí různých přesvědčení, různé víry a různých profesí, které spojuje vůle jednotlivě i společně se zasazovat o respektování občanských a lidských práv v naší zemi i ve světě. Těch práv, která člověku přiznávají oba uzákoněné mezinárodní paktů, Závěrečný akt helsinské konference, četné další mezinárodní dokumenty proti válkám, násilí a sociálnímu i duchovnímu útisku, a která souhrnně vyjadřuje Všeobecná deklarace lidských práv OSN.

CHARTA 77 vyrůstá ze zájemů solidarity a přátelství lidí, kteří sdílejí starost o osud ideálů, s nimiž spojili a spojují svůj život a práci.

CHARTA 77 není organizací, nemá stanovy, stálé orgány a organizačně podmíněné členství. Patří k ní každý, kdo souhlasí s její myšlenkou, účastní se její práce a podporuje ji.

CHARTA 77 není základnou k opoziční politické činnosti. Chce sloužit k obecnému zájmu jako mnohé podobné občanské iniciativy v různých zemích na Západ i na Východ. Nechce tedy vytýčovat vlastní program politických i společenských reforem či změn, ale vést v oblasti svého působení konstruktivní dialog s politickou a státní mocí, zejména tím, že bude upozorňovat na různé konkrétní případy porušování lidských a občanských práv, připravovat jejich dokumentaci, navrhnout řešení, předkládat různé obecnější návrhy směřující k prohlubování těchto práv a jejich záruk, působit jako prostředník v případných konfliktních situacích, které může bezprávi vyvolat, apod.

Svým symbolickým jménem zdůrazňuje **CHARTA 77**, že vzniká na prahu roku, který byl prohlášen rokem práv politických vězňů a v němž má bělehradská konference zkoumat plnění závazků z Helsink. Jako signatáři tohoto prohlášení pověřujeme prof. dr. Jana Patočku. Dr. Sc., dr. h. c., Václava Havla a prof. dr. Jiřího Hájka Dr. Sc., úlohou mluvčích **CHARTY 77**. Tito mluvčí ji plnomocně zastupují jak před státními a jinými organizacemi, tak i před naší a světovou veřejností a svými podpisy zaručují autenticitu jejich dokumentů. V nás i v našich občanech, kteří se připojí, budou mít své spolupracovníky, kteří se s nimi zúčastní potřebných jednání, ujmou se dílčích úkolů a budou s nimi sdílet veškerou odpovědnost.

Věříme, že **CHARTA 77** přispěje k tomu, aby v Československu všichni občané pracovali a žili jako svobodní lidé.

Prodloužený čas Josefa Čapka

Marie Šulcová, nakl. Paseka 2000

LEDEN ROKU 1939 POZNAMENAL PRAHU a celou zemi zajíklým tichem. České země, zbavené mnichovským diktátem - od severu na západ, od západu na jih - své odvěké přirozené hranice, se mátořily po smrtelném úderu Mnichova jen pozvolna, české pohraničí, násilně odtržené od ostatních krajů, tvořilo kolem nich bez starých příhraničních hvozdů jen jakýsi okousaný prsteneček. Vánoční Strom republiky na Staroměstském náměstí až do svátku Tří králů sbíral do kovových kasiček peníze, tentokrát nejen na chudé děti, také pro rodiny českých vyhnanců ze Sudet, z nichž mnohé stále ještě živořily v sokolských tělocvičnách a jen zvolna nacházely nové domovy ve vnitrozemí. Mrazivá zima se přehoupla z prosince do nového roku a rtuť teploměru neklesala pod minus patnáct stupňů Celsia. Ministerstvo školství vyhlásilo uhelné prázdniny, neboť přisun topiva ze zabraných uhelných pánví na severu Čech vázl a Ostrava nestačila území republiky zásobit uhlím a koksem. Lidé se v bytech stahovali do jediné taktak vyhřáté místnosti, v kinech a divadlech se netopilo, elektrárny vypínaly proud.

KRÁTCE PO POHŘBU JANA OPLETALA, sedmnáctého listopadu, se Prahou jako bleskem roznesla zpráva: Němci přepadli v noci studentské koleje! Všechny a všude! Odvěkleli studenty a studentky do kasáren v Ruzyni a devět jich ihned zastřelili! Ti, kdo se na poslední chvíli zachránili útekem, se skrývali porůznu u přátel, mnozí, vyděšení a bosí, jen v nočním prádle, jak stačili vyskočit z postele, prchali na pražská nádraží, kde se jich ujali železničáři, nakrmili je, oblékli a vypravili na venkov k rodičům. Karl Hermann Frank odjel k Hitlerovi poreferovat. A Hitler se dal slyšet; prý udělal 15. března velkou chybu, když ušetřil Čechy války. Prý měl s nimi zatočit jako s Poláky - ale to nevádí, to se může ještě napravit! Do každého hloučku se bude nyní střílet kulometry, a bude-li ještě nějaká demonstrace, srovná Prahu se zemí, Čechy rozptýlí a na jejich místo nastěhuje Němce. Frank se vracel z Berlína s Hitlerovým rozkazem: Všechny české vysoké školy včetně uměleckých směrů okamžitě uzavřít na tři roky, všechny vysokoškolské poslat na převýchovu a pro výstrahu do koncentračních táborů, učitelské síly do výroby, veškerý majetek fakult zabavit! Těch devět popravených zatím stačí, pan státní tajemník Frank nechť má situaci v Protektorátu sám pod kontrolou, a kdyby se Češi znovu srocovali, pálit do nich třeba z kanónů!

BUCHENWALDŠTÍ PROTEKTORÁTNÍCI DOSTALI k Vánočům z domova balíčky. Byli přece "čestní vězni" - bez soudů a rozsudků, dokonce bez výsledků u gestapa. Mezi obdarovanými byl i Josef. Čapek 1715, Block47, Stube 9 Konzentrations Lager Buchenwald bei Weimar

Josef směl psát domů jednou za měsíc. Vzorně, čitelně a německy, aby kontrola neměla s luštěním dopisů mnoho práce, jinak by je neodeslala vůbec. *Meine Lieben*, psal, jak nejuhledněji dovedl, *denke ich aus tiefen Herzen an Euch, an unser liebes Heim, an die Heimat... wollen wir hoffen, dass wir uns doch einmal wiedersehen werden.* Z hlubokosti srdce všechny pozdravoval, Jarmilu, Alenku, Helenu, s jiskrou naděje doufal, že se ještě někdy setkají. Neboť šlo o naději, o pouhé přežití; to, co viděly jeho oči a slyšely jeho uši, bylo hrůzné a až neuvěřitelně strašné.Proslychalo se, že v jednom z přilehlých bunkrů, které se táhly jako zeď kolem tábora, přežívá v naprosté izolaci také Ernst Thälmann, předseda německé komunistické strany, poslanec Říšského sněmu a kdysi dokonce kandidát na post říšského prezidenta, a že zde přežívá od nástupu Hitlera k

moci.....

.... Vzpomněl na jednu debatu s Karlem. Ve Španělsku se vraždilo a pánilo na obou stranách po tisících. "Človče, Birdo," řekl mu tehdy, "jak se na tohle může Bůh dívat, existuje vůbec?" Karel vytáhl z kapsy cigártašku a zahuhlal: "Jo, bratře, vono tohle lidský svinstvo, který se páše často ve jménu božím, nemá s Pánembohem nic společného. To není jeho dílo, to je krutá člověčina a člověk si Bohem pouze vyplachuje svou nelidskou hubu. Takže co by se Bůh nekoukal? Bylo snad zlo v jeho plánech? Tak ať si ta svinstva, která lidi přivedli na svět sami na sebe, zas vyřídí mezi sebou a netahají do nich Stvořitele. Co si člověk nadrobí a zaseje, to sklízí." Vzpomněl, co sám nedávno napsal do své knížky Psáno do mraků a co se nyní velice hodilo do současných dnů: *Dnes věru ohavno žiti; ale ještě mnohem ohavnější by bylo podlehnouti. V džungli se rodí hadi a selmy, v ničemných formách života ničemní lidé.*

Do Buchenwaldu a zajateckých táborů, nově rozsetých v Německu i v Sudetech, přicházely první kolony k smrti unavených válečných zajatců nejen z Francie, ale i z okupovaných severských zemí Evropy. Lágrový rozhlas vyřvával řízné vojenské pochody, hlášení o úžasných vítězstvích říšské branné moci nad Francií - hlášení měla zlomit a pokorit naděje vězňů, pokud v nich ještě nějaké žily. Peča seděl v lágrovém baráku u stolu z nehoblovaných prken, v ruce špačka tužky, a mhouřil oči na lístky tenkého papíru, na něž črtal drobnokresby, skicoval vidiny svých budoucích obrazů, které jednou snad, až se vrátí domů, ještě namaluje jako pokračování cyklů, jež doma zanechal. Mezi známými spoluvězni měl i Ferdu Peroutku; gestapo ho sebralo hned na podzim roku 1939 po návratu ze Strže a Osová - už se neskrýval, věděl, že po něm jdou najisto. Ferda mu nyní byl oporou, Ferda byl Karlův pátečník a Josef v něm viděl kus vzdáleného domova. "Sit erat et fatis," tak nám určil osud, řekli si při prvním setkání už v Dachau - oba rukojmí, oba příliš známí, aby je gestapo chtělo přehlédnout v davech dalších vyhlédnutých obětí. "Prosím tě, Ferdo, nikdy neopouštěj Josefa", řekl Ferdovi Karel jakoby v předsmrtné předtuše u vrátek svého domu, když se s ním loučil v zimní předvánoční noci roku 1938. Ferdinand Peroutka nyní plnil Karlovo přání - jak jen mohl, byl Josefovi nablízku.

"Naši milí doma, vydržte, v Cáchách se bojuje na bodáky, muž proti muži - Němci všude vyklizují pozice," říkal z obrovské dálky tichý hlas Pavla Svatého. "Vydržte, na východě se již bojuje na Dukle, naši hoši s Rudou armádou a slovenští partyzáni dělají všude Němcům paseku - vydržte! Vaše osvobození se blíží a nikdy nebude zapomenuto hrdinství všech, kteří se o ně zasloužili!"

.....Sedal tiše u okna lágrového baráku a kreslil, to co ústa hrůzou ani nedovedla vyslovit; byly to zoufalé mátožné postavy vyhublých vězňů, pěsti zaťaté, hrozící snad samotnému Bohu. V lágrové nemocnici v roli písaře byl trochu schován. Zapisoval příchody a odchody vězňů-pacientů, případně i průběh jejich nemoci, neboť tyto věci zajímaly německé lékaře - kolik člověk vydrží. A jak dlouho vydrží, když už je kostrou potaženou scvrklou kůží, je muslimanem se zrakem vytřeštěným kamsi do prostoru - bylo přece známou skutečností, že největší lékařské objevy, zejména v chirurgii, se stávaly za války a v čase největší lidské tísně. Hledal rovnováhu. Přetlak ze všeho, co kolem sebe viděl, mu tiskl tužku do ruky i v čase, kdy se z apelplacu vracel na svou pryčnu. Hlavou mu táhly verše. Psal je svým trochu rozevlátým písmem na útržky papíru, které je možno bez velkého rizika ukrýt a jež snad jednou uvidí jiný lidský svět. Dočká se toho? Snoval své verše tiše, jako pavouček nit v přišeří starého krovu:

Co všechno viděly ty staré moje oči!

*Ty poznaly už tolik krutého a hrozného,
že měl by se v nich tmítí smutek ze všeho.
Co všechno viděly ty staré moje oči!
Ty viděly tolik krásného a dobrého,
že měla by v nich zářit radost ze všeho.
Až jednou ty oči semkne věčný sen,
kus světa, v němž se dobré se zlým dělí,
v nich bude uzamčen.*

Večer na pryčnách se vedly tiché debaty, jaké to asi bude po válce. Co provedou spojenci s Německem? Jak se zachová Amerika, která kromě bojů v Evropě válčila i s Japonskem v Tichomoří a na přilehlých ostrovech? Jaké požadavky budou mít Sověti, neboť jejich země nesla největší tíhu války a lidských životů? Již proběhlé mezinárodní konference v Teheránu i návštěva prezidenta Beneše v loňském prosinci v Moskvě napovídaly, že nesmírně mnoho věci se změní zejména v Evropě. Že padne předválečný kapitalismus a ke slovu přijdou socialistické myšlenky a vůbec veliké sociální změny. Komunisté upírali oči k Moskvě. Tvořili skupinu, jež si žila sama pro sebe, pomáhali si navzájem. Byli mezi nimi dělnický předák Antonín Zápotocký, kterého zatklo gestapo na začátku války při nezdařeném pokusu o přechod hranic do Polska, Jaromír Dolanský, poslanec Národního shromáždění a tajemník Hubu komunistických poslanců, byli zde komunističtí předáci pochytní gestapem po celé Evropě. Josef sledoval jejich hovory o lepším uspořádání lidské společnosti - byly to vidiny o ráji, kam jednou lidstvo musí doputovat - ale nezúčastňoval se debat. Jako kdysi mezi pátečníky v Karlově půlce vilky, i nyní pouze poslouchal, co si povídají o nové socialistické budoucnosti světa, a že tahle válka, nejkrutější mezi všemi válkami v dějinách lidstva, musí být poslední, všude bude mír, všude dost práce a chleba pro každého, nebude vykořisťovatelů ani vykořisťovaných, o to se postará spravedlivý sociální pokrok a řád. Hodně heftlinků jim přitakávalo.

Zatím se Frankovi podařila likvidace židovských obyvatel - od podzimu roku 1944 nebylo v ulicích Prahy vidět jediného Žida, do Terezína byli odvázeni i rodinní příslušníci ze smíšených manželství, do Svatobořic zase rodiny českých vojáků v zahraničí. Ústav rasové hygieny při německé univerzitě požádal pro zušlechťování nordické rasy čtyřsemestrální školení pro německé vedoucí úředníky, kteří měli bdít nad podvázáním židovského, a vůbec rasově nevhodného potomstva. Také Cikáni z Čech a Moravy zmizeli, Berlín dal příkaz k vybudování cikánských táborů s českou Protektorátní ostrahou - byly přestupní stanicí před cestou do Osvětimi, kde končily celé etnické skupiny v plynových komorách.

Jistota, že spojenci všude postupují, jsou už na hranicích Holandského království, vlévala do lidí pocit síly a jistoty, že utrpení národa bude skončeno a také pomstěno. Kdo válku vyprovokoval, kdo ji začal, bude plakat krvavé slzy! Sudetští Němci půjdou heim! Jakže to volali na každém kroku? Wir wollen heim ins Reich! Lieber Lord Runciman, mache uns frei von Tschechoslo-wakei! Hitler, komm für uns." Chtěli heim, tak tedy půjdou heim, hovořilo se nepokrytě v české veřejnosti a nikdo je nelitoval, všichni pokládali transfer Němců z pohraničí za spravedlivý důsledek jejich chování, neboť byli v předmnichovské republice československými plnoprávními občany a republiku zradili; prezident Beneš podnikal až nadlidské pokusy o dohovor s nimi. Nyní nezbyvá v zájmu budoucího klidu než definitivně se rozejít, aby se po čase historie znovu neopakovala. Nikdo si neuvědomoval, že to bude největší přesídlování od doby stěhování národů, že všichni ti lidé budou muset opustit své domovy, kde žili jejich předkové několik set let, zanechají zde svá hospodářství, řemesla, majetky, stanou se vyhnanci bez domova a léta potrvá, než se opět někde

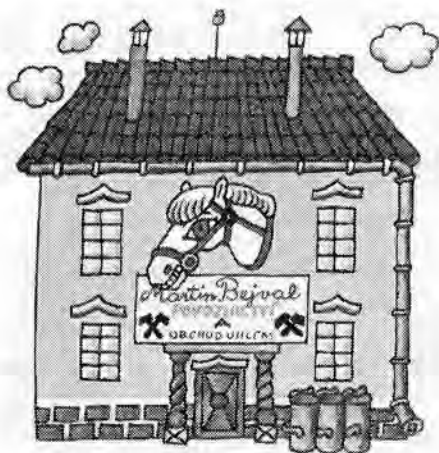
usadí, než zakotví v zemi, po níž tolik volali. Byli podvedeni Hitlerem, dali mu své syny; jen málo se jich vrátí ze všech front Evropy ke svým matkám! Dva proti sobě stojící národy budou od sebe odloučeny, takový bude konečný soud, jak to nedávno řekl v Londýně sám prezident Beneš.

K 110. výročí narození spisovatele, humoristy a redaktora Lidových novin Karla Poláčka.

Ukázka z knihy Karla Poláčka - **Bylo nás pět**

nakl. Albatros 1986, ilust. Helena Zmatlíková

poznámka redakce: Kniha vyšla poprvé v roce 1946. To však už její autor nebyl mezi živými, zahynul v plynové komoře v koncentračním táboře Osvětim.

.....Do školy chodím každý den kolem jednopatrového domu, na kterém je štít s nápisem Martin Bejval. A pod tím jest tiskacím písmem napsáno: Povoznictví a obchod uhlím. Ten nápis je modře a červeně vymalovaný a po obou stranách jsou zkřížená kladívka, což se mi velice líbí. Ale ještě více se mně líbí koňská hlava, co je přidělaná mezi dvěma okny v prvním patře. Když jsem byl malý, tak se mně ta hlava nic, ale docela nic nelíbila, jelikož jsem se jí bál. Ona má pořád otevřenou hubu a cení zuby. Ušklibá se tak, jako by na mne něco věděla, počkej, ty kluku nezdržná, já to na tebe řeknu. Chodil jsem na ni žalovat, že se v jednom kuse na mne šklebí a já jí přece nic nedělám. To ona pořád začíná, ať si to nechá! Maminka mne musela chlácholit a pravila, že ta hlava mně nic nemůže udělat, jelikož je dřevěná.

Ale to mně mohla říkat pořád a já jsem jí nechtěl věřit, jelikož jsem byl děsně hloupý. A když jsem šel kolem Bejvalů, tak jsem velice rychle utíkal. Já jsem si myslel, že koňská hlava povídá na mne šeptem všelijaké klepy. Někdy jsem poslouchal, jak šeptá: Pročs nejedl dneska polévku, takovou dobrou polévku? Já vím, žeš trápil zrzavého kocoura Honzu, jelikož jsi mu přidělal na tlapy ořechové skořápky, a on chodil po baráku a hlučně klapal a byl z toho velice mrzutý, jak k tomu přijde? Nevíš, že cítí bolest jako ty, nedělej mu trampoty. A kdo vydloubal služce Kristýně rozinky z vánočky, hé!

Já jsem pravil, to není praua a nech si to a žalobníci přijdou do pekla a čerti budou do nich štouchat vidlemi, aby nežalovali. Ale ona se pořád šklebí a pořád něco šeptá tichým hlasem, však já popadnu klican a bácnu jí, aby se nešklebila.

Nýčko však už jsem velký, pročs jsem chytrý a vím, že koňská hlava se mně neposmívá, ona to dělá jen tak a já jsem se s ní skamarádil. Když jdu do školy, tak jí pravím:

Nazdar! a ona taky praví: Nazdar! Na jaře se mne ptá, budou-li dneska kulíčky nebo se bude hrát tyčkrle. Nebo se snad bude na hřišti prohánět meruna, a tudíž mne napomíná, abych nezapomněl mičudu napumpovat. Já na to pravím: Děkan, nezapomenu! V létě by chtěla vědět, co bude s koupáním. Jestli se jde dneska ke Kalhotám nebo ke Klobouku. Na podzim by chtěla jít s námi pouštět draka nebo dělat ohničky a v zimě dělat sněhuláka nebo sáňkovat nebo na kluziště. Já vidím, že by s námi chtěla chodit, ale který hoch by chtěl chodit s dřevěnou koňskou hlavou, ať si zůstane, kde je.

A školu máme pěknou novou a my máme taktéž pana učitele Veselíka, on nosí zlaté brejle a o přestávce ji housku a čte si v knižce, a když vidí nezdobu, tak uloží trest, jemu je to fuk. O přestávce býváme na dvoře a někteří žáci děsně řvou a já taktéž. Na tom dvoře nás jednou vyfotografoval pan Potůček, co se dobře učí a dávají pozor, ti seděli v první řadě, pan učitel seděl uprostřed a přespolní zajíci stáli a koukali se. Já mám tu podobenku zarámovanou a visí nad pohovkou, co si na ni nesmí nikdo sednout, jenom teta Anděla, co po ní budeme dědit, a ona to ví, pročs má na nás děsného vzteká. Pročs se posadí a kouká se velice přísně. Vedle mne sedí Eda Kemlink, co s ním chodím, nalevo pak Páta Karel, co s ním vůbec nechci chodit, on je žalobníček, žaluje, žaluje, nic si nevyžaluje. A nikomu nic nedá, protože je lakomec, ale sám loudit umí. Ale přijd si!

Když naše maminka ten obrázek uviděla, tak se smála, že mám na hlavě šešulku jako papoušek, a říkala, že jednou budu mít pěknou památku. Tatínek bručel, že se za hlouposti vyhazují peníze a že to nebude trpět. Jeden, povídal, neví, kam dřív, a vy se tu* necháte vypočítat. Učitelé, povídal, si myslí, že jsem milionář, jim je hej, mají své jistě, ale mně lidi neplatí. "Tak už nebruč," pravila maminka, "bručáku. A nekaz dítěti radost." "Uvidím, jak se mně odslouží," pravil tatínek a šel si lehnout. On vždycky po obědě spí a to si přikryje obličej Národní politikou, aby naň nešly mouchy.

Pan učitel mne chválí, že se chovám mravně a že mám dobrou hlavu, pročs mu nosím sešity domů. Písmo mám nejlepší z celé třídy, vnější úprava písemných prací velmi úhledná. Píšu krásněji než Kolorenc František, co je první ve třídě, ale často schází, má škrofle a taky měl příušnice. Já si přinesl ze školy vši, měl jsem jich plnou hlavu. Nikdo neměl tolik vši, ani Zilvar, co ostává v chudobinci. Maminka pravila, že si musí zoufat, a česala mě. Naši říkají, že půjdu na študije, abych byl pánem a nemusil pakovat bedny jako tatínek. Náš Ladislav, ten nejstarší, taky měl jít na študije, ale nešlo mu měřictví a kouřil retka. Tak mu vzali študenta do domu, aby s ním opakoval, ale Láďa stejně nic neuměl, kradl v krámě bonbóny a rozdával je důučatům, aby s ním chodily. Tak ho vyzdvihli ze študijí a dali ho na kupectví do Mostu, aby se naučil německy. Zpočátku se mu to nelíbilo a psal, aby ho zase vzali domů, že už bude dělat dobrotu, a aby mu poslali učebnice, že se bude soukromě připravovat do vyšší třídy. Tatínek mu odpověděl, milý Ladislave, to by tak hrálo, měl jsem s tebou uznání dost, na mně peří neroste, teď je s učením utrum, a uslyším-li na tebe stížnost, vezmu hůl, až se vyučíš, dá-li pánbůh, převezmeš po mně kvelb. Já jsem to psaní nesl na poštu, úředníci tam razítkovali, až to bouchalo, to se mně líbilo. Tak se náš Láďa spokojil, poslal domů prádlo, k němuž bylo přiloženo psaní, že se mu kondice zamlouvá, taktéž pan šéf je s ním spokojen, moji draží, pošlete mně příležitostně něco na přilepšenou, všechny vás vrocne libám, taky Mančinku, zda táž už umí chodit? Já jsem to psaní předčítal našemu kocourovi, co tomu říkáš, Honzo? Zda se ti taktéž zamlouvá kondice? Avšak kocour nic neřekl, jenom se šklebil, lízal si břicho a pak vyskočil oknem, aby se vydal na toulky.

Naši si myslí, že až budu velký, že budu sedět na kanceláři v teple, lidi budou přede mnou smekat, ale já budu olizovat kolký. A budu si posílat pro párek. To se mi nechce líbit. Nejraději bych sloužil u Bejvalů za pacholka, neboť bych nosil koženou zástěru a v uchu bych měl mosaznou náušnici proti uhradnutí jako Jakub, Bejvalův čeledín. Tak bych krácel podle vozu hezky zvolna a zešíroka, mával bych bičem a pro sebe si hvizdal. Několikrát jsem zkoušel chodit jako pacholek Jakub a teď už to umím. Taky pískat jsem se naučil, koně to mají rádi, ale musí v tom být smutná nota. Oni pak otáčejí po kočím hlavu a dívají se naň svýma krásným, tmavým očima. Někdy si Jakub zastrčí násadku do holinky a staví se u Friedmannů na kořauku. Nejdříve se podívá sklenkou proti světlu, pak rychle překotí do sebe kořauku, zavrtí hlavou a udělá brr! Tuhle se maminka divila, jak mi nalila kávu, tak jsem se na hrnek podíval proti světlu, pak jsem se napil, udělal brr! a jako bych si utřel vousy. Maminka se ptala: "Co to děláš za uličnictví, uličníku jeden uličnická, chceš, abych na tebe vzala kverlačku?" "Nechci," odvětil jsem.

Jakub je nemluva, s lidmi moc řeči nenadělá, jeho řeč je hm, jo, tak, no, inu a podobně. Zato však rozumí koňské řeči a koně si před ním musejí dávat pozor, aby se neprozradili. Pozoroval jsem, že když stojí před krámem pana Friedmanna, tak si šeptají, a já vím, co. Že Jakub se oddává alkoholu, což škodí zdraví a vede ke skotačiví. Já bych také rád rozuměl koňské řeči a žádal jsem Jakuba, aby mne tomu naučil, že mu za to dám svou sbírku nerostů. Jakub se smál a odpověděl: "Inu!" Tak jsem mu řekl: „Nechte si to, když jste takový, a já umím koňskou řeč sám od sebe, abyste věděl. Právě před chvílkou jsem slyšel, jak Lyska řekla Grošovatému: Máme pána ochlastu." Jakub se ještě více smál a řekl: "Tot!"

Můj nejmilejší přítel se nazývá Bejval Antonín, protože jsme s Tondou jedna ruka. Taktéž si půjčujeme knížky. On má plničky kufr indiánek, jako jest: Morová rána v Praze, Vpád Pasovských a Bílá paní Rožmberská. Na jedné jest obrázek s nápisem Dvacaterák se obořil na knížete. Veliký jelen se již již chystá parohy probodnout knížete pána, vtom však jeho věrný myslivec vystřelil smrtící ránu, čímž si zavázal knížete k vděčnosti. Taky má Tonda sharkovky a kliftonek habaděj. Všecko má, protože pan Bejval říká, že si potrpí na vzdělání a nelituje groše.

Tonda má převzít povoznictví po svém otci a slíbil mně, že by pak si mne vzal za pacholka. To by bylo pěkné. Jenomže sám Tonda nechce zůstat doma, ale miní se odebrat do světa, protože je vynálezce. On vynalezl takové palčivé sklíčko. Když svítí slunce, tak říká: "Dej sem ruku, já ti něco ukážu, ale nesmiš se dívat, protože bys mně vynález prozradil." Tak podržiš ruku, chvílku nic, ale za chvílku zařveš bolestí a na ruce máš červený fliček. Tonda říká, že až bude velký, že za ten vynález dostane houf peněz a koupí si motorku.

Jeho otec, pan Martin Bejval, je ze všech nejsilnější. Každému se postaví bez bázně, každého přepere. On mně připadá jako Lamželezo, Drtimosaz a Skopcenaopek, jak jsem to četl v jedné knížce, co nám půjčuje pan učitel ze školní žákovské knihovny a musí se v pořádku odvěst, jinak rodiče neb jejich zástupci to musejí zaplatit. Jednou se pan Bejval z legrace pustil do křížku s panem Plachetkou, sládkem, co má taky strašnou sílu, on byl ve válce a všechny nepřátele přemohl. Oni tedy zápasili, byli červení, zhluboka dýchali a pan Bejval praštil panem Plachetkou o zem, jen to žuchlo, on zná ty správné hmaty. Všichni se smáli, pan Plachetka řekl: "Fuj, ty kujóne!" a musil dát na pivo. V Sokole zdvihne pan Plachetka stokilovou činku tahem, nikdo to po něm nedokáže. Pročež chci také býti závozníkem, abysm měl sílu. Všichni úhlavní nepřátelé budou

přede mnou prchati, zachraň se, kdo můžeš. Nikoho se neleknu, třeba by byl po zuby ozbrojen jako loupežník Horia, co chodil s Gloskou.

Pročež jsem rád, že jsem hoch, jenom mužský dovede všechny nepřátele pokofit, aby prosili o milost, že už to vicrát nebudou dělat. Holky se sice taky perou, ale nemá to žádnou cenu, jenom se chechtají nebo brečí. Neumějí si hrát, mají samé takové pitomé hry a chtějí se vdávat. Ale žádný mužský si je nevezme, protože není s nimi žádná legrace. Když si hrají na svatbu, tak ženicha dělá zase jenom děvče, při čemž se divně kroutí a špulí ústa, aby bylo vidět, že je ženich.

Musíte vědět, že jsem byl ve velkém nebezpečí, že zůstanu holkou, neboť každý kluk, když se narodí, je nejdříve douché, a pak teprve hoch. Nosil jsem až do svého čtvrtého roku holčenci sukýnky, protože naši říkali, že se musejí dotrhat. Byla to pro mne velká hanba, hoši se mnou nechťeli nic mít a můj bratr Ladislav, co je nyní kupeckým mláďencem, se proto za mne styděl. Pamatuji se, jak jednou kolem našeho domu šli nějakí páni a já jsem stál na prahu a cugal jsem certličku. Vedle mne stál Ladislav a taky cugal certličku. A jeden z těch pánů ukázal na mne a povídal: "To je hezká holčička."

"To není praua," odvětil Láda uraženě, "nýbrž je to kluk."

"Vždyť nosí sukýnky, tak jakýpak kluk?"

"Tak se podívejte!" řekl Láda a zdvihl mně sukýnky.

Páni se smáli a říkali: "A přece je to holka," a Láda na ně vyplázl jazyk, vzal mne za ruku a pravil: "Pojď domů!" Ale to už je dávno, to jsem byl ještě malý, dneska jsem už velký. Bylo moje velké štěstí, že se nám narodila Mančinka, škoda že jsem právě nebyl doma, protože mne tatínek poslal pro cihličku kvasnic a řekl, abych pak šel na oběd k strejdovi Emilovi a nevrátil se až večer. Když jsem se vrátil, tak byla u nás paní Štichauerová a chovala Mančinku zabalenou v peřince. Mančinka měla docela malý obličej, červený jako jablíčko, a v peřince vypadala jako vánočka. Paní Štichauerová pravila: "To je tvoje sestřička," a velela mně: "Řekni: Pánbůh požehnej!" Já jsem to nechťel říci a maminka ležela v posteli a byla nemocná.

Karel Poláček

narozen 22. března 1892 v Rychnově nad Kněžnou – 19.10. 1944 koncentrační tábor Osvětim

Pocházel z maloměstské rodiny židovského obchodníka s koloniálním zbožím, studoval na gymnáziu v rodném městě. Pro neprospěch odešel do Prahy kde dokončil studium na gymnáziu. Do dalších jeho studií na právnické fakultě zasáhla první světová válka. Po válce ho Josef Čapek přizval ke spolupráci v humoristickém časopise Nebojsa a v roce 1923 byl bratry Čapky uveden jako redaktor do Lidových novin. Zprvu tam psal denní zprávy, později převážně sloupky a soudničky. Vedle Lidových novin psal Poláček do Tribuny, Nebojsy, Přítomnosti, Rozprav Aventina, Apolóna, Almanachu Kmene. Redigoval humoristický čtrnáctideník Dobrý den. Je autorem filmových scénářů (U nás v Kocourkově, Včera neděle byla) a dramaturgie Dostojevského povídky Ves Štepančikovo. Za okupace pracoval jako zaměstnanec Židovské náboženské obce. V roce 1943 je odvezen s transportem přes Terezín do Osvětimi kde zahynul.

Karel Poláček nebyl jen novinářem, ale především předním realistickým humoristou a satirikem dvacátých a třicátých let. Napsal dvacet pět knih – veselých i vážných, v nichž vykreslil pravdivě a přesně "malého českého člověka".

Jen malý výběr z jeho literární činnosti: Povídky pana Kočkodana, Mariáš a jiné živnosti, 35 sloupků, Dům na předměstí, Hráči, Muži v offsidu, Edudant a Francimor, Žurnalistický slovník, Michelup a motocykl, U kamenného stolu, Bylo nás pět, Ze soudní síně a další.

Výročí

31. 1. to bylo čtyřicet let, co v Praze zemřel král českých komiků Vlasta Burian. Narodil se 9. dubna 1891 v české rodině v severočeském městě Liberec, které tehdy mělo německy mluvící většinu obyvatelstva. Po začátcích na různých menších scénách se jako zpěvák prosadil do sboru Švandovy Smíchovské arény. Působil také v divadlech v Brně a Plzni. Roku 1914 nastoupil angažmá v operetním sboru Městského divadla na Vinohradech. Účinkoval však také ve slavných pražských kabaretech jako bylo *Rokoko*, *Červená sedma* nebo počátkem dvacátých let *Revoluční scéna E. A. Longena*. Od dvacátých let až do roku 1944 byl šéfem vlastního Divadla Vlasty Buriana. V paměti však zůstává především jako filmový herec s mimořádným komediálním talentem, jehož jméno v titulcích dokázalo přitáhnout masy diváků. I když se objevil už v němém filmu, obrovskou popularitu mu zajistily především zvukové snímky.

Tituly jako *C. a k. polní maršálek*, *To neznáte Hadimršku*, *Tři vejce do skla*, *Přednosta stanice* nebo *U pokladny stál patří dodnes do zlatého fondu české komedie*. Nezapomenutelný byl Vlasta Burian jako *Leliček* ve službách *Sherlocka Holmese*, jako *Hrdinný kapitán Korkorán*, *Anton Špelec*, *ostrostřelec* nebo jako *sollicitátor Ducháček* ve filmu *Ducháček to zařídí*. Snímky, které natočil s režiséry jako byl např. *K. Lamač* nebo *M. Frič* dodnes v České republice dokážou přitáhnout diváky k televizním obrazovkám. Přičemž si Burian získával především svými rolemi svérázných postavíček z lidu, drobných úředníků a řemeslníků, kteří si však dokážou poradit v každé situaci. Role v některých vážnějších filmech však odhalily i jeho výjimečné schopnosti ztvárnit tragikomickou polohu. Doba, ve které Vlasta Burian žil, ale příliš nepřála bezstarostnému humoru. Po 2. světové válce byl velký komik obviněn z kolaborace. Za zlé mu někteří lidé měli především rozhlasovou skeč ve které za doby okupace parodoval *Jana Masaryka*. Svoji roli však sehrála i lidská závist. Přestože vyšetřování neprokázalo aktivní Burianovo napomáhání okupantů, byl roku 1947 odsouzen k domácímu vězení v délce tři měsíců, k pokutě půl miliónu korun a v letech 1945-50 nemohl herec vystupovat. Teprve poté se Vlasta Burian uchytil ve Státním divadle v Karlíně. K jeho pokání patřila i účast v dobovou ideologii poznačeném filmu *Slepice a kostelník* z roku 1950. Zatrpklý umělec se pak objevil ještě v několika snímcích z nichž nejvíce utkvěla divákům v paměti jeho úloha rádce *Atakdale* v pohádce *Byl jednou jeden král*. V tomto filmu se na filmovém plátně setkali dvě mimořádné herecké osobnosti - roli krále ztvárnil *Jan Werich*. Těžce nemocný Vlasta Burian jezdil od roku 1955 s estrádami, přestože měl v té době již velké potíže s nedokrvováním končetin. Jeho poválečné živoření skončilo vlastně až smrtí počátkem roku 1962.

Počátkem devadesátých let zejména divadelní kritik a historik *Vladimír Just* oživil diskuse o údajné Burianově kolaboraci a svými knihami přispěl k očištění památky velkého umělce. Oficiálně byl Vlasta Burian rehabilitován v roce 1994. Společnost Vlasty Buriana pod záštitou ministra

kultury letos zajistila převoz ostatků slavného herce na pražský Vyšehradský hřbitov, tedy na místo kde jsou pohřbeny největší osobnosti české kultury. Smutný životní příběh Vlasty Buriana vypráví o lidské nepřejčnosti i o těžké roli komedie v čase vzbuřené nenávisti.

(MaFr)

Ukázka z nové knihy známých autorů *Miloš Macourek* a *Adolf Born* ilustrace – *Mach* a *Šebestová* na cestách, vydalo nakladatelství *Albatros* Praha 2000

Jak se Mach a Šebestová koupali v Amazonce

Jednou v létě si Mach s Šebestovou dali do tašky ploutve a šli se koupat k řece, zastavili se pro Jonatána, ale paní *Kadrnožková*, která zrovna vycházela z bytu, řekla, kdepak, kdepak, *Jonatán* zlobil a nepůjde nikam, zavřela jsem ho na balkon a bude tam až do večera, a šla po schodech dolů, jenomže Mach natáhl ruku, řekl pár slov do sluchátka a najednou měl na dlani malinkatého *Jonatána*, zmenšeného na dva centimetry, dal ho do tašky k ploutvím a šli a paní *Kadrnožková*, která stála před domem s paní *Krupičkovou*, neměla nejmenší tušení, koho v té červené tašce nesou.

A Mach s Šebestovou na sebe vesele mrkali a těšili se,

jak si budou hrát ve vodě s *Jonatánem*, měli být doma v šest hodin, času měli dost, tak to vzali parkem, aby se podívali na vodotrysk, jenže kolem toho vodotrysku lezla nějaká tlustá paní a Mach řekl, tu já znám, to je paní *Křečková*, co bydlí v *Istanbulské* ulici, pan *Křeček* má nákladák a vozi lidem, co zrovna potřebují, a ta paní *Křečková* uviděla Macha a začala naříkat, že ztratila zlatý prstýnek a že jí manžel strašně vyhubuje, sáhla do modré tašky s nákupem pro *kapesník* a plakala a plakala a Mach pošeptal něco *Šebestové*, vytáhl sluchátko a poprosil o zlatý prstýnek, schválně se otočil zády, aby paní *Křečková* sluchátko neviděla, jenže ona ho viděla a řekla si, podívejme se, ty děti mají kouzelné sluchátko, to by se mi náramně hodilo, ale když jí pak Mach ten zlatý prstýnek podával, paní *Křečková* ho nechtěla, řekla, že ten její byl se srdíčkem, že to

manžel pozná, a plakala dál, načež vzala Šebestová Macha stranou a řekla mu, hele, Machu, já jsem četla, že v Peru existuje jeskyně, o které nikdo neví, jmenuje se El Dorado a tam prej kdysi ukryli Inkové hromadu zlatých věcí, aby jim je španělští dobyvatelé neukradli, tam by si paní Křečková nějaký prstýnek určitě vybrala, a Mach řekl, no tak jo, tak tam teda zaletíme, a hned se domluvil se sluchátkem, takže než bys řekl švec, byli všichni i s taškami v Jižní Americe, přímo v té peruánské jeskyni.

A hned zůstali koukat jako spadlí z višně, protože ta ohromná jeskyně byla plná polic ze zlatými talíři a mísami, pokličkami a naběračkami, vařečkami a konvemi, úplně nahoře byly zlaté prádelní hrnce a úplně dole hromady prstýnků, Šebestová hned vybrala jeden se srdíčkem, jenže paní Křečková už neměla o prstýnek vůbec žádný zájem,

z modré tašky vyházela všechno, co koupila k večeři, z červené tašky vyhodila ploutve, nacpala do obou tašek zlaté vařečky a naběračky, vytrhla Machovi z ruky sluchátko, řekla, že chce být okamžitě v Istanbulske ulici, a byla pryč. Sluchátko si řeklo, když v istanbulske ulici, tak v istanbulske ulici, a tak se paní Křečková ocitla na ulici v Istanbulu, největším městě Turecka, položila tašky, sluchátko dala do té modré a pak se rozhlédla, kde to vlastně je, jenomže tašky byly v tu ránu pryč, nějaký chlap s nimi pelášil za roh, paní Křečková začala příšerně ječet, viděla, jak se za lupičem rozběhl policista, ale ječela dál, to už bylo kolem ní plno lidí, ujal se jí nějaký pán, který uměl trochu česky, ale když mu řekla, že ještě před dvěma minutami byla v Jižní Americe, že vůbec neví, kde teď vlastně je, a že přišla o dvacet zlatých vařeček a třicet zlatých naběraček, řekl si, proboha, ta ženská určitě zešilela, zavolal sanitku a než se paní Křečková nadálá, byla v blázinci.

A Mach s Šebestovou seděli v té peruánské jeskyni a čekali, jestli se pro ně paní Křečková vrátí, seděli a seděli, byla jim dlouhá chvíle, až najednou Šebestová řekla, tak dost, už toho mám tak akorát, chtěli jsme se koupat, tak se půjdeme koupat a hotovo, a Mach řekl, to se ví, načež sebrali ploutve, vylezli z jeskyně a šli, kolem byla džungle plná opic a papoušků, nad velkými květy poletovali maličcí kolibřici, Mach s Šebestovou šli pořád dál a dál a jak tak šli, Mach povídá, to jsem teda zvědavěj, jak se dostaneme do šesti hodin domů, jsme v Jižní Americe a sluchátko máme bůhví kde, a Šebestová povídá, já jsem zase zvědavá, jak vrátíme Jonatána paní Kadrnožková, když ani nevíme, kde chudinka je, a zrovna, když tohle říkala, uviděla mezi stromy řeku širokou nejmíň pět kilometrů a řekla, hele, Machu, to je Amazonka, kdybys s náma paní Křečková zůstala, mohla se vykoupat v největší řece světa, načež Mach kývl hlavou a řekl, to by mě zajímalo, co s tou paní Křečkovou vlastně je.

A paní Křečková byla chudák v blázinci, staral se o ni doktor Tüblek, takový malý člověk v bílém plášti a s dlouhými vousy, pečoval o ni naprosto vzorně, dostala župan, trepy a dokonce i tlumočnicka, a ten tlumočnick zrovna říkal, poslyšte, paní, doktor Tüblek se vás ptá, jak jste se k nám do Turecka vlastně dostala, a tak paní Křečková začala povídat o kouzelném sluchátku, jenže ten pan doktor Tüblek ji hned zarazil a řekl, tak počkat, počkat, jestli budete plácát takové nesmysly, tak se odtud v životě nedostanete, vtom se ale objevil policista, co běžel za tím lupičem, přinesl paní Křečkové tašky, které ten darebák na útěku zahodil, zlato bylo samosebou pryč, ale sluchátko v modré tašce naštěstí zůstalo a v červené tašce zase úplně malilinkatý Jonatán, a paní Křečková si pomyslela, tak, a teď tomu doktorovi ukážu, jestli plácám nesmysly, načež řekla pár slov do sluchátka a v tom okamžiku byl pan doktor Tüblek s paní Křečkovou a oběma taškami v té zlaté

jeskyni.

Chudák pan doktor zůstal jako solný sloup, tolik zlata pohromadě v životě neviděl, stál a jenom zíral, zato paní Křečková se činila, řekla do sluchátka, že si okamžitě přeje manželův nákladák, a když se ten nákladák v jeskyni objevil, hodila sluchátko do červené tašky a začala nakládat na korbu nákladního auta zlato ze všech polic, talíře, mísy, hrnce a pokličky, křičela při tom na pana doktora, aby nestál, nekoukal a trochu jí pomohl, a tak nakládali spolu, a jak tak nakládali, vůbec si nevšimli, že ten úplně malilinkatý Jonatán štěká v červené tašce do sluchátka a že ta taška je najednou pryč.

A Mach s Šebestovou, kteří se spolu koupali v Amazonce, uviděli na břehu červenou tašku a hnali se z vody ven, zakopávali o své ploutve a padali na nos, ale nakonec se k té tašce přece jen dostali, našli v ní sluchátko a maličkého Jonatána, toho chytrého pejska, který před chvílí štěkal do sluchátka, že chce být pohromadě s Machem a Šebestovou, a protože sluchátko rozumí každé řeči i té zvířecí, tak Jonatánovi beze všeho vyhovělo, a Mach tím sluchátkem Jonatána zvětšil do normální velikosti a pak se všichni tři koupali a vyváděli, ale moc dlouho ne, protože Šebestová se najednou koukla na hodinky a vykřikla, ježkovy voči, Machu, je za minutu šest, musíme okamžitě domů.

Díky sluchátku to stihli tak akorát, vrátili Jonatána právě včas, paní Kadrnožková šla zrovna na balkon pro pažitku a když viděla Jonatána, řekla, vidíš, vidíš, kdybys nezlobil, mohl ses odpoledne koupat s Machem a Šebestovou, a Mach i Šebestová seděli doma u večeře, Mach měl chleba s máslem a šunku a zrovna když si na tě šunce pochutnával, zazvonil telefon, volala Šebestová a řekla, krindy pindy, Machu, my jsme úplně zapomněli na paní Křečkovou, kdoví, kde zůstala, máš sluchátko u sebe, tak se o ni laskavě postarej, načež Mach řekl, hele, Šebestová, uklidni se, až se navečeřím, vrátím ji sluchátkem domů, i kdyby byla třeba v Tramtárii. A zatím paní Křečková a pan doktor Tüblek nakládali a nakládali, nákladák pana Křečka byl už plný zlata, jeskyně byla skoro prázdná, akorát na horní polici, kam paní Křečková nedosáhla, byly ještě zlaté prádelní hrnce, paní Křečková si řekla, ty tady přece nenechám, požádám pana doktora Tübleka, aby si mi sedl na ramena, je malé postavy, klidně ho unesu a on mi ty hrnce sundá, jenže sotva si pan doktor Tüblek sedl paní Křečkové za krk, oba najednou zmizeli a v příští vteřině se objevili v kuchyni u Křečků, pan Křeček si zrovna dělal k večeři vajíčka, měl mimořádně špatný den, odpoledne mu zničehonic zmizel nákladák, pak ještě ke všemu čekal marně na paní Křečkovou, až přinese něco k večeři, teď tedy míchá na sporáku vajíčka a říká si, kručínál, kde se ta ženská fláká, a ejhle - najednou ji vidí, jak stojí v kuchyni, na sobě cizí župan, na nohou cizí trepy, na zádech cizího vousatého člověka, pan Křeček chvíli neví, jestli sní nebo bdí, pak ale začne strašlivě křičet, Boženo, co má tohle znamenat, kdo je ten chlap, já ho rozsekám na maděru a tebe taky, a hledá v kredenci sekáček, pan doktor Tüblek samozřejmě nečeká a utíká pryč, co mu nohy stačí, pan Křeček za ním se sekáčkem v ruce, jenže o tomhle už Mach s Šebestovou nemají ani ponětí, jsou v pohodě, dívají se na večerníček a říkají si, to ale bylo krásné koupání!

* * * * *

O řemeslnících a hádavých radních

Tak jsem si vzal za úkol napsat úvahu o něčem, o čem se veřejně příliš nemluví a tím méně píše: o tak zvaném nejstarším řemesle světa. Stalo se zejména v obcích na české straně někdejší hraniční čáry mezi západní a východní Evropou zdrojem vysokých příjmů mladých děvčat, která v něm našla příležitost k bezpracným a hlavně vysokým výdělkům. Těch velkých příjmů si všimly i místní úřady, jejichž volení činitelé nezačali přemýšlet, jak tento český protějšek asijského Bangkoku s jeho světoznámou sexuální turistikou zlikvidovat, nýbrž jak její konjunktury ve finančním smyslu ve prospěch pohraničních obcí využít. Vždyť už označení "nejstarší řemeslo světa" napovídá, že jde o řemeslo a když mohou za své pracně vydělané peníze platit jiní řemeslníci daně, proč by tak nemohly - vlastně nemusely - učinit i rychle bohatnoucí pracovníci řemesla sexuálního?

Nápadu pohraničních koumáků se rychle a ochotně chytili finanční referenti na místních obecních úřadech. Konečně - řemeslo jako řemeslo a naše obce by mohly rychle a snadno zbohatnout. Stačí aplikovat stávající zákony, povolující provozování řemeslnické živnosti a je to - minili příslušní místní obecní činitelé.

Až sem se opírá ličení o skutečnosti z nedávné doby. A nyní dejme průchod naší fantazii, jak asi v takových pohraničních vesnicích vypadal boj o prosazení tohoto geniálního nápadu. Posadme se do rohu přeplněné místnosti, kam byla svolána veřejná občanská schůze a zaposlouchejme se do diskuze.

JSOU řemesla čistá a nečistá a projednávané téma patří mezi ta druhá, ujala se slova zástupkyně místního Svazu žen. Ta by tak hrála, abychom naším mužským otevřeli ráj na zemi a my ženské pak dřepěly každý večer samy doma.

Prosím vás, ujal se slova místní intelektuál, výčepní z hospody U tři volů. Četl jsem kdysi v Rodokapsu, že ve starém Řecku patřily kněžky lásky k nejuznávanější honoraci v obcích a pohybovaly se pouze v okolí posvátných chrámů. A pokud jde o naše mužské, ti na to přece nemají peníze, ti najdou za pakatel stejně hodnotnou zábavu v naší hospodě. To je jen pro zahraniční klientelu.

Navíc za starého Řecka ovšem Evropa ještě neprošla takovým revolučním vývojem myšlení, jako my dnes, připodtkl předseda Svazu důchodců.

Aha, vidíte, vpadl mu do řeči bývalý pokladník místní filiálky KSČ, my už to revoluční myšlení, ten revoluční kvas zachytili v názvu ROH, Revolučního odborového hnutí, zdůraznil bývalý stranický funkcionář. My už se vždycky koukali kupředu a proto jsme byli právem nazýváni předvojem dělnické třídy. My už tehdy třímali prapor revoluce!

Dej pokoj s agitací, dědku, Ty časy jsou pryč. Nám jde teď o to, jak uvést v soulad zdanění pracovníků zdejších nevěstinců, veřejných domů, erotických dílen a sexuálních salonů, v nichž pryč v Čechách vydělává jmění přes 11.000 profesionálních řemeslníků, které nám bezpracně bohatnou, aniž bychom my ostatní něco z toho měli.

Jako bezpracně, někdy je to velká fuška, ozval se v pozadí sálu ženský hlas.

MLč šlapko, okřikl ji její stolní soused. Ty si nasadíš svou blondatou paruku a už je na tebe devizová fronta, já bych si mohl na svou pleš nasadit tu nejkrásnější vlásenku a nikdo mi nedá halíř.

Veřejná schůze skončila ve vřavě a diskuze se přenesla příští den do jednací síně místní radnice.

Jsmo zde voleni zástupci lidu mezi sebou, zahájil starosta sezení. Jak tedy na to? Mluvte!

Na podle živnostenského zákona musejí provozovatelé živnosti začít od piky. Jako učňové, v našem případě jako učnice.

A kdo je bude učit, zeptal se nespěšně předseda odboru místního hospodářství. Podle jakých učebnic? A jak se písemné poučky budou převádět do praxe?

Vyučovat je budou muset - už kvůli dobrému jménu naší obce v zahraničí - na slovo vzatí odborníci, zkušení mistři oboru.

A kdo je bude jmenovat, kdo vyzkouší pravdivost jejich tvrzení, jestli se jen nechvástají svými mistrovskými schopnostmi?

No sami by se přihlásili, vyplnili dotazníky a snad by pak nějaká ženská komise mohla přezkoušet jejich údaje.

A kdo by na zakončení tří učebních let dělal zkušební komisaře? Kdo by vyzkoušel kvalitu vykonané práce! Podle jakých norem a směrníc by se to všechno odehrávalo?

No, to já bych, kdyby to muselo bejt, převzal, navrhl sám sebe řeznický pomocník. Muselo by to ovšem zůstat mezi námi mužskými, jakože tajdůvmob, víte? Ta moje by asi pro tak důležitou činnost neměla pochopení a přerušila by se mnou diplomatické styky.

Počkejte - kdo by kontroloval, zda souhlasí hlášení učnic o počtu svých klientů?

Na to by živnostnice musely vést účetní knihy. S kontrovalnými jmény a adresami zákaznictva.

Ale kde máte záruku pravdivosti jejich údajů. Jedte si potom někam do Hamburku zkontrolovat správnost uvedených adres!

Zkrátka - obecní radní měli tolik obav a námitek a mezi přítomnými zástupci lidu bylo tolik zájemců, o místa zaučovatелů a zkušebních komisařů, že vznikly obavy, aby se v obci nezastavila veškerá ostatní životně důležitá činnost.

Beru tento bod z programu, prohlásil rezolutně starosta. Pro nejednotnost názorů budeme nadále žít jako dosud, Ať živnostnice klidně bohatnou, pak budou tloustnout, nikdo už nebude, za nimi z druhé strany hranic jezdit a problém se zlikviduje sám, My to bez těch daní jako dosud taky přežijeme a to dokonce ve vši počestnosti, no ně?

Podtrženo, jednohlasně schváleno a život v obci jde dál. Stejně to byl pouze výplod mé fantazie, jak by u nás takový problém při naší závistivosti a nepřejčnosti mohl vypadat a dopadnout...

Jindřich Lion

* * * * *